

*Incipit
177*

Incipit summa de

pulsibus: clarissimi: ac medicinæ monarchæ: domini magistri Michaelis sananorole patavinii ad laudē dei omnipotentis eiusq; gloriose matris virginis: totiusq; curie triumphantis Amen.

Capitulū primum de esse pulsus.

ristotiles

suo secūdo posteriorū satis declaravit cuiusq; doctrine principū quid nominis esse: quoniam ignorat

to noie rez et ipse res sic facillime nobis latet. Quare cū de pulsibus i presentia a me agēdū sit: quorū noticiā pfecta medico practicāti q̄ maxie ē necessaria. Statuū quid sit pulsus in primis notificare. Dicamus itaq; etiam p pte cū principe Avicēna. Quod pulsus ē motus receptaculoꝝ generaliu spūs cordis scz et arteriaꝝ: ex diastole et sistole opositus a virtute vitali opletus: spūs sine coloris naturalis p aerē attractū et p ipm imitilē expulsum regitūus. Nam diastole attractioe et sistole ex pulsioe opletur. atrahitur enī aer frigidus utilis in cordis refrigeriū ac calozis et calidis nocivus cū capinosis fumis in eā mūdificatiōem expellitur: et vt haly tegni secūdo omēto. m. ix. Et Galienus qdem inuēit calozem imatum euentari p id sicut enentatur ignis p flabellū et stringitur eius accensio p enentationē et equatur cōplexio eius. Quibus colligitur motum hunc: quem pulsus nominamus duplici motu esse sulcūm dupliciq; quiete sicq; ipsius prem essentialē esse: qui sic pulsus dicitur est: quoniam i elenatione arterie ad digitos pulsare videtur. Neq; omnia qz picularia spūs receptaculoꝝ: vt epar: cerebz: ceteraq; inferiora in se spūs cōnētia monentur: vel pulsantur. Et ipse qdem ex diastole et sistole que nunquā simul sunt nō cōponitur sed ipis bene cōpletur: et p ipm sic spūs regitur vt nō raro enim adest necessitas aer attractus in spiritū con-

uertatur vitalem quinto de iuuamentis et secūda primū allegato capitulo. hūc aut pulsus maximis cum pconis extollit haly inq; ens. Pulsus ēnūciū et p̄co: qui occultata refert et narrat et p̄co verus qui nō mentitur. Et Galienus terapēice. vii. Est nūciū et p̄co q̄ occulta refert et narrat motibus cōtrariis et manifestis. Estq; signum ab operationibus sumptū efficaciusq; q̄ quod ab vitiis et egestionibus sumitur primū secūda et accidentibus et significationibus. Pulsus aut cōmunicatio a cōmunitate omnū mēbroꝝ cū corde sumitur. vnde vero et egestiones ab his que ab epare colligz. quarto propter quod eoz significatio nō parua ē i mēbroꝝ nutritioꝝ cognitiōem. Sup aut vitalem virtutē pulsus fortior ē et prima. Nam in corde spūs generatur vitalis quē certo p tēpore in se continz. deinde ab eo p arterias ad singulas corporis partes deportatur. Et quoniam dicebatur ipm ex diastole et sistole esse opletū acciditq; hos duos motus in arteriis et corde fieri: ne error cōtingat i quo nō nulli dormiūt declarādū dixi. nāq; cū verbis an corde diastolāte arterie diastolēt et sistolante sistolent. Existimāt aut cū motū percussiois cordis ad pectus sentiāt quo in tēpore et arteria digitis sic oprehēdūt tam cor q̄ arteria eō p tpe simul dilatari cū arteria in dilatatione oprehendantur. Et si Galienus etiā in cōstrictione eū se oprehēdisse scripserat: de quo post sicq; hoc experientia ducti asserunt corde dilatato et arteriam dilatari et cōstricto cōstringi. Deceptos hos cē cuz otiliator p̄nūtio maxie cū de pulsū loq̄mur naturalē. Nā de nō naturalē secūdo ē. nā cum apostema est: secus arterias cōtingerz tales velocius sistolare atq; diastolare his que i corde forent: vt in arteriis et cōtingit pudentoz enī quis ad actū cōitū fuerit pparatus. Quia ppter accipiēdū primo qz cordis figura vt manifestat a notamia ē pyramidalis cuius ps lata in qua ora ventriculoꝝ ipsius se dent pulnōi cōiungitur: ita vt in medio quartē penulaz eius sita sit: et penula quinta cordis est velut calcitra: pars vero ipsius acuta

*est qz signum ab operatio
nibz sumptū efficacius
qui q̄ quod ad vitiis et
accidentibus et significationibus*

*non raro enim adest
necessitas aer attr
tractus in spiritū
conuertitur*

Incipit de Pulsu (in Galieno)

tendit ad deorsum et ad sinistram utrinque:
cum ergo cor spiritum attraxerit ex pulmone:
eoque sic repletum fuerit in deorsum laterali-
ter tendit ut a pectore remoueatut quod multum
cum vero deorsum attractum in seipsum conueni-
derit et euacuatum in naturale deuenierit figu-
ram sursum ueniens tunc persiluit pectori pacis-
sionemque perficit et ita concedens pulsus con-
stituit. Ex quibus collige pulsus dextere for-
torem esse ipso sinistro: de quo infra: et ut
res clarior fiat accipiendum quod dilatatio non est
aliud quam partis localis expansio de centro ad
circosferentiam facta cum sole aer attrahitur.
Contra uero est constrictio: quia sit motus
ab extremis ad centrum: ut fere terminorum
sibi occurrant capita: ut in expulsioue aeris
ex sole apprehenditur. Et quibus patet quod
cum cor dilatatur ipsum abueniatur cuius uia
diu expanditur ceu nobis ostendit uer ista
tus quo accidit cum arterie sunt ei continue ne-
cessario ipsum sequuntur et in longum trahuntur
tractio uero ipsarum in longum est eorum angustia-
tio: ueluti intestinum in longum tractum ostendit.
Sicque corde dilatato arterie constringuntur
et si eo tempore dilaterentur cum dilatatione
ne fiat aeris attractio: tunc unum aliud in at-
trahendo sic impeditur ut notum est intelligenti.
Adde preterea cum constringitur cor ipsum
expellit et non nisi in arterias quomodo
igitur poterit pro tunc constringi cum dilata-
tari habeant: ut aerem sic expulsum recipiant
expulsioue autem ad intra corpus nostrum in re-
ceptum ordinatur ueluti in operationibus
naturalibus comprehenditur. Cum enim sto-
macus hunc expellit: mesenteria attrahunt: et eius
uene magis sanguinem ad totum deportan-
tes ipsum a se expellunt: parue per membra ra-
mificate recipiunt. Estque mechanicis artibus
idem ubi plures ueniunt operatores: ut quod
unus perfecit et a se deinde expellit: alius re-
cipit et in locum debitum ponit ut finem conse-
quatur intentum: hisque tandem puto errorem
illoz satis apertum esse. Secus cum cor con-
stringitur et in se contrahitur: tunc eleuatur in
cubum et pectus sic percutit. Cuius autem dilata-
tur in seorsum tendit et a pectore discedit: et

ex quibus collige pul-
sum dextere forte
hinc et ipso sinistro

tu similitudinem accipias a manu cum constri-
gitur et dilatatur: sicque collige cordis fistulos
sensu leniter comprehendit.

Capitulum secundum de causis pulsus in ge-
nerali.

Noniam rem

scire atque sine eius causis bene
intelligi non contingit. Ea propter
post habitam definitionem pulsus ut clari-
or eius noticia habeatur: de causis eius age-
dum esse putauimus. Propter quod dicendum
quod pulsus cause assignantur uniuersales. scilicet et
particulares: et harum uniuersales siue gene-
rales ordine nature particulares antecedant.
Ideoque de generalibus primum. Sunt enim
tales quattuor ut ceteris effectibus assigna-
te: efficiens. scilicet formalis materialis et finalis
Efficiens autem ut communis schola medico-
rum resouat: quod et prudens sequi habuit uir-
tus est uitalis: non sanguinis spumificatio:
ut nimium subtilis Trisiani tenuit opinio:
neque aer et uentus ut resouat plerumque
ex prioribus tenuerunt. Sed in tali motu aer
concurrit ut actum est: nam quemadmodum
in sole comprehendimus quod per artifices sit me-
diante sole attractio et aeris expulsioue: sic per
uitalen uirtuten mouentur arterie et cor ad
ipsius aeris attractiounem: ac eius inutilis ex-
pulsione: hancque causam auicenna contentiuas
pulsus et ipsius essentialen nominauit. Inque
contentiue uero cause sunt tres uirtus uitalis
que est in corde mouens pulsus. formalis ue-
ro est ipsorum motus et quietum aduicem te-
cta ac debita compositio et ordo. Materialis
autem primum subdividatur quoniam alia est
in qua talis et est cor et arterie: et cum qua est
aer. Materialen uero ex qua non habet cum
accidens sit. finalem iam aperuimus: quan-
do finaliter in cordis et arteriarum refrigeren-
um inque humorum capinosorum expulsioues
ne spiritui et calori accidat suffocatio a natu-
ra inuentus: nam sic ei suffocatio accideret
quemadmodum caudalam accensa: a fumo
circumolutam et aeri libero non expositam
suffocari contingit. Et preterea alia est finalis

causa: quoniam per pulsus constrictiones sanguinis in corde digestus: et vitalis spiritus moribus omnibus arterijs mediantibus delegantur: hinc autem per concavitatem arterie simul incedunt: et cum necesse fuerit. natura parte aeris attracti sic puriore in spiritum convertit: ut supra et primi secunda de aere. Existat autem preter has et cause alie prioribus minus generales. Quarum quedam communes sunt: quia in quolibet pulsu causando concurrunt: et a principio necessarie vocantur: neque pulsus constitutionem ingrediuntur. Unde de necessarie sic dicuntur: quia sine his non contingit pulsus esse: propter quod essentialis appellantur. Contentiveque quia pulsus essentialiam constituunt: et hec tres sunt ut primi secunda virtus scilicet vitalis que motus causat: ut supra: instrumentum et arterie: necessitateque eventandi et mundificandi: que vero non necessarie nominantur: binam recipiunt divisionem. Earum enim quedam in sepe rantes sunt quarum mutatione et pulsus mutantur iudicia: ut res naturales etas: sexus complexio et hinc nonnulla que separabiles que absolute inantes pulsus denominantur: eiusmodi sunt res non naturales: que contingenter nostris possunt applicari corporibus: ut exercitium: balneum: statio sub sole: et huiusmodi. de quibus infra.

Capitulum tertium de notificatione generum siue specierum: aut differentiarum eius cum suis causis particularibus.

Ostea quam no

tificatus est pulsus in generalibus suis cum causis generalibus.

Consequens duxi in eius clariozem doctrinam de ipso in particulari loqui: etiam suis particularibus causis propter quod sciendum. Quod et licet Avicenna et ceteri medici esse auctores genera pulsuum nominent. id scribunt: ut sub eis species continetur: tamen ut sub uniuersaliori genere sunt contente species appellantur. dicunturque differentie: ga

differunt et differre faciunt: sed de nominibus non est a medico disceptandum: prima primi doctrina sexta. quinto capitulo. Et ut vobis via facilior: de his omnibus fiat primum concepti quid pulsus sit temperatus notificare: cuius noticia medico est que necessaria: ut per ipsum pulsus ab eo lapsi melius comprehendantur: ut de complexionibus distemperatis respectu temperate a medicis agitur. habet enim hic talis pulsus esse signum aliquod: ad quod medicus oculum in tangendo semper habere debet: ut quales sunt tacti pulsus differentie comprehendat absque enim huius noticia semper in iudicando titubabit: ideoque dicitur primo: quod pulsus temperatus dicitur qui in nulla differentiarum suarum excessum habet: et inter excellentias medium obtinet: ut qui non est parvus neque magnus: nec est velox. neque tardus nec spissus: nec rarus: et sic eo usimiliter de alijs: sed inter hos medicus cuius causa est fortitudo virtutis temperata obedientia instrumenti temperata et ventis moderatis: ex quo infertur: quod non nisi in aere sibi proportionato hec differentie conseruabuntur: sed hoc theoreticis relinquo.

Sed dices quomodo cognosco pulsuum hunc cum unquam tetigerim temperatum: cum tamen pulsus sit sensibile commune: quod absque sensu comprehendere minime potest: dicendum primo quod differentie que sic tactu percipiunt communiter et ut frequentius sunt magnitudo: paruitas: velocitas: tarditas: frequentia et raritas: et ad has medici communiter aduertunt: et non dico spernentes: sed negligentia cum quadam alias non considerantes differentias sunt: et ideo cum de communioribus: et que bene sensu a nobis comprehendere possunt agendum sit: dicendum. Quod cum motus pulsus sensibile commune sit: et per rationem tantum male cognosci potest meliusque multo si id etiam per sensata fiat hinc ut facilior sit eius noticia: exemplum de sensatis adducit. Nam sensus de confusis iudicat: et de his que proxima sunt veritati: sed ratio diiudicat integritate. Quia ex re si quod de pulsibus dicemus ratione et sensu fulcitur

quid pulsus sit temperatus

pulsus temperatus dicitur

in quantum est motus

propter quod tenendum
sensu consono nunciu
musi colium aliquo
haberi: notitia uis
Et

erunt cariora atq; perfectiora redduntur: p
pter quod tenendum consonantius musicalius
aliquam habere notitiaz medico necessariaz
est. Nam hic motus pulsus: ut apparebit
in quibusdam consistit proportionibus: et
ideo: ut in copendio pulsus circophilus eu
practicus uominat irrationales: qui nullam
habet proportiones. Nec autem propor
tiones consonantie musicali: ut infra attinet.
Nam musica est scientia bene modulandi:
ut siue bene mouendi: ut Augustinus primo
musice bene autem moueri id dicitur quod
numerositatis sensatis temporum atq; inter
uallozum dimensionibus mouetur. Nec
autem non nisi proportionum noticia habet
tur. Unde Auicenna secunda primi. Sensus
pulsuum quod sumitur ex pondere est p
parationem proportionis quantitatum pro
portionabilium quattuor temporum aduui
cem puta duorum motuum et duarum quie
tum. Quod aut contingit pulsuum temperatu
sic sensu percepi posse declaratur: quoniam
difficilius est motus arterie a digitis recede
tis comprehendere: quam ipsius ad digitos ac
cedentis: sed primus est possibilibus quoniam
per longum exercitium in tangendo pulsus p
uenitur ad noticiam sistolis: ut Galieno con
tingit: qui tunc dixit portas pulsus sibi aper
tas esse: ut Auicenna secunda primi. ergo et
per longum exercitium poterit quis in notici
am pulsus temperati facilius deuenire.

Preterea quod cum sensatis similitudi
nem habet: etiam per sensum comprehendit
poterit cum sensus fantasia moueatur: sed
motus pulsus temperatus cum consonantia
musicali similitudines habet: ut dicitur ergo
Et pro declaratione minoris ut darius atq;
breuius expediat. Accipiendum quod apud musi
cos reperiuntur hi termini carus ipsius minor
et carus ipsius maior: et primus appellat quater
narius. Secundus uero esenarius: quorum
thonos et eorum spacium siue tempus oportet
medicum cognoscere: et de his noticiam
habere: quaz in spacio octaue hore a perito
musico adipiscitur: qui et significationes tem
poris eius digitis docebit: in quorum motu et

motus debitus pulsus comprehenditur. Te
pus autem quod in quaternario reperitur saluo
semper meliori iudicio est supra temperatus
ex parte velocitatis et aliarum differentiaz

Tempus uero senarij est infra tempus te
perati: quia longius est aut tardius: aut au
dienti patere potest. Unde tempus inter hos
medius est tempus siue mensura temperata:
quaz pulsus temperatus in suis motibus ha
bere debet proporcionabiliter: ut in motibus
fit. Modo cognitis sic extremis per sen
suum eius et mediis per sensum etiam sit cognosci
bile poterit quis in ipsius medij cognitiones
faciliter deuenire. ueruz et dicitur est sensus
noticiam confusas et non certaz habet de sen
sibilibus maxime comuibus sed satis veri
tati propinquaz quaz ratio integrat. Ide
oq; habita tali noticia sensata de uocibus
discretis medicus cum aliquali adiuuicio
rationis in integras ueniet temperati pulsus
cognitionem: et hoc exercitio coadiuuante.

Sume igitur mensuram talem sic: cum om
nes alie pulsus differentie operari habent:
temperatum tibi constituas. Et certe die
bus meis sepe omnes pulsus sanus quos teti
gi quaternarios aut quaternario proximos
inueni. Et tu hec considera: hunc autem pul
sus nonnulli equales dixerunt: sed eorum de
ceptio ex sequentibus patebit. Nec autem
mensura dicta talis est: ut eius aliquis pulsus
ab ea recedit lapsus siue distemperatus no
minatus sit: de quo infra. Multipliciter
autem fit ab ista mensura recessus. et primo
habito respectu ad pulsus inquantum pulsus
est: et secundo ab eis que pulsui amectuntur.
Si primus sic genera uel differentie septem
conferuntur: quorum primus sumitur a quan
titate dilatationis arterie. Secundu a qua
ntitate sumitur temporis motus. Tertium a
quantitate uirtutis. Quartus a tempore quie
tis. Quintus a permutatione pulsus et sua
assimilatione siue temperiei. Sextus ab ordi
natione motus eius et quietis et inordinatioe
Septimus a proportione duorum motuum et
duarum quietum. Si uero ab amectis sic tria
inde perueniunt. et primus sumitur a contentis

et differentie que ex parte
motus et quietis sumuntur
dicende sunt essentialis cum
pulsu in eadem sua motu dicitur
et quietem.

is arteria. Secundum a qualitate arterie et
carnis circumdantes. Tertium ab essentia ip
sius arterie. Ex quibus sic decem consur
gunt pulsuum generum quamvis sine verita
tem tantum novem ponenda sunt: eo quod pul
sus ordinatus vel inordinatus ad equalem
reducitur et diversum: ut infra patebit.

Sicque apparet sufficientia pulsus que ex
plicatur longis cum verbis a Commentato
re nostro et diffuse magis differentia octava
gesima secunda quam si capis lege ibi. Et
differentie que ex parte motus et quietis su
muntur dicende sunt essentialis cum pulsus
in essentia sua motum dicat et quietem. Re
liqua vero ex qualitate ordinatione diversi
tate: aut pondere sumptis: et sic de alijs acci
dentales nominande sunt. Ex quibus
colligitur quare quarto colliget pandora pul
suum genera explicantur: cum ibi magis essen
tialia tanguntur. Quibus sic generalibus
positis ad specialia veniam: ut ea que dicta
sunt facilius intelligantur. Et sequendo ordi
ninem positum a quantitate dilatationis ar
terie genus sumptum dividitur sine tres dia
metres: quia sine longum: latum: et profun
dum. Secundum vero longitudinem resultat lo
gus brevis sine curtus: a nonnullis mutilat^{us}
dicitur: et medius inter hos. Secundum vero la
titudinem latius et strictus: qui aliquando sub
tilis dicitur: et medius inter hos. Secundum ve
ro profunditatem altus sine elatus: et emi
nes et profundus: siue occultus submersus: et
depressus: et medi^{us} sic quod secundum genus hoc:
novem habentur species pulsuum simplices.
Et ut que scribenda sunt semper facilius ca
pianur disgressionem magnas non faciam:
sed studebo ea que sic particularia ponam etiam
particulariter declarare. Quia propter
antequam ad alias species me sic convertas
has iam dictas prius notificando: sicut de
temperato actus est. Pulsus itaque longus
dicitur cuius partem in longitudinem arte
rie plus sentiuntur quare in naturali absolu
te. et appello naturalem qui est proprius in
illa complexione. nam in omni complexio

distemperata est dare: quod est illi proprius
et ideo bene inquitur almanzor cum pulsus
in brachij longitudine tactu manifestior oc
currit: quod in tempore sanitatis a philosophis
longus dicitur quod si ultra spacium quattuor
digitorum quibus medicus arteriam tangit
aut tangere debet: ut infra etiam sine longitu
dinem sic manifestatur tunc maxime longus
nominatur: et sine quod magis sine sine illas di
ametrum manifestatur: sic longior nuncupa
tur. Et huius pulsus causa est virtus ias de
bilis facta arteriam in latitudinem et profun
ditatem sine longitudinis proportionem exie
dere non potens: que res ab ineptitudine in
strumenti fiti plurimum venit: quoniam eius
prohibetur amplitudo: et elevatio ad supe
riora: et hoc est ratione sui: ut cum est nimium
durus et huius: aut ratione extrinsecorum ut
rigiditas et cutis tensio dempsitas carnis du
ricies corporis macies consequens: duricies
enim instrumenti operatur ut virtus non desi
ciat in attractione aeris ipsius sufficienter ex
tendere: ut oporteret et elevare. Quare natu
ra necessitati succurrit cum partibus pluribus
ipsius instrumenti: siue arterie: ut cum non pos
sit sine latum extendere ut oporteret et in latum
elevare: ut cum pluribus partibus eius sine lo
gitudinem succurrit: cum nullas alias via habeat
in succurrendo necessitati: et est simile cum quod
dominus habeat obsessus castrum non potens
succurrere per via lata et consuetam: neque in
vna vice aliam angustam et occultam invenit: per
quam et in pluribus vicibus succurrit obsessis
et per eandem causam id operatur depressitas car
nis rigiditas et cutis tensio. Et Marsili
us Datavus in hijs tale ponit exemplum. Do
ne quod in sacco plures essent mures qui non pos
sent moveri sine latum sacci propter eius inepti
tudinem: tunc non est dubium quod discun
rendo per longum sacci tantum moveremur.

ob hunc pulsus causa est
virtus ias debilis.

Consimiliter operatur aer et vapor in in
gressu arterie: quoniam cum non possit moveri
per latum propter ineptitudinem arterie moue
tur per longum plures partes arterie sine illa di
ametrum occupando cum aere aut vapore que

in latum mittere consueuerat: hanc autem longitudinem tactor quattuor cum digitis sentire debet: et ipsos versus flexuram brachij paulatine mouere: vt de ipso noticiam habeat ampliozem quantum scilicet ad eius quantitatem maiozem vel minoziem: et hec intelligant vera esse et reperiri in brachio habente arteriam debite locatam. Nam vt quandoq; vidi homines habentes in parte siluestri brachij arteriam que leuiter sentiebatur: et in parua mensura et in domestico non reperiebatur. Curtus autem per oppositum cum suis causis notificatur: et tu per te considera. Et per hec que sic posita sunt aliarum duarum noticiam facile adeptus eris: nam latus est pulsus qui excedit in latitudine latitudinem pulsus naturalis per pulsum naturalem intelligendo: vt supra de longo: aut vt alij quia pulsus sanus superat: vt multum: de quo infra: et hic pulsus percipitur cum tactor extendi sentit arteriam ad maiozem latitudinem digitorum consuetudo dico consuetudo: quia tactor debet esse exercitatus in cogendo aut consuetus: quia nam sibi datur limitatio: vt cum sibi pulsus constituerit temperatum: sed male hoc absque exercitio aliquali faciet propter quod assuescant iuuenes cum antiquis in practica perambulare pulsusque tangere et cetera. Unde Almanzor decimo oportet vt qui in pulsus scientia instructus esse desiderat. Et eius vult significaciones agnoscere sepe dum aliquis sanus est arteriam tangat et firmiter et cum summo studio incipiat. Huius autem pulsus tres assignantur cause. Prima mollities instrumenti sibi qua disponitur vt eius partes superiores deprimantur et cadant super inferiores. Unde virtus in mouendo partes superiores difficultatur: quare tantummodo eas lateraliter emouet et sic dilatatur. Nam cum instrumentum factum sit inobediens propter mollitiam vt virtus eum in altum eleuare non possit compenfatur cum latitudine: sicut de muribus supra: vbi saccus esset ita mollis: vt in sursum male moueri posset: et tunc mures in latum extendentur sicque faciet aer: aut vapor arteriaz naturaliter dispositam ingrediens. cuius dispositionem medicus comprehendet ex cogitis humiditatem in arteria promouentibus cum quibus et pronosticatus erit. Secunda est instrumenti vacuitas: nam arteria sic vacua existente accidit faciliter partem superiores cadere super inferiores: cum non sit ibi sufficiens quantitas aeris aut vaporis tali casui resistens: nam id operatur pars superior sua grauitate: et tunc dilatabitur arteria et sub digitis latior consuetudo: vt supra sentitur. Unde Almanzor eius sibi latitudinem maiozem digitorum tangitur quantitatem comprehendit latus ab eis nominatur: et tunc si ex hac causa fuerit mala erit eius significatio: et ideo tactor semper sit attentus. Tertia est carnositas super partem superiores stans sic aggrauas et partes superiores ad descensum cogens: vt in pinguibus corporibus quandoque sentitur: et hec dilatatio non est sic malus significatio: vt que ex vacuitate fit: vt in macris et resolutis accidit corporibus. Strictus autem qui et subtilis dicitur vt supra est lato oppositus: cuius notificatio etiam suis cum causis ex dictis nota est: vnde ex duricie instrumenti: que est contraria mollitiei pulsus strictus percipitur: quem Auenenna de signis ethice subtilem nominat: namque ex siccitate arterie contrahitur et sic subtiliatur: que sibi latus in contractione minuitur. Item plenitudo id operatur maxime quando repletio ad superiora conuertitur: vnde accidit pulsus altus et strictus: et sic per te causas alias discurre. Pulsus altus est qui eleuatur ad digitos tangentes: plusque pulsus naturalis. Unde sic arteriaz et carnem eleuando ipsum ad digitos impellit. Unde Almanzor. Cum autem digiti tangentes carnem impulerint. et sibi magnam quantitatem in ipsum penetrauerint: dicitur ab ipsis altus. Huius autem pulsus causa est necessitas aucta et virtutis debilitas non multum. Nam cum virtus non est multum debilis mouet arteriam ad partem quam debet moueri quia sursum quia hoc est ei factius quia calor ad superiora naturaliter conuertitur: et pro-

ter dispositam ingrediens. cuius dispositionem medicus comprehendet ex cogitis humiditatem in arteria promouentibus cum quibus et pronosticatus erit. Secunda est instrumenti vacuitas: nam arteria sic vacua existente accidit faciliter partem superiores cadere super inferiores: cum non sit ibi sufficiens quantitas aeris aut vaporis tali casui resistens: nam id operatur pars superior sua grauitate: et tunc dilatabitur arteria et sub digitis latior consuetudo: vt supra sentitur. Unde Almanzor eius sibi latitudinem maiozem digitorum tangitur quantitatem comprehendit latus ab eis nominatur: et tunc si ex hac causa fuerit mala erit eius significatio: et ideo tactor semper sit attentus. Tertia est carnositas super partem superiores stans sic aggrauas et partes superiores ad descensum cogens: vt in pinguibus corporibus quandoque sentitur: et hec dilatatio non est sic malus significatio: vt que ex vacuitate fit: vt in macris et resolutis accidit corporibus. Strictus autem qui et subtilis dicitur vt supra est lato oppositus: cuius notificatio etiam suis cum causis ex dictis nota est: vnde ex duricie instrumenti: que est contraria mollitiei pulsus strictus percipitur: quem Auenenna de signis ethice subtilem nominat: namque ex siccitate arterie contrahitur et sic subtiliatur: que sibi latus in contractione minuitur. Item plenitudo id operatur maxime quando repletio ad superiora conuertitur: vnde accidit pulsus altus et strictus: et sic per te causas alias discurre. Pulsus altus est qui eleuatur ad digitos tangentes: plusque pulsus naturalis. Unde sic arteriaz et carnem eleuando ipsum ad digitos impellit. Unde Almanzor. Cum autem digiti tangentes carnem impulerint. et sibi magnam quantitatem in ipsum penetrauerint: dicitur ab ipsis altus. Huius autem pulsus causa est necessitas aucta et virtutis debilitas non multum. Nam cum virtus non est multum debilis mouet arteriam ad partem quam debet moueri quia sursum quia hoc est ei factius quia calor ad superiora naturaliter conuertitur: et pro-

nam vt quandoque vidi homines habentes in parte siluestri brachij arteriam

propter quod assuescant iuuenes cum antiquis

3

*nam facta sicut sicut no
omni iugit humorem
vna solu in corpore nostro
peccati. p. 111*

4

per augmentum necessitatis cum hac diffe-
rentia querit necessitati satisfacere: que sibi
facilior est. Nunquid autem contingat virta-
tem necessitati aucte ex vna tali differentia:
satisfacere absq; concursu alterius: vt quia
sic sic tantum altus & non latus altus: & non
magnus non est nostri propositi: & iacobite i
hoc se intricent. Nam fortassis sicut non con-
tingit humorem vnum solum in corpore no-
stro peccare: quia scilicet cum eo alius non
peccet: vt visus est velle secundo regiminis
auctorum conuenio secundo, ita de differenti-
is pulsus proportionabiliter dicendum. Ve-
rumtamen imaginabile est: & tu considera.
Profundus vero est alto oppositus: quez ta-
ctor non sentit nisi cum profunditate digito-
rum facta: dicitur communiter subuersus:
quem & in multis naturaliter se habentibus
inueni & hic pulsus communiter reperitur in
habentibus brachia carne multa coperta.
Unde arteria a superficie brachij: tunc est
multum remota huius tamen causa diuina est
dispositio preternaturalis: vt in principio se-
brum est contractio caloris ad intra suffoca-
tio caloris ab humore moto: quare virtus ter-
rita ad interiora conuertitur: & sic profunda-
tur pulsus. Item & quandoq; causa e de-
bilis virtutis paucitas spiritus. Unde no
poteit arteriam in altum eleuare: & tuac ap-
paret pulsus paruus. Et ideo Almanfor. Cu
fm hac minor apparet q; consueuit vocatur
depressus. Et inter has differentias datur
medius: quem vocare debemus in suis di-
mensionibus medioeres. Et contugiu ex his
simplicibus plures posse facere compositio-
nes: vt dicendo q; aliquis est pulsus longus
latus: breuis latus: longus profundus & tri-
stus: breuis altus & strictus & huiusmodi: de
quibus differentijs pulsuum Galienus men-
tionem facit sic: & septem assignando species
quas sic numerando supernacuum dixi.
Nam his omnibus nomina ab auctoribus
vsq; modo inuenta non sunt: & multis alijs
quos sic tactu cognoscere quasi impossibile
visum est: ideoq; relicti his tanq; in vtilib;

ad duas nos conuertamus differentias no-
tas & maxime communes ex his simplicib;
egredientes: que sunt magnitudo pulsus & ip-
sius paruitas. Nullus quidem magnus
dicitur qui fm omnes dictas dimensiones
supernaturalem iam augmentatus est. Cuius
Almanforis decimo. Cuiq; in longitudine la-
titudine atq; altitudine augmentatur magis
q; consueuit vocatur magnus. Et causa hu-
ius est sanitas virtutis sine fortitudo cu obe-
dientia instrumenti: & necessitas aucta siue
multa: quibus positus ponitur magnitudo &
ipsis remotis remouetur necessario. Magni-
tudini vero pulsus necessitas plus coferre vi-
detur: quoniam virtute existente forti & arte-
ria obediente necessitate eute temperata non
adeo magnificatur: sicut cum necessitas au-
cta est: & ideo primi secunda. Veruntamen &
necessitas his tribus iuuatior est ad bec.
Item cum tactor sentit arteriam fm longum
multa & lata & profunda multa: quia in compa-
tione sui naturaliter dispositi: respectu illius
magnus ab eo nominandus est. Nomina-
tur: & pulsus magnus absolute: qui sic fm
omnes tres mensuras augmentatus est: & hoc
respeu mediocris. Et de magnus fm quidam
magnificat' sic fm vna tanta: aut fm duas
tanta. Ex his sequit' q; distepatus pot haberi
in pulsu suo mesura gradualiter tpatat: vt si
qs fuerit his pulsus absolute magna ad mor-
te venies p successiuam deperdes suaz dila-
puit ad mesura tale cu no sit pcessus in tali-
bus de extremo ad extremum absq; medio.
Cōsidera spec. Daru' vero p contrariu notifi-
cat: & q fm oēs tres dimēsiōes dimīnūt' fue-
rit. Cū in almanfori. x. S; cū his oib' fuerit
miorat' de pu'. Et cū h' contrarie sunt in o-
ctis de magno. Cū Anicē. primi scda si vt'
fuerit debil' pulsus puitas. pculdubio eā seqt'
& si cū hoc istem fuerit duz: q; iobediens et
necitas pauca erit mior: e' cū duricies effi-
cit paruitatem: attendendū tamen est ne i me-
dico cadat error. Nā nihil ē qd tanta; efficit
paruitate quantā virtutis debilitas. hec tñ p-
uitas sepat a puitate quā scit duricies p hoc

*nihil est q tantam efficit
paruitate in quanto uiz
tantis debilitas //*

quod est durus et non debilis: quia diastoles tactui resistit et breuitas eius et profunditas non est multa: sicut cum est debilis virtus. Auicenna. Hoc non est ita breuis: nec ita profundus. Nam duricies cum fortitudine virtutis non tantum prohibet prolongationem: minus etiam facit ad depressionem quam debilitas virtutis: et hoc semper paritate supposita: et exultimo quod in ethica paruitas pulsus magis est a debilitate virtutis quam a duricie arterie. Considera. Pauca quoque necessitas paruitatem efficit virtute existente fortis et instrumento obediens. ideoque melancholici naturaliter tales: quia non ex aduisione qui cordis fratri sunt pulsus naturaliter paruos habent nisi excooperantia secus perueniat: hec autem et similia se aduertenda sunt unico non in amico et cetera. Preter has differentias nonnullae reperiuntur et communes que sunt velocitas tarditas frequentia et raritas: que sumuntur a quantitate temporis motus: de quibus suo ordine prosequemur ut sic secundum genus expediatur. Pulsus autem velox dicitur qui paruo tempore sine diastolem et sistolem cito perficitur. Unde in Almanforio. Cumque spaciū temporis quod inter duas attenditur motiones minus solito inuenitur velox appellatur. Et huius pulsus velocitas causa est multitudo necessitatis euentandi. Quod cum virtus fortis fuerit: et instrumentum obediens: quia tunc eam sola magnitudine tantae necessitati facere non poterit velocitate compensabit. Quod si non multa fuerit necessitas et instrumentum propter eius duriciem inobediens fuerit: ex tali contingit inobedientia cum non sufficiat illa parua magnitudo. ad quam causandum concurret duricies quod etiam velocitari oportebit. Quod si cum hoc multa fuerit necessitas: tunc procul dubio velocitas magna erit. Quod si virtus debilis fuerit et necessitas multa et instrumentum obediens adhuc crescet velocitas cum propter debilitatem virtus pulsus quantum necesse est magnificare non poterit. Item hec duo debilitas scilicet

virtutis et inobedientia instrumenti ubi afficit necessitas multa ad velocitates que maxime operantur. Nam velocitas magnitudinum infragatur: et est sicut contingit in portitoribus ponderum qui cum una in vice totus pondus portare non possunt ipsius diuisum pluribus in vicibus festinanter ferunt. Numquid contingit necessario omnem pulsus magnum velocem esse iacobitis relinquo opinionem: in hac materia communem prosequens: ut quod prima differentia que acquiritur per augmentum necessitatis constante virtute et instrumento obediens est magnitudo. Quod si ultra augmentabitur non potens cum magnitudine satisficere. Secunda que acquireretur erit velocitas. Quod si adhuc plus creuerit: acquireretur tertia: que est spissitudo: de qua statim: de hac velocitate famose reperiuntur opinionem argumentis philosophis fuscitate inuestigantes penes quid attendi habet velocitas in pulsus et prima est iam dicta: quam differentiam facit inter pulsus velocius moneri et pulsus esse velociorem: ut quod penes aliud habeat attendi velocitas motus et penes aliud velocitas pulsus: et hec contraria. Et hec magis medicinalis est. alia autem philosophica magis potens velocitatem pulsus absolute attendendam esse: penes spaciū ab arteria descriptum in tanto vel in tanto tempore. Iuxta illud Aristoteles sexto phisicorum. Velox est quod in equali tempore maius pertransit spaciū: et hec negaret quod prima concedit: sed de his satis. Tardus autem veloci est contrarius ut dicatur tardus: qui secundum diastolem et sistolem magno perficitur tempore. Semper opinionem primam de velocitate sequendo huius autem cause iam dictis sunt contrarie quia scilicet aut diminuta necessitas vel non aucta: aut virtutis debilitas: aut abe similitudine non inuenitur: quod ad eam causandam instrumenti inobedientia concurrat. Et licet huius ordinem de tertio genere prosequi debemus: ut quod multum quartum et secundo attinere ut de ipso prius. Quartum vero a tempore quarti superius est in quo due reperiuntur dicitur. scilicet raritas et frequentia siue spissitudo.

Reperitur et tertia: que inter has est mediocris: quam relinquo in omnibus hijs generibus notam esse eam non nominando.

Pulsus spissus siue frequens ab Avicenna, consequens nominatus est: in quo tempus scilicet: quod est inter duas percussiones est breue et hoc apud non comprehendentes sistolem. Unde tales percipiunt quantitates temporis mensurantis quietem cadentem inter antecedentem diastolem et consequentem. Quod si sistoles comprehendatur: ut fecit Galienus qui in pluribus suis libris se iactat. Tunc frequentia atque habet penes paritatem temporis mensurantis: quietem inter dilatationem et restrictionem ut pulsus ille denominetur alio frequentior inter cuius diastolem et sistolem inuicem mediat quies: e contra vero rarior. Quibus autem spissitudinis cause eadem videntur esse cum causis velocitatis. Unde princeps spissitudinis causa est debilitas virtutis: aut multa necessitas: aut multa caliditas. hac enim spissitudine natura vitur cum super velocitatem deficit. Unde Avicenna. Si virtus fuerit debilis pulsus non poterit magnificari: et si velocitas in conon operata fuerit non poterit esse quoniam non fiat spissus quatinus spissitudo restauraret id quod defuit ex magnitudine et velocitate. Sicut cum homini necesse est rem ferre ponderosam quam si poterit totam vna inuice ferret. Si vero non diuidet eam in duas partes et festinabit: et si non eam in multas partes diuidet et feret quauque partem quoquo modo poterit cum spaciositate et velocitate. Deinde non cessabit donec oneraturas ferat: sed redibit cum tarditate. Unde et ideo pulsuum. Cum augmentatur calor naturalis in corpore immitat pulsuum ad magnitudinem: et cum augmentatur magis addit magnitudinam velocitatem: et cum illo plus augetur addit velocitatem spissitudinam. Quibus apparet ex necessitate super temperamentum autem stante instrumenti obedientia. Quod virtus temptat cum magnitudine primo ipsi satisfacere: et hec differentia virtuti difficilior et ideo cum per augmentum ulterius debili-

retur virtus magnitudine sic satisfacere non potest: sed velocitate recompensat et breuiter difficilior est virtuti magnificare quam velocitate quam frequentare: quare si multum debilitabitur stante obedientia et cetera. prima differentia acquisita: tunc erit spissitudo: ut apparet in propinquis crisi: et in statibus febrium putridarum: quando scilicet sunt ex debilitate virtutis. Consequenterque si pulsus fuerit magnus velox et frequens diminuta necessitate alijs paribus. primo frequentia deperdetur. Secundo velocitas. Tertio magnitudo. sicut primo venit ultimo recedit. Stante autem sic pulsu magno, scilicet veloci et spisso et diminuitur virtus: tunc primo deperditur magnitudo: ut actum est cum sit differentia que maiori cum difficultate fiat. Parique modo de inobedientia instrumenti dicendum quoniam ex inobedientia instrumenti difficultatur virtus: et ut semper res clarior fiat: hic addo: quod quidam dicunt Avicenna. aperientes scilicet quod pulsus dicitur esse frequens: quoniam inter diastolem et sistolem modicum interuenit tempus. Quod si sistoles nullomodo cognita erit: tunc tempus quod mediat inter duas diastoles est tempus respectu cuius pulsus dicitur frequens vel rarus. Quod si cognita fuerit ut supra tunc secundum tempora duorum extremorum erit pulsus frequens rarus aut mediocris, id est secundum tempus extremi siue quietis: que est inter sistolem et diastolem sequentem et tempus extremi siue quietis: que est inter sistolem et diastolem sequentem appellatur. Appellatur frequens: vel rarus non a quiete: sed a *no a quiete sed a motu principaliter: quia est quando modico quiescit et multo mouetur tempore: ita quod tempus quod est inter motum et motum est breue: ut in exemplo patauo declaratur.* Nam dicimus aliquam frequenter bibere quando parum est tempus quo non bibit. Et dicitur talis pulsus consequens a cita consecutione motus post motum. Et differt velox a spisso: ut Avicenna quoniam spissus est cum continuitate: velox vero cum motu discreto: Pulsus rarus siue tardus que Avicenna resolutus

no a quiete sed a motu principaliter //

et lapsus vocat est pulsus in quo tempus sen-
satus quod est inter duas percussiones est magnus

Nota tamen ut de spisso sine frequenti
actum est consequenter dicere oportet quod vario modo
sine varietate cognitionis motus et quietis in
eo: unde qui sistolem comprehendunt dicere
habent: quod raritas attēdi habet penes magni-
tudinem temporis mensurantis quietem inter
dilatationem et constrictionem sicut frequen-
tia penes parvitatem ut supra. Unde pulsus
siccus rarior dicitur: inter cuius diastolem
et sistolem maior cadit quies. Venes vero qui
sistolem non comprehendunt, raritas attēdi
habet penes magnitudinem temporis men-
surantis quietem cadentem inter diastolem pre-
cedentem et sequentes. Et dicitur rarus lapsus
quoniam sicut corpora lapsa multum pausant
et multum temporis ponunt inter motum et
motum: ita et pulsus rarus dicitur resolutus
quia ceteris paribus plus aliis resolutione
virtutis euenit. Raritati autem pulsus plures
assignantur cause. Prima est fortitudo vir-
tutis et necessitas pauca cum obedientia instru-
menti. Nam virtus fortis magnificando pul-
sus necessitate superat: quia scilicet plus magni-
ficatur quam necessitas indigeat: quia scilicet vice
in vna plus de aere attrahit quam sit pro refrige-
rio debite necessarii. Et in hoc casu tam dia-
stoles quam sistoles magnificatur. Unde quia ne-
cessitatem non habet magna interponit quie-
tem: et sic rarificatur pulsus: et talis raritas
ut patet est a fortitudine virtutis que manife-
ste etiam aliis ex signis comprehenditur quod
dicitur: Et sic secunda additur causa recor-
datione digna: quia quoniam frigiditas mul-
ta diminuta faciens necessitates: nimiaque in-
tensior virtutis debilitas et proxima perdi-
tionis aduentus. Nec non raro raritate cau-
sant: nam tunc fit de veloci et spisso rarus:
quoniam virtuti difficilius est frequentare quam
rarificare sicut corpori debili maius est fre-
quenter se mouere quam raro: ideoque cum morte
appropinquat ex frequentia fit rarus. Et hic
aduertatur quoniam imperiti et ad pauca in-
tuentes sentientes post spissitudines raritatem
existimant: hoc ex diminutione necessitatis

contingere: afferuntque in publicis eger melius
conualere: et sic febre remissam esse. quera-
men pro tunc in eoz ergo respectu proprii cal-
di est intensior: et tamen eger usque ad certas
horas morietur: ut padue in streamino milie
domino henrico de Seronineis contingebat
et his diebus hic Ferrarie. Erant autem sic
ut insamantur: quoniam non aduertunt quod
calor preter naturam ad mensuram natura-
lis mensurari habet: et est hoc proportiona-
bile ei quod flammæ lucerne accidit dum pro-
pinqua est extinctioni quoniam inutilis lu-
ceme magis videtur. Est itaque raritas pul-
sus in similibus corporibus nisi percuerant
fuerit a medico semper suspecta habenda: et
ideo considera: et sicut de aliis differentiis
dictum est de compositione scilicet duarum
differenciarum: ita et in his contingit varias
fieri compositiones: ut quod aliquando pulsus
sit velox et frequens tardus: et velox et mel me-
dius inter hos. Nam contingit quempiam
moueri motu tardo: et modicum imponere
spacium sine tempore inter motum et motum.
ut patet de formica que tarde mouetur et mo-
dico tempore quiescit. Quibus sic expe-
ditis ad tertium redeamus genus a quanti-
tate virtutis mouentis sumptus: sine ut An-
tema a qualitate percussione venæ in digi-
tos: quod in tres diuiditur species. In for-
tem scilicet debilem et medianam, sed de me-
dio semper ut supra nobis que dicta sunt sus-
ficient. Pulsus fortis est qui fortitudinem
virtutis insequitur. Unde aliis paribus in
quo corpore est fortitudo maior in eo est pul-
sus fortior. Sed diceretis quomodo hac
fortitudinem virtutis comprehendam: dice-
dum quod ex fortitudine dispositionum natura-
lium corporis: ut sunt etas: complexio: for-
ma: et quanto similes dispositiones tempera-
to plus appropinquabunt: tanto magis de
fortitudine virtutis indicabunt. Sed ite-
rum queres: ut cur dicam pulsus esse fortis
cum his et velis ex hoc signum habere ali-
quod dicendum quod bene sic forte indicabo si
cum iam dictis conditionibus: sentiam
arteriam in digitos fortiter percutere.

Et talis raritas de parte
est aforti tunc in vna
tunc in //

Idem cum moris
appropinquat
ex frequenti fit
2029

*Vires debiles cum maiori
conamine fortioris facit
operationes //*

6

Unde octavo pulsuum fortis est qui tactum fortiter percussit a quibusdam validus vocatus: et dicitur tactum fortiter percussere quando extrema digitorum a se expellere videtur: et cum constringitur arteria eius motus quasi non discernitur. Unde Avicenna fortis est qui apud diastolen tactum resistit. Ex quibus colligere possumus de forti hanc notificationem. Quod fortis pulsus est ille: qui cum virtutis fortitudine et arterie dispositione debita intactum fortiter et constantem percussit: et dicitur debita id est, ut excludatur arterie durities cum qua fortis fieret percussio ut siphonitas excludenda fatalitas et intelligat fortiter percussere ut supra. Nonnulli autem sunt dicentes pulsus illa forte esse: cuius arteria vehementer et virtuosa in pulsione digitos percussit et ipsi compressis fortiter resistit: ut dicam pulsus in forte irato fortiozem esse quam in seipso non irato: sicut in ipso febriciente magis quam in seipso sano. Et capit positio hec fundamentum ex hoc, quod virtus debilis cum maiori conamine fortiores facit operationes: ut in freneticis est videre sic ponit: et natura est incitata magis in cor poro lapsa pulsus fortiores facere quam in temperato. Sed tu considera. Nam in temperato et sanguineo pulsus naturaliter sunt fortiores: quam in colerico: et tamen arteria colerici fortius impingit in digitos propter sui duriciem et tensionem: ut in corda arcus est videre. Quidam concilians dixerunt: quod prima fortitudo pulsus est naturalis, secunda vero accidentalis. Et pro his audiat textus Avicenne, secunda tertia de signis dispositionis cordis. Inquit, Corporis autem fortitudo significat ipsius fortitudinem et eius debilitas si non fuerit ei iocumentum ex cerebro et nervis debilitatem ipsius: et debilitas eius significat malitiam complexionis in ipso: et fortitudo eius significat complexionis eius naturalis qualitatem: et est quia essentia caloris innati et sanguinis et spiritus vitalis plurima est ipso non inflammata saniosa immo splendida immo pura. Sed accidentalem ex caliditate significat vehementia inflammationis et trixa anime id est, contraria Specu-

latorum: quoniam ex his eligi potest penes quid attendi habet pulsus fortitudo et eius debilitas naturalis ac etiam accidentalis. Nota tamen quod inter hanc fortitudinem sic accidentalem nominatam et debilem sibi oppositam bene datur medium. Inter autem pulsus fortem naturaliter talem et debilem non cadit medium: propter ea quod hec fortitudo contemperantiam consequitur. Intra illud habet secundo, regni fortitudo virtutis contemperantiam sequitur complexionis et debilitas sequitur lapsus. Debilitas autem per oppositum determinatur: ut quia cum virtutis debilitate: et arterie dispositione debita intacta debiliter percussit. Quibus debilitatis cause plurime assignantur. Et prima est debilitas virtutis naturalis loquendo de pulsus naturali tali. Sed debilitatis accidentalibus plures sunt cause ut forte animi accidentis virtutem resoluens vigilie superflue. Exercitium forte. Evacuatio superflua: malicia humoris: ens: ventrositas spirituum et calorem corrupens: et breuiter omnia que vehementer virtutem resoluunt et exterminant sunt debilitatis pulsus causa factiva: et ut de aliis differentis dictum est: ita et de his dicendum quod in eis cadunt compositiones ut quod aliquis est fortis et velocis: debilis et velox: et sic de aliis quas per se indagator intelligere poterit: sed de his auctores nostri non multum curauerunt: immo quandoque videntur eis: ut sine nimis ut in eis scriptum reperimus: ut frequens pro veloci: et tardus pro raro accipitur. Quintum autem modo genus agrediamur a similitudine et dissimilitudine diuersitate equalitate vel inequalitate sumptum: quod inequalem et diuersum diuiditur. Equalis autem dicatur qui in vnaqueque suarum profectionum in magnitudine scilicet paritate: fortitudine: aut velocitate: et in his que sunt post ista similis reperitur. Unde in almanforio. Cum vnaqueque percussionum sue comparari in magnitudine fortitudine velocitate: et in aliis que sunt post ista similis inuenitur dicitur pulsus equalis. Et cum non ita fuerit dicitur diuersus.

Et princeps breuius explicans iquit. Equa-
lis est: qui in omnibus supradictis differētis
est equalis. Cause autē huius equalitatis sūt
fortitudo virtutis obedientia instrumenti ne-
cessitas nō variata. Nā necessitas variata
cā est inequalitatis: vt in his oprehenditur
quoz pectora humiditatibus repleta sūt q̄
humiditates diuersis horis diuersimode ca-
lescunt 7 diuersimode ad cor sumat in eo va-
riant inducentes necessitates in p̄ficiis ethi-
cis p̄plemōiūcis pleureticiis 7 huiusmōi cō-
prehenditur. Et hic diuiditur inequalē abso-
lute 7 inequalē s̄m quid: vt eum talē absolu-
tē vocemus: qui in omnibus in suis differen-
tiis est equalis 7 talem s̄m qd̄ qui in aliqua
tantū: aut duabus tantū equalis est s̄m qd̄
uominemus 7 inter hec duo nō datur medi-
um vt p3. Inequalē verō absolute appel-
lam⁹ q̄ i nulla s̄maz d̄iaz est equalis. 7 iter
hūc 7 equalē absolute dat̄ medius: vt equa-
le s̄m qd̄ 7 iequale s̄m qd̄. Et itelligat sp̄ q̄
sp̄cū hāz equalitātū 7 iequalitātū fiat op̄a-
tio inter partes sibi inuicem opares: vt op̄a-
do sistolem sistoli 7 diastolem diastoli quie-
tem quieti 7 huiusmōi. vnde s̄m medicū stat
pulsū esse equalē 7 tamen diastolē esse ma-
iōrē sistolē: vt p3 itelligenti. nā hec equalitas
7 inequalitas penes plures attendi h3. Nam
primo attenditur penes equalitātē pulsatio-
nū 7 quietū: qz. s̄. diastoles omēs quo ad dif-
ferentias d̄cas: quia in magnitudine parū-
tate: 7 huius sūt equalēs: 7 ita de sistole 7
quietibus vt dictum est. secūdo penes equa-
litatez pulsionis siue im̄p̄sionis arterie 7 p̄ti-
um eius in digitos ipos quatuor vt quonā-
ses arteria eū suis partibus equaliter i digi-
tis pulsat. 7 pariformiter de inequalitate d̄i-
catur: vt qz diastoles iequalis ē diastoli: vt
qz in digitis vna pars arterie fortius pulsat
z̄. Aut puls⁹ sub vno digito maior videtur
7 sub alio digito minor vt in pulsu op̄chen-
ditur vndoso aut serino. Item cuius arteria
in p̄ncipio s̄m eandē partem maiorē pul-
sū facit q̄ in p̄cessu. Et sumatim cū constā-
tino dicam⁹ qz pulsus equalis ē cui⁹ pulsus
ē eiūsdē equalitatis i digitoz extrematib⁹

s̄m omnes pulsum differentias: 7 nō ē equa-
lis cuius percussio diuersificatur s̄m omnes
d̄iaz: vel s̄m aliquas: vt qz aliquando sp̄s
sus: aliquando rarus: 7 ita p̄iformiter de eq̄-
li dicendū: qz ē equaliter raris: aut sp̄sus 7
huiusmōi. Et quia hec equalitas aut inequa-
litas multipliciter variari potest: tū ex parte
d̄iaz: tū ex parte arterie 7 partium ei⁹ hic
multe confurgerēt op̄ones qd̄ medicū non se-
quuntur 7 ideo relinquende. Et quonāz op-
posita iuxta se posita magis elucefcunt tunc
de diuerso agatur. Dicitur itaqz diuersus:
qz in his similitudinem nō obseruat: vt quia
in vna percussione: quā. s̄. inter p̄ncipium
vni⁹ 7 finem alterius diuersitas siue diffi-
militudo quadoqz reperitur: vt qz frequen-
tius pulsat. aut tardius: aut quia maior in
vna q̄ in alia: aut quia in tribus percussib⁹
media ceteris nō est equalis ex parte. s̄. mag-
nitudinis velocitatis duriciē molliciē 7 hu-
iusmōi: de quibus infra magis. Et pulsus
hic diuersis duo sortitur nomina: qz gradat-
us 7 equaliter vel inequaliter currens a me-
dicis nominatur. Dicitur gradat⁹: qz gradat-
im s̄m modis scalaz p̄cedit. Et vt res hec
facilius capiatur eā exemplis aperia. Nam
pono qz pulsus inchoat magnos 7 continue
parificando p̄cedit 7 sic descendendo par-
uis in sine remaneat: tunc hic pulsus erit di-
uersus vt p3 ex habitis eritqz gradatus: vt
p3 7 hic etiam qz in cursu suo equalitatem
seruauit dicitur equaliter currens. Deinde po-
ne ecōtra qz ex paruo sic fiat magn⁹: aut de
magnō paruus: ita tamē qz hāc d̄cām equa-
litatez non seruz: sed in suo reditu siue p̄ces-
su inequalitatez faciat: vt qz in medio cadat
vt vbi debeat esse motus sit quies tunc talis
diuersus erit 7 inequaliter currens. Simili-
ter si inequaliter augmentaretur aut dimi-
neretur. Et hāz diuersitatū generales cause
a diuersitate trium causaz cōtentiūaz p̄in-
cipaliter sumūtur vt a virtute primo ex par-
te multiplicis varietatis eius i debilitate et
fortitudine. Secūdo ab instrumento ex par-
te multiplicis varietatis cui⁹ ex pte obedi-
entie 7 inobediēte cū ē nimis durz aut molle

Tertio a varietate in augmēto ⁊ dimi-
 nōe ipsius necessitatis que omnia quasi infini-
 tis modis variari cōtūgūt: ppter qđ Auicē-
 na pulsū compositoz species quasi infinite
 sunt: ⁊ has nō consulo medicū venari: s; quo-
 niam pbilosophice magis sunt ⁊ a sensu qua-
 si remote: cū medicus sit artifex sensualis re-
 linquēde. Sunt ⁊ nōnulli ipsius diuersitatis
 pulsus speciales cause: vt ea que a cibo ⁊ hu-
 more puenire pōt: etiā virtute cōstante ⁊ in-
 strumēto p tunc obedite: aut nimia eius q̄ti-
 tas qua sit fortis cōpressio d'pafragmati cō-
 municata. vñ pullatilis in suo impeditur mo-
 tu ppter sibi nocumētū ⁊ cordi cōmunicari:
 ⁊ sic virt^o nō potest vniformiter arteriā mo-
 nere. Itē idē cōtūgūt morbo existēte materia-
 li ⁊ virtute p tūc debili existēte: ⁊ euz pre ni-
 mia multitudine hāozis virtus ⁊ calor suffo-
 catur: ⁊ sic grauata nō potest motū vniformi-
 ter cōtinuare: vt in p̄cipio febrīū putridaz
 uō raro cōtūgūt. Cōsīr quādo i venis est san-
 guis viscosus: ⁊ multa accidit diuersitas in
 pullu sua multitudine p̄mo virtutem suffo-
 cando ⁊ grauando. Item vaporando conti-
 nue maxime materia existēte in pectore ⁊ p̄ti-
 bus cordi pp̄inquis ledit lacertos mouētes
 ⁊ ipos impedit ⁊ virtutē debilitat vitalē. vñ
 diuersitas accidit sic ex parte instrumenti ⁊
 virtutis impedimento contingente ne vnifor-
 mis fiat motus. Quē autē multitudo sanguis
 talē causat diuersitatē declarat fleubotomia
 qua sic euacuato sanguine diuersitas remo-
 uetur. Idē operantur etiā anime fortia accidē-
 tia: vt cogitatio vehemēs tristitia ⁊ hūilimo-
 ditad que suffocatio consequit calorīs aut i-
 ordiuatis spiritūū motus. Nam inordinat^o
 motus: aut calidi naturalis suffocatio causa
 est diuersitatis. Et in diuersitandus pulsū
 ab auctoribus medicīe positis p̄sequēs in-
 nominatas relinquēs. Dico qđ spēs pulsū di-
 uerforz nominate ab Auicēna tresdici enūci-
 antur: ⁊ si in almanzorū duodecī tantū assi-
 gnētur: quaz in primis cadentem sua cū cau-
 sa describemus. Est itaq; pulsus cadens in
 medio pulsus qui quietē facit quādo motus
 esse debz aut motū facit: quādo qes debuit

apparere: que res digitis plane cōprehēdit:
 ⁊ cū p ipos d'astoles expectatur: tunc qes p-
 cipitur: ⁊ aliquādo tantū p̄cipiant frequentū
 am: vt qđ vbi debeat esse qes erit motus quē
 pulsū nōnulli sub gradato posuere. Et ce-
 teri sub raro reducētes ⁊ eum qui mouetur
 tpe quo quiescere debeat: sub frequentū collo-
 carunt inter talē ⁊ interceptū: moderni mul-
 ti nullā penitus d'iam ponūt. Unde aliqui
 subtiliātes magis enūciant pulsū illū in-
 terceptū: cū eius extrema duo diuersifican-
 tur in velocitate ⁊ tarditate ⁊ similitudine. I.
 quādo duo extrema vnus partis intercepta
 quiete diuersificant in tarditate ⁊ velocitate
 ⁊ breuiter non sunt similia: vt si. i. pars cadēs
 sub vno digitorz: cuius duo extrema moue-
 antur imaginata quiete partis mediet: ita nō
 qđ hec extrema d'iformiter moueāt quo ad
 velocitatē ⁊ tarditatē. Et p̄sequēs i l'ra Auicē-
 nē dicantur qđ interceptus est ille qui sepa-
 tur cum motu paruo. I. a motu alterius p̄tis
 ita vt cōtūgant duo extrema vnus partis
 intercepta quiete diuersificari: ⁊ in suis dif-
 ferētijs nō esse similia. Huius aut diuersita-
 tis cā est lassitudo virtutis ⁊ eius defectus:
 vt qđ ex vehemēti labore ⁊ exercitio: vt hñ^o
 virtus lassata sit: aut debilitata: aut defectō
 ei^o ex pte cāe intrinsece: vt ex parte male qua-
 litatis humoz aut animi accūtis. nā ex his
 ⁊ similibus accidit virtutis resolutio. Unde
 accidit quādoq; vt ppter forte animi acci-
 dēs ita diuertatur v̄tus aialis ⁊ vt^o pullatilis
 sibi subordīnata: vt motū suū intersecet qui-
 ete mediā. idē opatur fortis dolor qui maxi-
 me v̄tutē p̄ternit p̄imi secunda de cāis que
 ex dolore p̄ueniūt. Inq̄t. Dolor virtutē dis-
 soluit: ⁊ mēbra a suis pp̄iis operationibus
 phibz adeo vt mēbra ab aeris phibeat at-
 tractione: aut eius disturbat operatōem: aut
 facit eā interfectū aut frequentē: ⁊ omīno nō
 fm cursū naturalē. Et nota qđ fortis frigi-
 ditas calidā obtundēs sic qđ ad eius euentā-
 tiōnē vna sufficit percussio magna: vt inde qui
 escat quiete magna est cā cadētis in medio:
 vt p̄imi tertia de signis litargie. Repit
 ficādo pulsus diuersus capizans vnūcap^o

sine gazelans; et est pulsus qui in una parte tardus
existit: deinde cadit in medio: deinde veloci-
tat. Caprizans est qui variat in una percus-
sione in tarditate et velocitate et accidit huic:
ut festinus et stetit et cito redit et sui copulatus motus
et sic per pulsum hunc diuersum et non omnium esse
Et appellatur gazelans sine caprizans: quo-
nia in suo motu assimilatur motui horum duorum
animalium. scilicet caprioli et gazelli: que in solis cor-
nibus diuim inter se habent. Capriolus autem sine
capris motum suum tarde suscipit in saltando.
deinde in alto aeris quiescere videtur. deinde
perceptum velocitatem motum et multos facit saltus
ita in motu huius pulsus accidit: ut primo
tarde diastolis. deinde quiete intercipitur ali-
quanto tempore quiescens quando debet motum
continuari. deinde diastolas motum velocitatem:
hec et signa sunt ubi affit instrumenti obedi-
entia debilitatis virtutis et oppressionis eius.
Quare ut supra tot accidit in primo tempore diuer-
sitate et sic de causis eius cum habitis sufficiant.
Sub diuerso et est vndosus siue fluctuans
vel fluctuosus et est pulsus qui in Almasorio secundum la-
titudinem magnam parte digiti occupat cum leuitate
quod scilicet arteria est mollis ex repletione cum quo non est ma-
gna eleuatio neque subita: sed una eleuatio per
alia fit: ut in vndis aquarum est videre. nam in
eis pulsationibus id accidit quod est in vndis aquarum:
ut quoniam una earum sursum eleuat et alia de-
orsum deprimat et una magis alia: et una ve-
loci alia: et una tardius alia: et una altera
erit maior: altera minor: et una aliarum cito se-
quat et alia tardius ut in motibus accidit vn-
darum quas diuersitates apprehendit tactus in
eo qui propinquus est sudationi. Ideoque pulsus
sudare incipientium bene considerent. huius autem
causa secundum plurimum est virtutis debilitas. Unde di-
astole non potest fieri nisi paulatim et paulatim
ita quod virtus successive maiorat et minorat
pulsum ad modum vndarum non potest vniuersim
ter subleuare arteriam. Et dictum est secundum plurimum
quoniam in ea quicquid est lenitas siue mollicies ar-
terie dato quod vniuersim non sit multum debilis eo quod in-
strumentum molle et humidum non recipit concussio-
nem et motum in vnaquamque partem penetrantem
sicut est videre in corrigea et alia re mo-

bili. nam dura habet concussionem et motum be-
ne recipit vniuersim in suis partibus eo quod siccitas
est apta concussioni et tremori: propter
siccum fore proprio termino terminabilem
aut terminatum. Unde extremitas siccis
duri mouetur motu sui principij: ut experien-
tia demonstrat: sed molis humidis parte pos-
sibile est moueri vno motu alia parte hoc mo-
tu: eo quod humidum cito recipit separationem
et flexionem et diuersitatem figurationis: ut
notum est. Claudat in se cum huius pulsus de-
uersus pulsum vermiculosum: qui est pulsus
paruus multe spissitudinis similitudine enim
vndoso huius. Vndosus autem ut supra non est pul-
sus neque frequens sed eleuationes et depressiones
nunc frequentes: nunc tardas habens. Unde
hec in pulsu apparent vermiculose: sed sine re-
missione dicitur vermiculosus quia in suo motu: mo-
tu vniuersim assimilatur. nam primo ut a se mor-
tuus est paruus. Secundo frequens. Tertio
habens eleuationes et depressiones nunc fre-
quentes nunc tardas ut sensu visus comprehendit.
Et quidam dixerunt hunc pulsum esse velocem
sed ex habitis non est dicendus velocis: eo quod
veloci est quies notabilis et in supra de diu-
inter frequentem et velocem. Et huius causa est de-
bilitas virtutis notabilis siue fortis ita ut con-
iungant tarditas spissitudo et diuersitas pri-
mum pulsus eo quod vniuersim non potest in vno tempore de-
latare arteriam. scilicet debite. imo paulatim et pau-
latim facit spissitudinem tarditatem et paritatem: et
per debilitatem notabilem scilicet non intelligat vlti-
mata: quoniam vltiata raritate facit: ut supra
de raritate. Huic associatur formicularis:
qui est pulsus valde minutus similis motui for-
micarum: qui et visu cognoscitur. Nam quicquid in
eo sit diuersitas aliquid: tamen propter eius paruitatem
non apprehendit neque inuenit pulsus eo de-
bilior minorque spissior est enim vermiculoso
frequentior. Unde Avicenna. Et vermiculo-
si formicaris diuersitas in eleuatione ad supe-
riorem et processione et consecutione in sensu est ma-
nifestior ipsorum diuersitate in latitudine imo quod
si non appareret illud propter debilitatem virtutis mo-
dicam sit lata arteria. Formicaris tamen est valde
minor vermiculoso propter debilitatem virtutis.

maiozem esse in formicante. Quoz post tales sequit in pulsu raritas: tunc eger morti e pro pinqms. 7 no iudices ut supra ex tali raritate febre sine necessitate deficere sed egr. Et Et dixit Auerops. Quarto colligz qz cae v miculosi 7 formicatis similes sunt canlis. vñ si lz sint eis debiliores. Et est sexta spes pulsus diuersi: qua serinu nominant. 7 e pulsus serinus ut Auicenna qui in diuersitate partium suaz vndoso assimilant. 7 in eleuatoe ad superiora 7 in latitudine 7 precessione 7 cose cutione: sed est durior 7 ptes eius in duricie diuerse existit. Unde dicendū qz pulsus serinus est pulsus velox 7 spissus 7 durus cuius partes in magnitudine diastolis diuerse existit in mollicie 7 duricie. Et dr serinus ad si militudine denciu fere qui in suo processu in equalitatem seruant. Na vnus tendit ad de xra alius ad sinistra: 7 sic et reperit ut Auic. hec diuersitas in tali pulsu ex parte latitudinis suaz partiu quonia no vniformiter arteria fm se tota in digitos imprimi: lz modo cu vna parte ad dextz digitoz mo cu alia ad sinistra. Item sicut inter hos detes cadit cocanitas depressa: ita in pulsu hoc accidit: vt sub vno digito pcpiat motus arterie: 7 sub secudo quies. 7 sub tertio motus. 7 hoc dico in eodem tempore. Cū Rasis in Al maforio. Serinus e dur? cuius percussioe iuei tur diuersitas ex qua cu sub vno digito iuei tur percussio. in alio pcpit quies. 7 cum sub alio ges fuerit in alio sentitur percussio. 7 io vt supra 7 infra oportz medicū arteria qua tuoz cu digitis tangere 7 cōsitr ex parte alia rā driaz sit i eo pulsu pceptio diuersa: 7 sub vno digito pcpit velocitas: sub alijs tarditas: sub alijs fortitudo: sub alijs debilitas 7 ita de alijs. hic autem pulsus necessario durus e ppter quod a vermikuloso 7 formicā te differt: qui no necessario duri sunt. Item hic pulsus no e puius illoz opatioe. Item hic est velox 7 illi no lz frequētes. Lāe autem eius sunt. primo illud qd in canitate venit e btenū qtu ad pntrefactōem maturatōem aut cruditate. na hec pulsum sic diuersim fa dunt: quoniam ponit diuersitatem in necessi

tate quo ad eius augmentū vel decrementū. Consimiliter diuersificant partes arterie quo ad ipas esse molles 7 duras: nam fm qz res pntrefit 7 diuersimode diuersitas in pulsu accidit. naz ex multitudie vapoꝝ arteria extenditur 7 indurat: ex paucitate mollificat tua xime quando materia est humida. Cōfē mīr apostema corpus arterie extendendo indurat: ut in pleuresi accidit. Corigit 7 pulsus for serinu ppter diuersitate corporis arterie induricie: quia durus aut mollicie qz mollis quia .i. comunicat quadoqz arterie dure ali qua mollicies ppter vicinitate arterie ad me bz molle aut p materia humidā multa vt cō tingit in pleuresi in materia fleumatica i qre pit duricies ipa cu aliquali mollicie. Na in omni pleuresi est pulsus durus 7 ex signis es sentialibus 7 similt omis pulsus serin? etal. Auerops aut qro colligz dicit qz ei? ca e virtutis debilitas. Septimuz aggrediamur qua cam foricina vocant e pulsus foricinus: aut cauda foricina dicitur qui ordinatur in diuersitate suaz partiu ex diminutioe ad augmetum aut ex augmento ad diminutioem: vñ fm diuersitatem ordinatā magnitudinis et paruitatis cauda foricina ppre caniatut dr enim cauda foricina ad similitudine caude muris qz pcedit ordiate de grosso ad intilem patz incipiendo a parte terminata p pe aim 7 ecotra de subtili ad grossum. Multipliciter enim hac diuersitate imaginari possumus primo ut qz imaginemur primaz dia stolem aliquantulu magna secuda minorem tertia minore 7 sic vltra ordinate pcedendo de paruo ad minorem. vnde quando fit processus de magno ad puū fm dimensioez tuc dr cauda foricina finitima: qz itur uersus sine 7 tunc arteria primo apparz debilis 7 sic sp pcedit debilius imprimendo: vt in sine vix pcpiat. Cū aut e pcessus ecotra appellatur cauda reuolutina: qz ad pncipiū reuertit 7 tunc pulsus cōtinue angumentando pcedit de puo ad magiū 7 de maiori ad maiozem 7 debili ad fortem 7 fortiozes. Nota tñ qz hic pcessus pot ee ordinat? 7 iordinat? 7 no variabit nomē. Octaua species est susalia

siue actualis mesalinus appellatus quē certe
spēm foricini facere possumus: qui ex dimi
nutione pcedit: ad aliquē terminū in augmēto
postea declinat inferius eū ordine ad dimi
nutionem donec ad primū terminū diminutio
nis: et rdeat ē sicut due caude foricine q̄ ori
nuat apud maiores extremitates. dī fusalis ad
similitudinē quā cū fuso habz: aut actual ab
acu cum qua suunt forulares: quoniam ē i me
dio grossus et in extremitatibus subtilis qui
uostro in vulgari nominat substātia. Mesa
linus autē grece actual latine. Et huius pulsus
cā ē uirtus debilis pcedens de labore. i. pul
su magno ordiate ad quietē. i. ad diminutio
nē siue paruitatē: et pcedēs ex quiete. s. ex di
minutione seu puitate ad laborem seu magni
tudinē. hoc ē ad augmentū: dicim⁹ autē plus
uirtutē labore in magnificādo q̄ in puifican
do pulsus quoniam magnitudo ut supra ē dīa
uirtutū grauior. Et hec uirtus debilis nō intel
ligat ultimate debilis. sed in vnaē magis debi
lis q̄ i alia vbi grā. debiliōr ē uirtus in cau
da finitiua: et ista est deterior spēs in retoma
tina siue reditiua uirtus est fortior ut p̄ intel
ligenti: et est minus mala spēs. Sed qd dice
mus cū dicat Auicēna ille q̄ i vna pmanz di
spōe plus est uirtutis significans debilitatem
dicendū q̄ hec tertia spēs appellat mansua
et plus est uirtutis debilitatem significans q̄
supple non pmanēs in vna dispōe ut ē finitiua
et ideo dicebat Auicēna. Sed eis deterior
cauda finitiua. deinde mansua. postea cau
da reditiua: ut mansuū in medio ponerz et
non in extremo malicie p quam mansua intel
ligit pulsū q̄ in puitate pfenerat: nō quidem
quia in eadē pmanz puitate imo oriūne i illa
variat nō tamē descendit ad ultimā paruita
tis ut finitiua. Nona spēs est pulsus bis
pulsans in quo discordatū sunt sapientes si
ue medici. Quidā enim dixerūt ipm esse unū
pulsū diuersum tū in pcessiōe et cōsecutiōe:
et alii ipm esse duos pulsus quoz unus alius
psequit. Et rei ueritas ē q̄ est unus: et nō duo
de quo ralis in Almasorio. pulsus bis pulsas
ē cū arteria pcutiendo occurrūt digito et non
sentitur qes que sistoles dici debeat sed sen

su percipitur alia percussio que prima debet
lior existit ut accidit ex percussioe martelli
sup incidē: ppter qd martellin⁹ alio noie ap
pellat. nam ex percussioi martelli sup incidem
duplex catur percussio et prima maior est secū
da: ut p̄ ad sensum. Unde Aueroys quarto
colligz. Et potest eē ut sic dicatur eo q̄ pul
sationes due sunt. vna quia qes que ē inter
eas non habz tempus q̄ merat dici tempus
quietis: et ppter hoc nonnulli martellinū appel
larūt: quia motū martelli assimilāt qui cum
incidē pcutit binā causat pulsationem et meli⁹
dilatationem. Et dī pulsus hic bis pulsans: qz
ad eū causandū ad minus binā requirit pul
satio: cum quo tamen stat q̄ etiam ter pulsat
et dī vniū quia cōtinet vnam partem qz dya
stolē et nō alias. Et causa bis pulsantes ē for
titudō virtutis necessitas aueta et instrumētū
duricies faciens ipm inobediens: quia non
obediat uirtuti in diastolando in vna vice:
ut debz: et sicut si aliquis vult incidere alē
qd in vna incisione et nō est ei obedientia ex p
te iustri ut illud incidat in vna vice: tūc est in
uamentū p alia siue sequentē vice maxime. s.
cū necessitas augeat. Requirit enim fortitu
dō virtutis quoniam alr arteria scā prima di
latatione cōstringeret ante inceptōem secūde
cuius oppositū apparz in pulsu bis pulsante
Itē requirit necitas multa: qz alr uirtus nō
conaret facere fm diastolē. Item et iustri du
ricies que talē pulsationē impediāt aliter vir
t⁹ diastolē vald magnificat. Expediēdo de
cimatū dico q̄ ipa nominat pulsus intersec
tus. de quo supra de cadente in medio: et tū
ibi. Quidā tamē addūt dicitis supra q̄ inter
sectus ē i quo arteria quiescit qū debz mou
ri sed in medio cadēs ē diuersus: quia a suo
ordie cadit motū faciēs tpe quo quiescet de
bebit: sed in his medicus se nō occupz: quoni
am hec occupatiōes sepe deniant medicū d
arte sua quartū prima. primo capitulo. et tū
ad ea q̄ de ipō supra allegatō loco et differt
a gazalate quoniam secūda percussio gazalatis
aīcedit. s. plemētū primē: s. in cadēte ē pul
sus et percussio tpe q̄etis prima opleta percussio
ne. Et huius cāe expedite sunt allegatō loco

Undecima est pulsus spasmosus: q̄ similitudine h̄; cū pulsu spasmi. vñ secāda tertij de signis spasmi ē pulsus diuersus: nūc alt⁹: nūc de p̄ssus ad modū sagitte de arcu emisse: nūc alte nūc de p̄sse incedentis: in quo ē tensio arterie. ad quam duricies nō vera sequit̄: aut vera duricies: vt in spasmo de inanitōe siue sicco. Itē quoniam aliqui stat arteria cōtenta: vt mēbz̄ spasmatū: cui⁹ cā ē: aut mot⁹ nō natural̄ v̄tutis: q̄ p̄ter natural̄ quo natura p̄cepto nocumēto mēbz̄ cōtrahit ut in spasmo nō p̄portionato ad materiā: aut malicia in essētia arterie p̄ talē maliciā intelligēdo duricies ex siccitate pulsus spasmatic⁹: aut spasmosus Repit̄ ⁊ tremul⁹: qui sic dicit⁹ ē quoniam arteria tremit in sua pulsatiōe nō cōplete dilatata: nec cōplete cōstricta: imo cōmixtum dīminutis mota motibus. Cui⁹ cā vt. x. pulsū ē vt̄ fortitudo duricies in̄stri necitas aucta siue autē h̄is tremor puenire nō pōt. Nā tremor mot⁹ ē cōpōsit⁹ ex motu sursum ⁊ motu deorsum: i quo nec vt̄ ē totalit̄ potens supra resistentiā siue mēbz̄ grauitatē: nec totalit̄ ipotēs supra resistentiā: quia mēbz̄ cū sua grauitate stat cū v̄tute: sicut in eq̄ libra siue in q̄dā egpollētia si. n. virt⁹ nō cōstas; grauitas sp̄as opprimerz ⁊ si duricies n̄ cōstas; virt⁹ sua cōplerz dialtolē. Et si necitas nō est; aucta v̄tutis suū conatā cōtra duriciē nō facerz his itaq; sit̄. m̄tibz̄ sic aduicē cum tali egpollētia accidit pulsus tremul⁹: de quo Auic. prima tertij de lzara bito: ⁊ sic p̄z quō siue h̄is nō cōtingit pullum tremulū causari: ⁊ accidit in hoc: sicut si corpus q̄dā duz cōcūteret: ⁊ ē pulsus retortus filo q̄d torquet assimilatus. nā cū primo torquet filū ip̄m ex plurib⁹ filis cōponit̄ aduicē nō bñ cōmixtis ⁊ sic inegalitatē h̄z primo apparentē: sic ⁊ hic pulsus qualdā p̄tes altiores h̄z qualdā de p̄siores ⁊ qualdā ad dextz ⁊ qualdā ad sinistrz. Cū autē filū ē cōplete retortū: tūc p̄dca inegalitas nō apparz p̄portionabil̄ aut in pulsu hec diuersitas apparz qz i suis p̄tibz̄ inegalitatē h̄z ex p̄te situs: vt q̄ vna ē alta: alia de p̄ssa: vna ad dextrā: alia ad sinistrā: ⁊ sic de alijs q̄ ex siccitate arteria corrugante eneuūt. Propter quod accidit

ip̄m esse cū hoc duz: ⁊ nō nonnulli cordosum tremulū: ⁊ retortū sub serino collocauerūt p̄ eoꝝ inegalitatē cū duricie in̄stri. Cū h̄is ē cordosus. de quo Auic. ē ex summa retorti ⁊ assimilāt tremulo vez in tremulo dialtoles ē magis occulta ⁊ tensio in cordoso manifesta ⁊ h̄z oēs vt supra duri sunt ⁊ ita teueat q̄ in cordoso ē tremor: sed ē quasi occult⁹ resp̄cū tremulatiōis nī tremulo in qua est magis manifesta. Et retortus est supior ad cordosum: q̄a omis cordosus est retort⁹ ⁊ nō cōtra: quoniam cordosus vltra talē diuersitatē tensionez explicat: ⁊ i cordoso arteria magis eleuat q̄ in tremulo. Et h̄z pulsus in egritudinibus sic cīs maxie reperiūtur: quoniam talis diuersitas a cōmixtōe arterie sit q̄ a siccitate maxie puenit. Sic de quinto expediti sextā aggrediamur ab ordinatōe ⁊ iordinatōe sup̄tū: quod re vera sub pulsu equali ⁊ inegalitē ē ponendū p̄ quod Auic. nō erat necessariū medico ponere genera pulsū nisi nouem. nā cū certificatū fuerit hoc genus quod est apud Auic. x. est sicut si est sp̄s noui geyeris. Et diuidit̄ in ordinatū ⁊ nō ordinatū. Ordinat⁹ est pulsus q̄ in sua diuersitate ordinem seruat in suo transitu. verbi gr̄a. A. Pulsus primo erit magnus sicq; p̄cedit ad tertiā pulsationem in qua efficietur p̄uus. deinde cū magnitudinē p̄cedit usq; ad sextā pulsationem in qua itez p̄uificabitur. deinde magnus fit et usq; ad nonam: in qua itez p̄uus erit: ⁊ sic vltra cum hoc ordine tūc p̄z: q̄ hic pulsus est diuersus. ⁊ in sua diuersitate ordinem seruat ⁊ in suo transitu: ⁊ assimilari pōt circulo: quoniam sicut in circulo ab vno p̄ucto sit transitus circularis in eādē: ita in hoc pulsu sit circularis ab vna diuersitate in eandē vel sibi similem ⁊ hic pulsus sic diuersus in vna dia tantū appellat diuersus ordinatus absolute. Qz si diuersitas erit resp̄cū plurū diaz dicit̄ ordinat⁹ nō absolute sed fm qd: vel mō Auic. p̄pe ordinatum: vt verbi gr̄a ponatur q̄ a pulsus ut supra nō solū fiat p̄uus in tertiā pulsatione: sed fiat p̄uus ⁊ tardus: ⁊ consimiliter in sexta in nona. Et sicut ordinat⁹ absolute assimilāt circulo q̄ in suo p̄cessu h̄z or

bq

dinem in vno distinctus color: et ita et hic circulo assimilatur quod in suis partibus sic ordinatur pluribus est distinctus coloribus: ut quod prima pars sit alba et rubea, sexta sicut et nona etc. Pulsus vero ordinatus est inordinato oppositus, nam inordinatus absolute est qui in suis diuisibus nullam suam ordinem: ut si in prima esset magnus, in tertia parus, in sexta parus, in secunda magnus: et sic absque ordine aliquo. Inordinatus vero absolute est qui in suo transitu aliquem ordinem suat: sed non in omnibus: ut si in prima esset magnus, in secunda parus, in tertia magnus, in quarta parus, deinde procedens cum magnitudine diuisus usque ad octauam, deinde in nona efficietur parus, deinde usque ad duodecimam esset magnus. Et ex his partibus quomodo pulsus sic ordinatus dicitur ab auctoribus non potest esse temperatus quoniam presupponit in eius definitione inordinatorem qualem non habet pulsus temperatus. Dicitur secundo qualiter hic pulsus est inequalis et sub inequali reponendus, de hoc pulsu dixit Auerroes quarto colligitur. Ordinatus est ille qui in multis reuolutionibus suam suat diuersitatem. Non ordinatus vero qui suam diuersitatem non conseruat. Et diuersitas ordinata est in eundem terminans inordinata e conuerso. Et si istas diuersitates et inequalitates considerare volumus referendo ad alia quandoque genera assignando, scilicet plures modos diuersitatis componendo etc. pretere foret simonem inuentionem. Nam huius diuersitatis sensu: ut existimatio nulla percipiuntur: et sic eas percipi non est possibile. Postremo est genus septimum a proportione duorum motuum: et duarum quietum sumptum sine ut in quarto colligitur a proportione quattuor temporum pulsus mensuratum duas partes et duos motus eorum a natura naturalis exitus: ut est ut motus dilatationis sit maioris compatationis ad motum constrictionis quam debeat: aut e conuerso motus constrictionis sit maioris compatationis debito ad motum dilatationis: aut ut quietes sint minores compatatione ad motus debito: aut sic permutando quietem inter se: et est comparatio earum ad invicem sicut est comparatio motuum et sequendo al-

laym post quem Avicenna allegabo: diuiditur ab eo hic pulsus in eum qui est equiponderis: et non equiponderis. Et pulsus equi ponderis est equalis et habet compositionem duorum motuum ad invicem compositione naturali et per viam nature. Et similiter habet compositionem unius partes ad alteram: et etiam illam que est motuum ad quietes. Et iste compositus diuersificatur secundum diuersitatem etatem complexionum temporum et huiusmodi. Et dicitur quod comprehendere has compositiones est difficile quoniam multi homines in musica eas comprehendunt: propter ea quod note musice habeat summam extensionem: ita quod minor illarum potest exemplo comprehendere et est illa que multiplicatur ex xxxvi partibus unius us ad unam partem: et huius verba sunt alterius sane: et huius per accidens necessaria est parum. Sed in pulsu sunt tempora breuia ad inueniendam hanc compositionem in eo: et adhuc magis: quia res existens post systole difficile est inuenire: eo quod arteria est supra eam. et verba huius viri dicitur intelliguntur ex his que vult dicantur. Dixit Auenasor inter unum duorum temporum pulsus et aliud inuenitur per portio propria in utraque etate. Compositio autem istorum duorum temporum in etate puerili non assimilatur compositioni in etate adolescentie: aut inuentus neque senectutis: aut senis: et hec compositio pondus vocatur, id est mensura que sic procedere mensuratur: ut infra: qua propter eum pulsus in aliqua etate propriam compositionem ipsius etatis suauerit de pulsus habet pondus et boni et iusti ponderis: quia mensura et cum non suauerit hoc sed ad pondus alterius etatis peruersus fuerit: ut dum pondus etatis puerilis ad pondus inuentus permutatus fuerit: de pulsus diuersi ponderis: et vocabitur pulsus non ponderatus: aut nominibus horum similibus: et hoc pondus attendit etiam ex parte complexionum temporum motuum regionum. Et in summa pulsus esse mali ponderis non est aliud nisi pulsus male proportionari rei naturali: sicut complexionum etati sexus: aut rei non naturali precipue tempore anni aut regionis: et ideo dicitur supra Auerroes a via naturalis exitus. Et esse boni ponderis est debite huius per

portionari: de quibus reb⁹ infra ager⁹: et pul-
 lum mutare hnt. Nonnulli hic interferat colo-
 nias musicales: de qb⁹ aliqd stat: sed cer-
 te eoz subtil pseruatio medico practicati u
 e necessaria. Sed cu ia dca ptranseat quo ad
 metz pulsus et podus bonu in eo immedu
 e sufficiens. Auic. aut sub his vbis explicauit
 Sen⁹ ex podere supm e opando pportione
 qnitate pportionu quatuor tepoz correspon-
 dentiu duob⁹ motibus et duabz quietibus
 ppter qb⁹ accipiendū q⁹ ita ad inuice se hre
 debet mot⁹ pulsus et quietes et eoz tpa cum
 ueniet. s. pportioe: que no e nisi suaz qnita-
 tu adinuice certa habitudo et no scita: vt qui-
 to euclidis in omto tertie diffinitois que ad
 modū se hnt consonantie musicales sic suis p-
 portionibus stitute: et pp hanc similitudine d^r
 in pulsu musicales consonantias repit: qz similitu-
 dinarie: nam sicut p auditū musical compre-
 hendit consonantia cui⁹ debito pportio in suis
 tpb⁹ per virtutē interiorē et no p auditū ipsi-
 us iudicat ita etiam p tactū mot⁹ et quietis ac-
 tpa pulsū comprehenditur: de quoz bitudie
 adinuice interior vt iudiciū apd se deponit.
 Et hec sic ophenta bitudo seu pportio sit in
 relatōe ad re naturalē: aut no naturalē vt in
 pra. Et in summa cōsiderare pportioem qua-
 titatū it. vt Auic. no est aliud q⁹ discurrere si-
 qnitas pportionis diastol ad qetē et ecōtra
 pportioat corpori: vel no etati vel no hui⁹
 moi. Et hec volo de his hec pauca sufficere
 Et cu absqz noticia de ipis ita expsita possit
 medic⁹ i pfectā corpis cōgnitōez pncire p ma-
 xie practic⁹ supflū dixi in his apli⁹ pseq.
 Eam autem pulsus hui⁹ assignat princeps
 dicens: q⁹ cū pulsus mali pōderis: qz scilicet
 scō motu in tpe in quo debz venire ges e au-
 gmentum uecessitatis supple per quod irrita-
 tur virtus ad faciendū motum tempore quie-
 tis. Et causa mali ponderis facti in tempore
 motus: quia. s. facti in quiete quando debu-
 it esse motus est dimiuta uecessitas. Que-
 res supple verificatur si virtus non fuerit mī-
 tum debilis: quia etiam ad debilitatem for-
 tem virtus aliqū illud malū pōd⁹ contingere
 solz. Et subdit Auic. q⁹ pulsus tpe mot⁹ pro-

pter velocitatem diastol aliis e ab hoc: que-
 lra verius sic exponat. Qu pulsus scūs sine
 motus scūs tpe quo d^r fieri motus velocitā
 da diastolē. Alius est a pulsu mali ponderis
 in quo expectat ges et venit motus et hoc est
 notum. Na stat diastolē esse velocē et pulsus
 noa esse cū hoc mali ponderis cum sit motus
 scūs tpe motus et ges tpe quietis. His itaqz
 sic a primo ordine sumptis ad tria vltima in
 secūda ordine cōdūsa accedo: que sunt ab
 anezis sumpta. Quoz primū a contentis su-
 mis arterie: ppter qb⁹ d^r pulsus plen⁹ vacu⁹
 et medi⁹. Pulsus aut plen⁹ e pulsus q⁹ sentit:
 ac si in foramine arterie forz humor implez
 de quo sollicitandū e: vt pure seu debite eua-
 cuetur cui pulsū pulsus vacu⁹ est sibi strari-
 us. ppter que accipiendū q⁹ cā plenitudis
 pulsus est aut spiritūū multitudo sine qnitas
 aut multa sanguinis arterial sine humorum
 copia: aut sumoz capinosoz repletio q⁹ qdē
 repletio per arterie extensioez et ophendit ip-
 sa sic i tactu resistere cū digitis exprimit vb i
 pcpit tensio et cū dilatatoe repletio: vt i cor-
 poribus atelecticis sanguineis et similib⁹: qua-
 lis no sspendit in arteria resistere ppter du-
 riciē: in qua cōprehendit extensio cū strictura
 qual apparz in ethicis et corporib⁹ oluptis
 et cū tal apparz pulsus tunc debz medic⁹ sol-
 licitare ad euacuatoem i toto vel debito mō-
 fiendam cū ei⁹ tarditio imineat periculū de
 fractura venaz: aut arteriaz: aut de suffoca-
 tioe et extinctione calidi: vt in primo affōrum
 cōmento tertio. Vacuitas aut pulsus ex qua-
 dā lascitudine comprehenditur no pp molici-
 em otingētē: sed ppter defectū contenti poti⁹
 aut conuēdi in arteria vt euides e aq⁹ molli-
 cie raro plenis absoluit. et vacu⁹ apparz in
 flatus: sed cū tanget vacu⁹ digitis pficit.
 Secūda vero a qualitate arterie accipit et
 carnis circūstantis q⁹ diuidit in calidū et hūi-
 dū frigidū et sicū: et ter hos mediū. de quo
 medici rarissime mentionē faciūt. Est tamen
 calid⁹ dicit⁹ cui⁹ corp⁹ arterie sine subltātia
 ab extremitate digitoz calidū pcpit: sicqz
 suo mō de frigido et reliqs dicat sp in relatō-
 ne tpatī. Tertius ab essentia arterie tollitur
 bñj

et dividitur in mollē dūz et mediū. Mollis
 ē qui recipit reditū ad interiora a cōpressiōe
 facile: et durus est ei contrarius. Inq̄ Salie^r
 in om̄to pulsuū. pulsus mollis et durus pōt
 dupl̄ intelligi. Uno mō pprie pp duriciem
 et mollicie inf̄ri. alio mō iproprie itelligendo
 p mollicie quādā lassitatē ad paucitatē aten
 ti in arteria cūte et ipsius vacuitatē: et p duri
 cie tensionē cūte ad arterie tensionē pcedētē
 ex arterie repletionē materie vel fumoz eaz
 tendentiū: de cāis aut duricie et mollicie va
 cuitatis et plenitudinis satis actū ē circa p̄
 cipiu capituli. Cause aut calefaciētes aut
 infrigidates etc. note sunt de qb^o in particula
 ri magis cum de hīs que pulsum mutat age
 mus et specialius inde p̄noticiis a pulsu sum
 ptis.

Capitulu quartū de obfudis a medico
 vt pulsuū debita agnitiōem cōsequat.

Am de eē pul

sus et cāis ei^o ad plenū supra ac
 tū sit. cōis dūz: p eius debita
 noticiā: que o3 medicū studere diligēter ap̄e
 dū esse. pp qd̄ p̄mo sciat: q̄ l3 vt supra. Si
 gnificatio pulsus ceteris significatiōib^o sit
 certior: ad eius tamē p̄fectā noticiā nō faci
 le puenit. Nā vt cōstantinus. Ex tribus eius
 noticiā difficultat. p̄mo qd̄ ob multas su
 bitas q3 mutatiōes qui ei adueniunt. Secū
 do ppter multitudinē generū sp̄ez dūz
 eius. Tertio quoniam medicus caret eo ad
 quod ip̄m cōpare habz: vt quoniam tempera
 ti aut sani pulsus languentis noticiā caret.
 Nā species pulsus cōprehēdi nō p̄nt in aliquo
 individuo nisi op̄ato ad pulsum sani: qui in
 corpore t̄pate cōplexiōis inuenit aut ad q̄
 tuoz fm q̄ a radicib^o nature quarto colliget
 Et subdit non cognoscitur nisi p op̄atiōem sa
 ni pulsus quia ipsius egrotantis dū san^o erat
 Ex quib^o collige q̄tū o3 medicū se in pulsu
 sanoz se exercitare sp̄alr circa pulsus homi
 nū sue ciuitatis. Nā ip̄is nō cognitis dūbia
 tūc de pulsu infirmi fert opinio: et sic cōtigit
 medicū errare. Inq̄ opus ē vt p longū ex
 citū sibi pulsum equalē statuat. de quo in p̄

cedenti capitulo: a quo cū aliq3 pulsus rece
 dit de eo recte iudic3 qd̄ etiam difficilimuz
 facio. Unde Salie^r de mirabilib^o p̄noti
 catōib^o. Nō p̄nt agnosci dispōes pulsus ad
 id quod preter naturam nisi prius cognosca
 tur dispō pulsus naturalis. Et ad ip̄m cog
 noscendū maxime operat noticiā cōplexiōis
 et compositōes corporis egrī cū ex corde frī
 gido pulsus qui pueniūt sicut parū et tardū:
 et ex calido magni veloces: et sic de alijs. Nō
 q3 bec et dicendo tactoz bene consider3 q̄ ad
 mutatiōes pulsus faciūt. et ppositū nostz ma
 gis attingens: dico q̄ l3 pluribus in mēbris
 in arteria pulsus percipiāt: ex cuius tactu d̄
 ip̄o iudicio fieri possz: tamen facilitas p̄ben
 di arteriā et honestas et directus aspectus ar
 terie brachij ad cor p̄p̄nitasq3 etiā sapien
 tibus hualere: vt ei^o tactū in arteria brachij
 fierz: et sic p illā magis q̄ p aliā iudicare.

Quib^o quatuor cāis sic cōmuni^o duas
 addit cōstantin^o: vna quaz ē quoniam arterie
 tangēde loc^o detect^o esse debz et non carne
 copert^o. In quo loco sic arteria meli^o se rep
 sentat: sicq3 melius p̄cipitur cā manifeste ap
 pareat arteriam p̄fundatā nō ita bene p̄cipi
 quemadmodū in sup̄remo situatam. altera ē
 quoniam arteria in mēbro recta et non circūo
 lura esse debet: vt sup ip̄m quatuor digiti si
 mul poni possent: vt in bono iudicio pulsus
 sic tangere est necessarium: vt hic statim: qua
 ex re arterie tempoz nō tangunt: quia torti
 ose sunt: et tu specularē: vt quid tortuositas
 sic iudiciū impedit: aut occultat. Secū
 dum obseruandū est: vt tactoz prius bene cō
 siderz tangēdi dispōem quo ad extrinsecat
 siue quo ad res non naturales: si vep iudici
 um deponere voluerit: vt verbī gr̄a. Nō non
 sit natus nisi forti gaudio cōmotus. Nā exer
 citatus non multum replet^o non famelicus et
 hūisimōi q̄ in pulsu mutatiōem facere cōsue
 uerit. de quib^o ista ad plenū. Tertiu q̄ tā
 gendo incipiat ab arteria dextri lateris quo
 niā p̄fectior ē pulsus dexter: vt. xiiij. de aialē
 b^o ps cordis latior q̄ dilatat et cōstringitur
 respicit latus dextz: et iō ē habilis ad mo
 tum et ad actōes: q̄ suistz: et hoc vt quasi sp̄

Quantū oportet
 medicū se in pul
 su sanoz exercitū
 ta. //

r rāto īmenitē cōtrariū. pulsus tamē sinīster
 ē magis tpatus ppter partē sinīstrā nō ē ita
 calidā. Archimētus autē cuius practica vidi
 ūbz: vt prius arteria sinīstra tangat qnoniā
 hz cor i pte dextrā hec sufficit: tamē qlibet mo
 tus cordis ex ppingtate in sinīstra facillime
 agnosctur brachio: r quia hec nō impediūt
 iudiciū practica: ideo de ista re nihil. volu
 it tamen Znic. hic vtrūqz tangi debere pro
 pter inequalitatē ipoz: qnoniā raro accidit
 vnū alteri ēē equalē. de quo in sequenti capi
 tulo particularius agef: r hic ē mos practica
 tū. imo nōnulli sunt allzimzates cū pulsu: r
 primo tangūt dextrā stantes ac meditates:
 r magno cum spacio deinde ad sinīstrā se cō
 uertūt idē operates r sic ostēdūt subtiliter se
 velle indagare dzas pulsuū per quos optie
 cōprehendere possūt essentia r egritudis lo
 cū. r dens nouit quō rē intelligūt: sed p tunc
 sufficit eis: q sic operando vulgares astātes
 de ipis maiorē capiāt cōfidentia. Quar
 tū q manus tactoris nō debet esse alterata
 quo ad qualitates primas: qz. s. nō nimis ca
 lida neqz nimis frigida: s; moderatū caloris
 ne ex nimia frigiditate sequet pulsus retrac
 tio: aut ex caliditate exspasio siue dilatatio
 Adde p̄trea cū organū tactus meli⁹ dispo
 situm erit alijs paribus melius inde. de tagi
 bili ferret iudiciū. Ex qbus isert q decēs
 ē r quasi necariū medico cyrotecas tempōr
 hyemis gestat: vt i mān caliditatē suz mode
 ratā. Quintū q cū peruenit ad tagendū
 arteriā ipam q̄tmoz digitis fm lōgitudinem
 arterie cōphēdere dz: vt sic primo discernat
 curtū a lōgo. Itē r vtutis tenorē: qnoniā ali
 quādo ob cū debilitatē: r sub oībus hīs di
 gitis pullatiōez facere nō pōt: q res sic tagen
 do cōphēdit. Itē r pulsus ūequalitas vt su
 pra: aliter male cōphēdi pōt. Sextus q
 cū pulpīs digitoz fiat cū i eis sit maior tēpe
 riez. vt prima primi de cōplexiōib⁹ r attēti⁹
 cōsiderat tact⁹ cū idice cū p̄teris sit magis
 apt⁹ ad discernēdū: cū i eo sit maior tēpies.
 Septimū q cū digitis dextre fiat tactus
 brachio īfirmi: aut sani cū sinīstra sustētor:
 nā dextrī mēforis sensibilitatis sunt. Oc

tquū q tactoz ū sit alterat⁹: s; qētis. Nec sub
 sto cū ad īfirmū accedit sibi dz pulsus tagere
 sed dz paz morari r sedere. Nā qūqz ex re
 nerētia: aut tiorē medici fit i pulsu variatio:
 vt in costa greco salconerio. Illustri do. mei
 oringebat. nā r omotio: aut alr quolibz agi
 tatio: ut īfra cā ēē pōt: vt sic i iudicio error
 origat neqz tātū cū p̄spicacitate omot⁹ vt qe
 tat⁹ iudicabit cū īngētari r residere auimus
 sapiēs r prudēs fiat phisicoz septio. dz ei er
 go aliqua prius dicere: īfirmūqz de alio in
 terrogat donec ad moderatā puāat sui cor
 poris dispōez. Que oīa facill a medicis ob
 suat cū aculeo aureo pinguūt. Dz si sec⁹ fiat
 dca abrenūat. Nouū q si tactoz cōpreheu
 det arteriā carne multa ēē copta aut aturalr
 pfundā: tūc dz cū digitis fortiter cōprimere:
 vt sic arteria se meli⁹ offerat si cū carne digi
 tis cadētē nō tū ita fortiter: vt vt⁹ a debito
 motu arterie īpediat. q si camosus ū fuerit
 leuiter tagere dz. Decimū q qz pulsus in p
 cessu aliquādo variat ab eo: q a principio
 fuit ex pte hiaz dzaz: iō medic⁹ tagēs digi
 tos remouere nō debz quousqz plures nō sen
 serit penūsiōes. S; qres vsqz ad qd dico q
 xvij. cōtinētis voluit Raf: q digitū sup arte
 riā teneat vsqz ad. xij. Quidā vsqz ad. xx.
 Nōnulli vsqz ad. xxv. quā sniam leat⁹ ē p̄
 meus Lermisomus. Leteri at vsqz ad cētū: r
 hoc voluit archimētus i sua practica. īgr.
 r vsqz ad cētēsimā penūsiōem ad minus pul
 sum cōsiderato: ut diuersa genera pulsum i
 uelites: r astātes ex lōga exspectatiōe vba
 tua gratiora suscipiant. Colnerit hī viri oēs
 vt tato spacio teneant in quo pulsus dzie rō
 nabiliter apparere debentes comprehendantur
 quo. s. ad esse equalē vel inequalē or
 dinatum vel inordinatum cadent: aut nō ca
 dentem: quia. s. in tanto tēpe vtus se mani
 festabit ex pte sui tenoris. xē. Undecimū
 q si īfirmus iacet super latus sinīstrum tan
 gatur arteria dextrī r ecomerso. Ne ppter
 cōpressionem sup brachium factam acci
 dit error in iudicio ex tali situ sic distempa
 to pulsu: quoniam propter cōpressionē im
 pedīt trāsitus debitus spīritū. vñ aliqū i eo

*que omnia facilltē
 medicis obseruatur
 cū aculeo aureo pinguunt*

*q̄ta sententia cum sequit est
 par minus ere insonans*

latere non reperitur pulsus vt ex p̄t̄ia docz.

Consimilr attēde ne digitos multū exten-
sos habeat: neq; in pugnū reductos ne ex ta-
li situ iudiciū variēt: vt dictū ē.

Capitulum quintus de rebus naturalib⁹
pulsu mutantib⁹.

Tria sunt pul

si naturalē variātia ab eo qd
esse d; tempati relatōe. Res

naturales: res nō naturales ⁊ res p̄ter natu-
ram. de quibus omnibus suo agēt ordīne. ⁊
iudiciū faciēs a rebus naturalib⁹: tanq; a dig-
nioribus ⁊ primis. Dico q; inter res natura-
les cōplexio. habitudo forma etas sexus ⁊ i-
p̄gatio sunt pulsū naturalē q; maxie vari-
antes. ⁊ hoc i loco virtutē obmitto tanq; cām
primā in omī pulsus dispōe currentē: ⁊ sic inter
res naturales. prima habeat. de qua i lo-
co. Ex p̄te aūt cōplexionis pulsus variat
quoniā in calida cū i ea maior sit necitas ce-
teris p̄tib⁹ ide pulsus pueniēt magū velocēs
⁊ frequentes vt supra. ⁊ quanto calidior tan-
to velociores. ic. ceteris p̄tib⁹ sp̄ obuatīs ex
p̄te virtutis ⁊ aliorz: ⁊ q; nō sit opraoperantia
ex p̄te aliorz ic. Nā virtutē calor inanis q̄tum
cūq; fuerit nō minuit imo ex eo puenit sp̄s
fortitudo audacia mania iēvt anic. ⁊ ex hoc
pulsus magnitudo ic. Et otrariū est in color
p̄ter naturā: q; quanto magis augmentat:
tāto virtus debilior efficiē. Et ex hoc pulsus
puitas sequerit nisi impedimentum interici
at ex p̄te iustri aut necessitatis. Ex qd⁹ hēt
pulsus colericaz alijs p̄tib⁹ velociores ⁊ fre-
quentiores eē pulsib⁹ sanguineoz. Et hūtes
cor calidū p̄tib⁹ suatis. Magnos velocēs ⁊
frequentes pulsus hūt. Et hic notet. Qd aliqū
stigit fleumaticos pulsū magū hēre q; res ca-
liditate sni cordis accidit: ⁊ si cetera mēbra
ad lapsus frigidū sunt declinatia: aut ex cali-
ditate magna sni epatis. Et plurima talia di-
uersa in hominibus reperitū q; sic a primis
principijs deuare vident. i frigida aūt pul-
sus ad puitatē declinat: tarditate ⁊ raritatez
⁊ iō pulsus melacolicoz sunt pui tardī ⁊ rari
nisi ex p̄te opraopātie otingat oppositū. In

q; quanto magis aug-
mentat: tanto magis
debilior efficiē

hūda vera ē pulsus velud vndosus ⁊ dilata-
tus: q; inequalr ē eleuat⁹ ⁊ lat⁹. nā arteria p̄-
pter eē molliciē nō equaliter fm oēs suas p̄-
tes pulsat in digitis: s; sit inundatio: vt supra
de pulsu vndoso. Et ē hūditas i arteria ex
pansa cū terminō careat pp qd dilatat. hunc
pulsuzēt faciūt hūdo hūda ⁊ tenera etas.
In sicca vero pulsus est angust⁹ ⁊ dur⁹ quas
res iustri dispō opat: q; si virt⁹ fortis fuerit:
⁊ necitas multū augmentata tūc catur pulsus
bis pulsans spasmosus ⁊ tremulus. ⁊ q; sic po-
sita sunt intelligant de cōplexione simplici di-
stempata naturalr talia qbus accipi potest
pulsus cōplexionū opositaz naturalr distēpa-
taz quales eē debet: vt primo dicam⁹ q; vt
actū supra sp̄ medicus sibi pulsuz statuer d;
quē respēcū aliorz sibi metz faciat. Nā cū ta-
lis apud nos nō inueniat o; imaginariuz opra-
nere. Et in hoc apparz quas sp̄ medicū i pul-
su mo ⁊ eodē variū deponat iudiciū: quoni-
am ⁊ imaginationib⁹ diuersificanē sibi vari-
uz metz flamendo. Supposito itaq; sic pul-
sus metio sine t̄pamēto: de quo supra dōm
q; pulsus sanguinei magū velox ē ⁊ frequēs
sp̄ tali opraopātie ic. nā pp̄ter necitatē maio-
rē eē i eo q; i t̄pato accidit pulsus magnitudo
Et quoniā in eo maior ē humiditas ē latior
vt supra: ⁊ quoniam arteria ē mollis respēcā
tempate: hic non ita equalr in digitis pulsat
quare respēcū t̄pate vndosus dici pōt. Pul-
sus qdē colericū quē alijs p̄tib⁹ sanguineo cali-
diorē eē omitto maior erit velocior ⁊ ipō san-
guinei frequentior. Nā vt p̄mittit i colerico ne-
cessitas maior ē. eritq; velocior pp̄ siccitates
iustri: ex q; reddit iobediēs. vñ cū velocitate
supp̄ lebit. Numqd ipa siccitas ipa hūditate
ipm iustri magis indisponat speculātib⁹ re-
liquo: hoc tñ nō tacebo: q; hūditas virtutē ce-
teris p̄tib⁹ min⁹ obuia ē. Et certe sic eē in ex-
p̄t̄ia meo facili iudicio tangēdo ophendi
maxime in dispōib⁹ p̄ternaturalib⁹ calidif
⁊ siccis respēcū talū calidaz ⁊ humidaz. nā
siccitas i augnētū necitatis ipa hūditate ma-
gis oferi vt cū sit opatia magis ⁊ caloriz li-
ma dicat humiditas qdē actuitatē caloriz
obtūdit: ⁊ de isto aliqd infra cū de pulsu pu

eror agatur. Et sicut actū ē humiditas ad ex
 tenuiorem facit prima primi de elementis sic
 siccitas ad constrictōes operat: quare pulsus
 accidit constrictio et angustia eademque ex ea
 durior sit cū humiditas mollicie et siccitas du
 riciem pturiat. Pleumatici vero pulsus p
 u^o est tardus et rarus: p^omis quidē pp dimi
 nutōem caliditatis. Sili tardus et rarus. est
 qz mollis et latus vudoso simil: vt de sangui
 neo ē dictū: nisi ex stragantia strariū acci
 dat. Melancolici pulsus ipō pleumatico mior
 est rarior et tardior: sed durus strict^o et ex ip
 sa cōpositiōe que ēt sp intelligant nisi strao
 perantia impediant. Ex qb^o oib^o accipi
 endū pulsū lateris dextri maiorē velociorē
 frequētiore pulsū sinistri fore cū lat^o dextrus
 sit calidius. nam vt supra: et si cor in sinistro
 situer: tū pp exsufflatōem caloris in dextz in
 quo ēt caliditas epatis et hūitis self dextz
 lat^o calidi^o reddit et in ipō sic maior necitas
 existit: que intelligant eē vera in dextrarijs.
 Nā in his qui māu et brachio sinistris vtrū
 tur sinistrariū dicit cōtingit pulsū sinistri la
 teris esse quāqz maiorē. nā p opationib^o mit
 tēte maiorē qritatē spiritūū et caloris ad si
 nistrū lat^o. Et ex hijs colligit hoc documē
 tū in practica qz pulsus duoz laterū semper
 tagēd^o est capitulo pcedēti. Qz si picipiet pul
 sū lateris minus calidi maiorē atqz velo
 ciore magis calidi fore: tunc si febrerit indi
 care debet materiā peccantē in later illo eē
 sicqz de loco materiē p pulsū iudicabit q
 sollicitē a medico iuestigari debet quarta pri
 mi. capitulo primo. Inferē quoqz deide
 qz diastole et sistole pulsus nō ē in mediū ac
 cessiōis et recessiōis cordis. i. diastol et si
 stol cordis: sed in modū diastol et sistol cor
 pis arterie. Inferē et ex his vltio qz o^otin
 gēs ē arteria vni^o lateris diastolar alia sisto
 late. nā pulsus lateris calidi opletbit citi^o inā
 diastole pulsū lateris frigidū: ergo aliqui dia
 stolabit: pulsus lateris frigidū: quando sisto
 labit pulsus lateris calidi cōsidera. Et hanc
 laterū diuersitatē in pulsū māifeste enūciat a
 postema calidū in altero ipōz existens: quo
 in casu pulsus eius lateris velocior et frequē

tior existit o^osimilr et motus arterie: que i vir
 ga est sub testicul o^ophensa q motus tpe ap p
 pinqatōis co^opt^o velocitat frequētatqz ma
 gis: qz sit mot^o arterie brachij: aut alteri^o lo
 ci ab illo distātis.

Capitulū sextū de pulsu habitudinīs.

Excedo ad secū

dā qz ad habitudinē inacredies
 s. et pinguedinē. Nam incri pul
 sus euidentior siue pceptibilior: et maior est
 pulsu pingui et velocior. Nā grassoz pulsus
 p^omultitudine carnis occultant et minorant:
 qz paucioris sunt caloris: nā in pinguedie for
 tior ē frigiditas secūda primi de signis o^ople
 xionū: sunt tamen frequētiore sic cum frequē
 tia necessitati succurrentes. Et hijs ceteroz
 p^oitas sp supponat.

Capitulū septimū de pulsu etatū.

De minus

etas pulsū variat ob diuersi
 tatē a o^oplexiōe dictā: vt quarto
 colligs. ob quā rē de eis locum^o a pulsu pri
 me etatis i^octū capis. pueroz. n. pulsus ex p
 te caloris velox ē: et ex pte debilitatis v^ontis
 spissus o^opatōe ad iuuenē scā. Estqz mollis
 velud vudosis iuuenā o^opatōe. de cuius ma
 gnitudine inqz Auic. pueroz tū pulsus o^opatō
 ne qritatis corpis eoz magi^o quoniā eoz i
 strū ē valde molle et ipōz necessitas ē fortis.
 pp eoz caliditate in qli et qto et eoz virtus
 o^opatōe puritatis corpis nō ē pue qritatis. ve
 ritū eoz pulsus respēū completa nō magi^o
 s; velocior et spissior. In pueris nāqz sumosi
 vapores multiplicant pp multā eoz digesti
 onem et frequētiā eius in eis: pp qd necē est
 vt sui caloris imati fiat euentatio magna:
 ob quā rē cū virt^o debil sit iuuenū respēū cū
 magnitudine succurrei nō p^o qre velocitat et in
 spissare o^o: sunt itaqz pulsus iuuenū miores
 sed velociore et frequētiore: suntqz i sistolā
 do velociore et. pp ea quod in eis ē maior
 necitas expellēdi pp multitudinē sumoz ca
 pinozozum qz sit necessitas aeris attrahēdi
 iuēqz iuuenū pulsus meliores vt actū ē.

Et ex his patet quod quoniam puer magis approprius
 quare inuentur: tato magis in eo augmentatur ma-
 gnitudo et diminuitur velocitas et spissitudo
 donec sic ad iuuentutem pueniat. unde per etates
 puerile intelligat etas illa nostra prima ad iuuen-
 tutem exclusiue terminata. Et hic aduertendum
 quod talis etas in diuersis pulsibus est varietate in se re-
 cipit. Nam aliter in principio aliter in medio se-
 habent: pulsus. u. lactantia: ut Ras in ultimo spissi-
 tudinis et velocitatis et puritatis inueniunt. In ado-
 lescentibus vero maiorantur et in velocitate et spissi-
 tudine minuunt iuuentum pulsus multe est mag-
 nitudinis sed non multe velocitatis: imo in velo-
 citate diminuit de spisso tendens ad raram non
 stante sic obia instrumetum fortis magnitudine so-
 la sue satisfactio necessitati propter quod non omnia multa
 uelocitate et nimis frequentare: quod proportiona-
 biliter frequentia ipsa uelocitate minuunt. Et in prin-
 cipio iuuentutis pulsus est maior cum virtus esset
 et necessitas subacta: quod plures eleuantur fumi quod
 in medio cum in principio sunt humidiores et maior
 sit instrumetum obia: quod adhuc modicum exsiccata est
 arteria. Constitutorum autem in medio iuuentutis pul-
 sus sunt fortiores. nam cum caliditas acutior sit
 virtus magis irritat ad fortius pulsandum: et in-
 dignis impeditur: et tunc hic memorare de his
 que de fortitudine pulsus superscripta sunt.
 Inquit Ras iuuentum vero pulsus est fortior et
 omnium est etate pulsus inuenit: maior et precipue
 eorum pulsus qui in medio existit iuuentutis et hic
 cadit speculatio an. scilicet tales pulsus consistentius
 sunt fortiores et contraria. Postremo scito
 quod licet caliditas iuuentis et pueri sint fere equa-
 les: et ex hoc fortassis eorum pulsus in magnitu-
 dine equi uel quasi equari debent: nisi ut hinc. ne-
 cessitas que ut finis concurret pro ceteris ad magni-
 ficandum pulsum operatur que cum varia in eis sit hic.
 et. Senum pulsus minores sunt tardiores et
 rariores propter uirtutis debilitatem et necessitatis
 diminutionem: et que quoniam mollis pro humiditates ex-
 tranee in eis multiplicatas et non pro natura-
 les cum nature sicce sunt. Quoniam senectus incipit
 tunc pulsus a diuersis suis in iuuentute remouetur
 et in diuersas oppositas procedit: usque ad principium
 decrepitate etatis in quo sic acquisite continue
 augendo procedunt.

Capitulum octauum de pulsu sexus.

Abet et sexus

in pulsibus diuersas facere. nam masculi
 loquor pulsus ceteris pueris seruatis
 maiores sunt et fortiores propter necessitatem in eis esse
 tamen maiorem esse cum sint calidiores et propter fortitudi-
 nem in eis aptiores licet sunt tardiores et rariores
 pulsibus mulierum: quoniam sue necessitati cum fortitudi-
 dine maiori et obia instrumetum meliori cum notabili
 magnitudine uirtutis satisfactio. Erunt itaque ma-
 sculorum pulsus maiores tardiores et rariores
 pulsibus mulierum hisque fortiores. In seipso autem
 uirtus est debilis necessitas pauca et instrumetum purum in con-
 patione masculorum: et ideo in eis non tantum magnifica-
 tur pulsus: quare cum uelocitate et frequentia
 sit reoperatio. et.

Capitulum nonum de pulsu pregnantium.

Et et quinta natura

turalis res superius iter alias nota
 ta que pulsus sic variare oportet
 dit: et impugatio. Propter quod aduertendum
 dum quod in principio impugnationis usque ad tertium
 mensem uel circa pulsus est magnus uelox et fre-
 quens quod calor fetus calorem matricis et matris
 augmentat. ad quod concurrat retenti sanguis
 caliditas que caliditates sic inerte necessitate ad
 augent: pulsus magnus sit uelox et frequens
 cum necessitate ut supra marie adiuuans et magnitu-
 dine et ad alias diuersas pulsus faciendas. Et
 quoniam calor naturalis tali caliditate fortifi-
 cat est neque uirtus pro magnitudine fetus granatur
 hic fortis est et. In medio autem quia usque ad
 mensem septimum: uel circa pulsus ab his primo
 uel diuersis et gradati in purum procedit debilem et
 spissum: quoniam tunc pro magnitudine fetus uirtus gra-
 nat et granata pulsus debilem facit quia iam au-
 gmentat necessitas et caliditatem diuersis aug-
 mentatis cum magnitudine et uelocitate propter
 debilitatem ex granamine fetus acquisite
 non potens succurrere pulsus aptus in spissat.
 In fine uero pulsus debilius et prior efficitur
 et spissior: quod mole maiori granatur sic uirtus et
 necessitas semper augmentantur magis: et instrumetum et

datur magis inobedientia ppter opressionē spūaliū a magnitudine fetus cātā. Acciditq; ad hāc cōficiendā spālīter debilitates sangnē nis q̄ntitas maior 7 spūm ad nutrimentū fetis decurrentia. Et vt que dicta sunt clariora accipiant sciendū fetum in vtero exītem euentari 7 sic necessitati euentare p aerem a matre attractū. vnde p arteriam vmblicales ramis arteriarū matricis cōiunctā aerē recipit que ad corpus eius. deinde puenit etiaz p pulmonē trāsmīssus quo pulmo albificat. Sed rōnabilr querz aliqs quō ergo euentat fetus m̄re mortua. naz vīsum est pluries tanto tpe post mortem matris vixisse: vt ex vtero mortue extracti superuiuant. dicenduz q; tales lōgo tpe sic stare seu viuere nō pūt 7 q; p eo tēpore aerē attrahūt: vt quī sic suffocantur aere eis cōtinue deficiente 7 introitus aeris ad eos est per orificia magna: vt per os nature per os superius per aliasq; porositates per quas aer ingredi conuetus est. Ex q; bus accipiat q; illico mortua pregnante vbi spes ē vite feti illa duo orificia magna aperta retineri debēt 7 mortua in loco valde calido collocari inno 7 igni expōi: vt sic porositates minores frigiditate aeris non obturentur sic aeris ingressum impediētes. Et ex his hēt quō necitas in p̄nantibus ē multa. vnde in eis sūt due attractōes: 7 due quasi dialtoles 7 iō a multis d̄r qd̄ in pregnante pulsus duplicat sine est duplus nō in vna arteria tantū eneniens sed in duabus. Postremo hic notetur q; ad debilitatē pulsus in eis nō tantū operat̄ grauitas fetus s; cuz his cōcurrūt q̄ntitas superfluitatū tempore imp̄nationis retentaz que due cōe cū a natura naturaliter operante pducant: iō modicū virtutē psteruat. Na minor q̄ntitas valde q; sit fetus 7 sicut superfluitatū a natura nō naturalr operante pducta multo plus virtutē psteruat: ppter qd̄ mutatio pulsus in eis pūcīt a virtute media inter fortē 7 debile: qz nō ē multū fortis nec multū debilr debiliōr m̄ q; aū imp̄reguatōem.

Capitlm Decimū de rebus nō naturalib⁹ pulsus mutanq;bus 7 primo de aere.

De rebus non

naturalibus agens inicitū faciēt ab aere q; cū suis excedit qualitibus manifestis. illā et pulsum variat. de quo pariformiter ē dicendū: vt de pulsu calido frigido humido 7 sicco actūq; intelligat de excessu suaz qualitātū simpliciū indicatiōe sola ab eis 7 nō a virtute: aut aliqua re alia accepta. Na de qualitibus suis opōsitis 7 ad illas cōtibus diffusi⁹ a nobis ē agēdū ppter qd̄ accipiendū ē primo q; pulsus veris suā naturā suatis resp̄cū pulsus alioz tēporū ē tēperatus: ut Auic. capi. cccxxviii. Et auerops eodē in loco. Na pulsus alijs parib⁹ tempori pportional. Est enim tūc virtus fortis necitas equal 7 inītm obediēs quare tēperat⁹. Et d̄ pulsu veris secūda p̄mū auicēna inq; pulsus ē paru⁹ nō tū in oi re: 7 est i fortitudīe augmētat⁹. S; dices quō tēperat⁹ cū paru⁹ p̄ficiēt d̄dm q; duplex l̄ra reperit. vna qd̄ ē dicit. pulsus ē equal in oi re 7 hec nō strariat d̄ cis. altera iac; vt allegata q; sic expōi h; nō qd̄ paru⁹ absolute: qz semper ē temperatus in oi parte veris s; pu⁹ in oi re resp̄cū mediū 7 finis veris. na i medio veris pulsus ē maior. vnde. x. almasoris. pulsus quoq; i medietate neris existit maior 7 fortior q; in oib⁹ alijs t̄pib⁹. ē. n. maior quasi in p̄cipio ppter necitatē eē ancīa ex ap. p̄p̄inatōe maiori ip̄i mediū ad estatē. 7 ē maior resp̄cū pulsus finis quonīa pulsus i medio ē t̄p̄atior 7 ex cōtū fortior qua stāte fortitudīne v̄tutis maiori 7 obedientia inītri 7 necitate debita poterit tūc pulsz pl⁹ magnificare q; i p̄cipio aut i fine. vnde ad ip̄m magnificadū pl⁹ scit fortitudo v̄tutis cū debita necessitate q; sciat augmentū necitatis cū nō tāta v̄tutis fortitudīne. Est tamen occidendum q; i fine pp̄ augmentū necitatis ex maiori app̄p̄inatōe finis ad estatē pulsus est velocior. In vtroq; tamen istoz qz p̄cipiū 7 finis pulsus d̄ p se ē magn⁹ absolute 7 resp̄cū alioz tēporū anī: eo q; t̄pa illa sunt t̄p̄ata: necitas ei i his ē satisfaciēs: eq; inītri obediētia: que sic in alijs non reperitur temporibus

*pulsus veris sua natura
s; finis resp̄cū pulsus
alioz tēporū est p̄cipiū*

Sed cōparatione scā p̄ncipi ad finem pul-
sus p̄ncipi ē puus. Nā fortior est virt^o i fi-
ne quoniam caliditas ē magis amica virtu-
ti q̄ frigiditas ⁊ cū necessitas maior in fine:
estq; instrū obediētia igit: faciūtq; ad pulsus
paruitatē: qz in p̄ncipio veri s̄ materie h̄e
malis reseruate liquefūt. vnde arterias ⁊ ve-
nas replent ⁊ sic instrū indispōnūt ⁊ calorem
suffocat naturalē. vnde in p̄seruatōe corpoꝝ
a lapsu hec ē cā nōnulli cōsulūt eo in tpe cor-
pora euacuari debere.

Capitulū vndecimū de pulsu estatis.

statis pulsus

uelox ē ⁊ spissus ⁊ puus: uelox
qdē ob augmētū necessitatis: et
qz v̄tus exsoluit sp̄rituā resolutiōe a calidi-
tate aeris tūc scā h̄inc debilitat: quare stan-
te tanto augmēto necessitatis cū debilitate v̄-
tutis pulsus inspissat fitq; puus consumili ex
cā. vnde sic debilitata virtus tante necessita-
ti cū magnitudīe satisfacere nō valens cum
velocitate et frequēcia succurrit q̄ intelligēda
sunt de per se et estate suā seruante naturam.
de paccis uero contrariū contingit possz vt si cor-
pus frigidū foret et humidum: tunc calidita-
te aeris pulsus fortificat vigorata v̄tute ⁊ for-
te fieret medioeris in magnitudine et puitate
et sici ceteris pulsus differentis. Et hūc pul-
sum ita credat in partibus estatis variari ut
de p̄tibus ueris actū est. Et de Almansor in
medietate uero estatis ē uelocior et spissior
q̄ in omib^o alijs t̄pib^o et p̄ter hoc ē puus et
debilis et intelligat pulsus paruitas et debi-
litas respectu pulsus ueris. Sed fortassis he-
sitabitur quomodo caliditas febrilis pulsus
facit magnū et aeris natural puū: cōsiderat
speculator et memoz fiat qz stātor ē virtus
cū caliditate naturali neq; tantū opprimē si-
ue stimulat qz.

Capitulū dno decimum de pulsu h̄e-
mis.

Temalis pul

sus s̄z h̄emē suam seruante na-

turam tardi sunt parui rari debiles. ex frigi-
do autem et humido aeris puitas fit eadēq;
ex cā debilitas cū frigiditas mortificz p̄ma
p̄mi de complexionibus. Et quoniam ex fri-
giditate minuit necessitas inde generat tardi-
tas. Et quā nunc pulsus paruus sit: est tamē
fortior q̄ in estate p̄pter caloris reuocatōem
ex qua virtus reuocat ⁊ fortificat vt primo
affoz omēto quāte hec tū vera eē intelligūt
in corporibus robustis caruosis multū de ca-
lido habentib^o. nā in debilibus macris exte-
nuatis que a frigiditate exterminant pulsus
eff. ciuntur debiles ⁊ puī. Absolute tamē etiā
in robustis uirtus nō est eque fortis: vt in ue-
re neq; instrū ita obediēs. Ideoq; pul-
sus ueris est fortior ⁊ maior q̄ in h̄emē. de
quo in Almansorio. In h̄emē quoq; existit
pulsus in ultimo paruitatis ⁊ raritatis ⁊ tar-
ditatis nō ē tū debil supple absolute: s̄ i opa-
tōe ad pulsum ueris debilis p̄nūciat. Inita-
bit fortasse quoniam allegato loco corpora sūt
calidiora: ⁊ ex omi necessitas maior ⁊ virt^o
tunc satis fortis ē ⁊ instrū obediēs ergo pro-
tunc magnificabit pulsus. Dicendū uirtutem
a frigore p̄seruā ⁊ debilitari cū calorez mor-
tificz ut supra. Instrūq; ob frigiditatē inobe-
diēs reddit ⁊ a frigiditate aeris necessitas
minuit quare pulsus paruitas accidit semp
op̄tōe scā ipius ad pulsum tempatū in quo
uirtus ē fortior instrūq; obediētis ē neces-
sitas equal. vnde p̄ solutiōe argumētū neget
uirtutē fore forte ⁊ uccitatē multā ⁊ hoc r̄spe-
ctu pulsus t̄p̄ati temporis. Si uero pulsus
h̄emē ad eū q̄ estatis op̄at p̄babiliter asse-
rendū pulsum h̄emē maiorē esse eo qz pro-
tūc uirtus ē fortior ⁊ necessitas ē multa satis
⁊ instrū ē nō multū obediēs q̄re zc. contraria
qz hec in se serupulositates claudūt theoriciis
relinquendas.

Capitulū decimum tertium de pulsu au-
tūni.

Autumni pul

sus diuersus est ad debilitatem
declinans queqdē diuersitas ex
diuersitate aeris autūni. contingit. nā cū modo

calidus modo frigidus sit: eodem etiā i die: ut tertio affoz omento quinto. 7 ad diversū tempoꝝ qualitātē pulsus diversitatis sequatur: ut actum non mirum si sic in eo diversitas reperitur. Quod si dicamus autumnā fore tempatum primū secunda de naturis temporum. dicendum q̄ non est tempatum: qz opationibus nostris sit p̄portionatū: sed s̄m quā dā similitudinem ponitur tale: ut q̄ si caliditas eius cum sua frigiditate comiseretur inde temperies pueniret. Estqz ad debilitatez declinans ppter virtutem in eo tempore multum debilitari. prima quia sua caliditate sic mouet calorem de cetro ad circumferentiam suaqz frigiditate illū ad centz conuertit 7 fugat: quia ergo nūc sic inordinare mouet: 7 qz nunc ad intra: nunc ad extra ex tali inordinato motu v̄tus debilitatur: ad quod cōcurrit eius constitutio frigida 7 sicca p̄cipis vite contraria. Sed quid dicemus cū sic scribat constantinus in suo pantegui. Quoniam autumnus est temperatus inter calidum 7 humidum facit pulsum fortem. Dicendus q̄ nō intelligit ip̄m vere tempatus: sed enunciat ip̄m tempatū: quia medium inter illū: qui ē estatis 7 illū qui est hyemis: quorum alter caliditate alter debilitatur frigiditate. Etenim autem auctores ad diversitatem complexionis autumnū aspexerāt cum in qualibet die fiat mutatio. de calido in frigidum 7 euerso. Et pulsus in principio eius est nimis debilis 7 minus paruus ppter remissionē caliditatis estatis: que erat causa debilitatis 7 puitatis: quia in principio nondum facta est varietas magna ppter quam accidere debz debilitas. In fine vero pulsus est fortior 7 maior q̄ in hyeme: quoniam nondū est tanta frigiditas. nam diversitas in aere autūni est circa mediū eius i quo sunt manifeste matutina frigida 7 serotina calida. de quo pulsu in almanozio Raf. In autumno minuitur velocitas 7 spissitudo ab eo quod erat i estate 7 nō augmentatur ei⁹ fortitudo. Et p̄ his que dicta sunt accipiatur q̄ finis v̄nus temporis sapit p̄ncipiū alterius 7 eōuerso.

finis v̄nus temporis sapit p̄ncipiū alterius //

Capitulū decimūquartū de pulsu regionū.

2 Regio hic audi

atur. Aer celesti influxui debito modo subiectos in quo corp⁹ regit 7 gubernat. in quo quidam aere pulsus pulsi⁹ tempoꝝ p̄portionant: 7 lz nō omio cum contingat repiri calidam 7 humidā: nullamqz talem temporis cōstitutionē cū ver sit tempatum. Etiam preterea quoniam in diuersis regionibus diuersi reperiuntur influxus qui in pulsu varietatem inducunt quare hęc rōne qualitatum primaz adiuuicē p̄portionantur: ut regio dicatur tempata que veri tēpato p̄portionatur: ut sicut ver respēcū alioꝝ tempoꝝ habz equalitatē 7 temperiem: ita 7 aer iste quem regionē nominam⁹ p̄ sua tēpora discurrens comparatus temporibus alteri⁹ veris equalitatem continet: cū quo tamē stat q̄ in ea regione sit hyems 7 estas. Unde temperies regionis attendi habet penes temperiem cuiuscumqz p̄ialis tempis: ut illam regionem dicamus tempatam: in qua est tempatus autumnus: inter autumnos tempata hyemps 7 estas 7 ver inter temperatas hyemēs 7 sic proportionabiliter de aliis. Sed forte hesitabit aliquis an corporibus humanis reliquisqz vegetabilibus salubrius foret annū totū esse sicut ver cui⁹ tempus sit tempatum: an ip̄m sic quatuor cōstitutionib⁹ variari: questio enim hęc in sui dissolutione nos a p̄posito nostro multum elongat: ideo eam theoreticis relinquor: 7 ad v̄stra venio.

vide s̄ hoc uicibus q̄ sunt q̄ me //

Capitulū decimūseptimū de pulsu ex cibo 7 potu pueniente.

De de pulsu

prune rei non naturalis: qui a ab aere expediti: ad ea que de pulsu ex secunda p̄ueniente: quia ex cibo 7 potu dicenda sunt accedemus: dicendum ita q̄ in principio assumpti cibi medicus sic cibati pulsus differentias inquirere volens estis cibi qualitatem 7 quantitatem diligētē considerare debz: cū ex vnaquaqz carnis non

præ in pulsu diuersitas accidat siue variatio
contingat. Nam si calidus nimis fuerit et virtus
constans tunc necessitas augetur in pulsu: ut
supra magnitudinem et velocitatem et frequen-
tiam inducens. Quod si frigidus nimis per-
uitatem aut raritatem et traditatem. Similiter
modo si quantitate excesserit: tunc cum ex eo
calor sic suffocatus opprimatur. Sitque cibi et
calori in principio contrarius. ut secundo de
anima et primo de generatione: et tunc accedit
in pulsu paruitas propter tale oppressionem et ca-
loris retractionem quam natura facit in con-
uertendo calorem ad loca digestionis propter
quod in pluribus accedit sic retracto calore
post cibum immediate extrema infrigidari. et
particulariter loquens dico quod si cibus in prin-
cipio sit assumptus nimis et paucæ quantitate
et constantis tunc scilicet eius actus sic crescen-
te necessitate pulsus magnificabitur: non tamē
necessario velocitabitur saltem sensibiliter.
Quod si fuerit multe quantitate: tunc quia na-
tura ab eo opprimetur non potens eam magni-
tudine satisfacere velocitate et forte spissitudi-
ne utetur. Sed pone quod sit convenienti qua-
litate et quantitate habito semper respectu ad vir-
tutem: quia scilicet sit mediocriter se habens tunc
ut dictum est purificabitur contrarietate cibi
et oppressionem caloris et eius retractionem quem
admodum in principio principiante febri: fleu-
maticæ continue contingere sentimus. Respectu
tamē præcedentis inanitionis magnificatur sed
non fit velocior aut rarior: patet omnino ad ex-
perimenta: quia sic ex assumpto cibo virtus vigoza-
ta et fortior scilicet ubi prius languens erat pulsus
magnificatur. nam sicut ex inanitione fame vel
siti corpus contristatur: ita ex cibo et potu gau-
dente stomacho corpus totum confortatur et
roboratur. Unde actuum. viij. Assumpsit ci-
bum et confortatus est. facta vero actuali attra-
ctione cibi in qua dictum est virtus confortat
sitque caloris expansio et humorum cibi per totum
voluntatis per quos et necessitas aliquantulum plura
augetur sic in membris caliditate inducta: que
res erit per horam et mediam usque ad duas partes
cibi assumptionem: tunc ex his magnificatur
pulsus: et aliquantulum velocitabitur: sed non ne-

cessario cum virtus sit vigorata et necessitas
aucta. Unde Avicenna. Et si quidem fuerit
equalis supple quantitati cibi sic pulsus in
magnitudine augmentatus et maioris erit ve-
locitatis et spissitudinis propter augmentum
tutis et caloris. Et permanebit hec immutatio
aliqui diu: quia tempore non extenso: quia scilicet
propter resolutionem vaporis et cibi descendentem
quod supple erit in spacio horarum. v. comuni-
ter. ut. xij. tertium de signis debilitatis digesti-
onis. Unde pulsus post hoc tempus reddit
diuersitatem dimittens sic fortificata virtu-
te et necessitate diminuta: aut ablata ex parte
qualitatis cibi et quantitate et humorum contingen-
te. Si vero cibus plurime fuerit quantitate in
pulsu accedit diuersitas absque ordine propter
grauitatem cibi supra virtutem. Nam ex quan-
titate notabili grauatur virtus: et sic pulsus
magnificare non poterit: sed fiet velox et spissus
et parus sit virtuti opprimitur et contra naturam:
reluctante et erit hec diuersitas seu pulsus im-
mutatio perseverans: donec natura ab illa
grauitate deonerabit: quoniam perseverante
causa perseverat et efficitur. Quod si paucæ erit
quantitate in pulsu accedit diuersitas parua ex
parte magnitudinis et velocitatis: neque eius
diuersitas diu perseverabit: quoniam pauca
materia cito degerit. et a pauca virtus non multum
opprimitur. Et quoniam sic communiter non
tangit pulsus statim post cibum assumptum:
sed per tempus notabiliter post in quo virtus
est fortificata et non ex eo grauata hinc repe-
rit eo tempore pulsus magnificatus. Unde.
xvii. continentis etiam auctoritate Galieni. pul-
sus post cibum est maior et spissior naturaliter:
videat aliquibus solum magnificare ab ære:
quoniam sic confortata virtus vna sola differē-
tia sibi succurrere posse videtur. Considera in al-
masorio. x. scribit. Cibus itidem quod supple
et balneum: ex quo aliquid sumit: quod nul-
lum aufert nocuitum supple ex parte quan-
titate et qualitate pulsus fortitudinem ve-
hementem adangit et ipsius spissitudinem aut
magnitudinem: quod tamen post longam con-
tingit tempus: non enim illico cum sumptis
fuerit illico operatur: nisi supra: sed magis par-

uitate et debilitate ppter contrarietate ipsi ad calorem naturale et alias adductas cas. Ille vero quo ad uocumeta peruenitur et extirpatione ppter multitudines suu pulsus facit diuersum. Et hec notentur diuersitates ut infra quas per pauci contemplantur. Cum vero cibus in sanguine et substantia spissiora transmutatus fuerit que res accidit in secunda digestionem ut p horas sex vel circa pulsus tunc magnificatur velocitate et spissatur respectu principii assuptiois eius et permanente ipsius in stomacho. nam sic aucto calore uirtus facta est fortior et non est ut prius oppressa: et quonia contingit corpus multiplicatione sanguinis in spiritus apertius calefieri hinc aucta necessitate magnificatur. Unde Auicenna. Cum cibus digestus est in summo redit pulsus ad profundum iterat ad regendum nutriendum ad exteriora et ad suu principium: et propter hoc magnificatur pulsus multum propter ea quod complexionis caliditas penetrat augetur sicut diximus et instrumenti etiam angelicitas per id quod ad ipsum ex nutriende penetrat uerum cum sua magnitudine non augere necessitate et spissitudine supple absolute quonia non est illud quod in necessitate preberit augmentum. et hoc non est prohibere restantur ex eo quod necessarium est ex magnitudine sola uirtus. et sic per digestionem ex nutriende confortata procedens usque ad perfectam nutritionem continue pulsus magnificatur. Ex quibus inferatur quod pulsus corporis temperati sit semper temperatus: tamen contingit ipso remanente temperato magnificari atque velocitari: quod semper intelligitur ad latitudinem eius: quonia aliter se habet pulsus cibati in principio: et aliter completus post digestionem: ut dictum est. Ex his itaque apprehendit practicus in pulsu diuersitates quas bene contemplari habet: ne in eius iudicio decipiat. nam cibati pulsus paruus sit in principio: qui scilicet post certum tempus ut supra et sic refociliata uirtute et summo facta expansione dilatatur et magnificatur que tamen differentie non multo permanet tempore. Variantur etiam proportionabiliter eius differentie ex parte uacuitatis et repletionis. de quibus infra et hoc in eodem die non solum in sa

no: sed etiam in egrorum: quare bene consideret actor antequam iudicium deponat egrum dispositionem ex parte cibi quantitatis et qualitatis et hore eius. hec tamen communiter negliguntur et male. Reprehendit itaque ex his actor quoniam ex diuersitate pulsus sic facili et eum decipi contingat quod obrem in his et de similibus quod curiosus effici diligenter studeat. Et quoniam citiore uinum in pulsu diuersitate causat. Ea propter diuersitas in pulsu ex uino ueniens magnopere contemplanda est. Quod si hec due diuersitates cause ad inuicem coniunguntur una fiet potens causa et medico prius spectanda. Uinum quidem cito penetrat: et a calido naturali cito acuat et ipso cibo citius quare et citiorem in pulsu diuersitatem causat: Precipueque dum multe quantitatis extiterit: et citiore: non tamen tantam ut cibus diuersitatem causat: propter substantie sue raritatem subtilitatem et lenitatem. Nam a calido sic facilius supatur: quare eius sit cito resolutio: et sic cito ad exteriora eius propelluntur vapores. Sicque diuersitas ab eo ueniens citissime resoluitur. Uinum preterea cum frigidum assumatur in principio assumptionis eius sit frigidum stomachum ingrediens eos inducit effectus: qui ex alijs frigidis assumptis conuenire consueuerunt: qui sunt infrigidare calorem et spiritum extinguere propter que uirtus debilitatur et necessitas minuitur: et maxime cum uentris frigoris fuerit quare pulsus tunc sic in principio assumptionis eius sit paruus tardus et rarus. et ex eo sic actum frigidum plus debilitatur uirtus quod ex alio liquore frigido. Nam cum cetera frigida non nisi calefacta prius in membra penetrent solum uinum ante eius calefactionem in ea ingreditur propter maiorem ipsius ad membra amicitiam quibus redditur naturaliter amicum quare sic cum frigiditate penetrando ab eo plus uirtus leditur. Unde propter causam hanc multum et magnum inducit impedimentum in corporibus opilationi aptis uerum tale uocumeta per frigidum factum cito remouetur quonia ob sui subtilitatem cito recipit calefactionem. Et hoc ad positum

non est frigidum nisi calefacto. prius in membra penetrant solum uinum

(Vide casum singulare)

adduco q̄ diebus meis ab ip̄o vino. origit.
Nam cum monarcha Jacobus forliuensis
quem multis in annis legendo audiui ad le-
gendas lectiones mane summo pficisceretur
7 sue senectuti opatiens p̄ vicus bibulorum
Dadue sic iter abrenuando discurrens mor-
tuum hominē quem 7 bibuli pluries intuebā-
tur sic iacentem p̄spexit. Interrogauitq̄ qua
morte extinctus foret. Responderunt ei
magna cum siti tabernam ingressum qui ut
asserbat tota nocte magna suit siti infestat̄
7 cum primum applicuit illico duas trasglu-
tuit mensuras uestim sicq̄ deinde mortu-
est iam hyemps erat homoq̄ gracilius mē-
broz debilibz utitis ac pauci calozis: que
casum 7 in scholis recitauit. Causamq̄ red-
dens inquit frigiditate vini etiam a constitu-
tione aeris vigorata tantaq̄ in quātitate as-
sumptā sicq̄ cum frigiditate sua penetrates
calorem hominis paucum extinguit. Et pp̄
hoc accipiendum q̄ vinum actu frigidū pl̄
ceteris frigidis nocumentum operatur eo q̄
citius ad pfundum penetrat: 7 non soluz di-
gestum: sed etiam in digestum 7 precipue in
corpe sitibūdo: 7 sup calefacto virtute attra-
ctiua epatis 7 venaz ad hoc occurrente.

Ex quibus inferitur q̄ corpus sup̄r cale-
factum: 7 sic sitibundum valde a potu vini
frigido abstinere debz: 7 hoc in regimine sa-
nitatis. Et ideo post longum exercitiū equo-
rum non illico potus aque frigide dandus ē
Nam opilationem incurrunt 7 supercalefactio-
nem 7 non raro dolores: qui sue mortis quā-
doq̄ cause sunt. Vinum non calefactum si-
ue a frigiditate sua alteratam: non tantum vt
frigidum nocere videtur: nam calidum vt
Alicema non elegantur multuz a natura. i.
a naturali dispositione corporis: sed ei acci-
dit veloc̄ resolutio. Ex quo inferitur vinū
dari in cau siucopis laudabilius esse. Et cū
sumptum est frigidum pullum disponit: vt
scriptum est. Q̄ cum p̄ paulum tempis post
ei^{us} assumptionem supercalescat cum rare sit tex-
ture 7 subtilis: aptumq̄ faciliter inflamari.
Sic vigorata virtute stante instrumenti obe-
dientia tunc pullus magnificatur latificatur

7 velocitatur. Unde Alicema. Non efficit
vinum in necessitate augmentum quādo in
velocitate addat: 7 cū velocitate accidit sp̄s
situs. Unde Almanforis decimo. Vinum
similiter in fortitudine 7 spissitudine 7 velo-
citate angmentat: hec tamen augmentatio ci-
tius puenit fm̄ tempus q̄ ea que fit per cibū
7 citius ab eo remouetur. Ex quibus col-
lige pulsz ex cibo magnificari similiter 7 po-
tu velocitari 7 frequentari: non tamen illico
post eoz assumptionem sed post habitam refoci-
liationem a cibo 7 supercalefactionem vini:
huius quo ad tempe virtus ē confortata 7 ne-
cessitas aucta: que tamen non diu perdurat
vt actum est: ideoq̄ tactoz hec omnia ex ci-
bo 7 potu venientia prius bene consideret.

Sed restat dubium an cibo solo: aut ex
potu solo vel vtroq̄ simul plus magnificet̄
aut purificetur pullus velocitatur. Nam cū
potus sua frigiditate inuet cibū in sua tra-
rietate quam habet cum calore: vt sup̄. ii.
de anima hinc videtur ea sic simul stomachū
ingressa plus purificare. Sed cū ex ip̄is sic si-
mul sumptis magis virtus confortetur maxie
per paulum tempis post eoz assumptiones sic
videtur pullum plus magnificare debere q̄
rem etiā experientia manifestat dictis auctoz
osona: vt scriptum est: quia sic pullus mag-
nificatur 7 velocitatur atq̄ frequentatur: et
hic esset locus garrulandi. Et ex hīs colli-
ge q̄ vinum in pullu mutationem facit pp̄ ea
q̄ virtutis augz fortitudinē. Nam An. 7 de
biles efficit fortes: pp̄ ea q̄ velociter facit au-
gmentū in se. Nam facit vinū in spiritū tra-
mutatur ppter similitudinem complexionis cū
calidum sit multū participas partibus spūolis
quia aeris. nam spūs per aerem regitur: vt i
dissiniōe pullus dicebatur. Sed hic ad-
uertat quantum contingit pullum aliter 7 ali-
ter a vino mutari fm̄ vini qualitatem 7 quāti-
tatem. nam potens 7 vigorosum in pullu maio-
rem inducit necessitatē 7 p̄ tempe videatur in
virtute addere fortitudinem omnimodis bibu-
loz pullus magis valde veloces 7 frequētes
sunt. Q̄ si fuerit vt vinum de plebe paucifere
rum: vel vt vinata a qua sic non aucta necel

itate neq; multā vīute vigorata magnifica
bitur pulsus multū imo fortassis paz mag
nificabitur: s; nō velocitabitur. Et ex medio
mediocriter se habebit et hoc factor speculē
Et que de vino dicta sunt intelligant eē vā
in hīs corporibus que vino sunt cōsuetā. nā
in cōsuetos ledit: et virtutē nō fornicat. Et
cū aqua inter cōsuetos potus numeret: de ea
sic dicendū ē q; rīpā in pulsu mutatōem effi
cit pp ea quia penetrare facit nutrimentum
et sic virtutem vigorat: s; non tantū vt vīuz
nutrit: et in substantiā spūs nō auertit. Item
quia in frigidat ex ea nō auge t necitas qua
re sic pulsus n̄ magnificat. nā data q; ex fri
giditate noceat: tamen sic fornicanda vīute
inuat. vnde fortassis pulsus bibentiū aquā
sic a suo naturali paz post eoz cibationē et
porationē mutat quare paz magnificat re
spectu eius q; ex potu vīni puenit. Et cū sit
vino frigidior in primo ingressu eius in ita
machum plus paruificabit pulsum quā sua
frigiditate faciat vīnū. Sed quid dicemus
de medone ceruissē et huiusmodi potibus vl
tramontanor. dicendū q; eoz qualitates et
q̄titates considerande sunt maior et mior eo
rum ad mēbra amicitas et pportionabi
liter: vt de vino et aqua dictum est.

Capitulū. xvi. de pulsu ex sompno et vi
gilia pueniente.

Vigilias et

somni accedens dico hec pulsū
q̄ vehementer in suis differenti
is mutare. de quibus suo ordine agendū. et
primo de somno. Mutat autē somnus pul
sum et differenter fm eius esse diuersus. nā
in principio eius: quia in prima hora somni
vel circa pulsus pūis est et tardus rarus vi
giliaz debitaz respectu. Sanguis enim et
calor: tunc ad interiora retrahitur: vt dige
stionē nutrimenti adiunet virtutem confortz
et supfluitates maturat quare fit extractio in
eius caloris et obsessio. vnde remans arteria
dēpīsa: et non subleuata: que per eius expau
sionem dilatatur magnificatur et subleuat:

Etq; ineptato et ligato instrumento ineptat
et ligatur virtus: de quo infra statim quare
pulsus debilis fit et parus. Sed dices quō
debilis et parus cū p eius vniōne sic retracto
calore fortifcetur virtus dicēdū q; s; sic forzi
ficetur calor et spūs absolute: tamen qz calor et
sanguis pp ligatōem eoz ad exteriora non
expanduntur quoz expansio in magnifican
do pulsus est necaria imo cōculcant et obles
si remanent. ex quibus cōculcatōne. s. et ob
cessione etiā a cibo et supfluitatibus factis i
eoz expansione impediuntur hic magnifica
re pulsus non poterint quare pūis rē. Estq;
rarus et tardus propter diminuitatē necessi
tatem sic cōculcato calore. nam quia cōstric
tus est s. calor non habens euentationē hinc
non inflāmat et calefacit multū se expanden
do per mēbra quemadmodū contingit de ig
ne cōstricto non euentato: et ideo quia non
diffunditur non ponit in mēbris necessitates
dicebaturq; vigiliaz respectu quoniā in vi
gilia calor ex motu accenditur et cōplexionē
adūnat calidam: et sic necessitatem ponit.
Nā magis intenditur calor tēpore vigiliaz
pppter debitam euentatōem q̄ intendatur tē
pore cōstrictōis pp euentatōem indebitā: prop
ter quam etiā accenditur. Unde Auicenna.
Tu quidem hoc scis q; hancilitus lassū. i. mul
tis exercitati et fatigati: et ipsius exstiuatio
multo maiores sunt hancilitū et exstiuatōe ei
cū calorē cōstrictus propter causas que si
milis est in somno. Nam cū bene considera
ueris non inuenies aliquod quod ita calorē
intendat: q̄ labor et motus ipsos ad alias rē
non naturales comparando. nā in vigiliis ca
lor est in continuo motu. Estq; aduertendū
q; si facta fuerit tibi moderata assumptio i
principio somni et si accidit paruitas non ta
men diuersitas: quia non inde accidit preter
naturaz grauitas. Est tamen hic neutrale di
ctū vltra autēz principū: quia post factā di
gestiōez virtus sic ex nutrimento forzi facta
est. deinde calor qui primo erat cōstrictus ad
exteriora mouetur et per mēbra diffundit:
et sic fortificata virtute necessitas augetur et
non multū quare fit pulsus fortior et magn?

noa tamen velox ⁊ spissus: quoniā calor an-
gnētū recipit notabile ī q̄to ⁊ n̄ ī q̄li quoniā
si ī q̄li p̄portionabiliter: tūc adderet veloci-
tas magnitudini. nam cum virtus sit facta
fortis ex nutrimento etiam ex ipso somno cū
somnia sit ligamentum virtutū: quia natura-
lium maxie ligatio q̄ earū vt primo de som-
no Aueroys. Et hoc etiam nō est p̄hibēs re-
staurari ex eo q̄ necessariū ē magnitudine so-
la. Et hic aduertant iacobite: quia videntur
velle q̄ sola magnitudine l̄z sensibilt̄ soluat̄:
⁊ tu considera. In somno vero vbi sit corpo-
ris vacuitas a cibo ⁊ potu. nec aliquid ine-
niat ad quod digerēdū tendat tūc corpe sic
ad infrigidatōem tendente pulsus paru⁹ fiet
⁊ rarus ⁊ tardus ⁊ sic p̄cedente somno p̄ce-
derent: ⁊ vterius hee differentie dicte. nam
sic reuocatus calor pabulum nō inueniens p̄-
viam resolutionis cōsumitur: ⁊ sic corpus in-
frigidatur: ⁊ dato q̄ in p̄cessu expandat̄: tū
quia continue maior sit resolutio maior dei-
de cōsequitur infrigidatio ⁊ sic magis parū
ficatur. Quod si somnus vltra debitum fac-
tus fuerit etiam acceptio nutrimento vt conti-
git in hominibus ociosis diuitibus: qui a
nullo incōmodo sollicitantur s̄z solis cibo po-
tu ⁊ somno otentant̄ vt porci tunc sit pulsus
debilis. nam sic debilitatur virtus: quo ad
fortiter monendū pulsū eo q̄ in tali cāu ca-
lor inuatus multū opprimitur ⁊ conculcatur
qui est eius instrumentū ad pulsus fortitudi-
nē faciendā. nā cū ī somno mltē multiplican-
tur superfluitates ex nutrimento accepto que
evacuacione indigēt sensibilt̄ ⁊ insensibilt̄: tūc
si plōgabit somnus virtus sic ex cibo recrea-
ta que in tempore debito ipas expulisset sic
ab eis suffocata remanens non poterit ī pul-
sum fortitudinem efficere: sed debilitata vt
dictum est pulsū paruum efficiet: que res
vt inpra accidit ex coloris naturalis ligamē-
to: ⁊ tu ip̄e exēplū de homine robusto ⁊ for-
tū ligato ⁊ oppresso pulsus vero sic a somno
excitati magnus efficietur ⁊ velox ordinate.
nam facta ex citatione naturali sic fumis si-
ue vaporibus ad extra expulsis. qui primo
clausi tenebantur necessitas augetur. vnde p̄

somnum virtus fortificata stante instrumen-
ti obedientia: vt supra magnificat pulsū ⁊
ipsum velocitatē ordinate: s̄z si excitatō nō na-
turali sic fumis siue vaporibus ad extra ex-
pulsis: qui primo clausi tenebantur necessitas
augetur. vnde per somnum virtus fortifica-
ta stante instrumenti obedientia: vt supra ma-
gnificat pulsū ⁊ ipm velocitatē ordinate: s̄z
si excitatio nō naturalis fuerit: sed ex causa
extrinseca vt strepitu: aut clamore inordina-
to tunc virtus territa facit pulsū quiescere
a magnitudine. s̄. quia sic territa pulsū nō
dilatat: sed cum causa cognita fuerit sic exci-
tata virtus pulsū magnificat velocitatē in-
ordinate ⁊ frequentat. vnde ⁊ non raro pul-
sus tremulus accidit ⁊ diuersus sic extra acci-
dens mota tali enim accidente impediēte
naturam: vt quasi per modū equalit̄ pugne
tremor catur in pulsū: iō iste motus. s̄. extracti-
onis in principio enigilatōis motū violento
assimilatur: non tamen inflamat p̄ modicā
eius morā: nisi forte causa terrefaciens perse-
uerat: que res non accidit in naturaliter exci-
tato. vnde post magnitudinē ⁊ velocitatē
sic apud excitationem apparentes pulsus p̄-
t̄pus paululū post ad naturales redit̄ d̄rias
quas cōprehendet tactor si perseverabit ī tā-
gendo arteriam p̄ tempus notabile: ⁊ ideo
ne decipiatur debet ab infirmo vel sano in-
stigare de tempore excitationis si p̄p̄inquū
si longinquū fuerit a tempore tact̄. In vi-
gilijs autem pulsus sit magi⁹ ⁊ velox respe-
ctu pulsus qui in somno sit ut supra. Nam in
vigilia calor vigoratur super superfluitates
eū cōculcates in somno exercitio coadiuuan-
te ad earū sensibilt̄ siue insensibilt̄ aduocōes
⁊ a calore extrinseca ad cor̄ resolutionē op̄i-
tulante. nam dato q̄ corpus exercitio locali
nō moueret: tamen motus sp̄iūz ad exteri-
ora causa ē calefactionis sp̄iūz ip̄oz ⁊ cor-
poris primo sp̄iūz quoniā eoz calidū in-
alescit supra eoz humiditatē. Secūdo corpo-
ris calidoz plures apprehēdēdo partes: d̄s
enim ⁊ vigilia esse moderata: quoniā imode-
rata cā ē infrigidatōis corp̄is ⁊ extinctionis p̄-
viā resolutionis calidi ⁊ sp̄iūz: ut mant̄teat

experiencia: quare tunc pulsus accidit pu^o s^z ve
lox. Ex qb^o colligit^r vigilias pulsū dupl^r
mutare: primo ut succedat sono nālr feo aut
violēter. secūdo ut sunt debite nel superfine.

Capitulus decimaseptimū de pulsū ex
motu 7 quiete 7 ex balneo pueniente.

Deus i pulsu

mutationem scit 7 plus omi re.

Uñ Auicema. Et si bene oside
raueris nō inuies aliqd quod ita calores in
tendit: q̄ labor 7 motus. 7 ex cōti q̄ tantam
in pulsū inducat necessitatē 7 parib^o in cere
ris rebus nō naturalib^o suatis respectu qua
rum hic sit opatio nō cuim dubiū ē q̄ ignis
eo motu maiorem posset in pulsū inducere ne
cessitatē. Pulsus quidē moderate exerci
tati in principio magnus fortis velox 7 spif
sus efficitur. Unde primi tertia. Exercitium
ē volūtarius motus p quem anhelitus mag
n° 7 frequens ē necessarius: q̄ qdē anhelitus
currit cursu pulsus. tertiū secūda. de anhel
tu. magnus quidem sit propter angustiam ne
cessitatem fortis quidem quia sic fortificat
calor imiat pp ea: quia ex eo supfluitates re
soluuntur: 7 sic mēbra ab eis obfessa fortiora
reddunt sit velox 7 frequens pp supflua cali
ditatē sic a motu cātā. vñ dato q̄ in medio 7
siue has hēat diās nihilominus in medio
vel circa necessitas debet esse maior ceteris
pibus seruatis: quare p eo tempore die mu
tate erunt ab eo q̄ in principio erant: locus
est speculationis: recipit enim exercitiū in se
diās fm quas in pulsū siue mutantur die.
nam attingit q̄qz ipm esse longū nimis aut
breue s^z fortissimū. Itē fiet pulsus pu^o 7 de
bilis pp debilitatē virtutis ad caloris imia
ti resolutionē ex tali forti motu cōsequētē: si
etqz velox 7 frequens pp augmentū necessi
tatis. 7 quoniam vtus facta debilis nō potēs
cū magnitudine satisfacere cū hīs satisfacit
diās. Q̄ si continuabitur quasi ultra posse
nature: tunc incessanter velocitas dependit:
7 frequentia angebitur. Sed pone q̄ p̄ue
r3 ad vltimū nature: tunc dico q̄ pulsus fiet
formicas pp debilitatē 7 forte frequentia: 7

qñ sic ad extremū pducit tale exercitiū pdu
cit pulsū: tunc ad id quod supflua resoluē
tia pducere cōsuerūt: qz ad pulsū vermī
culosum q̄ assilat motū vermīs formice mi
uozis. Na vermiculosus de quo supra assila
tur motū vermīs magnū: de quo dicit Au
cēna formicatē vniculoso foro minozē. dicit
nōnulli q̄ sic p̄uenerāt calore pulsus efficit
durus p̄pterea qz exsiccatur arteria. modo
posset hic speculatoz r̄nari: quid ex hac in
strumentū in obia sequit. Et si i medio exerci
tiū pulsus debz esse magis: aut min^o magno
7 ita debz osidera. Quies autē moderata
pulsū. efficit fortem 7 in suis diās medio
erē: quoniam sic ex moderata qete fortificat
virtus 7 in cāis essentialib^o nulla diuersitas
iducit. Supflua autē quies pulsus efficit par
uū cū declinatōe ad tarditatē 7 raritate pp
ea qz virtus a supfluitatib^o eam opprimēt
b^o 7 sic nō resolutis debilitat 7 calor remittit
tur 7 sic necessitas minuit. Q̄ si multū super
flua fuerit: p̄maxie i cōsuetis exercitari: tūc
pulsus erit pu^o minutis debil 7 frequēs quo
niā tales ges corp^o ad ethica pducit: vt pri
mi tertia de exercitiis: 7 hic ē pulsus ethicoz
et cause eoz ex ia: dicitis apte sunt. Et quo
niā balneū locū tenz exercitiū immo nōnulli
asserunt iudiciū balnei esse sicut iudiciū
exercitiū hūc in eadem Rubrica de eo loq̄
mur sic balneum quoqz differenter pulsū
variat. naz aliquando calidum aliquando
frigidum pulsū immutat: balneum nanqz
cum aqua calida facta non termosum i quo
moza sit tempa ata pulsū fortis efficit ma
gnum velocem spissum et mollem si cum ca
liditatis supfluitate non fuerit. Nam ex ca
liditate moderata sic naturalis calor confort
tatis fortificatur et virtus et aucta necessi
tate crescunt dicte differentie et mollicies
per humiditatem: veruz ex caliditate sic au
cta virtus incitatur ad fortiter pulsandum:
propter quod et pulsus dicatur fortis acci
dentaliter: vt supra de pulsū forti actum est

Si vero ratio superflua erit: tunc sic
resolutio calore debilitatur virtus: et fiet
pulsus parius: tardus et raris.

Quod si ex ea non multum debilitatur: ita ut non superetur virtus: tunc fiet pulsus parvus velox et spissus. Quod si ad appropinquationem sincopis calefactio accidentalis cor pus perducet: tunc pulsus propter debilitatem virtutis parvus fiet: tardus et rarus ipso sic deficientie. Et ita sepe ex habitis causis manifesta est balneus vero cermosus pulsus duricie operatur et de magnitudine minuit. nam siccitate duricie operatur ob quam duricie instrumentum fit inobediens quare de magnitudine minuitur: verum credo balnea talia siccitate magis sua caliditate coniuncta siccitati illa in pulsu duricie operari quam eorum siccitate cum caliditas in exsiccando qualitas sit actiuor: et tu considera. Balneum vero aque frigide: ubi frigiditas ad fundum penetraverit facit pulsus parvum propter debilitatem virtutis ad frigiditatem consequentem: tardus ex diminutione necessitatis ex caloris extinctione. Quod si non penetraverit imo per antiparitas calorem sit fortificatus: augmentabitur fortitudo et crescit parum per et remouebitur debilitas et spissitudo. Unde Costantinus. Si balneantes se in balneo frigido sunt carnosus et mediocriter balneantes in eis fiet pulsus magnus fortis et velox: quoniam frigiditas sic tepata in eis calorem adimat et virtutes confortat: et si mora non fuerit superflua: aut balneum superflue frigidi dimittitur quo calor fugiat ad interiora: quoniam tunc pulsus fiet tardus et rarus. Quod si macri fuerint et moderate in eo steterint fit pulsus in eis frigiditas balnei cito penetrat propter paucitatem carnis: et sic calor extinguatur: fitque pulsus durus arteria sic a frigiditate contracta. Quod si erit superflue frigidus sit interioribus a frigiditate percussis parvissimus fiet durus tardus et rarus.

Capitulum decimioctauum de pulsu ex inactione et replectione et coactu.

Stationem in pulsu: ut cetera res non natura

les repletio et inactio faciunt. Unde Galenus. xviii. continentis. Cum stomachus est repletus eleuatio pulsus est parua et tarda: et eius depressio augmentatur: et hoc propter caliditatem in interioribus occultam. vnde propter aerem fumosam plurimum sic contractum quem natura hanelat expellere erit depressio siue contractio pulsus magna. Ex quibus accipit quod in decrepitis parua est depressio talis propter paruum in eis caliditatem. Costantinus parua in omnibus etatibus complexionibus temporibus regionibus frigidis dixit aron. Stomacho repleto et percussio pulsus parua est et debilis et cuius stomachus est vacuus ianitus est velox et fortis: et cuius inactio plaga est debilis. decima vero tertij de anhelitu quod currit cursu pulsus. Inquit princeps de eo quod puenit ex replectione cibi et ex ignatione. Cor anhelitus declinat ad paruitatem quoniam velamen coartat a motu dilatatum: et propter ea quod minorat corpus anhelitus non est excusatio a velocitate et frequentia si est virtus sufficiens: aut frequentia sola si est virtus debilis siue debilitata. Et quoniam coit sub ianitione collocat dicamus ex eo moderate facto pulsum magnam et forte puenire sic virtute fortificata. Quod si imoderate fuerit pulsum efficit de bile et puri causa propter

Capitulum decimnouum de accidentibus anime puenientibus.

Agna est mu

tatio que in pulsu ex accitibus anime fit de quibus et principalioribus merito

fiet: ut ex his reliquis contingere potentia facile intelligant. Et prima de ira mentionem faciam. Ira quidem pulsum magnam velocem et frequentem idcirco propter ea quod virtute stimulat: et ipsam ferocem facit cum augmento necessitatis eo quod ira est accitio sanguinis et spiritus circa cor in videtur faciendam quare sic stimulat pulsum magnificat ut et necessitati plurimum aucte satisfaciatur quod non sola magnitudine potest quare velocitatem et spissitatem. nam statim spiritus ad extra diffunditur. unde arteria potest dilatare: et ad superiorem eleuatur non tamen fit diuersa in ea necario propter passionem continuari sed similitudinem et uniformitatem

Quod si contingat ei omiseri timore; propter quam quandoque virtus superet: quandoque superetur: tunc erit diversitas in eo fieri pulsus tremulus de quo supra. Consimiliter occurrente verecundia: aut contrarietas ex parte intellectus que moderet ire feruorem accidit in pulsus diversitas maior aut minor secundum quod talia maiorabuntur aut minuentur. Delicia autem pulsus facit magnum et tardus remanet et rarus magnam quidem quoniam sic confortata virtus cum ei superet necessitas moderata cum caliditas in delicia non furiose sed paulatim per membra diffundatur pulsus magnificat quia cum magnitudine sola sic moderato augmento necessitatis satisfacit: sicque in leticia accidit: quia tamen pulsus est leuior propter motum sanguinis a tarditate et raritate non absolutus. Tristitia pulsus debilis puus rarus et tardus existit: debilis quia virtus preternitur ob retractionem caloris et eius suffocatione. ex quibus etiam fit pulsus tardus etc. Timor autem qui subito aduenit pulsus facit diversum velocem: et inordinatum diversum quidem quia sicut tremula rebellere natura. Nam velocem et verius frequentem sic debilitata virtute et iam ad intra circa cor aucta necessitate cui virtus oppressa cum calore sic osculato cum magnitudine minime satisfacere poterit. Timor vero qui consuetus et sic ordinate procedens pulsus mutat secundum motum sollicitudinis facte. Nam talis parui est vigoris et paulatim ad intra color retrahitur. Quod si sollicitudo fortior erit et pulsus amplius mutabitur.

Capitulum vigesimum de pulsibus ex rebus propter naturam puenientibus.

Es propter natura

tura pulsus mutates tres sunt morbus. scilicet causa morbi et accidens eius que sic pulsus mutare sentiunt: aut earum mala complexionem: simplici aut materiali: aut mala oppositionem: aut mala cum continuitate solutionem: ad que omnia virtutis sequitur debilitas ob quam et in pulsus: ut supra sepe gradis accidit mutatio: et de his particularibus profer

quens dico primo quod pulsus mutatur a causa morbi que est primitiva: aut antecedens aut coniuncta simplex vel materialis. Et iam de pulsus mutatione que est a causis primitivis: quia a rebus non naturalibus in precedenti capitulo actum est. Quod si fuerit mala complexio simplex est de tali supra agebatur in capitulo cum de pulsus calido et frigido scribebamus. Mala autem complexio materialis: quia humorum substantia sua: aut virtutem suffocando aut grandando: aut contrahendo siue fuerit apostemias siue non in pulsus: aut infra mutationem facit. nam suffocando pulsus diversus facit plures et minus secundum eam maiorem aut minorem multitudinem. Suaque mala qualitate occulta vel manifesta virtutem dissolvendo in pulsus mutationem facit. nam sic dissoluta virtus pulsus necessario per uiam facit ut debile vacuum et spissus et quanto plures in defectu procedit tanto minor et usque ad vermiculosus. Mala autem opposita ut mala arterie fit in pulsus mutatores eam: ut supra de tactu pulsus. Item opilatio fortis ob quam caliditas et spiritus expandi non potest. Consimiliter solutio continuitatis. ut talis facta in corde cerebro etc. et si ad mala reducat complexiones: et sic de his certior scias exempla particularia ponam. ex quibus in omnibus consilium quod pulsus dicitur in talibus venire debentes facile apprehendit. Et quoniam ex vltimo ad particularia via doctrine est procedendum cum per ea particularium uocicia facilius capiatur hinc de differentiis pulsus in morbis omnibus contingentibus primum dixi agendum esse. deinde de particularibus loquar. Et cum febris dicitur morbus communis hinc primo de pulsibus omnium febrium indifferenter sic suo agatur ordine. nam quod uociciam pulsuum febrium habebit facillime uociciam aliarum particularium egritudine consequetur que non sunt febres: quoniam tales in eis mutationes in suis dicitur ob eisdem uel consimilibus membris sicut in quibus proportionabiliter accidit et uirtutis debilitas instrumenti inobedientie ac necessitate augmentum vel diminutio. ex quibus tribus in pulsus principalem accidit variatio. Nec quod dicitur plerumque capituli hinc me mordeat: quoniam nisi necessaria scribam que in mente est quod practica causis uelut thesauri in pectoris condita esse debet

Et hijs sic obmissis institutum psequar:
Capitalium vigesimumpriam de pulsu
putridarum in generali.

Pulsus supra

putrefactionem humorum ex quibus
varie generantur febres varias
habet significaciones. de quibus in generali
primo. Est itaque significatio primi pulsus fe
brum putridarum propria: sed non inseparabilis
inequalitas ut Galienus ad glauconem propter
grauedinem quam materia nature inserit.
Est tamen inseparabile signum supple fin sensus
quoniam ut habet potest materia mota pauca et
subtilis esse et mitis et paulatim mota ut sic
naturam non multum grauet: ita ut in pulsu non appa
reat diuersitas sensibilis et dicitur sensibilis: quia non
fit aliqua putrida absque aliqua diuersitate
omnino sed bene in qua medicus nullam vel
quasi nullam percipit a naturali mutationem.

Secunda significatio est pulsus contractio.
Vnde de differentiis secundo. pulsus est contractus
et inequalis. et est sicut pulsus in principijs pro
ximorum. scilicet prius: aut inequalis et est proprius
putridarum: quia nulli alteri febre inest et hoc dicitur
pro se. nam de paccidens: ut quando alteri febre
coniungitur sintoma aliquod ut dolor et stoma
chi moridicatio et huiusmodi que pulsum con
trahere faciunt: etiam alteri febre possit eueni
re. Est quidem prius et inequalis materia sic vir
tutem agrauante: et est similis ut accidit one
rato ex magno pondere accidit et hec in pul
su diuersitas in augmento propter materiam
non uniformiter esse calefactam. Contingit et di
uersitas hec in statu magis propter commotionem vir
tutis ad pugnam et ad cursus: et dicitur hic pulsus
submersus profundus ut supra. vnde Auicenna. Co
artatio pulsus est submersio eius et puitas di
uersi in quo accidunt pulsiones magne et fortes
scilicet aliquae paucae que permiscent percussiones mul
tis debilibus: prius quoniam ut grauat a mate
ria morbi cibo vel alia re. virtus. n. agrana
ta uniformiter non mouet: et hic pulsus maxime
significat principium febris. nam cum materia mo
uet ledens virtutem. tunc natura calidam ad locum

materie ouertit et ipsum accretat. vnde accidit
eius a materia suffocatio quare puitas et con
tractio. Sed quia virtus equalis debilis non
est et calor sic suffocat euentationi idcirco qua
natura intendit curare hinc aliquas pulsato
nes fortas facit. deinde redit ad puitatem qua
re sic accidit in magnitudine et puitate diuer
sitas fin quae virtus modo est fortis et nimis ag
grauata et hoc semper equali necessitate stante
Et ad hanc diuersitatem causandam occurrunt ex
crescentia caloris et ipsius ad exteriora reditio:
hec namque in diuersa parte principii reperiuntur
et augmenti. Et ideo tactor diligens sit. Et ex his
colligitur causa dicitur Auicenna de fluxionibus. In omni fe
bre in qua est frigus. scilicet positum vel priuatum strin
gere pulsus et subiungitur vel coartat propter ma
teriam opprimere. Item minorat propter diminutio
nem necessitatis et debilitatem virtutis. Sicutur et
eius significatio tertia ex parte diuersitatis eius
in fortitudine et magnitudine horis expansionis:
caloris et in horis post alleviationem virtutis
propter euacuationem materie. Est et quarta signi
ficatio a malitia et duricie eius sumpta. vnde
habet in quarta pericula. Cum pulsus est fortis et
magnus absque duricie manifestum signum est quod est
febris putrida. Et dicitur Avicenna de proprietatibus
febris putride non est ut fiat pulsus durus. quia
tamen propter causas facientes pulsum duricie quae febre
coniunguntur accidit in eo duricies: et proferenter ex op
positis causis mollicies quae res cum accidit tunc dicitur si
gnificatioibus fortibus febris putride est ut. Avicenna.
ut pulsus non sit velox atque fortis. scilicet tunc quis
minuat hoc in tertia. scilicet pura. nam appet diuer
sitas in principio et augmentum propter leuitatem ma
terie eius. Quia ab eo accipitur significatio
ex parte duricie quae accipiuntur in diastole et sistole. et
dicitur Galienus. de differentiis quod primum signum putrida
rum est quod velocitas sistole in pulsu est manifestior quam
diastoles: et hoc in augmento febris est multum
apparet non sic in principio. et vltimum in putridis
sistole maior. vnde. xv. pulsum in principio omnium
februm ex putredine motus restrictio est valde ue
lox quod signum est valde remotum a falso. Et. xvi.
tinetis signum quod datur in febris de pulsu est re
strictio vene: quia restrictio fit velocior
quia est signum vehementis instrumenti:

quia si non percipitur restrictio arterie consi-
 dera auhelituz in sua restrictione et illa mani-
 festabit eam que est arterie quonia auhelit^o
 currit cursu pulsus secunda tertij in sermone
 vniuersali auhelituz. Et ideo Auicenna fe-
 cunda primi pulsus et auhelituz cuius constri-
 ctio est velox est signu p priu febris putride
 quonia necessitas mudificadi maior est in ea
 cuius contrarium in ebica accidit et effime-
 ra in quibus maior est necessitas euentandi

Nota tamen q hic non est signum insepa-
 biliter vt supra: quia materia putrida facies
 febrez possz esse subtilis multe inflamatiois
 et pauce qtitatis. Item si esset humor vltus
 putridus paucos humores habes. Et qz si
 stoles in eis: non solu velocior: sed etiam ma-
 ior plus irritata virtute insistolando. neqz in
 couenit esse equales in putrida quoniam ali-
 ter contingit vnam esse maiore et alias mino-
 re: sed vbi datur magis et minus datur equa-
 le. Igitur considera. Et est significatio sexta a
 substantialiter inheretibus supra: ut Galien^o
 allegato capitulo. Maxima cognio febris
 putride est caloris eius qualitas: nullu enim
 habet suauē neqz moderatu neqz similem cu
 effimeris: sed mordax quo anxiat: corrodit
 tactu sicut simus oculos et nares. Unde A-
 uicenna. Et caliditas earuz est mordacitina:
 non suauis sicut febris effimera: et causa est:
 quonia caliditas putride est in subiecto ma-
 gis dempto fundata et cu hic est intensior gra-
 dus fm plurimu et hoc referedo ad effimera
 veram quoniam no vera possit oppositu con-
 tingere. Sed hic speculatoz considerz vbi se-
 z effimera foret cara ex clausione poroz adu-
 stione solis facta: quo casu calor febrilis mu-
 datior apparet q in certa putrida: ppter
 vapores colericos motos et retentos sub cu-
 te mordicantes posset dici q hoc non contin-
 git iugam vera esset: sed iugtu essz a causa
 antecedete. Considera hoc tamen signu: e ma-
 gis manifestu circa fine augmeti et stat^o. Na
 statuz mordicatio caloris: in hijs tepozibus
 mau occurrit. sed in principio augmeti no sic
 uisi postquaz manus super brachiū perman-
 lerit: neqz in principio calor est suffocatus: et

vapores qui a materia eleuantur: sic etia su-
 per calefacti stant velut suffocati et paulatim
 ascēdūt sicut paulatim calefiūt. Et ex isto po-
 test ab expto principiu et principiu augmenti.
 ex solo tactu facile cognosci finis eius et stat^o
 Na in principio per longu tepus calozē tale p-
 cipit. na ita mordace in augmeto per minu te-
 pus et modicu plus mordace. In statu vero
 mordacissimu. vnde de differētijs secūdo lo-
 quēs Galien^o de pre scōi principiait. In iua
 frōibus vtiqz proximoz qz vtiqz adhuc et i
 t^o suffocato calore suffumigatib^o: tū vlt cale-
 facietibus superfluitatibus no cōfestim inu-
 tantibus manu cognoscit accedo calozis sed
 tardantibus calor ex pfūdo ascēdit. Et hic
 cōtinet veritate in febribus incipētib^o cu fri-
 gore. In incipētibus vero sine eo i hac secu-
 da parte principij calor ad tactu manifeste
 sentit auct^o vltra. f. calozem qui prius erat.
 et i hac parte pulsus qtu ad diastole e pūis:
 quia caloz a materia opprimitur: vt supra et
 e velox et frequēs: quia ia tūc materia est pu-
 trida et corpus factu est febrilis. Unde au-
 cta e necessitas euentadi. Cōsilt qtu ad istole
 e parvus ppter causam dictaz velox et fre-
 quēs: quia aucta e necessitas mudificandi:
 et ideo velocitatur. et hoc e quod voluit Ga-
 lienus in opedio pulsū dū dicit. Eoz qui fe-
 bze incipiūt pulsus paruus omīno e et sub-
 trans et persecutioez faciens in vtrifqz scilicet
 in diastole et istole. nam persecutio in pulsu
 non e aliud q percussionū velocitas et spissi-
 tudo in augmeto vero pulsus incipit magni-
 ficari et velox fieri: et calor ad totum corpus
 expandi et continue intendēdo procedit quo-
 usqz ad summū deueniat gradum qui illi fe-
 bri ouit et tunc augetur velocitas et spissitu-
 do et tunc e status cu incipiūt remitti: hec ha-
 betur declinatio in qua fortificata virtute
 pulsus magnificari incipit: et sic de comūib^o
 hinc vltibus succincte satis dictū e vt nostrū
 exigit propositum expediri ad particularia
 prosequamur de pulsu effimeraz iatium sa-
 cientes.

Capitulum vigesimūsecundū de pulsu ef-
 fimeraz.

ropriū eius

signum est et inseparabile magnitudo et velocitas diastolē supra tēpamentum sensibilibr aucte et nō sistolis: quia quasi insensibiliter augetur sistoles supra sistole naturalem: quia in effimera nō est magna necessitas mundificandi sicut euentadi: redit et arteria cessante febre ad dispōem que sibi erat in sanitate quia facilliter resoluitur calor ille. In alijs vero minime: sed semp in ea remanet febris vestigiū: vt in quartana tertiana etc. quia in eis remanet vestigiū putredis sicut accidit in combustione domoz: in quarū parietibus post extinctōem ignis adhuc remanet caliditas: et in hoc signo maxime osifus est Salernus in tera pentica ad glaucōne tertio capitulo. Pulsus in effimera: vt secundo febrim p̄lac nō differt a pulsu sani: quia sui ipsius sani. s. non multum: quia parē p̄mutat ab eo: quod erat in sanitate. Est tamē spissus resp̄cū eius et velox: Et dicit Auic. q̄ est magnus et fortis: non quidē absolute sed opatione aliarū febriz. Unde scito q̄ et si in effimera virtus sit fortior q̄ in putrida ceteris p̄ib⁹ tamen non facit pulsum ita fortem: vt in putrida: q̄ i effimera p̄ua est necessitas resp̄cā putride: quare non sic irritat virtus ad magnificandū et fortificandū pulsum: p̄pter quod quidam dicunt q̄ in effimera virtus est fortis absolute et vere: sed in putrida ficte.

Nota tamen q̄ ex cā certa vt tollerātia famis in effimera pulsus potest fieri debilioz q̄ in putrida. Quod si contingat hoc nō est astringendū effimere p̄ se sed p̄ accidēs. Est etiā in effimera pulsus equalis non multū diuersus quoniam nō adest materia virtutem aggrauans: et ideo moto tempore p̄manet talis aut modicum variatur: et si que inequalitas apparet non multum perdurat: et est ordinatus. Unde quinto Epydēmiarū: in effimera pulsus est simplex nō valde inequalis nō feruidus: nec difficilis. non enim est durus: s̄ declinās ad leuitatem mediocrem et intelligantur hec vt supra inq̄tū febris effimera: nō ex alia cā coniuncta ei hec variari cōtingit. E.

ideo dicit Auic. q̄ diuersitas in pulsu in effimera est p̄pter cām antecedentem. i. p̄existētē: aut p̄pter cām vicināntem. i. simul vel p̄pe cū effimera cansante venientē. Et in effimera vapor eius nō est corruptus sed bon⁹ non absolute: quia omnis vapor putridus sebre faciens est malus et corruptus: sed hic dicitur compatione vaporis putride. Et ex his sequitur q̄ argumentum hoc non valz est pulsus bonus et v̄rina bona ergo est effimera. p̄pter cās q̄ cum ea coniungi possunt. Et fallit hoc argumentum maxime in pestilentiali: et tu considera quoniam Auicēna inquit: Et scias penitus q̄ quotienscumq; v̄rina et pulsus sunt boni significant q̄ febris est effimera: s̄ si additur et cum ea sunt signa alia significātia effimeram cū p̄inatione signoz significantium aliquam ex alijs febriz. nam hū non sunt effectus adequati ipam concomitantes. Quod si hoc in loco adicitur Aristotilis. in phisicorū. et melius de solatiōe medicinarū primo ad cuius esse sequitur oppositū dōm q̄ intelligunt de causis et effectib⁹ adequatis. Accidit autem vt pulsus: quandoq; a salute mutatus non comprehendatur: quare an helicum considera qui per v̄sūm sic tibi manifestabitur quoniam currit cursu pulsus ut supra.

Capitulum. xxij. de pulsu sanguineoz.

Alsus in sino

cha est magnus velox frequens plenus mollis sine leuis: et ad dicit Ferrari⁹ latus magn⁹ qdē p̄ fortitudinē virtutis: non ita a sanguine: vt ab alijs humoribus opprimatur p̄pter amicitiam inter se maiorem. vnde cū ancta sit necessitas magnificatur sic stante virtute forti et obediētia infirmienti et ex eadē causa: quia p̄pter augmentū necessitatis sit velox et frequens cū sola magnitudine necessitati antea satisfacere non pōt plenus aut p̄pter multitudinem sanguinis i arteria existentis: mollis vero siue leuis p̄pter humiditatem remollientem arteria et latus p̄pter extensionem et dispersionem humiditatis q̄

boni non facit
pulsū sicut
fortis multo
magis

Jactandū in causat: vt supra delato. Estq;
 diuersus propter aggrauationem virtutis a
 multitudine materie: nō tamē est in eo mul-
 ta diuersitas et multo minor et similiter velo-
 citas q̄ in causone in quo virtus est debilis
 propter resolutōem: et in eo ē maior malicia
 et ista duo plus faciūt ad diuersitatem et ve-
 locitatem pulsus causandā q̄ multitudo et si
 cōsiderz speculator. pulsus autēz sinochi sūe
 feb. sanguinee cum putredine est minor velo-
 citior et spissior q̄ i sinocha: h̄ absolute sit ma-
 gnus: quoniam magna ē necessitas in eo: et
 minor propter maliciā sanguinis virtutez
 amplius debilitantis et cōplexio. terapeuticē
 qm̄ in h̄is febribus est maximus et equalis
 et vehemens et cōsistentia arterie: nec dura:
 nec mollis vltra illud quod s̄m naturam in
 tantū tamē velocitās et spissitudis peruenit
 quāntum magis ipsa feb. dēuenit: ita ut hec
 differentie in ambabus h̄is febribus ppor-
 tionabilr equaliter augentur. dixit tamē q̄ i
 sinocho pulsus ab equalitate et stabilitate
 egreditur. Sed cōtra Auic. de feb. sang. in-
 quit plurimū impressiōnis inflatiue est ppe
 eoz. ergo in inflatiua debet esse maior ineqli-
 tas. Cōsiderz speculator aduertendo ad cau-
 sas inequalitatis. de quibus supra. Et dixit
 haly de pulsu sinochi. pulsus est nimium di-
 uersus. Unde viaticus. pulsus est diuersus
 quia cōstrungi suum maior est et sepius. i.
 velocius q̄ et dilatari: ppter festinantiam
 nature i expellēdo putrefactiōez: vtz nisi ta-
 citoz foret in h̄is expertus has dzias nō beū
 discernet: et ideo oportz vt ad alia ppiqua
 cōsideratōez faciat: ut ad ea que a substantia
 liter inherētibus sumūtur. Unde Auicēna
 Caliditas huius febris est plurima propter
 humiditatem vaporosam lacrimalem. i. nō
 exsiccantem neqz asperam: ut in causonide
 et tertiana forā sed est mitis et similis equa-
 li et p̄ue mordicationis. Unde serapio ē simi-
 lis caliditati feb. effimere et Auicēna hoc cō-
 firmat maximē de eius principio non enit
 in ea sentitur mordicatio que et in ceteris fe-
 bribus putredinalibus. In sinocho autē non
 est ita mitis sed aliquantū acuta: minū tū

q̄ in sinocha. vnde i sinocho accidētia sint
 fortiora siue vehementiora: non tamē omnia
 ut grauitas capitis apparitio lampidar: et
 huius que vehementiora sunt in sinocho.
 Et de spēbus psequens: dico q̄ in omotena
 que est ceteris piculiosior: vt dixit passionari-
 us pulsus sunt fortiores spissiores q̄ in aliis
 et magis diuersi inueniūtur ppter virtutem
 esse magis debilitatam: quoniam febris illa
 ē tota status: et ideo vt tate necessitati succur-
 ratur o3 vt sibi cū spissitudine auxiliē. Arō
 aut dixit q̄ omotenus ē media inter agustia
 et epimastica. et ita Auicēna et hoc ex parte
 periculositatis et accidētū: et ideo credo q̄
 pulsus ex parte dziaz suaz ē medius. nam
 in augmastico velocior spissior et minor. In
 pangmastico: quia epimastico maior et mi-
 veloz. i. in omotena medius: et tu ex h̄is cō-
 dera. nam hec sunt differentie que ab expto
 agnosci possunt et non a docto tantū.

Capitula vigesimūquarta de pulsu cole-
 ricaz in generali.

Pulsus in prin

cipio incipiēte ē puus pfundus
 rarus et debilis Anerops quar-
 to colligz: quoniam caliditas nō adhuc expā-
 ditur supra corpus i mo coartat et obruit ca-
 lor ab humore putrido. Sed paz ips post:
 quia post mediū principii in magnum iunta-
 tur quoniam virtus uodū fca ē debilis et co-
 lera est humidus leuis nō granās eā: ideo re-
 manz fortis et quoniam magna est necessitas
 refrigerandi hunc pulsum sic magnificat ve-
 locitat et frequētat plus tamē pportionabilr
 magnificat: veruz accidit in ea diuersitas et
 maior in principio q̄ i augmento et maior in
 augmento q̄ in statu et in statu: q̄ in declina-
 tione: vt voluit Salienus secūdo de differē-
 tijs febrū cui cōtradicere videtur Auic. de si-
 gnis colericaz. Inqz pulsus eius nō est equa-
 lis cōstrictionis et dilatationis quoniam humoz
 debilitat eā. i. virtutē. s. p. via aggrauationis
 et addit diuersitatē apud statū: ita q̄ in statu
 maior videtur esse diuersitas. et p Salieno

videtur esse ratio quoniam in principio mā
magis grauat virtutem: et in eo calor natural
plus suffocatur sub humore. Unde eo tēpor
quasi intranspiratus stat: vnde sic pulsus eo
tempore parificatur: et deficit et fit raris:
vt dicit haly. Sed quanto magis natus sta
tus pceditur minus suffocatur: ergo p tunc
videtur q natura nimis grauari debeat. et
ex omni diuersitas minorabitur: huic argu
mento plures possunt dari responsiones: sed
vnam tantū hic subscribā alijs speculatorib⁹
relinquens. dicendū ergo q diuersitas cāta
p actōem nature in materiam. grauādo eam
in statu est minor: q̄ in principio et q̄ in ang
mento: vt Galienus. sed diuersitas causata
per viam resolutionis virtutis est maior in
statu: q̄ in principio. dicit Auicēna et comu
niter q̄ quis in declinatione virtus sit reso
luta magis q̄ in statu: non tamen in ea est di
uersitas maior: quia non est cūcta tāto ca
lori sine intenso: vt in statu transeat: hec pro
nunc. et hoc ubi declinatio sit ad bonum: sec⁹
si ad malū. In colerica autem ē in pulsu
diuersitas: vt in alijs humoribus putridis:
ratione qua febris putredinalis: tamen vt A
uicenna est hec diuersitas minor: quoniam co
lera est humor leuis: non tantū grauans vtu
tem quāz flegma et melancolia: et hoc dico
meriti sui. nam cōtingeret: vt secum coniūge
retur dolor: et tunc in pulsu fieret diuersitas
magna. Et dicit A. pulsus in tertiana ē for
tior q̄ in alijs febribus putridis: et est vclor
raris et frequens. Et Galienus ad glauco
nem. tertiana pulsus magnos facit fortes et
vcloces et spissos absqz qualibet inequalita
te preter febrilem: et ex hoc dicto Auicenne
hic potest colligi q fortitudo pulsus habz at
tendi penes fortem impressionē arterie in di
gitum quoniam pulsus in sanguinea inflatā
videtur esse fortior zc. ofa. Et differt hic pul
sus a pulsu fleumatice per ordinatōem et ine
qualitatem: que non sunt in pulsu fleumatice
de quo infra. Querit quis fortasse. Num
quid pulsus tertiane sit maior: q̄ sanguinee et
a putredine Existimo dicendū q maior est
q̄ sanguinee ppter virtutem a sanguine mi⁹

debilitari: et ppter instrumenti obedientiam
maiorē in ea: vtz vclocior et spissior est i ter
tiana cum necesse sit per has differentias ne
cessitati aucte satisfacere: quod magnitudie
sufficienti non potest. Si quis has differēt
as sic solo tactu arterie cōprehenderit: nisi qui
pluries expertus fuerit. Et ideo ppter iume
nes oportet: vt ad alia signa transeat. Et
signum sumptum a substantialiter inherenti
bus est cum hīs multum declarans. Unde
Galienus secūdo de differentis distinguens
inter calorem tertiane et causonidis inqz: qm
ponis manū tuā super corpus patientis. scilicet
cet tertiana obtinet tibi cum ipsuz tangis ca
liditas multe acuitatis: quia ipa eleuatur cū
vapore. deinde ipsa nō moratur: quia debi
litate et mutat ipm manus tua: et non ē sicut
caliditas adurētis feb. maligne. Nā in illa fe
bre cū ponis manū tuā supra corpus: tunc q̄
to plus moratur super ipm est acutior et ma
gis ledens manū et malignior. Unde Auicē
na. Tertiane caliditas saluior est caliditate
causonidis in quanto plus corpus tangitur:
nō additur inflammatio. imo quandoqz mi
nuitur: sed in causonide additur quoniam ca
liditas causonidis est in interioribus magis
et est multoz vaporz quos manus reprimere
non potest: et calor tertiane est in interiorib⁹
magis. Et in summa caliditas tertiane ē acu
ta et mordax et edax: que res in sanguinea
sic non reperitur. Et secundo de differentis
feb. febris facta a colera generata a sanguie
p ouersionem ipsius in colera: differt a mali
gnitate mox. febris facta a colera alia: quia
febris facta a colera ex sanguine generata sa
pit nām sanguis: et ideo mitis dato qd ad
tactum calor apparcat multus in q̄itate: qz
multum extra euaporat: tamen caliditas est
mitis: quia anxietas caliditatis in manu tan
gentis non est a multitudine eius quod eu
aporat: sed ex acredine eius qualis est acredo
colere.

Capitulum vigesimumquintus de pulsu
tertiane pure.

Trit Galienus

secundo de crisi. Pulsus tertiane pure licet sint in principio cum dispone paruitatis raritatis tarditatis diminute, sunt: sed tarditas in tertiana e fin ppiquitate dispois fm qua e vnusqz hominu cu est fm nam 7 iuenit i ea pulsus equalis 7 ordinatus fm perscrutatioem: 7 illud est quia no iuenis in eo diuersitatez neqz in pulsu vno suuz motu ex motibz venaz: neqz in eo qd e inter motu ei. i. in qe te quis hec equalitas raro accidet in febre putrida uno sepe accidit: vt fiat inordinat 7 diuersus 7 inequalis. Nam forsitan inuenitur diuersitas in principio tertiane pure: nisi in paucissimis eaz potest enim tertiana pura fieri de causa leui 7 pura colera 7 pauca qd diuersitas in pulsu in ea no erit ad sensuz notabilr apparens. 7 subdit in augmto velocitas e equalis no intersecta 7 pueit ad magnitudinem etiā ad vehemētia notabilr 7 si mlti peruēit ad frequentia. Et tandē dixit qd pulsus sit i ea similis ei qui est pulsus sani i dispoe exercitij: aut quādo igredit balneuz: nam cū primū fuerit equalis cum sit magis fortis velox 7 frequens siue ingens vehemē situs 7 creber: ita qd pulsus eius sit fortis pp fortan puillioem: vt videtur hic in vere. 7 lo de fortitudine cōsidera. de qua sepe supra.

Capitulum vigesimum sextū de pulsu tertiane nō pure.

Tertia cēna de pulsu non pur dixit qd est diuersus magis ppter diuersitate pcessus caloris ex parte diuersitatis materie. Et aliquādo est maior ali quando minor. Et in fortitudine magnitudi ne 7 velocitate 7 frequentia est infra pulsum tertiane pure: quia est min⁹ fortis 7 magn⁹

Capitulum vigesimū septimū de pulsu tertiane ex ingrossatione colere facte per aduersionem.

Pulsus tertianus ex ingrossatione colore per aduersionem factus 7 similitur pulsi pure. Nam per aduersionem colera vehemētem recipit caliditatem est parumper di

uersus propter paruiam materie diuersitatem: non ita fortis quoniam ex ea plus virtus per resolutionem debilitata est. Etqz durus propter necessitatem multam humoris arteriam exsiccatis.

Capitulum vigesimū octauum de pulsu prassine.

Pulsus prassine que per aduersionem vitelline fit: dicendum qd pulsus est difficilis 7 valde diuersus 7 paruus 7 prave alterationis. id est multum inordinatus: 7 hoc ppter malicia humoris: a quo virtus multū debilitatur: 7 teritur natura in ea febre prava euenit accidentia. Unde sepe venit finis istius ad magnū periculum: 7 pauci sunt qui ab hac egritudine euadant: 7 si euaserint erit opus multum studium 7 egritudinis plongationem 7 possibile erit pmouere 7 prava accidētia lōgo tempore. Consideret itaqz medicus qd omni die dicit hec febris est a colera prassina: certe multi sic decipiuntur: ut in opere nostro magis diximus.

Capitulum xxx. de pulsu tertiane ex admixtione colere mixtione nō vnita.

Alius est magnus diuersus minus velox frequens. Magnus quidem ppter auctoz necessitatem: diuersus ppter inequalitatem materie que inequaliter calefit: 7 sic inequalem facit necessitatem minus velox 7 frequens propter minorem necessitate qd i pura

Capitulum xxxi. de pulsu tertiane note qd a colera citrina pcedēte.

Itē ferrarius pulsus est velox sed non ita vt pura.

Capitulum xxxii. de pulsu tertiane note: quia colera pueniente vitellina 7 est maioris fame.

Alius est similis ei qui e a citrina tantū in suis discretis ab eo distanti quantū colera ipa a colera citrina: 7 cum parua sit differentia inter caliditatem vnus 7 alterius hinc neces

fitas posita ab vna nō multum superat necessi-
tatem alterius: quare ratione huius non dif-
fert pulsus vnius i magnitudine a pulsu alteri-
us: vix potentius ad calefaciendū esse vide-
tur calidum vitelline cum in subiecto sit de-
piori: et ex hoc videtur pulsum in ea plus
debere magnificari ex parte alia virtus ex
vitellina plus grauatur quare debilior erit
itaq; omnibus sic compensatis parua ē i eis
dīa: est tamen in vtraq; pulsus magn^o ve-
lox et frequens: et de pulsu tertiane ex admī-
stratione nō vnica dictum est.

Capitulum. xxxij. de pulsu continue tertiane.

Alfus in tali

similis ei que est piodica pura
vel nō pura. etiam sin dispōem
humoris febrē facientis. Unde hic nota de
GaHenī. secūdo de differentiis q; magna
cognitio humoris facientis febrē habetur ex
qualitate et quātitate caliditatis febrilis ei^o
ita q; tactus multū iunat: etiam in cognitioe
pulsus: et tu in tangendo cōsidera.

Capitulum. xxxiij. de pulsu caufonidīs.

Victores tan

quam notum relinquere: q;
pulsus caufonidīs est velocior et
frequentior q; in tertiana cōtinua. Unde gor-
donius pulsus est velocissimus: et gilbert^o ad-
dit magnus velox et frequens. Nā in caufo-
nide magna est necessitas euentandī et mag-
na expellendī ratione sitis māterie: et cōter-
cedendū q; rōne huius plus velocitatē da-
to q; sit ex flegmate sallo q; in tertiana pura.
Et ppter hoc fortasse dixit Sordoniū pul-
sus est velocissimus. Nam caliditas regiois
cordis incendiu valde augmentat mā enim
existente in epate vel stomacho incendiu for-
te sit fortius in pulmone et fortissimū si circa
cor extiterit.

Capitulum trigésimum quartum de pul-
su fleumaticarum febrū.

Brit galienus

secundo de differentiis hec feb.

ieqles et āplī debiles et puos operat pulsus
in inuasionibus id est principiis proximorū
et in primis ascensionū: quia in principio au-
gnēti. Et est inequalitas ppter ea q; mā v-
tutem granat: et debilitas ppter virtutē ibe-
cillitatem: et paruitas ppter frigiditatem fle-
gmatis necessitatem remittentē. et dicit i pzi-
cipiis ascensionū: quia in principio: et quoniam
in aliis putridis in principio augmēti pulsus
magnificatur manifeste: et in hac nō: et ideo
per hoc ab alijs omnibus differt. Et dato q;
hec differentie reperiant in principio proximi
tertiane: tamē sunt minores i ea et cito trā-
seunt que res non est fleumatica magna trā-
seunt ad augmentū iclusiue. Et non reperi-
tur in hac febre velocitas: et in augmento et
fortitudo que reperiuntur in tertiana etiam
sin finem declinationis supple mediū in alijs
temporibus. Et primo ad glaucones for-
tiores sunt hi qui amphimeris eis: qui in
tertianis tantū: quantū hijs illi qui i quarta-
nis. In tarditate vero eodem modo se hnt
in vtrifq;. Sunt tamen minores in quarta-
na quoniam humor fleumaticus non tantū
dissoluit virtutem cum frigiditate sua q̄tum
humor melancolicus ppter ipm esse virtutē
magis rebelle. Sicut vt almāoz pulsus fleu-
maticus est minus velox: et minus spissus
q; tertiane: etiam est mior ppter fla sua. fr i-
giditate debilitans virtutē et multitudinem
māe: et qualitate sua ipam dissoluens et agu-
stians. Unde multum diuersificatur et eius
spissitudo sit vt magnitudines reaperz. Et
ergo summātim pulsus hic parus diuersus
debilis et velox: et spissus et mollis rōne māe
humide peccantis et remollientis arteriā sua
vapore. Auicēna vero de hoc pulsu loquēs
Inquit pulsus est parus submersus siue d-
positus debilis et rarus in primis. i. in prin-
cipio proximi. Est quidē submersus ppter
suffocationē caloris a frigiditate viscositate
et multitudine māe. rarus ppter frigiditates
vt supra: et sit frequens in fine. i. i pcellu ppter
expansionē frigiditatis Nam tu vehemē-
ter frequens in pcellu: non tamē parus nī-
si in principio et vehementia spissitudinis ē.

pppter paruitatē eius nā eius pulsus ē minor
 pulsu tertiane ⁊ quartane: ⁊ per consequēs
 frequētior. Quod autē minor quartane du
 biū videtur. nā; secundo de crisi inquit pul
 sum ponit quartana febris in p̄cipio porif
 mi in dispositione puitatis quaz uon sequit̄
 alia egritudo pppter ip̄am: ita q̄ imaginabe
 ris pulsus esse strictum ligatum ad interiora
 retractus: neq; etiā eleuari et uon elonga
 bitur in hoc a dispositione naturali elonga
 tione uehementi ita q̄ reddit pulsus patien
 tis iunēis similem pulsi eius qui est in fine
 ⁊ ultimo senectutis. ⁊ ibidem dicit q̄ nō po
 test discernē inter tertianā ⁊ quartanam di
 co q̄ per pulsū in primo die non ē medici
 cine artis in aliquo pppter ip̄m esse sic mani
 festū. Unde etiā dixit allegato loco si co
 gnouisti pulsus patientis in sanitate sua uon
 indiges in significatiōe q̄rtane significatiōe
 alia oīū. Et quarto colligis q̄ quartana ē pui
 or pulsus q̄ sit in fleumatica. oppositū scripse
 runt Serapio haly ⁊ Auicēna dicendum:
 q̄ pulsus in fleumatica ⁊ quartana ad ma
 gnā puenit puitatē q̄ quādoq; ē tanta ut
 hesitat̄ faciat sapientes que sit maior ueruz
 in quoridiana uera d̄ flegmate naturali pul
 sus ē minor q̄ in quartana. nam ceteris sem
 per paribus huatis. nā; flegma est frigidius
 melancholia: ⁊ ceteris paribus consueuit sem
 per: aut quasi semp̄ cuius maiori multitudine
 materie moueri: ⁊ cū hoc tamē stat q̄ in ali
 qua fleumatica: ut de flegmate dulci aut sal
 so non multuz putrefacto pulsus sit maior.
 In summa tenēdū q̄ ceteris paribus min⁹
 est in fleumatica ⁊ q̄ auctores hij p̄cesserūt
 cum uario iudicio quides ⁊ oppositum cre
 diderunt q̄ siccitas humoris: ita indispo
 nat arteriam: ut cum frigiditate sua sic me
 lancolia pulsū plus p̄uificet. quidem con
 trarium pppter rationes dictas de fleumati
 ca pulsus intensiue est minor: ⁊ in hec consi
 dera. Et restat ut quicq; dicamus de rarita
 te eius: ⁊ ne in disceptationibus stetur. Dicē
 dum p̄ uinc q̄ textus Auicēne cōmunit̄
 f̄ptis est corruptus: ⁊ debz ēē similis textui
 haly: qui non exp̄ssit de tertiana: sed solum

d̄ quartana. Unde lra Auicēne sic d̄; incho
 ari q̄ frequētia ⁊ puitas fleumatice uehemē
 tior est: q̄ puitas ⁊ frequētia quartane ⁊ pui
 tas fleumatice uehemētior ē: q̄ puitas tertia
 ne: ⁊ non tangit in hijs frequētiaz. Sunt alij
 aliter dicētes quos p̄ nunc expositoꝝibus f
 linquo d̄ hoc pulsu: dixit zoar. Pulsus i p̄
 cipio d̄bilis ē et occultus pppter forte constri
 ctionē arteriarum. In statu uo d̄bilis ē pu⁹
 et gracilis pp puitatē caloris. Et de ipo pul
 su tandē dixit Auicēna q̄ cognitiōes pulsus
 supra febrē fleumaticaz: sunt ex d̄bilioribus
 cognitiōibus p̄ pulsū. n. difficilime iudi
 catur sup̄ eam. Jo scdo d̄ crisi scribitur qd̄
 ad cognoscēdā hanc febrē oportz cognoscer̄
 pulsū paciētis sani: et d̄ hoc pulsu me ex
 pedies dico cū gerardo sup̄ uiaico in hac
 febre pulsus sit mollis ab humore: ⁊ latus
 pppter decensionem a multitudine mae ⁊ tar
 dus pppter caloris paruitatem ⁊ diuersus in
 fortitudine ⁊ debilitate quia natura aliqua
 do dominatur materie: ⁊ tunc est fortis: ali
 quando eotra: quia sub materia grauaf: ⁊
 tūc ē debilis ⁊ alius addit q̄ est absq; ordi
 ne in sua diuersitate: ⁊ est rarior ⁊ mior pul
 su tertiane ⁊ quartane i quolibz quatuor tē
 porz eius. Doctremo scito q̄ Salien⁹ in
 terapentica ad glauconem scripsit q̄ pulsus
 quartane tanto est minor pulsus fleumatice:
 quanto plus fleumatice ⁊ rarior pulsus tertia
 ne. hoc autem inuenire per ta ctum est diffi
 cile: licet dico in libro differentiaz pulsus
 has dzias p̄ tactū op̄prehēdi posse.

Capitulū trigēsimūquintū de pulsu fleu
 maticē ex flegmate naturali.

Alsus est par

uus cum uelocitate ⁊ spissitudi
 ne ⁊ malicie nature ⁊ manifesta
 diuersitate ⁊ uelocitas eius est parua ⁊ hoz
 omniū effectūū cause ex p̄dictis liquide ha
 bentur.

Capitulū trigēsimūsextuz de pulsu
 quoridiane.

Am dictū est

d iij

De eo. Capítulum trigésimúseptimuz
de pulsu fleumatice de flegmate falso.

Alsus est ue

lotior et spissior: q̄ in quodiam
na: et in ea q̄ est ex flegmate dul
ci pp̄ humore esse calidiorē: et ponere maio
rem necessitatem. Unde Rogerius. Pulsus
est maior velocior et frequentior q̄ in alijs et
minus mollis et loquitur de quotidiana ex
flegmate falso.

Capítulum trigésimooctauū de pulsu
vitreo et acetoso.

Uoniam fleg

ma vitreū est multis frigidita
tis et multū virtutes opprimeus
ex parte vtriusq; hinc pulsus sunt parui et
minores q̄ ex flegmate dulci et naturali. Itē
et velocitas parua pp̄ frigiditate nō potente
magna necessitate: et ex cōsequenti non est p
ua spissitudo: et pariformiter dicat de pulsu
fleumatico ex fleumatico acetoso. Uñ Auic.
in ea cuius est causa est flegma vitreum vel
acetosus frigus multiplicatur valde et rigor
id est oripilatio et est frigiditas eius pp̄ter
frigiditate horū flegmatū multū maior: est tñ
in vitreo dixit gerardus super viatico. pul
sus in principio debilis et occultus pp̄ forte
cōstrictionē arteriarū. In statu vero debilis
est paruus et gracilis pp̄uitate caloris. Nā q̄
to flegma est frigidius tanto facit pulsus mi
nozem et debiliorem et tardiozem in princi
pio accessionis. Postremo scito vt galie
nus in cōgregationibus spissitudo pulsus ue
nit ex paruitate multa: paruitas quoq; ex
grauedine virtutis pp̄ humoris multitudinē
vt quod deficiat in magnitudine: reddat in spis
situdine: et per hoc sic comprehendes pulsus
in liparia et empiala: de quo infra.

Capítulū. xxxix. de pulsu feb. fleumatice
cōtinue et latice

Scantur pro

eius pulsu q̄ eius pulsus est similis
pulsui piodice cōtinue: similis

in spē: vel sibi p̄portionabilis sicut et alia sig
na earū sunt similia: vtz in cōtinua calor sem
per est additus supra calorem p̄iodice sibi
p̄portionabilis in materia et pp̄ hoc pulsus
aliquantulū variatur a pulsu interpallate: ut
quia maior est necessitas euētandi pulsus nō
erit ita paruus: vt in p̄iodica: et sic de alijs
differentijs. Similr dicit de pulsu latice:
de cuius signis inquit Auic. sunt sicut reliq̄
signa fleumatice p̄ter eradicationem.

Capim. xl. de pulsu empiale.

Alsus ut sera

pio est grossus. i. plen⁹ et sepat⁹
id est rar⁹ in opatiōe aliarū fleu
maticarū in se tamē veloci⁹ et frequens respe
ctu eius quod erat in sanitate et harū d̄riarū
causa p̄ intelligenti cām empiale et causas
harū d̄riarū. de quibus supra.

Capim. xli. de pulsu lipparie.

M lipparia

pulsus vt supra est paruus et le
nis. et Azaach addit: et debi
lis et refert ad lippariam fleumaticam. In
colera autem dixit Snielmus adest parui
tas velocitas et spissitudo et in vtraq; est di
uersitas: et cause horū omniū ex hitis maīse
ste sunt.

Capítulum. xlii. de pulsu sincopal humo
rose.

Trist Auicēna

quis illud qd vincit: cū hoc sit
puitas tarditas et raritas. ē ita
qz paru⁹ pp̄ opprēssionē virtutis a mā frigida
multa vltus cor mota in cui⁹ motu vebemen
ter debilitat virtus: vt sic ad sincopim p̄iciat
et ipam sic suffocāt: et ē tard⁹ sic nō aucta:
s; diminuta neccitate. et silr de raritate dicat
si dicat. vij. terapētica secūdo caplo s; scribit
loquēs de pulsu se. sincopal hūorose et minu
te harū arteria fm alia tpa. s. a principio po
ximi rari⁹ et tardi⁹ pulsat. n. q̄literēq; febrī
entiū tamē scriptū sit supra qd pulsus fleu
matice sunt spissiores q̄ quartanarū nō tñ velo.

ciorez pp virtutis debilitate: ergo multo magis erit hoc in sincopali. ddm q in principio cu ma huius se. moueat siue effundat circa cor: pp quod sincopim car hinc sic in corde primo poit frigiditate aqua calor extinguit 7 sic vt debilitat et multitudie coadiuuate cu sua viscositate mo itate ma sic cu tali frigiditate cor no febricit: s; cu putrefieri 7 cale fieri incipit: tuc incipit febris 7 auget necessitas: 7 tuc pulsus velocitat respca eius q erat in principio ma: sic cu sua frigiditate nocente: no cu alioz febricitatu respectu. Ista tm ma e sic vtuti rebell: vt flegma vitreu: sed roe loci uehementer ledit q si ma vitrea ad ipm locu moueret: cum sit virtuti extraneoz maiorz in pulsu puitate saccz sed tale circa cor repiri no contigit nisi menstrua neqz flegma crudu siue vitreu e ita d c facili d loco ad locu fluxibile.

Capitulum. xliiij. de pulsu sincopal humi nute.

In hac febre

vtus multo magis debilia f: 7 citi cadit quare pulsus erit mior valde: q; in huozali: 7 quonia ma e colerica acuta sic in prima sui effluxioe ad cor in eo ponit necitate: quare velocitat pulsus. 7 euz p apli putrefcit magis velocitat 7 frequentat q si fuerit venenosa interficiet 7 vtutes illico dissoluens: tuc pulsus sit mim tardus et rar et tard natura sic aplius arteria mouere no potet. Qz si sic no vliabit in debilitate: tunc fiet tardus paruus et frequens: vt de vermicaloso supra.

Caplin. xliiij. de pulsu quartane pure.

Quartana ut se

am lo de crisi in principio poximi ponā in dispoie puitatis pul sus dbilitatis tarditatis et raritatis ei qua no oseqtur egritudo alia ppter ea et imaginat q in principio poximi sit vena solida coartata vl stricta quasi trabat ad iterioza et phibeat eleuari et cu icipit ponit pulsus ba:

batis ea quis sit adoleces fin dispoem ei pulsus q est in vltima senectutis: et dicit si tu agnoueris pulsus eius in sanitate sua: aut tetigisti eu i egritudine alia i primo poximo febris non erit tibi necessariu osiderare i signo alio donec tu cognosces q ipa sit quartana: quoniam oersio pulsus ad tarditate et veritate e in inceptioe eius supflua valde et. xvij. otinentis no potest esse tale principium pulsus nisi in quartana. i. cu talibz dicit in principio poximi. et xvi. otinetis no pot esse tale principiu pulsus in quartana. i. cuz talibus differetis in principio poximi 7. x. vi. otinentis tpe augmenti veloz pculdubio erit 7 spissus: facta tame equa roe de pulsu in augmento tertiane erit minor valde 7 ibi de si post cessatioem febris videris pulsum esse uehementiozis raritatis pulsu naturali: manifestum est q est quartana. In statu aut vt scrapius e magnus 7 constantis: 7 apparet in eo diuersitas multa. An isaac in vltiate vero. i. in statu est magi 7 plenus ppter fortitudinē motus materie nature repugnantis. Et Auicena subdit q hic pulsus e dur ppter siccitate humoris exsiccatis arterias. vnde sic no bene potest se eleuare 7 in altum extendet: vnde accidit q sit sicut pulsus vel serinus. i. durus. Item est equalis cum non mouet in tempore getis: sed in tpe motus e diuersus valde pp grossicie huozis vtutem multu aggranante. Quidā q e declinis ad equalitate: in principio respectu pulsus flet matice: quia materia quartane magis vni formiter calefit q; fletmatice. Et dixit Aui. pulsus quartane melior est pulsu fletmatice in paruitate 7 frequentia: quia. i. non est ita paruus: nec ita frequens non erat ita paruus: quia virtus est fortior in quartana: 7 quantum facit in febre fletmatice ad tarditate pulsus debilitas virtutis. vnde recuperat per frequentiam tantuz facit ad tarditate pulsus quartana melior puitas. id est non tata quanta est tarditas fletmatice vnde pulsus quartane est similis pulsu fletmatice in tarditate dixitq; eius diuersitas est maior diuersitate aliaz febrū in princi

cipio paroxysmi: quia est ex materia grossi
 ori: tunc magis gravante naturam. Verum
 tamen in sua diversitate respectu fleumatice
 pulsus magni et plures in ista quam in illa: sed
 respectu colericarum sunt pauciores et dicitur
 apud inceptioem paroxysmi: additur tarditas
 et frequentia sua. Dicunt quidam quod ista est
 corrupta contradicens Galieno et aliis: et
 vult dicere sua raritas: et hoc supra de fleu-
 matica: et tu ibi. Nonnulli autem istas sic salu-
 ri putant: ut quod voluerit Avicenna quod quibus
 addatur tarditas et raritas tantum plus ad-
 dit tarditas quam raritas: ita quod pulsus sit ma-
 gis tardus: quam raris quoniam parvitate plus
 recompenfat virtus debilis per frequentiam
 quam per velocitatem: additur ergo sua frequen-
 tia non absolute imo sic additur raritas: sed
 in operatione ad tarditates. Et subdit Avi-
 cenna. Deinde cum iam calor incipit elevari:
 et expandi incipit pulsus magnificari et fie-
 ri velox et frequens et sic habetur quodam
 principio est debilis parvus tardus et raris
 subtilis siue strictus et durus. In augmento
 magnificatur et velocitatur et frequentatur
 Unde Bernardus pulsus est parvus: tardus
 et raris valde diversus subtilis valde et gra-
 cilis: sed additur in velocitate et frequentia
 dum appropinquat status. Et addit gilber-
 tus sit magnus et plenus: quia in augmento
 Et iam harum differentiarum cause innote-
 runt: ideo eas sic relinquo. Et scito quod si in om-
 ni putrida sistoles sit velocior et maioris di-
 versitatis quam diastoles: tamen in quartana
 hic plus accidit respectu tertiane: quia hu-
 mor est grossius multum incitans plus ad si-
 stolem quam ad diastolem: sed quia in tertiana
 humor est ardens subtilis econtra est ita.

Capitulum quadragesimum quintum de pul-
 su quartane note et fleumatice.

Avicenna

duricies venarum est minor in ea quam
 in aliis notis quartanis: quia eius
 materia est nimis sicca. Et dicit Bordonus
 pulsus magis diversificatur et est parvior et
 magis occultus: ut videatur ex tali materia

virtutem plus gravari: et necessitatem mino-
 rem imponi.

Capitulum xlvj. de pulsu quartane no-
 te ex aduisione sanguinis.

Pulsus attestat

tur dominio sanguinis. est enim
 pulsus plenior et raris et fortior
 quam in aliis et venae maiores et pleniores et ver-
 git ad vidositatem.

Capitulum xlvij. de pulsu quartane ex
 aduisione colere.

Avicenna

est maioris velocitatis et frequen-
 tie dicit Gerardus quod in ceteris quartanis: quia
 eius calor est intensior.

Capitulum xlvij. de pulsu quartane note
 ex aduisione melancolicis.

Actores non

expresserunt: aut quod dereliquerunt
 ea nota ex signis quartane pur-
 que huic satis putant adaptari: aut quod raro acci-
 dit melancolia naturalem aduisionem putrefieri propter ip-
 sum siccitatem intensam: sed tamen aliquando accidit: et
 de his que rarissime accidit non est scia sed de
 crisi. Quidam tamen dicunt quod pulsus in ea est minor
 durior et debilior quam in ceteris: et tu considera
 Nam ex causis de ipsis humoribus assignatis hec
 et similia poteris investigare. et hec de quartanis
 et quintanis: et huiusmodi sufficere volo.

Capitulum xlix. de pulsu etibicaz.

Meis pulsus

occultus parvus et spissus sentit: ut
 Galienus prima ad glacionem et tamen
 habent hec febres certum modum non certam horam af-
 fugendi: sed iordiate sunt in suis accessibus et ideo
 male poterit de his diffiniri.

Capitulum quinquagesimum de pulsu etibicaz.

Galienus

secun-
 do de
 crisi: quod raro occidit etibica incipit
 edo: et de his que raro veniunt non est scia hic ipse.
 et ceteri auctores suppleverunt in ponendo

Irit Auicēna

Pulsus i emitrēto fit maioris magnitudinis velocitatis frequētie q̄ pulsus tertiane pure ⁊ ecōtra fit minoris tarditatis paruitatis ⁊ raritatis q̄ i fleumatica. uaz colere caliditas iuuat ad magnitudinē plus quā i fleumatica pura v̄l simpli ei ⁊ frigiditas flegmatis de necessitate fmit tē: vt minor sit quā in colerica pura. Unde in secūdo d̄ differētis colera domināte pulsus est ve ocioz: s; flegmate domināte subdo minūtur signa colere ex pulsu supra: vt verbi gratia. dominante flegmate listoles ē maior ppter multā plenitudinē fumoz eiciēdo ruz: vt p̄prie i pulsu cū materia fleumatica in vero emitrēto ad iura venas claudatur ⁊ colera dominante pulsus fit velocior. Et absoluz fit in eo pulsus vehementioris paruitatis ⁊ tarditatis quā in uō vero i quo. s. putrefit ad iura venas colera ⁊ extra flegma ex hīs hētur q̄l ē pulsus nō veri. Assignare autem omniū cōpositionū differētias pulsus nedum difficile: sed mihi visum est supfluū quoddā ⁊ veluti ipossibile. Nā de hīs cōpositionibus non habemus nisi pauca nomina: ⁊ ideo volo vt de hīs hec que sic dicta sunt a nobis in p̄ntiaz sufficiant sperās ex hitis: de simplicibus supra in cognitionē cōpositoꝝ facili p̄neriri posse.

Capitulū quinquagesimū sextū de pulsu in particularibus morbis contingēti.

Anse pulsus

Tres sunt contentine scilicet v̄tus necessitas ⁊ instrumentū: in quarum altera causa lesio accidit in pulsu quo ad suas differentias variatio contingit: virtus nanq; fortis alijs paribus pulsus fortem ⁊ magnum facit. Cū vero leditur ⁊ v̄bilis fit debiles ⁊ paruz. Cōsilit necessitas aucta pulsus facit fortē saltē accidētāl vt supra d̄ pulsū fortē silit ⁊ magnū d̄minuta vero contrarias opatur d̄rias: sicq; suo opatur

modo instrumentū cū eo accidit lesio: vt id fiat inobediens. nā obedientia est causa magnitudinis ⁊ inobediētia velocitatis ⁊ paruitatis cū. s. v̄t ppter eius inobediētia: vt propter duriciem eius ⁊ huīsmodi magnitudinēz facere non poterit: quare oportz vt loco magnitudinis eo sic lesō paruitate cum velocitate vtatur sicut apparet in exemplo de portatore supra posito qui frequentat in portando pondus cum in vna vice magnuz ferre non possit. Et psequens de virtute d̄cenduz virtutem multipliciter ledi posse: cuius lesionem tactoz principaliter contrariare habet. an enīz leditur per viam aggrauationis suffocationis ⁊ oppressionis vt in principio febriz fleumaticaz a multa materia p̄dētū: aut maturato ap̄stemaute tali: aut leditur per vias male cōplexionis calide calorem resoluantis: ut in morbis accidit incensūnis: aut a mala cōplexiōe frigida: sp̄m extinguente: aut mala cōplexione siue veniosa: siue nō quolibz calore inūnēte. In q̄b oibz q̄ritate materie locū ⁊ mēbz in quo ē cōsiderare oportz: ut infra quoniā pl⁹ ⁊ minus in iuis d̄riis pulsus variatur: nam si materia m̄tā fuerit ⁊ in loco cordis p̄pinq̄o: vt in causo ne plus ledit virtutē quā maior quāntitas talis m̄e in loco remoto. Cōsimilr m̄a ledēs si in mēbro fuerit p̄ncipali: vt i cerebro pl⁹ virtutes ledit: quā si in brachio inērit: aut i mēbro alio n̄ p̄ncipali. ⁊ cum breuis sit et efficaꝝ p̄ exēplū doctrina. Itē antequam ad ad alia p̄cedā de hīs exēpla ponā p̄ q̄ ⁊ tactoz in silib⁹ pulsus d̄rias cōphēdere poterit Et initiū faciā de hīs q̄ v̄tutē debilitat p̄ viam dissolutōis siue resolutōis: de quoz n̄re ro dolor ē q̄ v̄ntē maxie dissoluit ut secūda p̄mi de cais q̄ pueniūt ex dolore. Et prosequēs primo de dolore. Dico q; dolor in principio sui hūores omouz ⁊ sp̄s ⁊ calozē m̄a mat sic ip̄s cōcurrētib⁹ ad v̄nū: vt dolor r̄stāt ⁊ ip̄m refrenēt: ⁊ sic in principio caliditate excitat ⁊ necessitatem cūctandi adducit: quare cum virtus adhuc fortis sit: ⁊ nondum resoluta sic pulsum in principio sui magnificat velocitatē: ⁊ frequentat.

Cum vero dolor pcedit in cuius pcessu debilitatur et resoluitur virtus perditur ut supra magnitudo et velocitas et acquirunt paruitas et spissitudo. Quod si perseverauerit ut virtutem multum soluat fiet inde pulsus verni culosus et formicans. Quod si non cessabit sequetur raritas maxima postquam mortem expectabis infirmi. Et in his gradus esse aut interuenire credatur: propter quod impossibile quasi foret sic de eo omnia particularia particulariter loqui sufficiat enim quod generalia sic dicantur propter que ad particularia ducere poterit. Sic suo dicatur modo de omni causa tali: ut si cui superueniret caliditas accidentalis perseverans: pariformiter dicendo suo modo: quia per contrarium de causa frigida extinguente quoniam ipsa in primo occursum virtutem debilitando humores congelando siue in frigidando: et sic necessitatem minuendo pulsus paruum debilem et tardum efficiet: pcedetque pulsus miorem et tardiorum et rariorem operabitur. Quod si ultra pcesserit ad tarditatem et raritatem pueniet pulsus cuius moris succedat in primo qui pulsus maxime inueniuntur in his in quibus calor extinguitur a re preter naturam frigida venenosa: ut in his qui opium aut iusquamum in quantitate assumpserint in quibus preter has accidit diuersitas: ut supra de pulsu pestilentiali.

Consimiliter in levis a mala complexionem frigida non venenosa contingit quare etc. Et tactor semper de his attentus sit hec bene rimetur. de causa autem materiali virtutem opprimente: et suffocante sic dicatur: quoniam omnis talis est: aut apostemosa: aut non apostemosa. Quomodo autem non apostemosa virtutem generet: ex cuius quantitate pueniunt pulsus dicitur iam dictus est in de pulsibus febrium humoralium que si a tactore recte considerabuntur in differentiarum pulsus noticia que ob materiam venire conueniunt facile pueniet. Reliquum ergo est: ut de apostemosa grauante exempla ponamus. Apostemosa autem in duplici reperiuntur differentia. Eorum quidem: alia calida: alia vero frigida. Et calida primo expediemus: quia po-

tentiora: de quibus cum Auer. quarto cossig sic scribenus. Eorum pulsus teni sunt parui veloces et frequentes varij cum varietate serini. Tensio quidem sit propter materiam organum extendentem. Duritas propter inobedientiam instrumenti duriciem et asperitatem eius consequentem velocitas et spissitudo propter reparationem magnitudinis quare amissit. Serinitas autem quia organum extensum inobediens factum est et inequaliter partes extenditur et vna alteri resistit propter quod motui ferre assimilatur. Quod si fuerit calidum colericum pulsus erit frequentior in colerico: et in sanguineo propter sortitudines caloris: et magis ad serinitatem decimans cum siccitate colere mēbrarum siue instrumentum magis indurabitur. Et hac diuersitates in pulsu in suis differentijs ex apostemate calido sanitate sperari credatur nisi contraoperantia ex pre humiditatis aliunde attingeret pulsus molle reddentis. Et scito quod cum in principio pulsus est serinus facta sanatione: quia materia in sanatione uersa pulsus efficitur viscosus propter consequentem humiditatem et leuitatem a vaporibus non multum mordacibus sed humectantibus: et tunc minuitur velocitas et spissitudo propter calorem accidentalem sic quietari et minui propter diminutionem materie et eius maturationem. unde secundo affo. circa generatione sanie febres et dolores magis accidunt quam facta sanie. Quod si materia saniosa mala foret et illandabilis: tunc sic necessitate magis aucta accidentia fieri sentio et pulsus fiet ret velocior et spissior: quare contra tactore etc. Pleumaticorum vero pulsus paruis est et rari paruis quod propter debilitates virtutis. et propter angustiam frigiditatis. Quod si pulsus tenus erit hoc ex humiditate attinget et serinitate carebit propter quod concludit pulsus in pleure si pleumatica non omnino simile esse pulsus pleurethi colerice et hic cadit pscrutatio an in pleumatica pleuresi sit serinitas in pulsu que ponitur ut signum essentiale pleuresi considera.

Sed est aduertendum quod hanc communiter in apostematibus attingit pulsus in suis differentijs mutari etiam: quia febres inducunt et sic pulsus

signa ethicam precedentia: et ideo ad ipsa ethica manifestata deo duce. psequar pulsus est durus ppter siccitatem arterie et male complexionis in tota. est etiam ppter eandem cam minutus etiam ppter vacuitatem arterie: et in his est gradus sicut gradus duricie maioris aut minoris. ppterca parvus ppter debilitatem virtutis similiter plus aut minus ut de duricie. Helox. ppter aucta necessitate: et est sicut vnam habitudines fixus scilicet quia non permittitur: ut in ceteris febribus in quibus recipit magna varietatem: et hoc merito temporum ipsius febris. pulsus autem ethice non mutat nisi ppter causas accidentales ei extrinsecus occurrentes: ut est cibus et potus somni et vigilie. Nam ut Galienus primo. de differentiis maxime et indubitabilis cognitio ethice est cum patiens supergressus fuerit: omnes horas suspectas: qui. s. sunt hore in quibus esset vel esse debet suspectio aliqua ex accensione siue ex acerbatione febris exibe patiens cibis: et si videbitur post eius assumptionem per viam horarum vel duas omnibus tangentibus ipsum habere additamentum caliditatis: tunc ille iudicandus est ethicus: et hoc est signum quod auctores proprius et inseparabiliter attribunt ethice: non remans autem fixus: tunc quonia ad maiorem velocitatem convertitur et hoc ex accidentali causa. de causa autem huius in partibus ad nos pertinet non videtur: hinc eas multo varias relinquo. Et quonia signa prime speciei sunt multis occultata: ppter quod dixit Avicenna quod est difficilis cognitio: hic et pulsus eius male cognoscitur: quonia a naturali dispositione non multum elongatur: et est pulsus in quo hesitant medici. In secunda vero specie sicut signa alia manifestari incipiunt: ita et signa ethice a pulsu supra iam manifestantur plus et minus sicut remotiora aut propinquiora sunt ethice tertie speciei: in qua pulsus iam dicitur cum iam dicitur differens est valde manifestus imo manifestissimus. Dixit tamen Galienus allegato loco quod secunda spes facit pulsum debilem parvum et durum simul: et cum transmutatur ad tertiam: quia scilicet transit ad tale facit additionem in

debilitate parvitate et duricie et spissitudine quia hec oia sunt multo magis manifesta in tertia quam in secunda. Et de pulsu secunde speciei Inquit Avicenna. Vehemens fit duricies pulsus ppter siccitatem vehementem arterie et eius debilitas et parvitas ipsius ppter vehementem debilitatem virtutis: et ex eadem causa fit multus frequens: quonia oportet ut cum frequenter recuperet. Quod si ex apostemate acciderit: ut consuevit: tunc si apostema non resoluitur additur frequentia et velocitas et fit de genere eius qui nominatur cauda muris: qui procedit de parvo ad minorem: et de frequenti ad frequentiozem.

Capitulum quinquagesimum primum de pulsu ethice senectutis:

Irit Galienus

in libro de tabe auctoritate philippus quod pulsus in hac dispo-

est parvus et rarus: et hanc antiqui febrem frigidam appellare consueverunt: et anhelitus est similis ppter paucitatem necessitatis: et ex propriis signis est quod anhelitus est frigidus et non calidus ppter malam complexionem frigidam cordis: aut in eo positum a vaporibus frigidis elevatis a materia frigida existente in alia parte corporis aut ppter resolutionem et liquefactionem humiditatum corporis a caliditate facta: quare immita caliditas debilitatur et succedunt frigus et siccitas: et fit pulsus parvus rarus et durus: aut superflua evacuatione infrigidans: aut vltus rerum superflue infrigidantium: ut fit in febribus arsius et ethicis. Et dixit Avicenna Pulsus eorum non est sicut pulsus habituum ethicam: immo est parvus debilis. Et rarus propter contrarias causas dicitur de pulsu patientium ethicam: nisi fortis fieret debilitas: immo fortissima que scilicet sit tanta quod faciat pulsum ita parvum tardum: quod non sufficiat satisfacere necessitati. Unde oportet ut recompensetur cum frequentia et proprie dixit in illis in quibus aduenit hec ethica ex potu aqua frigide. s. fit pulsus tardus et rarus sed frequens

hoc quando non esset tante frequentie q̄ ex-
tingueret vehementer calorem: sed tamē sua
frigiditate induraret arteriam et eam ineptā
redderet: inobedientem dilatationi: in tali
enim casu: quia non satisfacit plene propter
pulsū paruum tardū oportet q̄ succurrat
cum frequentia.

Capitulū quinquagesimū secundū de pulsu
feb. pestilentialis.

371 **Auicenna.** Pulsus in hac
febre est sibi plurimū frequens
et parvus. parvus ppter debilitatem
virtutis: frequens ppter
necessitatem cui non potest virtus debilis sa-
tisfacere cuius magnitudine et sic vehementer sibi
plurimū: in nocte nō quidem sibi magnitudinē
sed in frequentia: quia magis frequentatur q̄
de die: calor etiam et spūs retrahitur ad in-
tra fugientes frigiditatem noctis et tenebras
quare additur necessitas et virtus debilis p-
pter necessitatem auctam magis frequentat:
quidam q̄ ppter hoc magnificatur pulsus sibi
absolute: sed in comparatione ad pulsū diei
dixit **Sihelmus.** pulsus est velocis frequens
et debilis: et augetur in nocte et sibilosus ē
maior diastole: quoniam maior est necessitas
expellendi vapores putridos venenosos co-
clusos: q̄ euentandi calorem: et non tantum est
maior absolute sicut in aliis febribus putri-
dis: sed etiam respectu aliarum febrium putrida-
rum: vt in hoc sit maior respectu sue diastol-
nam in hac febre multum debilitatur virtus
etiam a qualitate occulta plus q̄ in aliis fe-
bribus: et ideo in ea multum angustatur an-
helitus vt **Auicenna.** Neq̄ hec febres consue-
uerunt esse multe caliditatis: et ppter ea exte-
rius quiete apparent: et si intus conturbent.

Et hic aduerte q̄ quandoq̄ hec febris in-
terficiat sua venenositate plusq̄ putredie sua:
vt secunda tertia die: in quo casu pulsus nō
multum variatur a seipso sano ppter non in-
duci necessitatem a qualitate manifesta q̄ a
caliditate vnde princeps. Et quandoq̄ est
de his febribus: q̄ in pestilentialibus i q̄ nō
percipit eger: neq̄ tangens p̄pinquus inulet
rudinem caloris: et nō alteratur pulsus et vti

na magna alteratione: et cum hec ipsa est in-
terficiat velociter. et dicitur quandoq̄: quia
quando nō est merito putrefactionis humi-
ditatum. ad quam sequitur ebullitio notabi-
lis: sed magis putrefactionis venenose aeris
tunc pulsus sic non mutatur. quia scilicet fiet
magnus velocis et. sed bene mutatur quo ad
differentias consequentes debilitatem virtu-
tis: quia scilicet sit parvus et inordinatus et
debilis. **Cōsidera.**

Capitulū quinquagesimum tertium de
feb. apostematum.

Deo tantum

p̄ nunc dicatur eū de ipsa sibi magis:
quia de pulsu apostematū
et cum principe. Et pulsus quidem in febribus
apostematū intrinsecorū est pulsus febrium
putredinis: quia parvus in principio ppter
suffocationem caloris a materia: que mou-
tur velociter constrictionis: quia sibilosus ut in
putridis dicebatur apud statum: quia scilicet
tempus expulsionis fumorum capinosorum
deinde magnificatur sic vigorata virtute ob
expulsionem malorum fumorum eam prius oppo-
sitiū sit et velocis et spissus sibi in mēbris
quoniam apostemate exiit in mēbro caroso
venoso et arterioso: et mēbra sit sanguinea: fit
spissus maior velocior et frequentior. extra
vero si fuerit in mēbro frigido: et mēbra frigida si-
erit: vt infra: eritq̄ alterius et alterius ipsi sibi
quod in alio et alio mēbro erit: ut quod si si-
at apostema in mēbro p̄ nichiloso fiet pulsus
serenus. Si in caroso mollis. et similiter de
alijs. Et tu cōsidera etiam ex dicendis.

Capitulū. liiij. de pulsu feb. compositarum

Ad quia infitis

mōis quasi dicit nās febriū ad in-
tice dūgi: hic particularis sibi de pulsibus eo-
rum bñ haberi nō potest: sed hic vni vlt dicit:
q̄ quēadmodū signa alia de ipsis bñt p̄ po-
sitiones ipsorum ita et pulsus noticia habetur per
coniuccionem differentiarum pulsus.

Capitulū quinquagesimum quartū de
pulsu emittenti veri et noui veri.

velocitantur multo plus: nō tamē in aposte-
 matibus frigidis hoc necessario eniuit: quo-
 niam contingit māz apostematis esse multā
 frigidāz aut paucāz: aut esse in mēbro exte-
 teriori a corde multū remoto: 7 si i corde sit
 mutationem nō faciunt: tamen muta tionez
 in mēbro in quo sunt operantur pulsum ip-
 sius mēbri mutando ob fortem doloz quo
 calor 7 spūs mēbri inflāmat. Qz si apostema
 molle fuerit pulsum causabit vndosum. Qz
 si cum hoc frigidā valde sine rit pulsum faci-
 et tardum 7 rax. Si vero durum seriuum:
 Sed p hīs cōsideretur textus Auic. pūna
 tertii de signis litargia in principio. Inqt ne-
 cessaria est febris in omni apostemate facto
 ab humoze putrefacto: vtz in litargia est fe-
 bris lenta: quoniam materia est fleumatica
 7 ideo pulsus sunt parū 7 debiles tardi 7 ra-
 ri tandē in principio: qz enim putrefit mā ma-
 gnificantur 7 velocitantur 7 frequentantur.
 Sed quia in larabito materia est calida co-
 lerica: aut sāguinea colerica: aut adusta hīc
 pul. sunt velociores 7 frequentiores 7 lz ma-
 gnificentur: non tamen multū ppter inobedi-
 entiam instrumenti: 7 maxime i vera mate-
 ria sic pāniculū cerebri occupante ppter qz
 arteria extenditur 7 induratur 7 pulsus ad
 serenitatem declinat ad quod cōcurrūt virtutis
 debilitas. Dī quoniam ad serenitātē de-
 clinat: quoniam nō absoluitur ab vndositate:
 maxime quando est a sanguine colerico: sed
 hic precipue facit humiditas cerebri. Et
 quoniam in mēbro tali quoniam accidit vt
 pulsus sit spāsmofus: 7 spāsmū nūciat: de
 quo infra. Melācolicoz pulsus durus
 est 7 asper propter humozis siccitatem 7 est
 tardus 7 raris 7 ad serenitatem manifeste
 declinat 7 cum hīs est occultus. Adner-
 tendum tamen est qz aliquādo potest esse cō-
 traoperantia ex parte humiditatis tanta: ut
 serinus pulsus inde nō fiat. dico etiam in co-
 lericis. 7 ideo aduertit tactoz. vnde vt supra
 quando saniatu apostema pulsus cōuertit
 de serino ad vndolum ppter humiditatem
 7 lenitatem que ipm consequuntur. nam re-
 motis vaporibus mordacibus 7 febre que i

principio saniationis aderant instrumentis
 aliquāter remolitur. Unde consequitur vn-
 dosus 7 maxime: quia sic iam paucificata
 materia instrumenti tensio iam minuitur: 7
 velocitas minuitur 7 spissitudo aliquāter di-
 minuta necessitate: 7 hoc nisi sanies mala 7
 illandabilis fuerit vt dictum est. Molle ve-
 ro apostema pulsu mollē reddīt 7 vndosuz:
 variantur pulsus in suis dñis tempoz apo-
 stematis varietate nam in eius principio 7
 augmento fuerit pulsus: vt supra de calido
 7 frigido. Et quoniam accidentia in statu ang-
 mētantur 7 virtus debilitatur sic fit eo i tem-
 poze augmentis in velocitate 7 spissitudine.
 Quod si status plonabitur velocitas de-
 struetur 7 augetur spissitudo 7 fiet formicas
 sic in virtute debilitata amplius pcedente.
 nam in statu virtus debilitatur ppter cona-
 men ipsius contra materiaz morbi: 7 quia
 eo tempore maxime est a materia virtus op-
 pressa in declinatōne vero quia materia mi-
 nuatur 7 exitura operat: sic ex onerata na-
 tura pulsus fortis fit 7 sic cessabit tremoz et
 intelligatur de temporibus quo ad acciden-
 tia. Ex quibus collige 7 si similem habēt
 apostemata omnia quo ad ea que dicta sunt
 tamen alijs paribus semper maior et uota-
 bilior sit mutatio i calido qz i frigido. Et hic
 vnum precipuū attendat qz in apostematib⁹
 a quibus febres eneniunt accidit pulsus ma-
 tatio fm mutationem febrī ppriam in alijs
 vero fm materie ppriam essentiam. Mutat-
 tur etiam ab eis pulsus sui quantitate quoni-
 az magiū ceteris paribus facit differentias
 maiores: vt in principio: multa existente ma-
 teria apostemosa magis virtutem suffocare
 opprimente pulsus minores 7 debiliores p-
 ueniunt: vbi si minor fuerit quantitas mūr⁹
 pui fieri. Variantur quoqz variatione cere-
 bri in quo fiunt: vt si cōtingat ipm fieri i mē-
 bro pāniculoso nervoso: aut in pleuri: tunc
 sit extensa arteria et indurata pulsus pūer
 durus et inequalis et cōmuniter serinus. Qz
 si mēbro humido fuerit: vt in pulmone vt v-
 bi gratia in pīplanonia tunc pulsus fiet mol-
 lis: et vndosus: fietqz tremulus ppter cōmu-

uitatem habitam cū corde: nam ei cor cōpa-
tens pulsus tremulū causabit: erit tamē ma-
gna ppter necessitatem auctaz 7 obediētiaz
instrumētū velocē 7 frequens pariformiter si
in cerebro fuerit. fueritq; calidū vl frigidus
inde tales pueniunt pulsus: de quibus pau-
lo ante. Item apostema calidū epatis signi-
nem pulsū causat mollē vndosus magnus
velocē 7 frequentem: vt. xiiij. tertij. Quod si
fuerit colericū siccitate colere erit min⁹ mol-
lis: 7 respectu illius 7 siliū sereno 7 vehemen-
tioris frequentie 7 velocitatis. In frigido
autem ē leuitas pulsus paruitas ppter debi-
litatē vītutis 7 minoratur velocitas 7 frequē-
tia ad minoratōem necessitatis. Quod si ca-
lidū fuerit debilitatur virtus ut dictum est:
sic a materia apostematis grauata sed fre-
quentabitur: vt succurrant necessitati cui
magnitudine 7 necessitate satisfacere non
potest. Et ppter ea ab Auicenna apostema
tale actuale appellatur ad similitudinē ei⁹
qui par 7 frequenter mingit: etiā quia ad
ipm modicus 7 frequens consequitur mic⁹
Apostema vero renū facit pulsū consilr p-
uum non tamen ita paruum ppter virtutes
in eo minus debilitari: q̄ in eo quod ē i epa-
te: facitq; frequentem: q̄obrem Auicēna eū
appellauit stranguliatem: quia simile stran-
gurie: que est guttata vrine emissio. dicit ta-
men Auic. xvi. tertij de signis apostematis
calidū renū: q̄ pulsus eius nō habet minorati-
onem in inceptione reliquaz febrizum paro-
xismoz sue febriz quam habz in inceptione
reliquaz febrizū 7 tu cōsidera vbi vero apo-
stema fuerit in mēbris multi sensus: ut sunt
os stomachi 7 diafragma tunc faciet pulsū
spasmosum 7 sincopizantem: quoniaz ad ta-
le sequitur pulsus spasmati vl sincopizati eo-
qd ē valde debilis: vt sunt in spasmō 7 sin-
copi. Sic itaq; tactoz mēbz nobilitatē am-
plectitur materie peccantis quantitatem lo-
cū 7 mēbzoz opōem: que ipi instrumēto quo-
uā defuit. Preterea accipiatur q̄ sicut
qualitates actiue ipi necessitati deseruiunt:
quia caliditas 7 frigiditas ita 7 passive instru-
mētū dū preparant 7 indisponunt: ut inde

ex eis reddatur obediētia: 7 inobediētius
durius scilicet 7 mollius quare accidit i eo
serenitas vndositas 7 diuersitas vt supra se-
pe exemplificatum est: que omnes drie maio-
res 7 minores habentur: ut maiorī aut mīo-
ri cū hīs cōmūicatione se habente. Que
res de actiuis necessitatis intelligenda est.
Et hinc absolute vt supra dūducto impedimē-
to caliditas maior pulsus maiores 7 mīoz
minores facit sicq; velociores 7 frequentio-
res. Ecōtra de frigiditate dicatur que ita ne-
cessitatem minuit: sicut caliditas adauget: q̄
re tactoz in hīs prius bene speculator si dis-
serentias pulsuum diligenter habere volue-
rit: vt per ea facilius ad egritudinis noticiā
ceterarūq; dispositionū pulsū agnoscabiliū
pueniat: 7 ad veritatē quaz nobis semp ape-
rire dignetur iesus christus dominus noster
qui solus via lux 7 veritas ē ad illuminan-
da mortalium corda cui p ceteris bonis a-
me actis semp gratias ago: 7 si nō quas de-
beo: saltez quas possum porzigo quas mile-
ricorditer suscipere dignetur temper ad lau-
dem ei⁹.

Capitulum vltimū de significationibus 7 p-
noticiis pulsus.

Amper pul

sum significare voluerimus.

Primo attendas si masculus ē
aut femina id ē sexū etatē. deinde oplexioez
habitudine tempus anni regione: et si femi-
na pregnans sit etiā ipregnationē: et ex hīs
cōiecturabis qualis debet esse pulsus natū-
lis egrotantis ex hīs que precesserunt cōpre-
hendes q̄ dictum quantū hic preter natura-
le a suo distet naturali: Quod si ante infir-
mitatem sollicitus fuisti de naturali: vt su-
pra adhuc de eo enidentius significabis po-
steaq; scitum corporis considerabis egrotā-
tis que postergare non debes: quoniam in
varia figura facendi variatur et pulsus vt v-
bi gr̄a: si supra sinistrū brachium iacuerit eū
sic accidat cōpressio ex tali opressionē fit ad
ipm cōkursus sanguinis et alioz harmoniz
et spūs vnde accidit pulsus occultatio quas

ut decipiaris brachia tanges opposita; et si
 inuenieris ipsum eleuatus et fortem scias oculi
 rationem et debilitatem illius brachii ex co
 pressionem pcedere. Tertio vide et attende
 ne ex causa extrinseca occurrere sis deceptus
 in de eo significando. Nam quandoque ex gau
 dio et tristitia causa uel alia sit in pulsu mutatio
 que sic ex nisi cognita et inuestigata re non co
 prehenditur. Nam cum filius quidam egrotaret a
 more ancille patris nimium captus hesitaret
 que qualis hec foret egritudo a medico ex p
 te notificata est. Nam cum digito pulsum tangeret
 neque enim diuersum inueniret: statim cum acil
 la camera ingressa est: mutatus est pulsus ad
 magnitudinem et velocitatem ex gaudio ipso sic
 continue tangente quod cum comprehendisset de
 amore statim suspicatus est: remque notauit:
 deinde secrete ordinauit: ut sic acilla came
 ram ingrederetur secunda in uisitatione sicque
 factum est et optinuit: ut amore ancille laqueret
 cuius cura sit coniunctio maris cum femella
 post hec ad significationes ipsius ueniendum
 Cumque uides parum inaequalem pulsum in la
 teribus signum quod causa est utrumque latus capi
 ens sine totum. Quod si comprehendes in altero ta
 tum maiorem inaequalitatem tunc in eo cam
 latere situari scias. Quod si primo inaequa
 litas maior in brachio dextro comprehendet
 propter quam iudicabis eam in latere dextro
 collocari: deinde contingit quod inaequalitas ma
 ior in brachio sinistro comprehendatur: tunc
 scias egritudine permolari ad membra nobile dis
 truitur egrotans. id est moritur: et tu bene conside
 ra. Pulsus equalis et fortis: ut in libro de
 fleubotomia semper significat fortitudinem uir
 tatis et abundantiam spiritus impellentis in arteriam
 et obedientiam instrumenti cum quadam molli
 tie uel tempamento inter durum et molle. Pul
 sus uero magnus preter naturam cum aduenit
 habenti pulsum paruum in sanitate uel in me
 dio cret inter magnum et paruum sicut feruorem
 et distempantiam febrile potest significare et
 corporis laborem uel ire impetuositatem uel ca
 lorem corporis extrinsecus aduenientem aut con
 tus concussione et similia: et ideo tactor com
 plexiones cordis et rocius primo bene conside

deret. Et pulsus altus siue eleuatus significat
 significatione magni sed non ita intensi: et hoc
 siue sit naturalis talis. Consimiliter pulsus
 significat longus cum eo enim est spirituum abun
 dantia in longitudine arterie porrectorum. Idem
 pulsus latus et cum hoc significat abundantiam
 humiditatis in corpore uirtutem grauantis
 Pulsus autem depressus occultus secundum nam uir
 tutis debilitatem denunciat et precurie instru
 menti inobedientiam ad dilatanda et eleuanda
 ipse enim ut plurimum est durus. Quod si preter
 naturam talis fuerit defectum spiritus et calo
 ris sanati ostendit. Et curus secundum natura pau
 cietatem spiritus et caloris naturalis circa cor mani
 festat et membrorum imbecillitatem. Sed curus
 preter naturam si curitates continuabit et in lo
 gitudine non egredietur defectus spiritus et
 uirtutis significabit. Si autem non continua
 bit: sed statim regredietur in longitudinem nam
 coacta et se contrahentes ut vires suas reassu
 mat et contra morbum deinceps operetur nacia
 bit. Subtilis uero secundum nam cordis siccitatem
 significat et arteriarum et talis preter naturam
 apparet in febribus acutis est signum pessimum
 significans magnam spirituum defectum pulsus par
 uus significat e contrario pulsum magnum. Pul
 sus quoque fortis significat spirituum abundan
 tiam instrumenti obedientiam et ex conse
 quenti uirtute forte debilis uero e contra: uel
 hoc secundum naturam significat dominium calidita
 tis abundantiam spirituum et instrumenti obe
 dientiam. Sed preter nam talis incensione ca
 loris imaturalis significat tardus e contrario
 Spissus uero necessitatem attractionis aeris
 multi significat et uirtutis debilitatem: que
 non potest magnificare: nec pulsum uelocita
 re: ut sic una attractione possit satisfacere:
 quart cum pluribus recompensat: et rarus
 significat e contrario dixit. Constantium rarum
 sit: aut calore debili et uirtute forti sed locu
 tus est in sanis frigide complexionis qui ex pau
 citate caloris modica egent refrigeratione et
 uirtus eorum: quia sana fortis existit sufficiens
 in una attractione aeris quantitatem necessari
 am attrahere et hanc nota expositionem que
 tibi forte in pluribus adiumento erit. Di
 c h

eunt quidam si in acuta et continua febre pul-
 su existente magno veloci et frequente nulla
 facta deliberatione febris pulsus subito ra-
 rus fiat sine patientis alleviatione mortis si-
 gnificabit: quia ex hoc comprehendetur victi-
 tem in ultimo debilitari. Pulsus durus na-
 turalis siccitatem cordis et arteriarum signifi-
 cat naturali siccitate vasa tendente. Durus
 vero preter naturam fluxum humorum denotat
 sanguinorum et colericorum in membra nervosa sub-
 intrantium et apostema grauantium. vnde causat
 tensio in nervis et arteriis et venis: quorum ten-
 sione pulsus durus causatur: et cum hoc debilis
 spissus parvus et velox parvus est ex inobe-
 dientia instrumenti: debilis ex virtute non po-
 tente dilatare velox et spissus ut satisfaciatur
 necessitati et est inordinatus ex angustia et af-
 flictione virtutis quare non potest ordinem ser-
 uare: sed modo minus modo plus dilatat sine
 quod extrinsecus maior est et minor. Et scias quod in
 pleuresi: et in aliis apostematibus panniculo-
 rum pulsus variantur sine varia tempora apo-
 stematis. nam in principio est minus durus
 minus debilis et minus inordinatus minus
 velox et frequens: et est minor eo quod in princi-
 pio apostema est adhuc paruum et parvam scit
 partium tensionem et virtus per tunc est satis for-
 tis. vnde potest tunc magnificare arterias et
 melius dilatare et ordinatius procedere. In
 augmento vero et statu quia repletio auget
 et apostema magnificatur: durities augetur
 et similis debilitas et puritas et inordinatio et
 augetur velocitas et spissitudo aucto calore
 In declinatione vero pulsus paulatim redit
 ad dispositionem naturalem. Quod si apostema in-
 duratur addita constipatione corporis arte-
 rie pulsus fit durior et subtilior: et occultatur
 quia arteria est ad dilatandum magis in-
 obediens: sed est minus velox et frequens di-
 minuto calore. Et si pulsus perseverat durus
 post resolutionem materie periculum significat
 quia significat indurationem: que ad dissol-
 uendum est difficilis: et sic significat morbi longi-
 tudinem et virtutis defectionem. Dicitur quod ma-
 gna durities in pulsu in pleuresi est periculo-
 sa: quia significat pleuresim forte decolora que

mobilis est et furiose multum molestantis virtutem
 vel significat ariditatem: vel exsiccationem ma-
 terie: et sic eius difficile resolutionem. Unde per
 caldubio plonabitur et virtus opprimetur
 et suffocabitur: quare periculum est ne succum
 bar. Et scias quod in frenesi non sit pulsus ita
 durus: nec ita inordinatus et sit fortior quam in
 pleuresi: et ideo sunt ad motiones freneticas for-
 tiores quam pleuretici. Pulsus autem mollis sig-
 nificat humiditatem cordis et molliem cor-
 poris arterie in complexionem humidam totius
 corporis. Sed pulsus mollis preter naturam
 significat humiditates corporis dissolui que mem-
 bra et arterias remolliant et relapsant et signi-
 ficat etiam quod apostema maxime flegma in membris
 caruosis et humidis ortis sicut pitemonia:
 et liturgia: ut de his in precedenti capitulo.
 Pulsus quoque plenus significat abundantiam
 sanguinis et spiritus in ventriculis cordis et arte-
 riis: et hic pulsus latus: repletio enim ad pul-
 sum latitudinem facit. Contrario pulsus vacuus
 significat sanguinis et spiritus carentiam in cor-
 de et arteriis quare cum ampliatur digitus super
 arteriam arteria cedit oppressioni: et nulla humi-
 ditas interius conclusa superabundat: sed statim
 pulsus propter inanitionem sui organi eva-
 nescit. Et pulsus quidem vacuus si est cum calidi-
 tate significat ethicam vel furesim. Et si cum
 frigiditate caloris extinctionem significat pul-
 sus calidus membrorum caliditatem arteriarum cir-
 culationem significat et ipsarum arteriarum dissem-
 perantiam in caliditate spirituum et humorum in ipsis
 arteriis contentorum. Et pulsus quidem calidus:
 aut est calidus ex sanguine: aut ex colera: aut
 ex caliditate infra membrum calefaciente: et si
 ex sanguine pulsus erit cum molliem et medio-
 critate inter magnum et paruum: et inter velocem
 et tardum: et inter raram et spissam: et erit plenus
 ex vaporum ascensione repletionem. Si vero ex co-
 lera erit durus et gracilis et frequens: et si eo
 calore inserto membrum erit vacuus ethicam
 aut pituitam significabit. Pulsus insuper calidus
 aut continue sentitur calidus et significat febre
 stimulam: aut interpollate et significat inter-
 pollata. Pulsus frigidus significat calo-
 ris naturalis extinctionem et mortificationem et

Et si pulsus presencat
 Durus post resoluio
 nem materie pericu-
 lum significat qd
 200//

et si hic continuus fuerit et erit tunc iste pul-
 sus uacuus et eius alia signa deficientibus
 uirtutis: dicunt medici: tunc fugiat medicus
 ⁊ presbyteros introducat. Pulsus equa-
 lis significat uirtutis fortitudinem. pulsus i-
 cidens significat uirtutem debilem fortificari
 ⁊ releuari. Decidens uero uirtutem supara-
 tam: ⁊ in pstractionem tendentem. dicunt q
 dam q pulsus qui est longus ⁊ latus ⁊ qui
 e mediis inter longu ⁊ mollem aut par per
 decinans ad molliciem significat dominu
 sanguinis. Pulsus uero longus ⁊ striclus q
 cum hoc erit uelox ⁊ spissus attitens duri-
 ciei significat dominu colere. Et pulsus cur-
 tus ⁊ latus pius rarus ⁊ mollis significat
 dominu illegmatis. Pulsus curtus ⁊ subtr
 tardus ⁊ durus significat dominu melan-
 colie. Scire enim debes q caliditas elogat
 ⁊ frigiditas decurtat ⁊ humiditas dilatat ⁊
 ingrossat ⁊ siccitas gracilitat ⁊ coartat. In
 quit egidius iuncta bona pitas . id est equa-
 litas pulsus bona sit mala iuncto sinistro. in
 paritas uero reprobanda boni scilicet pul-
 sus laudanda sinistra. Nam ubi ppositis q
 sunt fugienda duobus chige mobilius fuger:
 quod costantius existat. Et sic uoluit q equa-
 litas pulsus si est iuncta euz bonitate pulsus
 bona est: si autem euz malicia est mala ⁊ es-
 ueris inequalis. Nam ipa iuncta bono e ma-
 la ⁊ iuncta malo est bona. Landa foricina toz
 natina significat uirtutem resurgere finitina
 uero uirtutem resurgere cadere. Pulsus ca-
 prizans si talis fuerit fm naturam duriciem
 significat instrumenti: ⁊ eius rebellionez ad
 motum ⁊ uirtutis significat debilitatem no-
 potentis arteriam mouere decenter. Si ue-
 ro preter naturam fuerit significat q in cau-
 sa morbi e diuersa dieta ⁊ diuersa materia
 ⁊ resolutio vaporis multa. Dixit autē q pul-
 sus gazclius cu debilitate uirtutis e malus
 Pulsus martellinus ut Auicēna est malus
 ⁊ si talis fuerit fm naturam significat domi-
 num siccitatis in corde ⁊ corpore. Et si fue-
 rit talis preter naturam significat cordis sic-
 cessionem ⁊ humiditatis defectum. Pulsus
 uidosus e mal⁹ ut Auicēna ⁊ significat hu-

miditatis superabundantiam ⁊ humoru turba-
 tionem sudorem tamen futurum nūciat. Pul-
 sus serinus ut Auicēna e malus: ⁊ significat
 uirtutis debilitate in febribus acutis ⁊ mor-
 tem ⁊ hic cōsidera ppter pleuresim. Pulsus
 ramosus significat materiam morbi esse di-
 uersaz. Pulsus spasmosus spalmū significat
 futurum. Pulsus formicās Auicēna est mal⁹
 ⁊ ipse quidem uirtutem significat defectissi-
 mam ⁊ quasi ablatam ⁊ est deterior uermi-
 culoso. Et si quidem uermiculoso desinit i
 formicantem in febre acuta ex consumptioe
 humiditatum puenit ⁊ omniuo de uita isir-
 ni desperandū eū. Si tamen formicās igres-
 sim fecerit ad uermiculolum mitius malum
 dicit Galienus primo pulsū. Cum appōis
 digitos super arteriaz. deinde clenas eos. d
 inde itez reapponis ipsos ⁊ inuenis motum
 pulsus diminitū hic status pulsus deficiēs
 appellatur: quia uirtutes deficere significat
 Et cū apponis manū sup arteriā ⁊ inuenis
 motū manifestū: ⁊ quotiens itez reapponis
 inuenis motū ⁊ diminitōez tendere quousqz
 totaliter cessat hic status dī pulsus finitū:
 quia uita finire significat. Dixit Auicēna di-
 uersitas in qua e pulsus intersectio uedemē
 ⁊ motus debilis: deinde succurrit uacit⁹ for-
 tis suo cursu non succurrente. id est non conti-
 nuo sed ex momento ad momentū est mala
 ualde. Et dixerūt quidā cū pulsus finit⁹ e
 frequēs ⁊ dexter rarus: et illud est cum obli-
 litate uirtutis: tunc illud est significatio ma-
 la. dicūt quidā cū pulsus unius brachū di-
 uersificatur ab alio: sic q unus est bonus et
 alter est malus: tunc iudiciū sumitur a bono
 cuius oppositū dicūt esse de urina. nā quan-
 do est aliquando mala: aliquando bona: tūc
 iudiciū sumitur a mala. Galienus in decio
 quarto pulsū. pulsus debilis paruus et tar-
 dus hec tres spes cū pueniūt ad ultimū sunt
 ualde timēde: et haz domini sunt in omnia
 dubitatione. Et dicit debilitas in pulsū sig-
 nificat q ipsius causa est mala oplexio cor-
 dis: Ex quibus omnibus bene cōprehē-
 dere potest quisqz legens qm uocicia pul-
 sus est practicante necessaria qm ue ipm
 e ij

faciliter in morboꝝ noticiaꝝ ducit quare oī
studio diligentiaꝝ quisqꝫ qui hac arte vti
uult omnia alia postponere magis debet: ⁊
hīs regulis attentius vigilare: q̄ in friuolis
ac faustasticis dubijs de pulsibus iusudare
hecqꝫ de pulsibus sic scripta sunt ad laudē
gloriaꝝ omnipotentis dei patris filij sp̄i
ritus sancti: qui sic me illuminare dignatus ē
cui grās quas possum refero: ago: ⁊ gratias
doctoribus qui aū me in mā hac scripserāt
Nicolō florentineꝝ multis qui in re ip̄a sic
fecta nō mibi paruo fuit adiumento. Amen.

Explicit tractatus de pulsibus domi
ni magistri Michaelis Sannonarole pata
mini.

Incipit summa de vris dom. ni michaelis Sannonarole pa tmini.

Capituluꝝ primuꝝ de descriptione vrine: ⁊
conditionibus in eius visu attendēdis.

rina ē aquo

ritas superflua i reus epa
tis: vna cuꝫ massa sangui
nea genita ab eo q̄ p v̄as
emulgetes: ad reus trans

missa: in qb^o forma accipies accōtale: descē
densqꝫ p poros vitides ad vesicā: p eā tadē
ad extra ppellit: ut boni aut mali sit signifi
catia. De aquositas supflua: quoniam cum
massa sanguinea in epate generat aquositas
q̄ in duas sequestrat ptes. Prima qdē ⁊
vtil cū sanguine mittit ad ip̄m subtilianduz
ut p mēbra penetrare possit. de qua Auicē.
prima primi de humorib^o in fine neqꝫ ē ne
cessaria: nisi in nutrimenti attenuatiōe: ⁊ pene
tratione. Secda vō tanqꝫ supflua p vias
vrine euacuatur. vñ Auic. de ip̄a allato san
guine loquēs. Li aut extrahit ⁊ ordiate possit
i vas visu discernit qd sepat in ptē q̄ ē sicut
ser ⁊ ros turpida: ⁊ ē melacolia. Et partis
que ē sicut ouoz albumē: ⁊ ē flegma. ⁊ ptem
aquosam q̄ ē aquositas: c^o supfluitas vrina
euacuat. Espto pilero p duodecim: prima in
testiū ad ieiuniū pueit: ad qd terminat. v.
vene mesenterica v̄a porte orte: q̄ deā ē v̄a
ocaua siue lactea: q̄ in cōcauo epatis gnā:
⁊ tanqꝫ a quoz digitis man^o trahit illd subit
le c^o ⁊ vtile: qd ē humor generatōi pportē
onata. nā qd ē ex eo terrestre ad itekina de
scēdit: ut i sequenti capitulo. Dissemat itaqꝫ
deide p venas minutas ipsius vene porte
ia dicte orificijs quaz terminant uene parue
⁊ minute: orte a v̄a chili: orta a gibbo epa
tis. vñ sit q̄ chil^o ip̄e p totā epatis sbāz dis
semat iuxta semiatōes ip̄az venaz: ⁊ hoc
ut melior acqꝫ facilior fiat ab epate digō.
prima primi de generatione humor. Liqꝫ

Egidius

1007

i istaz venaz vñ dividitur sit quare epar
 totaliter tagat totalitate b^o chili. 7 pp hoc e
 operatio eius: tuc vehemētor 7 fortior 7 ue
 locior: 7 tuc coquit. Ex qb^o inferi q^o mal
 sa sanguinea: ta i cocano q^o in gibbo epatis
 gnatur lz qdā temerūt ipaz i gibbo epatis
 pfectionē magis recipe cū tpa mētū gibbi sit
 meli^o eo qd ē i ocانو. Et nō plixās neqz oio
 obmittēs mām: vt clarior pz pticula reddat
 descriptiōis: ponatur hec occlusiones. **Prī**
ma massa sanguinea: tam in gibbo quā i co
 cauo generari pōt: vtrōbiqz: cum ē vt^o epatis
 sanguifica. **Secūda** q^o pfecti^o ē tpa mētū gibbi.
Tertīa vrigēs ē totū chilū in sanguies i solo
 ocانو trāsmutari pz ubi chil^o sit pauce q^oti
 tatis facile possibit vntē cure forri. **Quar**
ta vrigit extra i gibbo epatis generari 7 nō i
 ocانو ubi calis ponat extra. **Quinta** q^o im
 plurimū sit vtrōbiqz: digō lz prius in ocانو
 q^o i gibbo icipiat. Et quoniā hec digō non
 fit nisi mediāte coctiōe in qua ē aliquid ut
 spuma. Aliquid ut ipostasis: aliqd supflue
 coctū hās de adusto: ut pres subriles calide
 aliqd dimimute coctū: ut aquose. aliqd tpa
 te coctū. **Hic** ē q^o i massa sanguinea hec oēs
 cōphēdant pres. Spuma. n. ē colera uālis: f
 sidēs nigz i sūdo ē melacolia. Qd aut ē di
 minute coctū assilatur albugini ouoz ē fleg
 ma. Rubēū vō rmanēs sanguis. Et qd ē su
 pflue coctū hās d adusto ē colera ribea ma
 la que cū aquositate supflua p vias vñe ad
 extra mittit tanqz supflua: 7 hec ē colera tin
 gēs vñā: 7 reddat eā lassam cū ex mixtione
 ptiū aquosaz pnci aut pzinati saporis cū
 pnbis terreis adustis sicce cplexōis tenetur
 sapor salis cansetur: ut prima primi de hūo
 ribus. Et ideo dicta ē vñua: quasi vñs 7 d
 siccas sine mordēs: 7 iō locio ex ea ofert ipe
 tigiū 7 pustulis faciei. **De vñā** ic. quoni
 am in tali decoctione fit separtio ptiū aquo
 saz a pnb^o q^o receperūt decoctiōem fortes 7
 ingrossationē: que suere quattuor humores
 nales: iō vrigit eā eo tpe et generari. Nā ipa
 aquositas colat ab ipis hūozib^o ut sex a la
 cre i gnātōe calī p coagulationē sine et^o iu
 grossationē. **Uñ isaac** vñā ē colamētū san

guis 7 alioz hūoz. Et Egidius^o ut de lacte se
 rū se limpudns eliquat hūoz: sic liquor urie
 de massa sanguis erit. **De ab eo q^o p venas**
ic: Ubi sciendū q^o a vena chili descendēti
 oriūtur duo rami venaz uocataz emulgen
 tes ab emulgeo ges: qz attrahētes quozum
 unns tēdit ad renū dextz: alter nero ad sinī
 strz: p quos i renes ipos aquositas hec sup
 flua urina dicta descendit secū portās aliqd
 sanguis 7 unctuositas ad renes ipos nutri
 endos. **Uñ Anic.** prima primi de gnātione
 humoz ad mediū. **Extrahit ergo aquositas**
a sanguie i uenis: q^o ad renes descendat 7 fert
secū sanguinē: q^o ad renes nutriendos ma q^o
 titate 7 qūitate bo^o existit: vñūqz renes in
 cūolitas hūmōi sanguineitatis 7 aquositi
 tatis. **Ubi natura q^o i renib^o ē colatorū: sine**
pāniculus p quē urina colatur: sine stillatur
7 tpe ē retinēs sanguinē: 7 illud unctuositatis
quod ē p ipius nutritiōe necariū 7 mīssuz:
7 iste panis sine pānicul^o raris ē sine vena
emulgēs rare facta ad modū colatorū exīs
i ocانو renis: 7 p has porositates potest uri
na trāsire: sanguis at. Colat itaqz urina et
distillat inferius ad orificiū: cui orinat po
nis uritides qui descendit usqz ad vesicaz: p
quē 7 urina ad eā. De in quib^o formāz.
Nā formā substantiale recipit in epate in
quo ipa generat: ut ceteri hūozes fm medi
cos. In uno quoqz 7 eodē generat loco. In
natiūū 7 id quod ab eo supfluit. Est. n. urina
masse sanguinee supfluitas 7 colamentū: ut
isaac supra. Accūtale vō qz appetit in reai
b^o recipit. Uñ Egidius sui scis expositor.
Quāuis urina subitantiā 7 colorem fm ba
bitam recipiat in epate. In renibus tamen
iplam fm sentum assumit: depuratur enim
a sanguie 7 unctuositate in renibus. 7 hoc
est quod dicit q^o complete fit in renibus
7 secundario. Quare cum medi cns sit arti
sex euidentie potest dici formam urine in re
nibus dari accidentalem pura 7 māifesta:
seu formā pstat manifestationis cum
utruqz egrediat: 7 hoc est quod noluit egidi
us: cum dicit q^o urina dicitur: quia in reai
bis fit una: quoniā vñitatez hoc est formā

in ead loca genat subatmē
id quod ab eo supfluit

Pro nō declaracione nō
vide gahatred dca 88

2007

recipit accidentalem: forma enim est que dat esse tum: ideo declaratum est de poris vitiibus: quomodo per eas vna ad vesicam descendit. Et vesice est receptaculum eius per cuius collum ad uirgam cui continetur: et tandem per ipsam ad extra prope pellitur: ut notat experientia. In uirga cum sunt tria foramina. Unde Auic. vigesima ter in primo capitulo in fine. Et in uirga sunt meatus tres scilicet meatus urine: et meatus spermatis: et meatus aliquid. In medio autem stat canalis urine omnibus maior directe tendens in vesicam: ut notat experientia ex intromissione candelae: aut siringe in ea. Dicitur ut boni: ut tangatur causa finalis: propter quam medicus principaliter de urina generat: et ut est superfluitas de generatione eius: et de boni ut sub termino comprehendatur sanitas presens vel futura uel neutralitas ualescentie.

Et dicitur mali ut sub hoc verbo comprehendatur egritudo presens vel futura: uel neutralitas decadentie: uel etiam mors futura.

Ex quo apparet quare dicitur sanitatis uel egritudinis enunciativa. Et ex istis dictis possunt colligi cause quatuor ipsius urine scilicet materialis: formalis efficiens: et finalis. Materialis est aquositas in chilo reposita: et per maxime que est ex potu cum potus sit cibo humidior. Efficiens uero est epar et principaliter secundum partem eius gibbosam cum in eo sit magis sequestratio urine a massa sanguinea. Et potest addi quod renes sunt causa efficiens secundaria: cum in eis vna purgetur a sanguine et victuositate ut supra. Forma uero est ipsa sua forma: quemadmodum et ceterorum: ut forma aque et cetera: licet positiue dicere possimus: ut mere preteriti est formalis causa eius modus substantie aquositate. finalis uero et absolute: ut natura mundet corpus a tali superfluitate: et ut vesicam refoueat ex tali superfluitate: ut ex stercoreibus intestina. Sed finalis priuata sine specialis et comoda est illa que in descriptione est explicata. Et ex istis potest comprehendere speculatores si vna est quod simplex uel compositum.

Ex quibus omnibus inferitur quod significa-

tio ab urina sumpta est principaliter de dispositione epatis et maxime gibbi eius enunciativa: secundo de dispositionibus venarum. tertio et maxime principaliter super porositates membrorum et consequenti super membra. Unde Auicena secunda primi de urinis primo capitulo.

Scito etiam quod prima significatio quam vna habet est ex significacione epatis et uenarum aquositate et super dispositione venarum et eas mediantibus alias demonstrat egritudines. Sumior tamen eius significatio est illa significatio que de epate existit: et proprie de gibbositate eius dispositione supra epar tanquam super causas suas: quia ea existit in igne. Item super uenas intelligendo uenas membrorum: quia a materia que est in uenis deciditur pars aliqua que cum vna ad extra mittitur tingens urinam uel colorem: ut si fuerit colera redditur rubicundior si flegma albidior: et sic de alijs. Nam dato quod in epate generetur vna tamen propter aduentum materie ex uenis membrorum variorum colorum et sic significat ex consequenti super membra: de quo infra de ipostasi. super uero uenas emulgentes et ceteras uias uiruales: quia in eis modica: trahit moram et quia sunt parua et debilis calor. Ex quibus inferitur quod iudicium sumptum ab urina et specialiter de ceteris membris ab epate non efficitur: et ideo oportet et alia signa magis considerari: ne facile ex urina quis decipiatur. Circa quam etiam multi committunt errores. propter inobseruanciam conditionum tractandarum in eius inspectione: de quibus infra. Ex quo appetit quod facili sunt medici nimium de iudicio sumpto ab urina confidetes. hijs uero expandi sunt vulgaribus quod existimat uel dum morbos in urina appere: sed et primitias eas comprehendere possit ut ille qui de curru cecidit medicum pitissimum caluauit quoniam boues et currunt in eis vna non comprehendit. Et quod hec uera sunt declaratur. nam iudicium urine ex multis perit causis: quare non efficitur. primo quod ex parte cibi quantitate qualitate sui quantitate. uel mita opprimitur calor: quare fit humorum frigidorum generatio: et inde vna alba et discolorata quantitate uero parua: quia tunc

Aut qd boniat vna

in vna et res canales.

maxime dicitur vna ex potu. habet

Corro.

Aut.

Tu tamen nota q. per ipostatis pfectius ha
betur iudicium. deinde per substantia: cose
quenter p odorem et colorem: deinde p qua
titatem: vt ex dicendis apparebit qre it.

Caplin secundū de coloribus vrine.

Et licet pluri

bus modernox placuerit pri
de substantia q. de colorib. vzi
ne determinare: tamē quia color ipse prius
sensui manifestatur: q. substantia: nec substā
tia comprehenditur nisi per colorem hinc d
colore agendū. Nā sic dux noster Auicenu
na psequatur cū plurimis antiquox. sub
stantia quidē si natura prior sit colore ab
solute tamē color vt causatur a qualitatib.
actiuis et colore humorum tingentiu: q. cū
vrina cōmiserit est ipsa substantia tempe pri
or dria. Propter qd sciendū q. colores vzi
ne causantur a qualitatibus actiuis per se lz
et quādoq. per accidens causant a passiuis
quibus magis attribuitur causatio moi sub
stantie vrine. Unde sū intensionē et remissio
nem caliditatis et frigiditatis remittitur aut
intenditur color in vziuis. Calidi quidem ē
colorare: frigidū vero discolorare. Ex
quo infertur q. calidi colorati ē colorē tēpa
tum p se pdicere vt ē color citrinus. de quo
statim. humidū vero ē ingrossare: sicci vero
subtiliare. Et dictum ē p se: quoniam aliqui
caliditas dat modū substantie: vt quando ca
liditas ē fortis liquefaciens humiditates: et
imiscet eas vrine: et ita vrina redditur spissa
Similr a passiuis datur color: vt quando
cū vrina cōmiserit plurimū sanguis: aut co
lore: ita vrina reddit colerata. Ex qbus
infertur q. vrina duplr coloratur: vno modo
p actōez calidi in eaz: alio mō per cōmixtōez
rei colorate vt dictū ē ex principiis vlibus.
Aduertendū q. dyasomitas et oppacitas
sunt passiones elementares et principia colo
rum extremox. vt extrema sunt principia co
lorū extremox et extrema sunt principia co
lorū mediōz. vnde ex varia cōmixtione dia

soni cūm oppaco variū inde pueniunt colo
res. hec suppono ex principiis. Amplius sup
ponendū q. sicut dat mediū generis dat me
diū spēi ad quod cetera comparantur sū eoz
lapsus ab eo. Itē in vziuis datur color me
dius et vrina media quo ad substantiam. de
quo sp. ilius infra: ad quem ceteri colores cō
pantur. Et non solū debet fieri cōparatio re
spectu mediū spēi: sed etiā respectu ppriū tam
pamēti: ad quod cōpantur lapsus preter na
turales. Nā ad primū oparant lapsus natu
rales: duo quidē extremi ponitur colores:
vt albus et niger: et vnus medius qui uomia
tur citrinus. Itē hic ē notandū q. citrinus
capitur duplr: vno mō cōmunitē: et sic omē
zelū dī citrinū. Aliquando pprie et sic citri
nus ē color qui ē imēdiate supra palearem:
et sic capiendū ē spēs citrini cōmunitē iste ē
color medius nou p equedistantiam: sed p
interclusionē qui ē color vrine tempati: qui
se habet ut mediū colorū ad quez ceteri co
lores oparantur sū recessus eoz ab eo. vū
x. almasoris. xxx. capitulo. Tertiū quoq. co
lor ē calor citri q. coloris tēpiez in epate de
monstrat: q. neq. maior ē q. debeat neq. mi
nor. Et expressit Lermisomus colorem rube
um esse inter extrema p eque distantias esse
mediū. Et ut clarius intelligat qd dictū ē no
ta q. triplr color citrinus ipse. vnus quidē q.
ē primus albedi pauce tincture: et iste ē palea
ris: ut infra. scōns ē citrinus q. ē primus huic
tpato ticture: et iste ē citrinus q. ē metz ic et co
lor vrine tpate. Tertiū ē citrinus ascēdēs scōz
i citrinitate: q. ē significās calitatē supra tpa
mētū: et iste color citrinus q. ē metz ē. de quo
Auic. secūda primi d. colorib. q. oēs aut q.
sunt p. citrinū caliditatē significat. Et dī ci
trinus q. ē silis colorū citri maturi aut pomi
citrini. Nā vrina tpata nō d. excedet ex pte
coloris neq. supfluitatē ipostaticam hīc ma
xime in debite recto quoniā supfluitatib.
caret et cetera. Sed hec bene i se habent
dubia: que theorici relinquo. Et de hoc in
fra de ypostasi. Et antequam procedatur
ad ponendum colores vrine: quibus signifi
camus super humores tā nales q. nō nales.

color atng capit dū.

atng color d par medthor
paleari.

trip capit color atng.

Dicitur numerabuntur colores medij et ex
 tremi committent ab auctoribus et practican
 tibus notati. In quorum numeratione plures
 diversificati fuerunt. Sed disputationes ob
 mittentes inutiles eos enumerabo quos magis
 famulos semper intellexi. Sunt namque ex eis
 duo extremi: albus et niger. Suntque medij:
 lactens. glaucus. Icaropos. Subpallidus:
 palearis. dicitur citrinus primo modo. Ci
 trinus qui est metrum ut supra. Citrinus inten
 sioris citrinitatis: qui est talis in tertio loco
 ut supra. Flauus. Ruffus. Citrangularis. Ig
 nens. Croceus. Rubens. Clarus. Rubens.
 Rosens. Rubens obscurus. Rubens pul
 verulentus. Viridis physicalis. Eruginosus.
 Indicus. Virinus. Doralis. Luidus. Et
 sicut albus habet gradus: ita niger ut uiger
 qui tendit ad zelum: niger qui tendit ad obscu
 rum: et niger que tendit ad viride. Et sic patet
 quod omnes colores vine uotati medij. scilicet
 cum extremis sunt. xxvi. Et sic ita sit: tamen
 plures reperiuntur: vel plures reperiiri possunt
 colores inter hos mediantes: ut patet semper in
 tenuis et remissus: quorum numeratio est nimis
 fastidiosa: et ad practicum non multum ne
 cessaria. Nam ex datis bene uotis a medico
 potest ipse circa corpus humana: ut colorum
 noticia patitur bene ac recte operari. Alb^o
 dicitur qui aque niui ut cristallo assimilatur. La
 cte^o vero qui sero similis existit a primo pa
 rum distans. Glaucus autem qui coruu al
 bo lucido: vel cornee tunice oculorum huic cor
 nu opate. Icaropos qui cinericio colorum assi
 milatur: vel quia velex ad albedinem tenden
 tium colorum comparatur: et in vulgari nostro dicitur
 beret in multo elyaro siue colorum azini habentis
 pilos ad albedinem tendentes. Subpallidus
 dicitur. s. qui iuri carniis semel coctum. Palea
 ris qui colorum palee frumenti ex qua extrahi
 tur de noua granum. Et ut Ras. io. alman
 foris qui colorum aque in qua decocte sunt pal
 lee. Alij vero qui colorum palee ordeis: sed pri
 mas expositiones magis laudo. Citrinus qui
 est paleari intensior assimilato colorum citri:
 aut ponit citriui: ut supra. Citrinus intensio
 ris citrinitatis est qui est intensior citrino:

et est metrum et assimilatur pomo arantij non
 valde citriui. Flau^o qui assimilatur colorum ca
 staneaz non bene maturaz: et dicitur castanea
 tus et intelligitur de colorum castaneaz munda
 tarum a cortibus suis. Ruffus qui est valde
 citrinus tendens ad aliqualem albedinem cuius
 modi est colorum cereali dulcis et maturi qualis co
 lorum quandoque reperitur in auro tendente ad ru
 bedinam: quandoque in pilis leonum equorum et
 Citrangularis qui colorum citriui tendentes ad
 rubedinem vel valde rubei. Ignens est colorum
 aque safranij siue erocei multum tincte. Croce
 us est ultimus in citrinitatis intensione qui
 pilis erocei siue safranij similatur: et hic tendit
 valde ad rubeum. Postea est rubens clarus
 qui assimilatur rose rubeae clare valde: ut est scar
 lata rubens rosens: qui assimilatur rose ru
 beae: que est vera rubea cum tendentius ad ob
 scurum et non multum cuiusmodi est colorum dicitur
 crimisium: et dicitur vere rubeae propter albedinem
 cui inest colorum rubens: nam talis est colorum tem
 perati corporis. scilicet mixtus ex albo et rubeo
 Rubens obscurus est qui assimilatur san
 guini perfecto. Rubens pulverulentus est qui
 assimilatur sanguini putrefacto extracto ex
 vena que alij bianos appellauerunt. Et dicitur
 est pulverulentus: quia magis ad nigredinem
 pulueris et grossicem tendit. unde videtur si
 cut sanguis cui commixtus est puluis. Viridis
 colorum ut Aluicena sub se species habet quemad
 modum citrinus et sunt numero. v. capiendos
 species per gradus scilicet physicales. Erugi
 nosus: Virinus: Indicus: Doralis: Physi
 calis: qui colorum fisticoz assimilatur demptis
 corticibus: Eruginosus qui erugini eris assi
 milatur: et est intensioris viriditatis que physica
 lis: Virinus qui colorum folioz lili dicitur ireos
 et hic est declinans ad blavium ut patet: Deinde
 Indicus cuius colorum assimilatur indico et hic
 ad intensiorem blauitatis declinat: deinde
 poral qui similis est succo foliozum porri. Li
 uidus est colorum qui remansit in membro postquam
 fuit percussus: aut vestigio facio ex ductu pluri
 bi super pgameno. Colorum etiam lirinij non mul
 tum clarus: nec multum spissus dicitur etiam luidus
 Ultimo est colorum niger sub se gradus vel species

Att. colores b. max

xxvi

Att. nota aloz. Deces q. b. g. assimilantur

accenditur calor, et inde transit pars multa in colera vrinam tingentem et in iudicio varietatem.

Qualitate vero cum per assumptionem cibi calidi inflammatur vrinam et per assumptionem frigidorum remittitur in colore ut ex potu multe aque est videre. Item ex assumptione rei tingentes: ut est reubarbarum calissimula: alcaia: olera: almutri: vinum quod non raro suo colore vrinam colorat Avicenna secunda primi de vrinis primo capitulo.

Secundo ex parte motus quoniam ex forti exercitio inflammatur spiritus et humores et specialiter subtile sanguinis cum sit quid vinctuosum et ipsum in coleram convertitur rubeam vrinam tingens. Et consimile fit inflammatio ex icterio siue tollerantia sanis. Gra: rix et huiusmodi que apta sunt tingere. Cuius Avicenna hec omnia vrinam tingunt sicut citri nitatem: aut rubedinem. Et sames est ex eis que vrinam vehementer tingunt. Consimiliter quies superflua. nam per ipsum redditur corpus frigidum et humidum: quare vrinam discoloratur. Tercio ex parte assumptionis alicuius rei habetis euacuare materias que per vias vrinales expelluntur cuius mixtionem vrinam color nominabitur. Item quartum ex parte coptus habentes impinguare vrinam.

Item ex parte etatis: de quo in speciali magis. Unde Avicenna allegato capitulo. Amplius vrinam puerorum significatio est pura et spaliter insatiū propter ea quod lacte vrinatur: et quod materia tingens in eis est quiescens et submersa. Ex multis alijs causis facile variatur vix iudicium de vrinam ut patebit statim quare de ea sola non multum confidendum in iudicando: ut quidam propter quod hoc sic amplius ut appareat manifestus error: fuerunt tamen et nouitiam vtilia in habendo verissimi iudicium ex inspectione vrinam oportet plura ^{strare} preter ea que nunc dicta sunt. Quorum aliqua se tenent ex parte continentis: ut vrinam. Quaedam ex parte contenti: ut vrinam: quedam ex parte loci: quedam ex parte potus eius mictur: quedam ex parte temporis collectionis et pmissionis eius in vesica. Ex parte continentis quoniam continens hoc est vrinam.

ut Avicenna magnum paruum substantiam habes vitidam sicut vitrum clarum: aut crystallum. Magnum quidem ut vrinam per ipsum sufficienter dispersa qualis substantie et digestio nis fuerit debite cognoscatur: quod non contingit ipsa nimium contracta in paruo. Paruum vero ut spes vrinam debite prendi possint ad visum: et ne eo colorato confundatur color vrinam. Debent esse rotundum in fundo: ne ex elevatione fundi ad superiora: ut est in ciatis engillarum et fialis impediatur debita visio superfluitatis ypostasis. Ex quibus inferitur quod vrinam debent esse crystallinum: aut vitrum albi subtile et non grosse substantie: ut communiter ob anariciam: aut paupertate sit. Quaedam ex parte egrotantis: quedam ex parte sexus: quedam ex parte constitutionis anni. Nam spes viridis vrinam mixte venientes ad oculum cum speciebus vrinam variant vix iudicium de colore ipsius. Similiter si fuerit album grosse substantie: non ita debite penetrat: sicut si esset subtile. Unde de grossicie et subtilitate non eque bene iudicatur et similiter neque de colore. Unde sciendum quod cum in grosso vrinam alijs paribus plus de partibus igneis quam in subtili: accidit ut vrinam rubicundior siue magis igne videatur. Et ego pluries expertus sum. Nam fundebam vrinam ex vrinam grossio albo in ciatum album subtilem et ipsa minus ignea valde videbatur in ciato: et ideo sic agat practicus nouellus. Ex quo inferitur quod non recte operantur: qui vrinam corruptam reducant ad ignem vel ad aquam calidam. debet esse nitidum mundum et bene album. Ex parte autem contenti: ut vrinam sunt copande ad quatuor principia scilicet color: substantia: quantitas et contenta: de quibus infra suo ordine. Ex parte loci non debet videri in loco ubi penetrent radii solares: ne ex eis luminosior iudicetur. Similiter non debet teneri sub radijs eius: quoniam perturbatur ex eis. Calidus enim est se gregare hetrogeneum primo de generatione.

Nam caliditas eorum impedit a depositione ypostasis faciendum in eis perturbationem: ac quasi semi ebullitionem.

Att. g ditiones brina.

brina in vno vrinam de rubra
in alio et altero color

corcor palas floridas

corro.

quando lura se
bota

quia iunior 24

quia q ato se bota lig multitudine
hinc q grosso 24 flore.

quia q pat et q

quando dicit
iunior q no
se bota

Att. de politiae mang
post bota.

si non est
confidenda

quia post hora m' baler

Ex quo inferitur q̄ vrina non debz mul-
tu teneri apud ignem ex eisdē causis debet
itaqz teneri: vt eius calor conseruetur: quia
in loco in quo aer sit quasi tempatis. Consi-
mitrō teneatur in loco in quo fiat ventus:
ne ex congelatione seu destructione caloris
naturalis fiat in ea corruptio: nā frequētissi-
me apparet in eis corruptio ob aeris frigidit-
atē. Remouēte vestigiū caloris naturalis
eius. fit tamen aliquando in ea corruptio lz
conseruetur bene ob plenitudine humorum
putrefactorz. Vrina nanqz ē sicut elementū
Elementa autem maxime resistūt putrefacto-
ni: 7 ideo que magis putrefactioni resistit ē
minus sana: quia signū ē q̄ ipa ē magis sim-
plex: quia cū ea sunt pauciores supfluitates
expulsi: que a natura cum ipa expelli debēt
hec tamen intelligi habēt de corpore culpa-
te sano. Nā hic caderēt difficultates de vi-
na tēperati: aut appropinquanti temperato
z. Et si loc⁹ nō fuerit huius: ut quia fuerit
nox habeatur cādela accensa: 7 teneat post
vriale 7 p^o et^o visionē dz vas leuiter cōsarsi
ut videat si ipostas leuiter descendit aut ascē-
dit: quoniā ex isto arguitur digestiōē bonā
si vero nō leuiter ic: significat q̄ digestio nō
ē bona. Et quoniā aliquādo ipostas ē multū
subtilis: ita q̄ bene nō comprehenditur hinc
oportet ponere manū sub vriali: aut pānū
nigz: aut obscurum aut cōprehēdatur.
Ex parte hore post eius mictū: quia vt Ani-
cēna allegato capitulo. Et eius quidē dispo-
cum illico mingitur non est contrarianda:
neqz nisi postquā i vriali residet. Itē nō est
strarianda postquā multos permāserit horis
vt neqz post horā. vñ i hora prima vel cir-
ca huarī videtur posse calor i ea 7 vrinā se-
cisse ipostolim: circulā spumā ic. 7 hoc com-
mūter. Et hoc intellexit Anic. dixit quis ego
dica q̄ nec post horā vna. Et ē dictū lōga ex-
peritētia inētū ac quadā ciectura verisimili-
firmatū. Ipsa nāque post horā vel circa re-
cipit alteratiōem ad itra 7 ab extra. vñ ca-
lor mutatur vria fit spissior ipostas dissolui-
tur 7 sic de alijs. Placuit tū Isaac ut vide-
ri debeat i prima hora et statī cū migiē: ut

cōprehēdatur si grossa ic. de quo infra et secū-
da et tertia hora: ut eius videat mutatio.
Quod credo dictū magis ad artis curiosi-
tates 7 medicorū excusationē. Ex parte tē-
poris collectionis eius: quia ut Auic. oportz
ut vria que cōtrariatur sit prima vria: q̄ i
mane colligitur. s. que sit post celebratā dige-
stionē stomachi 7 epis: que digestio post ce-
nā cōplet i sex septē vel octo horis 7 tot ponit-
tur termi: qz in aliqb^o citi^o 7 i aliqb^o tardi^o
cōpletur talis digestio. Et ratione etatis ut
pueri citius sensibus 7 huiusmōi. Et rōe vie-
tutis: ut fortiores debiliorib^o ic. Et dicitur
prima quoniā cōpleta digestione: natura q̄
rit pfectam expulsiōem. nam vria remanēs
post expulsiōem prime longiorē strabēs
moram a calido exsiccat 7 calescit. quā mu-
tatur eius color debitus. Et ideo dicebat
Anicēna. Et non permaneat lōgo tempore.
Ex quibus apparet q̄ iudiciū de vria
matutina melius est iudiciū vrine diurne.
Et causa est quia melior in nocte celebratur
digestio: nec ita alteratur exercitio aut alijs
curis ut diurna. Et hic maxime cōtinet veri-
tatē cōmuniter: quoniā nō ignēt meliorē di-
gestiōē fieri in die straria. Ex parte egrotā-
tis: quia oportet prius scire complexionem
egrotantis: ut strariatur q̄tum distat hec
vria a naturali secundū hoc iudicare d lap-
su paruo vel magno. Et ex parte sexus quia
masculi intensiorē habent vrinā ic vt infra.
Ex parte cōstrictionis: quia magis co-
lozate debent esse alijs paribus in estate. Cō-
sideret itaqz ille qui de iudicio vrine tamz
cōfidit: ex quot varietatibus decipi potest:
quotqz necessarie sunt obseruante simul ha-
bende: que rarissime in visione vrine reperi-
unt: ppter quod rarissime dicebat Anicēna
vie disponā significatiōū vrine non oportz
credere: nisi postq̄ conditiones obseruate fu-
erunt. Et Ralis. x. almanzorīs tertio capitu-
lo. Attendenda sunt omnia hic prius po-
stea iudicandum. In quarum numeratione
variantur auctores. Nam Anicēna eas d
cimo sexto Ralis vero vigesimo. enumerā-
uit: que tamen cōprehēse sunt i suprascriptis

quoniam nō p̄ aduenit
meliozem digē

habens ut albus. Et sunt niger tendens ad
zelum siue croceū: ut apparz in ictericia ⁊
citeria: ut si omiscemus caliginē cū aq. Ali⁹
est niger intensa nigredine cū fuscitate: sicut
est omixtio attramēti cū aqua. Alius est ni
ger qui est niger participans viriditate vt si
cū pauco liquore viridi omiscerem⁹ indicū.

Ex quibus apparet q̄ colores principa
les sunt quinq; .s. albus: croceus: rube⁹: viri
dis ⁊ niger. In quoz medio stat rubens. Et
hoc est q̄ pater noster Cermesonus dixit ip
sum medium per equedistantiam obtinere.
Sunt itaq; in numero duo extrema ⁊ tria
media principalia. sed cum ad particulares
spēs sine grad⁹ notos accedim⁹ reperimtur

in numero. xxvi. Et scito q̄ omnes colo
res ab albo vsq; ad citrinum qui est metru;
significant dominium frigiditatis. Qui ve
ro sunt post eum usq; ad viridem significāt
caliditatem. Qui autem a viridi vsq; ad
nigredinem fm plurimū significant frigidita
tem. Et dicitur fm plurimū quia aliquādo
significant caliditatem: vt infra de colore vi
ridi ⁊ nigro. Scito etiam q̄ de coloratione
vrine disputatur ⁊ quidam tenent q̄ princi
palis causa est caliditas et spaliter renium.

Quidam q̄ color humoris vel humorz qui
cum vrina miscetur qui eaz tingit ⁊ colorat
hee tamen due cause cōcurrunt ut dictum ē

Et talē disputatōez theorizis relinquo. Ego
tamen plus adhereo primis: quoniam ante
aduentum vrine: ad renes non colorat a quo
sitas: ut patz in fleubotomia in qua videtur
a quositas non tincta: ⁊ si in eam egerit cali
ditas epatis ⁊ cordis. Quidam tamen asse
ruerunt ipam colorē in gibbo epatis recipe
re. Et sicut per ordinem declarati sunt colo
res: ita cōsequenter agendū est de significati
onibus ipsorum. pcedendo pariformiter de
ceteris generibus modo Auicenna scilic; de
quantitate substantia ic.

De albo colore vrine.

Tricet de sig

nificationibus colorz vt colores
sunt: dictū sit: tamen inieciū faci
ens de albo. Prius de eo sic vniuersali

dicā. deinde ad significaciones particulares
consequenter descendam. Demittens q̄ de
ipsis integraliter dici non potest nisi cōmisce
antur quandoq; aliqua ex generibus alijs
sumpta: puta ex quantitate substantie: ⁊ ce
teroz cū quibus clarior aut planior doctri
na habebitur. Color enī albus capitur du
pliciter: primo modo ⁊ largissime ut vulgus

p omni re tenui translucente quemadmoduz
cristallū vitrum valde clarum albū dicim⁹
Nam per hec visus penetrat: ita vt visus ui
dat obiectū. Inter quod ⁊ ipm visum posi
tum est vitz tanq; medium ⁊ proprie dicit
cadens. Secūdo mō capitur albū p re vi
sus di sgregatiua per quam visus non pene
trat: sicut lac pergamentū album ⁊ huiusmo
di. vnde vrina lactea hazopos ⁊ glauca hoc
modo dicitur alba. Et differt primis a se
cundo: quoniam translucentia arguit frigidita
tem intēsiore: digestionis priuationez quod
de secundo modo sic contingit. Vrina itaq;

alba vel albedini atinens: ut est lactea glau
ca: aut hazopos in substantia spissa q̄tum ē
ex tali colore cum tali sbā significat frigi dā
⁊ humidā oplexiōem corpis ⁊ mēbroz sine
cū humoris vicio: sine absq; vicio hūoris:
significat ergo sup flegma tanq; effcūs sup cau
sam. Sup vmes ⁊ eoz mām. Sup colicam
arthetica: capitis dolorē: epilepsiam. palefiam
apoplepsiaz: spalmū: sup nauetam: indigōem
destructōem: appetitis: Et vniuersali signi
ficat frigiditātē in nutritiōis.

Urina autē
alba ic: ut supra in substantia tenuis: q̄tum ē
merito coloris ⁊ substantie: significat frigi dā
⁊ sicā oplexiōem siue hūoris vel cū hūoris
vicio. Na frigiditatis ē dealbare vrina. sic
citaris vo attenuare ut supra Significat er
go sup melācolia: tanq; effcūs sup cām: vt su
pra quartana: retentionē emaropydor: lepra
opilatōem in splene ⁊ huiusmodi. Vrina al
ba quia aquosa: priuatōem digestionis sig

qd alba lactea glauca ⁊ haz
pos genāh. significant

Uniuersalit⁹ significat
frigiditātē in nutritiōis

frūtas dealbat sicutas ⁊o atti
nuat vrine. lbam.

Secūda mō
Capit.

na talis cū signis acute rei supuenit flux^o co-
lericus 7 sudoris copiosissimi. Alba cum
substantia tenui 7 in quantitate multa sine
ipostasi: crapulas significat p̄cessisse in sana
7 maxime multi vini potatione sp̄s̄r albi.

Alba tenuis in pueris apparens mala se-
cūdo p̄nosticoz. Alba tenuis p̄seuerans
longo tempore in sano idropem futuram nū-
ciat. Item talis in habētibus granedimē hūe-
rorum 7 colli significat lippotomiam. Item
talis p̄seuerans in senibus: significat defec-
tionem virtutis 7 caloris naturalis. Item ta-
lis apparens post longas egritudines: fene-
ntem significat egritudinem. Item alba 7 te-
nuis in quantitate multa 7 frequenter micta:
7 cum magna siti diabete[m] significat Alba
7 tenuis significat lapidem in vesica: vel opi-
latoem in vijs v̄nialiū ab hūore grosso: vel
terrestris: vt hegnatis melācolia. Alba te-
nuis apparens in p̄cipio febris si micta fu-
erit cū malis signis suspecta est. Q̄ si cū bo-
nis terminationē egritudinis per apostema si-
gnificat. Alba tenuis in febre occulta et
lenta apparens liquefactōem corpis signifi-
cat: 7 ethicam vel p̄s̄m. Alba tenuis m̄-
te quantitatis frequenter micta 7 sine siti appa-
rens in sine febris significat solutiōem 7 pur-
gatiōem hūoris frigidī flammatici: ut flegma-
tis vitrei 7 huiusmodi. Albe tenuis in fe-
bre incensua apparens frenes̄ p̄tēz aut fu-
turam significat. Alba in substantia ip̄ssa
p̄ totū apparens in p̄cipio egritudinis lōgi-
tudinē ei^o significat. Alba in substantia sp̄s̄sa
in febre lēta apparens in p̄cipio egritudi-
nis lōgitudinē ei^o significat. Alba in sub-
stantia ip̄ssa in febre lenta apparens si longo
tpe apparuerit significat determinatōez egrī-
tudinīs p̄ apostema. Urina in colore alba 7
sp̄s̄sa si in die critica appuerit 7 fuerit mul-
te quantitatis in laboriosa febre liberatiōem
ab apostemate significat. Juxta illud ipo.
quarto affoz. Quibus spes est ad articulos
ic. Alba 7 sp̄s̄sa apparens p̄ crisi^o f̄cidina
significat. Alba apparens 7 sp̄s̄sa in febre
icēsiua: significat. n. egritudinē eē op̄s̄ita ex
duobus hūoribus. Alba lactea per totū

sp̄s̄sa lōgo tpe talis apparēs significat lapi-
dē futurū in vesica. Alba lactea apparens
i dolore epatis cū multa q̄titate: significat il-
lius doloris dissolutionē.

De nigro colore vrine

Quoniam co

lores medij ex extremis cōponun-
tur tanq̄ ex p̄ncipijs: hinc cum
dictū sit de albo. De nigro: v̄nter videt agē-
dū. In generali igitur dicendū q̄ ut dictum
ē supra. Color niger h̄z gradus ut albus. nā
qdā tendit ad viride. de q̄bus omnibus tāge-
tur statim in significationibus particularib^o

Demittendo secūdo q̄ color niger signi-
ficat: aut vehemens incendiū: qd̄ op̄hendit i
exitu vrine: quoniam ardet 7 ante ip̄as p̄ces-
sit vrina citrina 7 hec nigra nō ē vere nigra
sed ad equalē trahit croceitatem siue citrini-
tatem vel fuscedinem: aut frig^o forte: quod
cōprehēditur quoniam ante ip̄as p̄cessit v̄ri-
ua viridis: vel lūida: 7 eius calor magis ni-
ger siue magis purus: 7 est priuata odore qd̄
additur quoniam ex caliditate est: est cū odo-
re forti. Aut est ex cāu caloris inatū: siue eius
mortificatiōe qd̄ op̄hendit ex cāu fortitudi-
nis 7 resolutionis v̄ntis. nā resolutis sp̄ritū-
bus corpus iplendificationibus relictis partib^o
terreis relinquatur opacitas ic: an crisi^o siue
expulsionē melācolice m̄aē: qd̄ op̄hendit cū
ip̄a apparet in sine quartanaz februm. In
purgatiōibus matricis in doloribus renū si-
ue dorsi. In resolutione egritudinū splenis.
In retentione mēstruoz 7 sanguinis cōsueti
p̄ anū egredi. Unde Egidius nigroz vrine
faciens incommoda febris quartana soluit
mortē p̄tendit 7 v̄rit. Si niger ad fēdā refi-
des se deprimat humor. Matrix purgatur
multi sentina cruoris. In febre fert mortem
nigra paucula fetida pinguis. Velice victio
renū prozulsqz remoto. nā vt victū est in pas-
sionibus renū apparet vrina nigra: maxime
quando accidit cōmūtio lapidis in renib^o.
v̄n vrina ingrossatur 7 efficit nigra ex om̄i-
tione p̄tū aduūta^o terreaz in eis ic. Cū ruf-
sus inquit. ut. a. secūda p̄mū de v̄rinis. v̄ria.

Prof. d. Regm. unguent. dyabet.

Alba 7 sp̄s̄sa 7 hūore
hūore dūore.

nigra bona est in egritudinibus renum et egritudinibus lapideis: que ex humoribus pueriuitate grossis: significat et adustionem in epate et rupturam vene in eo: unde sanguis nigrescit cum urina expellitur etc. Nigra micta in multa quantitate: post eius mictum corpori sequitur alleviatio boni. Quod si fuerit in pauca quantitate et in febre acuta: malum et quanto grossior: tanto deterior eo quod resolutionem maiorem iudicat. Nigra in egritudinibus acutis mortalibus iam dictum est. Nigra in senibus apparet mala: quia denotat maximum lapsum a dispositione naturali: quia vehemens iudicium et vehementem putrefactionem. Nigra apparet post laborem denotat spasium de inuersione significans vehementem adustionem et exsiccationem. Urina cuius ipostasis est nigra: et ipsa est fetide substantie: cui precessit color rubens vel flavus in febribus acutis apparet mortalis. Urina nigra cuius ipostasis nigra in magna quantitate micta iam precedentibus signis digestionis apparet in die critica in habente quartanam vel continuam de melancolia solutorem febris significat. Nigra in senibus aut mulieribus apparet si non fuerit propter vitium vialium membrorum mala. Nigra pura tendens ad plumbeitatem privata odore mortificationem membrorum interiorum significat. Nigra spissa turbata iam precedente alba subtili et cum hoc dolor sentitur sub costis sinistre partis videlicet circa splenem. Nigra apparet in egritudinibus renum vel vesice: et in corpore est febris acuta: et in renibus et vesicis sentitur dolor: et ardor fortis est pessima. Urina nigra micta tenuis habet diuersas partes ipostasim in egritudinibus acutis non necessario est mala: sed quandoque est crisis denunciatiua. Tu quoque si gna alia ex parte virtutis et ceterorum etc.

Urina nigra paulatim micta. longo tempore habet ipostasim suspensam cum odore acuto: in febribus apparet significat multociens dolorem capitis decipientiam aut surditatem. Item et aliquando post ista fluxum

nigri sanguinis narum. Et quando sociatur urine nigre in qua est sedimen pondens res nigra rotunda aggregata cum qua inuenitur odor malus et tensio in lateribus et apostema sub ipocostis: et sudor significat mortem. Nam tensio significat spasium et sudor debilitatem. Urina aquosa ad nigredinem decliuis significat tenuitate sua longitudine egritudinis et sua nigredine maliciam suam. Si urina fuerit nigra et subtilis: ille cuius est desiderat cibum moritur. Urina nigra substantia tenuis quando conuertitur ad subalbedinem et grossicem et non associatur ei ex illa quies significat egritudinem in epate: et proprie ictericam: quoniam hec conuersio que est a citriuitate in grossicem et a nigredine in subalbedinem significat debilitatem caliditatis et casum digestionis: et illud est quibus associatur: aut succedit leuitas. Et si non fuerit propter illud: significat quod materia iam est inuiscata in epate: et illud est cui associatur aut succedit leuitas. Et si non fuerit propter illud: significat quod materia iam est inuiscata in epate et non est propter mundificationem: et iam fecit accedere opilationem immo si est caliditas: tunc iam subito faciet accedere apostema. Urina nigra tenuis que mictitur in febribus acutis paulatim in tempore longo quando est cum dolore capitis et colli: significat destructionem rois gradatim: et est in mulieribus magis saluum. Aliqua secunda quartam de urina nigra etc. unde in summa urina nigra in principio est pernicioiosa: et similis in eorum fine quando eius non fuerit alleviatio: nec significat crisis.

Urina nigra si est a renibus quasi continue talis mictitur et precedente et non precedente motu: sed si sit talis propter admixtionem melancolie que subtiliatur per motum et subtiliata ad vias urine mittitur: illa sit talis post motum nota. Postremo notandum quod post urinam nigram: vel ipostasim nigram in malicia est urina vel ipostasis viridis eruginosa plumbea idicalis et hmoi. de quibus supra que omnes malicie sunt maxime enucleatiue: nam aut significat mortificationem caliditatis in

Urina nigra in principio est pernicioiosa in fine est salutaria

Urina nigra in principio est pernicioiosa in fine est salutaria

ris: aut adustionem ultimam. Quare post determinationem de nigra: de viridis agendum est.

De viridi colore et liuido apparente in urina.

Color viridis

gradus habet ut ceteri id est. Est enim phisicalis: qui viriditate ad aliqualem albedinem redere participat: frigiditatem siue coloris mortificationem denuncians. Unde et prima et indicialis: similis mortificationem significat. Sed prima vehementiori videtur denotare mortificationem. Juxta illud Avic. secunda primi de urinis. Que vero colere preos habet frigiditatem vehementem: fin plurimum significat: et ante ipsam precedit urina viridis. Et ruginosa vero et porralis incendium vehementem significat. Tu tamen attendens ad ea que dicta sunt. Unde Avic. allegato loco. Phisicalis vero significat frigiditatem: et sicut omnes in quibus existit viriditas propter ea que erugini eris: aut succo porri assimilatur. hec namque vehementem significat incendium. Tu tamen attendens ad ea que dicta sunt de iudicio urine quo facilius decipi potest medicus a colore eius: quonia etiam a frigiditate potest color eruginosus et porralis causari. propter quod contra pullum egri incendium in eo odorem acutum urine ac eius colorem subtiliter quonia eo causa erit viriditas declinans ad quendam rubedinem propter incendium quod in alijs non reperies. Sicque alia comprehendende signa: ex quibus vna eius indicis urine indicabis: ut supra id est. Viridis eruginosa deterior est porrali magis denotans incendium. Eruginosa post febrem incensivam: aut maximum dolorem apparens: spasmi non proportionatum ad materiam denunciat. Colera super aliquod membrum ut stomachum sperfa: aut spasmi de siccitate manifestat: quia magna et siccationem ex magno incendio denuncians. Viridis in pueris appens significat spasmi in eis futurum. Quod si fuerit eruginosa: aut porralis expectandus est: de inanitione seu ad materiam non proportionatus

ut hic immediate ante. Et si fuerit phisicalis cum ceteris orientibus signis de repletione pronunciare poterit. Eruginosa vehementer significat perditionem: quia vehementer incendium et venenositatem significat. Nam colera eruginosa venenosa est prima primi de humoribus. prima vehementer significat frigiditatem: et ut quibusdam placuit venenosa in potu sumptus in qua si ipostalis apparuerit spes erit vite si non tueretur ei. nam ex hoc comprehenditur dominium vitis: aut oppositum. Eruginosa viridis multum quantitatis. cuius substantia est sicut oleum viride de habes nebulam sicut tela grossa et est setidissima et errabilis: in qua apparet resolutiones squamose vel surfurie vel crinoidales: ita que omnes apparent simul vna: significat frigiditatem tertiam speciem ethice. Et quonia color liuidus nominatus est supra in secundo capitulo immediate post viridem. hinc de eo dicendum. Liuidus igitur color frigiditatem aut coloris mortificationem significat et hec per maxime in febribus apparet pestilentialibus.

Ubi advertendum quod hec urina in mulieribus est minus suspecta quam in viris propter frigiditatem complexionis et humorum frigidorum abundantiam. Nam in eis frequenter appetit. Quod si ipsa apparuerit in viris febricitantibus suspecta habenda est: maxime cum fuerit febris aut incensiva aut pestilentialis id est. Potest et apparere in non febricitante urina subtili substantie: que ad liuiditatem siue plumbeitatem cum quadam albedine declinat que sic per boram post eius mictum remansit: ethicam senectutis denunciat. Theophilus est enim talis ex defectu caloris epatis et aliorum membrorum. Urina redens ad liuiditatem participans albedine spisse substantie cum circulo plabeo epilepsiam de flegmate significat. Urina liuida cum palliditate in qua apparet athomose resolutiones et rotunde per totum in corpore non febricenti dolorem articularum ex flegmate significat Isaac. urina pallida ad liuiditatem redens spumosa et emerosa: eius superior pars versus sicut oleum et est pauca in quantitate et in corpore non est fluxus ventris significat primum. Urina pallida

quonia etiam
si frigiditate potest
color eruginosus
et porralis causari

(habe in me porra quomodo
urina liuida in mulieribus
est minus suspecta //

da tendēs ad liuiditatē appens in corpe in quo apparet calor pallidus p̄ torū 7 maxie ī oculis significat frigiditatem epatis. Qui dā n̄ existimauerūt colorē liuidū posse ex ne bementia caloris p̄duci. Alii q̄ ex sola cau sator frigiditate: aut caloris remissione: vñ placentius eam absolute debilitatem calo ris naturalis in epate 7 venis 7 corruptioē cū putrefactioē cōi in vēis 7 epate 7 vijs vzi nalis^o significare p̄uāciāuit: 7 sic stranguriā 7 aptioē venē aut rapturā in vijs illis 7 vesice vlcerationem 7 febrez otinua idropē spā liter a sclitē significat. Quod si fuerit pauce q̄ritatis 7 micta cū difficultate in febre cōi nua mortem significat remoto vicio vesice 7 vzināliū viāz. Itē in a sclitē cū virtutis de bilitate mortem omīno significat. Item sig nificat 7 p̄sim: emp̄inatissim: catarruz epi leusis: vicia matricis &c. Quod si fuerit mul te q̄ritatis: 7 in die cretica apparuerit salua tionem febris continue: aut solutionē febris quartane aut solutiōem op̄lationis splenis aut epatis significat.

De citrino colore.

E gradibus

citrini dictum est supra 7 hic p̄ citrinū intellige citrinū: qui citri nitate participat intensiori q̄ sit citrinitas q̄ debet urpato. nā citrinus qui ē dicitur ē citri nus secūdo loco vt supra. Citrinus itaqz co lore in p̄ntiaz 7 oēs gradus qui sub eo com p̄hendūtur caliditate vlt̄ significat. vñ. a. se cūda primū de coloribus vrine. omēs aut q̄ sunt p̄ citrinū caliditate significat. Et disse rūt ab inice fm̄ intēluz 7 remissum vt verbi grā citriū significat caliditate intēluz: ut vñū flauū: vt duo vlt̄ vñū cū medio. Rufus vt duo cū medio. Citrāgularis duo cū medio usqz ad tria. Igne^o rria cū medio. Croce^o q̄tuor &c. ita q̄ croce^o vltimū obtinē gradum itēlionis in latitudine citrinutatis. Est tamē aduertendū q̄ hic color citrinus catur ex ad

m̄xtioē colere cū aquositate vzināli q̄ q̄ro colera ē subtilior 7 calidior alijs parib^o iten siores gradū citrinutatis 7 clariores iducit: 7 ideo rubeus clarus ē gradus intensior citri natis: qui ab a. appellat̄ croceus. 7 illud vt p̄suadere ordo lre ei^o allegato loco: cū inqt̄ postea. Igneus qui tincture croci assimilaf̄ 7 ipe qdē vebemēter citrinus: postea croce^o: q̄ assimilaf̄ capillis zafrani: 7 iste ē q̄ vocaf̄ rubeus clarus. nā li postea in lra vltio loco positū vt dicere ascēluz 7 nō descēluz. quem admodū in reliquis p̄cedētibus postea po sitis. Sed obstant huic snie verba auic. paulo post in eodē capitulo cū inquit. Si at citrinitas fortis fiat: 7 vsqz ad igneitatis ter minū pueniat: 7 ad finem in ea significat qd̄ calor incessanter p̄cedit: 7 iste quidē ē finis citrinutatis. Eredo exponēdū finis. i. termi^o vltimus exclusiuus citrinutatis cū quo stat q̄ croce^o sit finis vltimus inclusiu^o citrinuta tis. Et p̄ illa responsione videtur in sup̄fice textus in. x. almasoriz de vzinis inqt̄. Lo lor quartus ē igneus 7 significat calorem ad dituz 7 inflammatū. Quintus quoqz color croci qui non plus caloris demonstrat q̄ igne us significat tū sanguinē ī corpe multū abūda re: 7 ex eo aliqd̄ vrie m̄xtū fore. Et illō q̄ n̄ pl^o & n̄ dicit q̄ n̄ mltū: sicut ū mltū distat a se inuicē termin^o exclusiu^o 7 inclusiu^o resp̄cū eiusdē &c. fortasse speculanti videtur q̄ ex ad ditione illius pauci sanguis d̄z vrina reddi minus calida: q̄ sit ignea &c. Reliquo theo ricies oīa. Ex quibus inferitur q̄ vrina ci trina dominū colere denunciat. Citrina flaua intensiorem gradū colere 7 sic cōsequē ter de alijs fm̄ ordinem qui positus est. No ta tamen q̄ aliquando vrina in egritudibus frigidis multum tingitur: ex cuius tinctura non debemus arguere supra dominū colere: 7 hoc specialiter in tribus casibus. prim^o ē vbi sit fortis dolor: ut ī colica frigi da dolore auris forti dētū 7 hmoi. In q̄ ex forti dolor agitaf̄ m̄ae colice: 7 dissolunt̄ 7 ad vias vrine p̄pellatur ad qd̄ concurrūt in flāmatio sp̄ūz et caloris ip̄m dolores oīs.

vide q̄ aliquando vrina in egritudibus frigidis multum tingitur hoc specia liter in tribus casibus //

85

Secundus casus est opilatio ex flegmate
 cōtingens in via inter porum felleum ⁊ inte-
 stina qua ppter colera que ad intestina mit-
 ti cōsuevit ad vias vrine trasmittitur ipsam
 tingens. Tertius est quando in venis est
 opilatio propter flegma ipsius: ⁊ sic flegma
 putrefit ⁊ inflammatur caliditate putredia-
 li q̄ flegma sic supercalefactum per vias vri-
 ne pulsum ipsam colorat. Differt autem hic
 color a colore qui ex colera accidit: quoniam
 rubor ⁊ intensio coloris qui est ex flegmate
 censo est remissior nō luminosus ppter gros-
 sicam flegmatis. Rubor vero qui est ex co-
 lera est econtrario ppter partes igneas cole-
 re ⁊ eius subtilitatem. Urina itaqz citrina
 que metz est: ut supra temperamētum ⁊ cali-
 ditatem in epate ⁊ membris nutritiis signi-
 ficat bonam ⁊ competentem digestiōem ⁊ ma-
 xime hoc est verum in viro iuuue debite re-
 cto mediocris habitudinis sanguineo v̄ co-
 lerico nō multum quod addituz est: quoniam
 talis vrina cōsuevit quādoqz apparere i mu-
 licibus enucis pueris flegmaticis tertianaqz
 ex colera vitellina pacicutibus nō raro ⁊ in
 senibus cōtinuam habentibus. Quod si fue-
 rit talis vrina cum tenui substantia ⁊ radio-
 sa opilatōe in epate ⁊ splene significat. Quod
 si pauce extiterit quantitatis fluxum v̄tris
 significabit. Nota tamen q̄ citrina cor-
 poris temperati nō habet ipostasim: dico te-
 perate recti: quoniam in tali nō est humoris
 abūdantia in eaqz non est excessus etiaz ex
 parte coloris vel substantie: cum neqz in eo
 sit excessus ex parte qualitatum actiuarum
 vel passiuarum que sunt principia colorum
 ⁊ huiusmodi: vt supra in primo capitulo.
 Citrina subtilis substantie declinās ad albe-
 dinem: cuius superior pars ē sicut oleum: ⁊
 in ipsa apparet nebula vinctuosa nō flati cuius
 micta ē: sed quādo quicrit per boram signi-
 ficat primam speciem ethice. Isaac. Quod
 si fuerit citrinissima ⁊ in ipsa apparet nebu-
 la sicut tela aranea nō statim ut dictum ē: ⁊
 cū hoc incipiunt apparere resolutiones squa-
 mose: siue petalodes significat secundam spe-

ciem ethice. Citrinus cuius color ē citrinus
 naturalis: vel parum ipsum excedens: ⁊ in
 prima die apparet ipostasis que i fūdo resi-
 dz cum alijs cōditionibus significat effime-
 ram veram. Urina citrinissima i colore
 i substantia vero ad modū vitelli ouorum ⁊
 tenebrosa significat tertiana de colera vitel-
 lina. Urina i colore pallida declinās ad
 subcitrinum ⁊ in substantia mediocriter te-
 nuis: ⁊ obumbrata in parte superiori: ⁊ i fū-
 do ⁊ i medio tendēs ad claritatez: significat
 quotidianam de flegmate acetoso: ⁊ de hijs
 magis infra suo determinato loco. Uri-
 na in colore citrina vel subcitrina in substan-
 tia tenuis mediocriter cum obumbratione
 partis superioris tendēs ad liuiditate diu
 penmanēs talis apparēs i corpore i quo ap-
 paret venter multum tumefactus. Et quādo
 venter percutitur facit sonum: sicut tympa-
 nam: ⁊ collum ē gracile: ⁊ brachia ⁊ iube sūt
 gracilia valde ⁊ fortiter litit: ⁊ ibi apparet
 inflatio pedum: significat tympanitem.

Urina citrina vel subcitrina tendens ad
 quandam nigredinem apparens in corpore
 in quo oculi tendunt ad quandam nigredi-
 nem viridem: ⁊ sentitur dolor extēsius sub
 costis sinistre partis sine grauitate ⁊ duricie
 significat calefactiōem splenis: maxime quā-
 do in vrina apparent quidam humores ad-
 ussi nigri. Citrina vel subcitrina in qua
 apparent pilī vnius palmi: significat humo-
 res grossos circa renes existere. Urina
 ruffa vel sub ruffa: semper excessum calidi-
 tatis significat ⁊ diuuz colere in epate ⁊ ve-
 nis vel flegmatis salis: hec itaqz vrina cum
 apparet significat: aut ictericiam aut abun-
 dantiā vniuersaliter absqz opilatione epa-
 tis: ⁊ quādoqz colicaz cum febre. Ruffa
 subtilis substantie si longo tempore apparit
 erit ictericiam cum opilatione denuntiat.

Ruffa vero grosse substantie apparens
 significat mundificationem materie que cō-
 turbantur in epate: ⁊ venis aut fortem ebu-
 litōe in epate māe calide q̄ n̄ exsūrat pp ebu-
 litōe ⁊ sic p̄ oīs mortē aut idropem asclitē

*Citrinosa apparet
 nebula vinctuosa
 non statim cum
 micta est //*

denūciat maxime si virtus debilis fuerit.

Ruffa cū tenui subſtātia ⁊ quātitate me
dioꝛi in die ſequenti accēſſiōem appēs aut
tertianā cōtinuam aut interpollatā: aut cau
ſonidem: aut emicriteum: aut frenelſim fu
turam aut antracem aut carbūculū. Quod
ſi fuerit groſſe ſubſtātie: ſignificabit ſinochū
uel ſinochā uel eius ſpēs. Quod ſi fuerit cui
ſubſtātia mediocriter ſpiſſa ſigna cauſonidē
uel febreꝝ ex ſleginate ſalſo: uel ſcabiez abū
dantiā ſanguinis corrupti ⁊ calefacti. Uri
na citrina ⁊ plus citrina q̄ oporteat i icteri
cia mala ſignificat enim futuram icdropem:
Citrina ⁊ clara indigōem egritudinis ſigni
ficat: timendum eſt ergo de uirgini defectu
ſpālꝛ in acutis ut ſecūdo ꝑnoſticoꝝ. Ruffa
in ſubſtātia tenuis indigōem digōni tamē
uicinā ſignificat. Ruffa in ſubſtātia tenuis
cuiꝛ ipoſtaſi nigra in paſſiōe ſpleuis peſſima
Ruffa in ſubſtātia tenuis in febre incenſūna
⁊ frenelſi mala. Quod ſi cum hoc aderit ca
pitis dolor peſſima. Ruffa a media regiōe
ſuperius lūida equaliter ſpiſſa periplemoni
am ſignificat. Citrina uel citrina pallida te
nuis i mediocriſ q̄ appōita mān ꝑ torū liuel
cit guttam: aut uicinꝛ pectoris ſignificat: ſꝛ
ex gutta ſedimioſa eſt uꝛina.

De rubeo colore

Rubeus color

ſub ſe gradus hꝛ ut dictum eſt:
quemadmodū ceteri extremi ⁊
mediꝛ: ⁊ hiꝛ omnes peccatū ſiue dominiū ſan
guis ſignificant aut eius mixtionē ſignificāt
nā rubeꝛ clarꝛ ſignificat peccatū ſanguis ar
terial ſola q̄titate peccāte. Rubens roſens
peccatū ſanguis uenāl i q̄to: ut in ſynocha.
Rubeꝛ obſcurus peccatū ſanguis in quali
nō uāl. Rubens uero puluerulētus peccatū
ſanguis groſſioꝛis i quali preternaturali nā
cū uꝛina ſit ſanguis aquoſitas nō eſt miran
dū ſi in ea tales colores fieri poſſunt: ⁊ iā ex
emplificatꝛ eſt q̄ clarus eſt ſicut color roſe
rubeꝛ clare: ut eſt ſcarlata. Roſens uero ut

eſt rubeus roſe rubeꝛ tendentis ad obſcurꝛ
ut in crimilini obſcurus qui aſſimilat ſan
guini ꝑfecto. puluerulētus uero qui ſanguini
putrefacto ex uenis tracto ſignificat ⁊ omni
um magnam mixtionē ꝑtū terreaz cū ſāgu
ne: ut in quartana ſanguinea. Duo etenim
ꝑrimi ſignificāt ebullitōem ſanguis abſqꝛ pu
tredine. unde in ꝑꝛicipio ſinochi apparꝛ uri
na rubea obſcura. In ſtatu uero mā etc di
geſta rubea puluerulenta. Et que dicta ſunt
itelligi habēt eſſe uera ceteroꝝ paritate fer
uata ad hūc intellectū. Et hic nota q̄ ſan
guis extenſiue facit maiores inflammatioꝛ
q̄ colera: ⁊ hoc in toto corpore ꝑpter multū
tudinem ſui ⁊ ꝑꝑꝛitateꝛ eius ad omia mē
bra colera uero intenſiue. Et ideo dicebat
Alic. Poſſunt ⁊ hec dicta aliā recipe inter
pretatōem ſub roſeo cōprehēdēdo duos ꝑꝛi
mos colores: qui cauſantur ex ꝑꝛmixtione
colere rubeꝛ ſubtilis ꝑꝛ obſcurꝛ qui cauſatꝛ
ex ꝑꝛmixtione colere groſſe ⁊ vitelline ⁊ huiꝛ
modi. Per puluerulentū uero qui cauſatur
ex ꝑꝛmixtione ſanguinis cū colera nigra ter
rea: aut cum alio humore ꝑꝛ aduſtioneꝛ ter
reſtrificatoꝝ: ⁊ hec interpretatio ſic adequatꝛ
textui. auic. ꝑꝛa. Igneus ſignificat maiores
caliditateꝛ q̄ rubeus puluerulentus. Ru
beꝛ in egritudinibus acutis ſalubꝛ q̄ a quo
ſa alba ⁊ melioꝛ: rubea ſāguinea rubia cole
rica: nam ubi apparet in talibus alba dubi
tandū eſt materiam ad alia deriuari loca:
aut uirtutis ipotentiam. Rubea colerica:
quia clara ſāguinea in egritudinibus acutis ē
colera quieta manet nō eſt magni timoris.
Quod ſi colera fuerit mobilis magni extat
timoris. nam ex ipa denotatur magnꝛ do
minium colere cum ipa ad aliam parteꝛ mo
ueatur: ⁊ ex conſequenti ad magnam leſionē
aptitudine. Urina rubea in egritudinibꝛ
renum ꝑꝛeſertim non exiſtente febre acuta ē
mala: quoniam ſm plurimum calidum ſig
nificat apoſtēma. Auicenna. Urina ru
bea in doloribus capitis decipientiam ꝑꝛo
tendit: quoniam: comprehendimus calidam
materiaz ex dolore caput petere: ⁊ maxi
me: cum incipit diminuꝛ in rubore.

Handwritten note:
Rubea in egritudinibus acutis
ſalubꝛ q̄ a quoſa alba
melioꝛ

Urina rubea in egritudinibus acutis ru-
bere incipiens et sic permanens et in fado pposita
sini non faciens pditionis egritudoem affert.
Nas talis in potentia virtutis significat. Ru-
bea vero turbida sine grossa taliter perma-
nens apostema epatis et caloris imati debi-
litate significabit et maxime ubi circa epar
dolor et gravitas apparuerit. Itz tali appa-
rente arguitur materiam non posse sanguine
ob aquositate sequestrare: et ex consequenti de-
bilitate etc. Urina rubea similis loture car-
nis recentis: aut rubea sicut aqua in qua disso-
lutus est sanguis: significat aut epatis debi-
litate: quia virtutis eius aut sequestratone
aut sanguinis multitudinem. nam in primo
casu sequitur debilitas virtutis: in secundo
vero fortitudo et tollerantia. Urina in substā-
tia spissa turbata in colore intensa rubea pur-
purea vel pulcherrima sicut isaac conti mam
de sanguine significat. Rubea intensa spissē
substantie in qua in prima die apparet ne-
bulosa sinoca sine putredine significat Salie
Rubicundissima in modum flammę ignis saltat
eius spuma minuta tendente ad viriditatem
in parte superiori turbata non spisse substantie:
significat cansones vix: et maxie si eius hoc
apparent cansonis aliq alia iudicia. alman-
for Salienus. Rubea magis in colore rufis-
sa: que dicta cuius substantia est mediocriter spissē
sua: cuius pars superior ad liuiditatem cum qua-
da viriditate et in ipsa appent humores adu-
si significat cansonē de flegmate salso cum
apenditio dicto iam auctores. Urina rubea
rosa intenso paruz spisse substantie turbata
continuz de colera significat. Si vero cum
tali vrina apparuerit liuiditas cum quibus-
dam granis se iunctis et minutis significabit
otima cum pleuresi. almanfor Rubea ignea
aliquahter remissa et in substantia sub tenuis
et in parte superiori obumbrata: habens ma-
lum odorem et fetorem: tertiana vel duplicē
tertiana de colera nali significat diuersificā-
do sicut etate sexu et complexionē. Na aliquādo
significas tertiana in iuue significat otimā
in puero: et sit tibi psequētibz et anteceden-
tibz cano. Sub rubea in substantia sub te-

nuis sine parte spissa tenebra in parte supe-
riori: significat continuam de flegmate salso
isaac. Sub rubea vel rubea pulcherrima et
in substantia p tota spissa obscura et obum-
brata in parte superiori significat quotidiana
de flegmate dulci. Rubea grossa cuius egres-
sus est paulatinus et frequens cum fetore ap-
parens in febribus significat morte amie. Sz
ipsa multi exitus et multi sedimis significat se-
patōem et pprie in febribus incēsiuis: Rubea
in qua apparet ipostasis sicut frustra carnis
apparet in febre acuta morte significat. al-
manfor. Urina in qua apparet ipostasis
rubea in febribus adurētibz significat vlti-
ma sanguis repletōem amie. Urina cuius co-
lor assimilatur lotur carniū et valde fetida
et pinguis significat morte Al. almanfor. Urina
rubea intensa apparet in corpe non febrili et
circa parte dextra sub costis sentit caliditas ex-
cedens calefactionem epatis significat. a. et
maxie si in oculis appet citrinitas. Rubea tur-
bata rmanens turbata spissa silis loture car-
niū: que cum difficultate migrit appēs in corpe in
quo sentit sub costis in dextra parte tuor ad mo-
dum hinc nonelle et cum hoc parte forte hinc signi-
ficat aqua calidū in gibbosa parte epatis. a. al-
manfor. Urina nra rubea que prius dicta turba-
ta et spissa que cum difficultate expellit apparet
in corpe de quo in pcedenti et in principio non appet
febris sz in pcessu et sentit aliquā tussicula in qua
nil expuit et modo patit hinc forte: et cum sub co-
stis dextris appet tuor ad modum hinc nonel-
le: que quā rāgit non sentit multū significat ipsa fri-
gidū in gibbosa parte epatis. Qz si cum ea appet
pōdū suspensum et cum hoc pōdū assuptū cibū gra-
uitas dolorosa et quodamō difficultas abe-
lit et sub costis non appet tuor ad modum hinc etc
significat aqua factū in oceano et maxie quā egrit-
tudines sūt hūorose etc. Rubea cum ipostasi al-
ba in acuta egritudine coctioem opletā et salu-
tē et breuitatē egritudinis significat Rubea cum
sua sibi sibi ipostasi diuturniore egritudinē ip-
cedente significat: est tamen certa et fidelis
nuncia salutis sperande. Rubea cum sua
sibi simili ipostasi longo tempore: talis ap-
parens: in acuta egritudine: mala est.

Item vna rubea 7 pauca in idropicis mala 7 pessima. Itē rubea 7 subtilis in egritudine acuta mala. Rubea 7 turpida apprens in secūdo die crīsim nūciat in xl.

Rubea qualis sanguis in acuta egritudine ne pessima. Rubea et in tertia sui parte superiori alba alienationē 7 frenesim 7 mortem significat. Rubea inferius in medio obscura superius lauida equali spissa plucresim significat. Rubea inferius superius nigra per totum turbulētis epatis apostema significat. Rubea in qua apparet sanguis purus: 7 cui hoc sentitur dolor sub costis dextre partis fluxus sanguis ab epate venientem significat Salernitani alman. so. it. Rubea apprens in corpore i quo sentitur dolor extensius sine grauitas sub costis dextre partis non remaneus fixus. significat ventositatem existere in epate. Rubea in qua apparet resolutiones squamosae: sed tamē multo miores q̄ squame 7 maxime in fundo 7 medio 7 in vesica non sentitur punctio apprens in corpib⁹ nō febrientib⁹ significat scabiē. Saler. almasor 7 rogerinis

Rubea i qua apparet resolutiones minute croceae: 7 quando digni comprimitur facilliter frangatur nō hātes cōmunitatē in partibus: significat adustionem humorū in renib⁹

Urina rubea subtilis in egritudinibus acutis cum signis laudabilibus: significat velocitatem crīsi: 7 cū contrariis eoz significat velocitatem mortis: 7 ex toto significat inflammationem vehementē. Rubea nō uisēsa rube die declinans ad turbulētiam cum sedimīne rubeo: significat appetitū 7 crudelitatem 7 longitudinem egritudis. Postremo aduertendum primo: q̄ hic locutus sum de rubeo ut rubeum se extendit ad rubeum sanguineū: 7 rubeum colericum igneum: 7 hoc ut scānar modum loquēdi anctorū de rubeo: etiā hoc modo loquēdū. Nam 7 h̄ fiat talis rubedo quādoq; ex inflammatione colere citrine pbatur q̄ sortasse pbaretur ipam collocari d̄buisse sub igneo citrino. Placuit tamē Auicē. 7 alijs eam sic appellare: cū acolera rubea pcedat. Nō enim credo icōueniēter dictū ipaz

iter latitudinem citrinitatis collocari d̄bere nec sic videtur in aliquo Auic. 7 alijs aduersari: nomia 7 eim ad placitum posita sunt. Colera 7 eim que h̄mōi causa est quādoq; citrina: quādoq; rubea ab auctoribus pronūciatur quare 7 eadē vna quādoq; citrina: quādoq; rubea dici poterit. Ex dictis tamen ab itelligēti colligitur: que significatio rubea sanguinea: que a colerica habēda sit. Secūdo q̄ 7 h̄ vna rubea: de qua iā actū est sit signū caliditatis 7 maxie sanguinea: tamē cōtingit in certo casu ipam uobis frigiditatem caliditatis remissionem demonstrare. verbi gratia quādo vna est rubea ut est lotura carnis recētis. Unde Auicēna secūda p̄imi de coloribus vrine: aut ppter debilitatem epatis: 7 sine virtutis defectum que inter aequalitatem 7 sanguinem separationem facere nō valz: sicut accidit in idropi si frīgida: 7 in egritudinibus debilitatis epatis sin plurimū quādo ppter eas vna est similis loture carnis recētis. Postq̄ d̄terminatū est de coloribus vrinaz: ut sunt idisse rēter humorum diuersorum 7 morborum particularium aut crīsum denūciatū. Nunc agendū est de ipsis in particulari 7 determinate: ut sicut eratū omnium complexionum sexus humorū omnium sin species suas: ac morborum cōmuniū signam.

De coloribus etatū.

rina infantū

declinat ad albedinem eius spissitudine 7 ad lactis naturam ppter ea q̄ eo vtiuntur: nam multum humidū sunt: que humiditas multum obtundit calorem naturalem in eis pauca est: 7 illa que est occulta 7 submersa. Cū Auic. Amplius significatio puerorū ē pua 7 precipue infantium. ppter ea quod lacte vtiuntur: 7 q̄ materia tigenis i eis est quiescēs 7 submersa Urina puerorum est magis tincta q̄ infantium licet nō sit multum colerata. nam vigorato in eis calore plus tinguatur vrina. Secūdo materia colerica in eis est magis multiplicata: non ita quiescens: ut in infantibus.

Item in eis multa superfluitas fleumatica generatur ppter indigestiones quas incurrunt ex frequenti comestione: quare cum ex ipsa maxima pars per urinam enacuetur cum videmus eos frequentissime mingere et multum hinc urina eorum redditur alba parum ad citrinam declinans cum multa spissitudine fleumatice enim aquose superfluitates ex indigestione multiplicantur: ut patet que per vias urine ad extra pelluntur. Et hec est una ex causis quare in frigiditate multum mingunt. Urina iuueni est urinam citrinam ad igneam tendens cum substantia mediocriter calida ente in eis potentissimo non suffocato: ut in pueris et colera abundantiori in ea etate existente alijs paribus. Urina senum est ad albedinem et ad subtilitatem declinans. nam in eis calor est remissus: similiter colera que sunt due cause tangentes principaliter. Item quia in eis multiplicantur per viam indigestionis ob coloris debilitatem materie fleumatice aquose: et quia exsiccantur et siccitas est causa subtilitatis ut supra: hinc urina est subtilis: ad quod concurrat debilitas virtutis non valentis per illas vias expellere materias grossas habentes urinam ingrossare. Item ut existimo vice facte sunt merito etates angustiores: quoniam propter exsiccationem naturalem sit coangustatio ut patet. est enim ut opilatio ibidem attenuatoria et hec ut patet facit ad urine subtilitatem. contingit tamen quibus in eis grossas urinas generari: ut natura ente sortis super aliquos humores siue superfluitates grossas quas per illas vias extra pellit. Urine vero decrepitorum sunt minus siccitatis et magis subtiles eis que senum. contingit tamen in eis grossas fieri: ut dictum est quas suspectas habere debet medicus dubitans ne iudicent futurum lapidem in renibus. aut vesica: nam si viderit eas multiplicari: dubitandum ne virtus deficiat in eorum expulsionem: et quod ipse remanentes assensetur et in lapidem convertantur.

De coloribus complexionum.

Actum est de coloribus

coloribus urine temperati: nunc persequar de vana naturalium distemperantiarum. Et est primum tendendum ut supra: quod caliditas frigiditas et humiditas sunt principia factiva coloris et per pre substantie. Juxta quod ponuntur hec conclusiones. Urina fleumatica debet esse alba vel ad albedinem declinans in substantia per totum spissa: Nam color talis datur a frigiditate substantia vero ab humiditate: et quoniam humiditas in eo reperitur grossa ad bonum intellectum huic et cetera. Sed hic est aduertendum ne contingat deceptio ex opilationibus in vijs urinalibus contingente. nam in multis talibus fleumaticis vidi urinas albas cum subtilitate contingente ex opilatione et cetera. Urina colerici debet esse citrina ruffa et multum colorata cum substantia tenui per totum. nam color datur a caliditate tenuitas a siccitate et proportionabiliter ut de fleumatica dictum est. Urina sanguinei debet esse ruffa: cum rube diu tendente ad abscurum: vel non ad ita clarum ut colerici in substantia mediocriter spissa patet ex dictis. Urina melancholici est albedini vicina cum quadam siccitate et cum substantia satis tenui. hec patet ex dictis.

De coloribus urine sensualis.

urine mulierum

sunt sub citrine ad albedinem cum turbulentia quadam et notabili grossitie declinantes. Ad albedinem quidem ratione sexus frigidi: quia frigide fleumatice et turbulente quidem et grosse: quoniam in eis multiplicatur superfluitates fleumatice grosse: quas sic grossas natura per vias earum latas bene potest expellere. unde latitudo suarum viarum est causa quare in eis non sic multiplicatur lapides. Item ad earum ingrossationem et turbulentiam concurrunt materie que a matrice per canale urine magnum una cum vicia ad extra pelluntur: et ideo urine mulierum pannos maculant: et non viros ut notat experientia. Ex quibus inferitur quod urine virginum debent esse minus turbide et minus siccitatis. Sic

unde latitudo suarum viarum est causa quare in eis non sic multiplicatur lapides //

tamen hic et alibi ubi oportet memoria cano-
nis qui positus est supra quod debet semper con-
siderare etatem regionem in operando vrinam
adinvicem. Et quia dictum est de vrina mu-
lierum: ut sunt in naturali eorum dispositione in qua or-
dinem vrinam variari a consuetudine cum sunt pre-
gnantes: que pregratio est naturalis dispositio hic
videtur etiam convenienter de ipsorum pregrati-
onum vrinam. Et eo audacius loquar quo hec in
parte ducere meum. Huic secutus fuero. Scimus
at itaque medicus quilibet in comprehendendo
vrinam vere pregratiorem. Cum frequentissime ex
eius visu et indicio contingat medicus decipi
unde infamiam acquirunt et credulitate apud
dominas amittunt: que sunt tuba communis
medicorum. Pro qua non amittenda omnem stu-
dium omnemque diligentiam debent accuratissime
adhibere. Acquirunt enim ex ipsius vero in-
dicio gloriam utilem et honorem.

De vrina pregrantium.

vrine pregran-

tiū debet cum magna solemnitate
considerari observando conditiones
supius memoratas: debet medicus attende-
re si vrina est eius que in principio impregna-
tionis aut medio: aut in fine quoniam alia et
alia debet in his diversis temporibus appa-
rere: Vrina pregrantis in principio: quia in
primo secundo vel tertio aut quarto mense et
usque ad sextum exclusivè est citrina ad subal-
bedinem declinans clara in superficie habens
nebulam. In medio vero eius ipostasim: vel
mam ipostaticam ad modum coti carminati
in qua apparent quandoque granula ascende-
ntia et descendente: que cum movetur sive agi-
tatur non conturbatur. Citrina quidem et
ad subalbedinem: quia calor revocat ad
matricem et alias vias videtur deserere. hic
est quod non multum tingit. Item magna quantitas
sanguinis mittit ad matricem quo ad subtiliam
cum ipsa et alia faciat iuvamenta necessaria mitti
tur alia pars colere que est causa magne tecti-
ve. Clara quidem quoniam superfluitates que

solent esse cause turbulencie: ut supra clausa
matrice iam cum vrina non expellitur. Sed
hic nota hoc esse verum ut in pluribus quoniam
reperiuntur mulieres que in toto tempore in
pregnationis menstruant: in quibus vrinæ non
sunt clare in superficie etc. Nam in superiori regi-
one vrinæ matrice ante repleta multis super-
fluitatibus viscosis: calore existente potenti
et revacato propter conceptum evacuatur hec
superfluitates quas cum subtiles facte sunt et
leves calor ipse ad superiora propellit. Co-
mum autem carminatum est ex eadem materia que est ne-
bula: sed non est materia ita leuificata: sed est me-
dio modo se habens inter grauem et leuem. et ideo
locum medium sive regionem mediam petit: et est al-
bificata dyasona: eo quod est rarificata a colo-
re a quo etiam diafonitatem recepit carmi-
natum etc. et ventositates que multiplicant pre-
gnantes: ut statim dicit de granis. Sed dicit
aliquis si hec materie viscosæ expelluntur a
matrice: ergo deberent facere vrinam tur-
bidam. Pro isto dicendum quod hec materie
viscosæ etc. non per os matricis ad canale ma-
gnam vrinæ deducte cum vrina expelluntur: imo
stat os clausum: et illic materie subtilitate redun-
dant ad vias vrinæ minores: et de minoribus
ad maiores etc. extrapelluntur et vniuntur et loca
in vrina convenientia eis ratione qualitatum moti-
rum iam acquisitarum petunt. Unde que est in me-
dia regione: est materia non habens in par-
tibus suis multam unitatem: sed modicam im-
mo distantiam inter partes et partem ut cotus car-
minatum: est tamen materia multo grossior nebulæ:
et magis viscosa valde in qua apparent etc.

Ubi advertendum quod propter fortes opilati-
ones attenuatorias que a fetu in corporibus
pregnantium contingunt multiplicantur ventosita-
tes in eis: que postmodum cum materiebus
ipsis per vias vrinæ expelluntur. Amplius clau-
sa via intestinalium. nam ut uorat experientia
pregnantes frequenter mingunt et raro ascel-
lant ventositates itaque iste causant in vrina gra-
nula sua sive ampullas minutas: que dicuntur
granula eo quod non sunt dyasona propter eo-
rum paruitates. Apparet namque descendere et
ascendere eo propter eorum quedam est leuior: quedam

*pregnantes frequentius
mingunt et raro ascel-
lant*

*in qua apparent quandoque gra-
nula ascendente et descendente
que cum movetur sive agitur
non conturbantur //*

grauior. unde pulle anapozze siue v̄tositate
eminētes sibi inuicem fragūtur fracte ⁊ stri-
cte descēdūt. hec tamen granula raro vidē-
tur quare dictū est quādoq; de quibus ali-
qd. c. vii. Lotus vero ut frequēter quīs neu-
tz quandoq; appareat ut dictum est in mē-
struata: quare conus est signū efficacius gra-
nis que eū mouetur ꝛc. Nā in principio clau-
sa matrice ⁊ ab ea supfluitatibus p̄ cauale
magiā vr̄ine nō expulsis natura mittente sā-
guinem ⁊ alios humores ad matricem: con-
tingit vr̄inam remanere puriorem quare in
eius ductu non conturbatur. ad quod facit
opilatio magna ut dictum est: que est causa
phibens materias grossas per vias ipas sic
grossas expelli. In medio vero impregna-
tōis: quia in sexto septimo: vel circa vr̄ina
erit coloris aque ciceꝝ rubeoz vel pedū ci-
trinoꝝ modo. Hūc. Nam facta retentiōe sā-
guis ex multo tpe nā matricis existente for-
tū ad expellendum expellit per porositates
aliquid sanguinis retenti fuscū qui cum vr̄ina
cōmiscetur ⁊ colorem illū causat. Et hoc ma-
xime habet vez in muliere latoꝝ porozum:
quoniā in ea que est strictoꝝ porozꝝ nō sic
appareret. Unde ⁊ raro iste color in pregna-
tibus videtur pedū citrinoꝝ ꝛc. Nam vr̄ina
ē similis aque in qua sunt cocti pedes citrini
animalium: ut sunt vituli nō excoꝛticati: q̄
excoꝛticati faciūt brodiū album que est vis-
cosa declinaus ad fuscū. Nā virtus expulsi-
ua matricis expellit mās fleumaticas visco-
sas in fundo matricis alteratas cū aliquā
sanguine fusco. ad quod etiā facit calor ad-
urens: sed hoc rarissime apparz. In siue ve-
ro impregnationis: quandoq; apparet i vr̄i-
nalibus eaz rubedo in loco quod apparuit
in principio pregnationis subalbedo. Et cū
mouetur vr̄inale pregnantis cōturbatur. **L.**
secunda terti de signis impregnatōis.

Ex quibus inferitur q̄ color vr̄ine: tūc d̄z
esse citrinus ad rubedinem declinaus. Nam
Hūc nō videtur ponere differentiam alias
inter colorem qui apparz in principio ⁊ qui
in fine: nisi q̄ loco subalbedinis ⁊ cetera. cō-
sidera secunda primi de vr̄inis mulieꝝ igt.

Et cum hoc loco eius scilicet vr̄ini fuerit ru-
bedo erit in fine pregnatōis ⁊ pprie si turbe-
tur cum mouetur. Color vr̄inus est color vi-
ridis tendēs ad crudum: aut blānus qui am-
bo causantur a frigiditate seu remissa calidi-
tate: ut supra reuocato iam calore ad matri-
cem ⁊ transmissa amplius colera cum san-
guine ad matricem: ut supra. Iste igitur
color vr̄inus est apparens in principio: ⁊
cetera. Apparet itaq; rubedo. nam natura
incipiente moueri ad expulsiōem faciendam
Unde egrediuntur aliquę partes fleumatice
tincte a sanguine in ipsa matrice. Et cū istis
omnibus colorib; apparent in fine ⁊ medio
nebula ⁊ conum granulaq;: quandoq; de q̄-
bus actum est. Sed hic ē maxime aduer-
tendū q̄ omnia ista signa siml: quādoq; pos-
sunt apparere in muliere non pregnantē in q̄
est retentio mēstruoz: ut in mola in qua m-
ti famosi uedici decepti sunt: ⁊ non paruas
fortiti infamiam: quio casus accidit in qua-
dam famosa domiua: ut meo tēpore papie-
nam ⁊ bonus ⁊ sapientissimus ille marsilius
de sancta sophia: tūc aliquāter titubauit.
vna cū petro de tufignauo valentissimo pra-
ctico: ⁊ ideo studeant iuuenes: ut simul cum
signatione sumpta ex vr̄ina habeant veruz
iudiciū sumptū ex aliis signis impregnatōez
demonstrātib; inter que est vnum precipuū
⁊ magiū vt obstetrix iponat digitū i vulua
⁊ sentiat si orificiū matris clausa sit. Qd
si arguit impregnatōem ut. v. affoz. cōtēto. v.
Nam tempore impregnatiōis nō potest ac-
tūtrare. xxi. terti de generatiōe embriōis.
Item retentio mēstruoz i suo tempore i mulie-
re bene sana est satis efficac. signum: immo
mulieres maxime super hoc solo signo se sū-
dant ei magnam adhibentes fidem ⁊ effica-
ciam ꝛc. Item quia sentit dolorem in decio-
die a tempore cōceptiōis. Item si labia vul-
ue sicca sūt: que i mola cōtinue reperiuntur hu-
mida. Item q̄ mulier nō sit artetica: vel ad
eam disposita: quia in hac dispōe videt vr̄i-
na similis ꝛc. Item q̄ nō multū appetat coy-
tus ⁊ est vez: ut in pluribus. Item quia ha-
bet appetitum corruptū ad aliquā dētētiā.

natā rez in excedēdo non solū ex pte qualita
tis sed quantitatis vidī mulierē pregnantez
comedere cineres in magna quantitate. Re
periuntur multe que satari non possunt ex
comestione alicuius rei iaz ex ipregnatione
facte grate: ut pomoz cancroz pisciū ⁊ hu
iusmodi. Consiliū q̄ abhorreat res sibi cō
suetas ⁊ alias sibi gratas: ut sic appetims i
eis deficiat: nulla interueniēte causa alia: ut
febris ⁊ huiusmodi: que possit esse appetit^o
delectina. Et etiam si cum his sentit se i cu
ribus languescere ⁊ graues sic fieri. Itē si se
ntit in coitu vir eius caput virge constringi in
honestū peti a muliere. Itē si mamille igros
santur. Itē fac experientis ipo. affoz. Mu
lierē si vis scire si cōcepit melcratū da ei bi
bere. verbū grā. Re. aqua pluuialis. 2. viij.
mellis. 2. iij. buliant ad cōpōem tertie ptis.
Et cū mulier vadit dormitū da ei bibere. 2.
vi. Si itaqz sentiat dolores fortes ⁊ tortio
nez in ventre iudiciū erit de ipregnatione: si
vero non: non. Nec addi cupiens in omib^o
honore iuuenū medicoz qui si plura habe
re voluerint imo debent recurrant ad auic.
xxi. tertij allegato capitulo.

De urinis viroz

Trorum urie

sunt magis colerate ⁊ cum mo
uentur turbantur ⁊ eaz turba
tio ad superiora ascendit: Quod sunt magis
colerate patet ex causis habūdationibus ti
gentibus vrinaz existentibus in uiris ⁊ cum
mouentur iē. Nā urine uiroz sunt subtilio
res. Unde partes grosse terre faciliter descē
dūt p eas. Cū ergo agitant partes ille gros
se mota superiora petentes ptes superiores
urine turbant. In mulieribus vero cū urine
sunt multū grosse ⁊ partes grosse aīz sunt mī
tū cū subtilibus mixte ex pua agitatione nō
sic turbantur nō potentib^o ptibus grossis sic
facilr separi nec p ptes urine penetrare ut in
uiroz urinis. Quod si cōtingat eas turbari
illa turbatio pua est in respectu turbationis

urinaz masculoz ⁊ causa patet. Itē spuma
muliez est rotundior mā ente viscosiori ⁊ i
cibū magis apta uerti ppter maiore eius re
sistentia: quā facit eius fractioni ⁊ hec spu
ma fin plurimū apparet in sumitate vrinaz
muliez. In urinis viroz illico cū cōmiscen
tur cū mulieribus apparent fila adinuicē te
xta que non sunt nisi quedam spēs spmatice
retente in viis vrine hora coptus: que cū vri
na expelluntur: ⁊ hec vocantur fila spmatica

Differentia inter vrinā hominis ⁊ ali
os liquores ⁊ vrinā alioz animalū.

omitto hoc lo

co colores vrinaz alioz aīaliū
de gbul Anicēna secūda primī
allegato loco. Sed tamē ppter deceptiones
quas faciūt trufatores hic addo quod ē ex
duce sumptū scilicet modū distinguēdi inter
urinas ⁊ alios liquores. Nā alij liquores q̄
to plus uisū appropinquant tanto clariores
iudicantur: contra de urina. Propter
quod sciendū q̄ mixtoz quedā habēt partes
etogeneas insensibiles. Quedā sensibiles:
neqz multū insensibiles. Exēplū primī. vt vi
nū putrefactū. Exēplū secundū. mīstū. Exem
plū tertij: vrina quia i ea sunt partes hūora
les non multū sensibiles. Secūdo scien
dū q̄ ptes hūorales vrine sunt in duplici dif
ferētia: quedā nō habēt maguā mixtionē cū
urina: ⁊ ista sunt que transeūt in ipostasim:
⁊ de hīs nō est sermo: quedam habent mag
uā mixtionē cū ea: ita ut nō ualeant separi a
substantia urine: ⁊ iste partes videntur de p
pe quia in oculo maiore angulū causant de
longe pū ita ut sub illo videri non possit ⁊
ideo de longe iudicatur clarioz. In vino at
aut alio simili liquore partes terre sunt pau
ce ⁊ parue ⁊ multum permixte hinc est q̄ de
ppe non videntur sicut nec de longe. Cū ip
sum quasi in omni distantia vniforme iudi
catur lz in longa grossus aliquatr iudicatur
similiter confuse representatis grossib^o ⁊ sub
tilibus. In multo aut partes eius grosse

De ppe videntur in ipis p̄dominātibz sub
tilibus de lōge aut ecōtra subtilibus p̄do
minātibz: lz etiam grosse videatur. D̄reter
aut hoc signū: est signū sup̄tū ab odore: ut cō
primēdo cū māu os urinalis. deīde odorā
manū: 7 hoc sagaciter faciendo pp sagacita
tes trufatorz. Et quod dictū est ab Auic. de
bet intelligi in vrina sana: quoniā in diabe
tica sp̄ apparebit clara ipsa existente indi
gesta. 7 in se non habēte partes humorales.

De coloribus vrine in omni sp̄e cuiuscun
qz humoris apparētibz.

Niciū faciens

a flegmate ip̄m distinguam in
sp̄es suas colorem ponens vr̄ie
vnāquāqz ei⁹ sp̄em denūciāns. flegma igit̄
diuiditur ī naturale: 7 non naturale. flegma
tis naturalis vr̄ie color iam positus est de
coloribus complexionum: 7 p̄sertim cū est
sine febre. flegmatis autē naturalis vbi ad
est febris ip̄a flematica vr̄ina est sub citri
na in substātia eius p̄ totum equalr sp̄issa cum
modica obumbratione in parte superiori.

flegmatis non naturalis quatuor sūt spe
cies: acetosum: salsum: dulce: 7 vitreum p̄
ma quarti de febre flematica crudū 7 mul
cilaginosum sub vitreo comprehenditur aq̄
um 7 insipidum sub dolci ponticum vero 7
acre sub acetoso quod additum est: quoniā
p̄ma p̄mi de humoribus omnes istas spe
cies denominat. flegmatis acetosi absqz
febre vr̄ina glauca vel pallida in substā
tia mediocriter tenuis in parte superiori cui
quadam lūiditate siue obumbratione. Eius
vero que est ex febre vr̄ina est subcitrina re
missa in substātia mediocriter tenuis cū ali
quantula obumbratione in parte superiori.

flegmatis dulcis absqz febre vr̄ina est ci
trina p̄ totū sp̄issa sine obumbratione 7 lūidi
tate 7 maxime quando est flegma dulce per
admixiōem sanguinis cū flegmate insipido
Eius vero q̄ est cum febre vr̄ina est in colo
re flaua: uel sub ruffa in substātia per totū

aliqua lter sp̄issa. flegmatis salii absqz febre
vr̄ina est in colore citrina: mediocriter tenuis
in substātia. Eius vero quod est cū febre uri
na est sub ruffa: uel ruffa in substātia medio
criter tenuis. flegmatis vitrei absqz febre uri
na alba 7 pauca cū globa in fundo siue cum
residentia globosa: uel trumbosa. Eius vero
quod est cū febre vr̄ina est subcitrina globo
sa.

De coloribus vr̄inaz in sp̄ibus colorum
apparentibus.

Colere natura

lis absqz febre iam dictus est co
lor vr̄ie. Quod si febrē fecerit 7
maxie tertianā siue interpollatā ex mā ad
extra putrescēte. Vr̄ina est in colore ruffa uel
subruffa. Rubea uel sub rubea: ad sensū da
tum supra de colore vr̄ine rubeo in substā
tia p̄ totū tenuis cū aliqua obumbratione
in parte superiori. Quod si feb. fecerit conti
nuam ut cansonēz ic. Vr̄ina erit rubicūdiōz
cū substātia tami per totū. Color nō na
turalis quatuor sunt species. Citrina: vitelli
na: prassina: 7 erugiosa. Vr̄ina citrine sine fe
bre ē citria i s̄dā mediocriter sp̄issa tenuis si
ue obumbratione in parte superiori. Et⁹ ve
ro que est cum febre: color vr̄ine est citrinus
intensus vel flauus cū substātia ut supra.

Vitelline absqz febre color est citrinus in
substātia mediocris. Ista tamen remittuntur
7 intenduntur fm maiōrē aut minōrē admix
tionē colere cū flegmate. Colera p̄ssina 7 eru
ginosa nō cōsueuerunt inducere febres neqz
habitare in venis nisi post maximas egritu
dines corumpentes sanguines 7 humores.
vnde non habent vr̄inaz colorare. Q: si abū
dat in stomaco reperiunt 7 mittuntur p̄ vom
itum aut successum: 7 inducūt fortissima acci
dentia: 7 quādoqz mortifera apostemata.

De coloribus vr̄inaz in sp̄ibus melacolie
apparentibus.

Am dictus est

color vr̄ine melacolie nālis duz

*Quidam suenerunt inducere
febres neqz habitare in
venis s //*

est absq; febre. Eius vero que est cum febre
 7 maxime in die post diez accessiois appa
 ret citrina vel subcitrina cum tenui substan
 tia iaz supcalesacto hūoze a caliditate putre
 dinali. In die vero ante accessioem 7 in die
 quietis vrima ē discolorata tenuis: ut de ua
 turali sine febre cum nodū in ipsum humorē
 egerit calor putredinalis. Aliquando vero
 apparet nigra quando soluitur quartana p
 vias vrine. de qua supra. Melacolie ve
 ro naturalis siue febre urina ē subcitrina pa
 leari vicina in substantia p totū tenuis. Eius
 vero que ē cum febre p accessioem ē ruffa nř
 sub rubea ante accessioem ē citrina: vel sub
 citrina: 7 in sbā p totū tenuis.

De coloribus vrine in sanguine apparen
 tib⁹.

rina rubicun

da p totū satis spissa cum qua
 dam liuiditate in parte superiori
 peccatū sanguis nō nāliter ebullientis signifi
 cat. vñ supius rubicūda 7 inferius maifeste
 liuēs i primis dieb⁹ 7 in sequētib⁹ i colore
 iops vel uino nigro corupto similis augma
 stica significat. Illa vero que ē in colore ru
 bicūda in primis 7 in sequētib⁹ diebus us
 qz ad sui finē: omotenu significat 7 similis ē
 illa q p auginastica significat. Postremo
 notadū primo q: i corūnis apparet illi co
 lores qui apparēt i uterpollatis: sed vtrunqz
 debēt esse itāstozes i otinuis pp maiorē ebu
 litiōē: 7 i sbā debēt eē magis spisse 7 turbī
 de ppter maiorē cōturbatiōem 7 ebullitiōem
 Secūdo q: colores vrinaz variantur in fe
 bribus oppositis mixta diuersitatem hūozuz
 peccatiū. vñ i emitrēto in quo ē plurimū co
 lere 7 modicū flegmatis apparz urina ruffa
 vel subruffa cū mediocri sbā. Qz si fuerit nō
 cū mltā colā 7 cū mltō stāte erit rmissior ut
 flaua cū sbā grossa. Et cōstār suo mō dicat
 de alijs: tua itaqz ē hos gradus fantasare.
 Nam ifinitē pene sunt ut patet. Ex quib⁹
 omibus hētur iudiciū de febrīb⁹ spīs simpli
 cib⁹ 7 oppositis p colores vrinaz sic declara

tos: iuxta illa que pmissa sunt de colore vri
 ne i affozissimis hētur. lxxij. quarte particule
 Quibus vrine limpide: aut albē male maxi
 mc uero si i nefreticis apparuit 7. xxxi. vij.
 Quibuscūqz distates siūt urine hīs i corpo
 re pturbatio sit. hic tamē applicari pōt 7 ca
 pitulo de sbā 7 tu cōsidera.

Capitulū tertiu de sbā urine.

Er substanti

am hic nō itelligimus sbāz sim
 plicē vel oppositā urine sed mo
 dū se habēdi in sbā ipius quo scilz ad grossē
 ciem: vel spissitudinē. Tenuitate uel subtilita
 tē uel mediocritatem inter hec siue ei⁹ dispō
 nem in tenuitate 7 grossicie ic. mō Aut. Et
 lz genus turbulētie uel claritatis d istinguan
 tur a genere sbē ab Auicēna secūda primū d
 vrinis tamen etiam sub eo oprehēdetur. Nā
 Auicēna sub rubrica de sbā vrine determi
 nat de turbulēta 7 clara: ut pz intietū. Nam
 de hoc genere nullā fecit mētiōem: nisi i capi
 tulo de sbā. Et quis ita sit tū scito q: uō om
 ne spissum ē turbulētū neqz ecōuerso filr: nec
 omne claz ē subtile: nec ecōuerso. Id op
 quod notandū q res ē aliquādo grossa op
 paca siue spissa aliquādo grossa clara: aliqū
 subtilis clara: aliqū subtilis oppaca siue spēs
 sa. Exēplū primū: ut carbo in quo remāse
 runt ptes terre pinate pibus diafōnis: aut
 qz multe sunt terre 7 pauce diafōne ic. Ex
 ēplū secūdū: ut cristall⁹: albumen ouis: gluten
 piliciū 7 hmoi. Nā multe sunt ptes in cristal
 lo diafōne aquee expanse 7 multe etiā torree
 opacte in quas penetrant in diafōne aquee.
 Exēplū tertij vt vinū depuratū multū: ut est
 maluaticū atiquū: nā multe sunt ptes diafo
 ne aeree 7 aquee omixte cū paucis terreis:
 hūc vō nullis. vnde diafōne dñant multuz
 ic. Exēplū quartū: ut i musto. In eo enī sunt
 multe ptes aquee subtiles: 7 iō dī subtile:

nō omne spissum est turbulētū neqz ecōuerso

In eo etiam sunt multe ptes terre cū ill
 aqis 7 aereis mixte ab eis nō sepate multuz
 7 nec multū omixte: hinc redditur opacum.

Quod si dicat de crystallo. Dicitur quod in crystallo di-
 asone sunt ita fortiter cum terreis mixte ut non
 sunt ab eis facili separabiles: ut sufficiens sunt
 grossas illuminare cuius oppositum est in musto.
 Et in summa causa diafonitatis est claritas prius
 Nam partes superficiales et centrales possunt ter-
 minare visus. Turbulentie vero causa est: quia cen-
 trales non terminant visus: sed bene superficia-
 les. Et hoc forte voluit autem. cum dixit de visis
 primo capitulo. Et cum dicimus turbulentias
 genus: aut claritatis intelligimus quod penetra-
 tio visus in ea est facilis: aut non est: sed adducat
 aliam causam et tu ibi. has autem duas contingit in
 urina posse comprehendere. Et quoniam de gros-
 scie et subtilitate est facta principalis intentio hic
 est advertendus modus quo comprehendit uri-
 nam fore grossam: aut subtile. Nam tentio uri-
 nali in manu dextra dicitur medicus indicem suum
 ponere ad latus urinalis distans per duos di-
 gitos vel tres usque ad quatuor: ita quod ipse cum vi-
 deat per vitrum et apprehendit eius quantitatem. Quo
 facto ponat eandem sub fundo distans ut su-
 pra et ipse precipiat per urinam tantum per medium
 et si digitus visus est ingrossari: vel apparue-
 rit sub manu quantitate: tunc urina erit gros-
 sa si non multum grossa videbitur tunc urina est
 subtilis. Et ratio quoniam quando spiritus transeunt
 de medio dempiori ad medium rarius fran-
 guntur a perpendiculari: et causant maiorem ba-
 sum in hac restrictione siue cingulum in oculo: sed
 quecumque sub maiori angulo videtur maiora
 apparet et sub minori minora. ergo ex digito
 visu sub urinali in magna grossicie iudicandum
 est medium per quod transeunt esse grosse aliis sp-
 paribus: et talis est urina: igitur etc. Et autem hic
 modus sit verus: oportet quasdam conditiones
 prius attendere. Prima quod digitus non mul-
 tum distet ab urinali. Secundo quod urinale non
 multum distet ab oculo. Tertio quod sit notabilis
 et mediocris quantitatis urine: quoniam quando
 pauca non sit multa refractione. Quarta quod op-
 tet medicum esse expertum in grossicie temperata: vel
 subtilitate: ut sciat sumere lapsum urinarum
 lapsarum in grossicie et subtilitate a temperata
 etc. Docet itaque medicum esse perfectum medico

nam partes superficiales et
 centrales possunt terminare
 visum

aut experto: hec sola quarta conditio sufficet
 Quidam tamen voluerunt hic uno signo tur-
 bulentiam grossicem claritatem et subtilitatem
 comprehendere dicentes quod si post urinale ponatur
 digitus: ipse male videtur: aut non multum
 clare comprehenditur. Tunc urina dicenda
 est spissa turbida. Si vero clare ac distincte et
 huius tunc dicitur subtilis et clara. Debet autem
 urina cadere ut medium inter oculum et digitum
 ut supra. Quod si medio modo comprehenditur: me-
 diocris erit. Qualis debet esse urina sani. de
 qua Avicenna de urina digesta. hec est me-
 diocris substantie tincture ad citrium trahens
 etc. Et iuxta hoc notandum est quod si plurima est
 substantia urine ponantur primo de crista: ta-
 men illa reduci possunt ad quinque: videlicet
 ad urinam subtilem absolute: ad grossam ab-
 solute: ad mediocriter spissam: ad mediocri-
 ter tenuem: et ad equalem: de qua equali sta-
 tum dicitur. Sed ut tactum est supra in pri-
 cipio secundi capituli siccitas et humiditas
 sunt causa factiva spissitudinis et subtilitatis
 Nam ab humiditate potest dupliciter ingrossari
 urina. Primo modo humores humectandi
 et liquidos ac cursibiles faciendo qui cum
 aquositate urinali permiscuntur eam spissam red-
 dunt. Secundo modo: quando ex nimia hu-
 miditate membra relaxantur per que facilius hu-
 mores cum urina exeunt: dato quod ipsa non red-
 dat ipsos cursibiles: immo ubi per angustiam
 viam et soliditatem membrorum materie siue
 humores retinebantur per relaxationem et am-
 plificationem descendunt non ex hoc facti cur-
 sibiles. Consimiliter dicendum de siccitate. nam
 siccitas uno modo facit urinam tenuem humores
 scilicet exsiccat et eos reddendo ineptos
 ad motum: ut sic ingrossantur: et cum urina
 exire non possunt: nec eam sic inspissare: ut
 si in epate sicco generentur humores sicci: et
 opilantes etc. Secundo modo quando membra sic ex-
 siccatu coaugustantur: et sic per viam angustam
 non possunt humores cum urina ad extra pro-
 pellere etc. Mediocritas autem inter hec medio
 modo disponit qualis debet esse urina sani
 et bene digesta. Que urina sani et bene dige-

Ita sic ab Avicenna describitur secunda pri-
mi de urinis. hec est mediocris substantie et
subtilis tincture ad citrinum trahens: et ipo-
stasis si ibi fuerit bone disponis secundum modum
que diximus ex albedine et leuitate et equalitate
et signum rotunde et odoris temperate: nec fetida nec
extincta: sed de hac plenius in fine eius de quan-
titate et de contentis tractatum fuerit. Ex quo
infertur quod per grossitatem et tenuitatem habe-
mus significare super multitudinem humorum
aut paucitatem: latitudinem viarum aut angustiam:
aut opilationem aut membrorum relaxati-
onem etc. Urina tenuis micta: que postquam
quiescit inspissatur aliqualem digressionem hanc oculum
tam significat. Nam natura commiscuit aliquam
substantiam cum aquositate et cum hoc ventum
et ille ventus impulit illam substantiam per to-
tam substantiam urine: et ideo in principio uisa
est tenuis. deinde per tempus exalato uento
substantia illa raro facta a uento inspissatur
unde et uisum spissa redditur. Urina spissa
micta: que postea spissa remanet maiorem
quam prima significat digestionem: nam natura fa-
cit potens perturbare: licet non fuerit potens
segregare. Cum autem spissa remanet significat
maiores impressiones ex parte uenti et humi-
ditatis. Urina spissa micta: que postea dispo-
nit et clarescit maiores habens omnibus digressionem
significat. nam ex hoc arguitur potentia uir-
tutis in segregando. Nam calidum est segrega-
re etrogena primo de generatione. Iste ta-
men urine significat egritudinem esse in pri-
ncipio precipue cum sunt cum uariis remissis.
Diuersificantur tamen quoniam quod
est micta spissa et postea attenuatur est maxi-
me prima augmento. Que uero est tenuis
et tenuis remanet est magis elongata. Alie ne-
ro medio modo et cetera. Quod si iste urine sic
perseuerant longo tempore longum morbum
significant. Urina ualde tenuis in omni dis-
positione significat priuationem digestionis
aut in uenis opilationem: aut epatis debilita-
tem: et canalium urine que non attrahunt nisi
quod est tenue et si attrahunt non eiciunt ex-
tra nisi quod subtile est. Sunt multe aque po-
tationem: aut uehementis frigiditatis com-

plexionem cum siccitate. Et dicitur est ualde
tenuis: quia aliquantulum tenuis non omnimo-
dam digestionis priuationem significat.

Urina tenuis: ut supra in egritudinibus ap-
parens debilitatem digestionis significat.
nam non sit debita commixtio partium grossa-
rum etc. quemadmodum debet fieri a uirtute.
etc. Nam potentia uirtutis in spissa monstrat
cum ad subtilem uenit et contra in subtile
cum ad grossum. Urina hec deterior est cum
apparet in pueris quam in iuuenibus. Nam cum
sunt humidiores eorum urine debet esse spissio-
res. Cum itaque in egritudinibus acutis ap-
paret signum quod magis elongatur a natura-
li dispositione et cetera. Tenuitas urine in crisi
sine ordine quando de grossa mutatur ad sub-
tilem reciduationem pronosticat. Et dicitur
sine ordine quando de grossa mutatur ad
subtilem. Nam tunc signum quod tunc reci-
nentur materie que subuersionem facere po-
terunt etc. Urina multum spissa secundum plurimum
maturitatis significat priuationem: et secundum mi-
nus humorum grosse substantie maturitatem
Nam uisum significans digestionem debet
esse debite substantie. Si ergo fuerit ualde
grossa significat impotentiam calidi subtilia-
tis. In statu tamen febrili de materia gros-
sa: et in apertione apostematum potest esse
signum bonum: ut in tempore quo natu-
ra consuevit facere crisin: hec uisum appa-
rens in acutis egritudinibus: ut plurimum si-
gnificat malum. Nam in eis propter subtilita-
tem materie debet apparere subtile que si
grossa apparebit: significat ebullitionem for-
tem et materiam ingrossatam per uiam adu-
sionis cum uehementis incendium denotabit.
Urina spissa micta in multa quantitate et spissa
est sanior spissa micta in pauca quantitate et pau-
lati. Nam prima significat obiam mae et uiculis
potentiam: extra secunda. Cum uisum tenuis in acu-
ta egritudine ad spissitudinem uertitur et non
sequitur requies et corporis lenitas. liquifactione si-
uificat. nam significat uehementis incendium aliquas
etc. unde apparet aliquod uictuositatis.

*urina hec deterior est cum
apparet in pueris quam
in iuuenibus*

Urina calida est segregare etrogena

pitis dolore 7 cōfractione 7 pulsatiōe in tym
poribus in corpore sano febrem futuram de
nūciat. Ex hīs enim arguitur ebullitio in
materia a qua eliciāt vapores ad caput hec
signa facientes. Urina tenuis in cuius pri
bus rubedinis 7 citrinitatis fuerit diuersitas
laborem inflāmantem significat. Lassitudi
nem ex inflāmatiōe contingentem . nam hoc
comprehenditur ex diuersitate illoz colo
rum: quozum quilibet significat caliditātē 7
inflāmatōem. Et ego vidi hanc vrinam in
parte superiori iqueam: 7 in inferiori citrinā
hec vrina cum tenuitate in qua apparent in
fundo sicut fursures egritudine nō existente
in vesica aduersionem flegmatis significat.
si ad rubeum calorem declinauerint: signifi
cat aduersionem in renibus adesse. Urina spiss
sa in febribus acutis ad summū multos sig
nificat hūiores: 7 fortasse significat liq̄factio
nem. Nō eim in acuta ex paucitate humorū
alijs paribus debet vrina grossa fieri vt pa
tet. Urina spissa remanēs spissa ī pauca
q̄titate micta: casum virtutis denūciat.

Urina micta aquosa: que aquosa remā
net significat priuatiōem digestiōis omio: nā
est signum iporetie caliditatis digerentis: 7
etiam debite expellētis coleraz. Uria na
turalis coloris que facilliter migitur supflue
spissa 7 multa fm plurimū significat bonita
tem expulsiōis multarum materierum: dato
q̄ aliquādo significet perditōem. Ex facili
tate mictis eius 7 multitudinē arguitur po
tētia virtutis 7 obedientia materie. Quod
si fuerit pauca 7 difficulter micta expectat
perditio: quoniam arguitur q̄ ibi sit multitu
do materie cum debilitate virtutis. Uri
na spissa bona est in crisi bus egritudinū sple
nis 7 februm permixta: 7 patet. Urina
spissa in qua sedimē ē arenosum significat la
pidem. Nam lapis nō est aliud q̄ arena ꝛ.

Nota tamē q̄ si illud sedimē ē albū signi
ficat lapidē vesice. Si vero rubeum renium
ꝛ. Urina spissa que apostematam signi
ficat apertōem: ut vidi in pleureti cognoscit
ex eo quod ei admiscetur 7 ex eo quod pre
cessit. Nam apertō-apostemate apparet ī urī

na materia saniosa reddēs vrinam spissam
7 est fetidi odoris. Cōsimilr p̄ctale fursures
7 huiusmodi sunt signa huius deuotiōis fru
stra talia ab epate decēdi. Ex eo quod p̄ces
sit quoniā ubi prius fuerit significatio apo
stematis vesice renū vel epatis int si ap̄a fue
rit ī gibbo debilitate vtute epatis ī sequestrā
do sanguinem vrina prius apparz ut lotura
carnis recētis. Sitr si in ocauo reludate mā
ad itestina: egestio silis videbit. Itē ī pleure
si si vria spissa ꝛ ut sup̄ videbit significat ap
tionē apostematis: materia trāseūte p̄ artcri
am adorti: aut venas sibi pp̄iquas. Nā hec
sunt pp̄ique pleure . vnde p̄ pozositates de
scēdedo ingreditur vias vrine ꝛ. vnde Hui
cēna de substātia vrine: tūc apostema quod
ē apostematū lateris exiit ex parte arterie
maioris. Quod si sanies fuerit bñ digesta o
ueniens ꝛ. non tamen q̄ via transitus saniei
hora crisi ad vias vrine nō est medica beñ
nota. Urina spissa in sano qui dimisit ex
ercitium in qua apparet sicut pus 7 vir^o te
hne: quandoqz est signum liberationis lassi
tudinis in quam incurrit ex dimissione exer
citiū Nam tunc comprehenditur materiam
congregatam euacuari: que erat ut pondus
7 grauedo ꝛ. Urina spissa sic egrediens
aliquando significat de opilationē epatis 7
venarum ante ipm: aut splenis aut stomacē
ꝛ. Comprehenditur autem ex dolore 7 gra
uamine 7 ex colore: quoniam si fuerit ex sple
ne erit illuc dolor 7 tendet ad nigrum: cui ab
eo colera nigra veniat ꝛ. Et cōsimiliter d̄ ali
is. Nāz in opilationē epatis vrinā spissa ap
parens significat aptōem opilationum ei^o 7
viarum vrine p̄pter quod expectanda est in
liberatōe opla flux^o epatici otingētis ex o
pilationē ꝛ. Uria spissa silis vrine alioz uel
alioz aialitū q̄ declinat ad albedinē cū p̄tici
patione cuiusdam citrinitatis humorum cor
ruptionem significat. Et quod magis signifi
cat est flegma crudum: in qua aliqua calidē
tas operata fuit 7 ipsum cum grossa vento
sitate ebullire facit: significat 7 quandoque
dolorem capitis vennum: aut silicidium
flegmatis a capite ad tracheam arteriā q̄ s̄

pfeueraverit significat litargia. urina tenuis q̄
 siccis ē i diabete: n̄ ei siccis pfeuerat i egritudi
 b^a acutis cū pmixtiōe rōis morte p̄notificat p
 pter ea q̄ m̄ae sup̄ueniūt cerebro: ⁊ aufertur
 anīma secūda p̄mī. Urina tenuis i grossaz
 ouersa in febre acuta cum signis bonis signi
 ficat crīsim cum sudore. Quod si nō fuerint
 signa bona ⁊ aderit febris uehemētis inflā
 matiouis significat inflammationem in corde
 aut epate. Urina grossa que ante crīsim
 clarificatur in febre acuta est signū nō bonū
 Illud enim ē signū retentiōis materiē ⁊ de
 sectū nature in expellēdo eas. Urina grossa
 turbulenta in qua non residet aliquid nec cla
 rificatur significat ebullitionem ppter vehe
 mentia caliditatis extranee ⁊ debilitatem in
 nate digerentis: quia ppter in morbo acuto
 est mala: ⁊ hec ē ut subingalis. Propter
 quod notādū q̄ dupl̄r causari potest hec uri
 na turbulenta siue subingal. vno mō pp mor
 tificatiōem caloris: qz cū debilitat eā ⁊ debi
 litat effectus. S; sequestratio partiū subtiliū
 um a p̄tibz grossis sit a calore: ergo ip̄o de
 ficiente sequitur p̄mixtio subtiliū cū grossis
 Et est simile sicut inspissatur urina ab acre
 extrinseco quādo corrūp̄itur. Nā medici or
 dinant: ut teneatur in loco calido: ut supra
 ut fiat hec p̄mixtio ic. Et si queratur
 quare partes terre derelictē ic. nō descēdūt
 ic. d̄r q̄ hoc ē ppter puitatez eaz. vnde red
 duntur ipotentē ad diuidēdū mediū. nāz in
 eis sic puis ē fatis remissa grauitas. Aliomō
 fit ppter fortem ebullitiōem. Nam cū accidit
 ebullitio i humiditate que est cū sanguie trā
 missa: etiam ebulliūt humores ad intra v̄as
 vnde partes fecales grosse om̄iscantur cū illa
 aquositate: ⁊ quia aquositas facta est re
 bellis: ⁊ nature disproportionata mem
 bris: hinc insurgit virtus expulsina: ⁊ ex
 pellit ipsam sic turbidam per v̄nas vsque
 ad venam chilis: ⁊ ab ista per venas emul
 gentes ad vesicā: ut supra in p̄cipio tracta
 tus. D̄r etiam hec urina mala in morbo aci
 to nam cū materia faciēs morbū acutum sit
 subtilis etiam urina debet esse subtilis. Si
 ergo est grossa significat uehementem ebulli

tionem ⁊ grossam mām p viam adustionis
 ⁊ multa debilitatē calidi non potentis subtri
 liare ic. Sed urina subingalis que est ex ebn
 litiōe appars in p̄cipio que vero ex mor
 tificatione apparet in fine morboz acutoz
 Et de hac urina loquitur Galienus quarto
 affoz om̄to. lxx. ppter enim humoris cor
 ruptionem ⁊ actionem caloris fortis in ma
 teriā grossam: ex qua actionē accidit ebulli
 tio cum ventositate grossa turbante sit: hec
 urina quemadmodū videmus in actione ig
 nis in picem rasinam ceram ⁊ huiusmodi.
 Nam statim apparet ex actione ignis aliq̄d
 talium eleuatio rei corpulente turbate ex vē
 tositate grossa eleuata. Unde ppter p̄notifi
 cationem subdit Galienus. Quedam autem hu
 iusmodi v̄inarum turbulente existunt: que
 dam ipostasim grossam velociter faciunt qz
 cum fiat velocitatem cessante morbi signifi
 cant. Que vero ipostasim non faciunt ⁊ tur
 bulente existunt: ut est subingalis si virtus ē
 fortis longum morbum significat: si debilis
 mortem. Ex parte coloris ⁊ substantie simi
 lē: urina oleaginea: cuius color ⁊ substantia est
 similis oleo est mala: si tamen alia appare
 rint signa bona non est verenda. Item muta
 tio vrine subito de signis laudabilibus ad
 signa vituperabilia in egritudinibus acutis
 significat mortem: quoniam significat subiti
 casum virtutis ppter p̄anitatem accidenti
 um. Urina oleaginea: quādoqz significat
 p̄mixtionem rationis: ⁊ specialiter quādo
 facta est ex exsiccatiōe: quia tūc facta est eli
 q̄tio ⁊ consumptio humiditatum cerebri ic. ⁊
 hoc in egritudine acuta. Urina que i p̄
 cipio acutarum conuertitur ad grossiciam:
 ⁊ ad albedinem ⁊ remanet sic lenta ⁊ turbi
 da: ut est vrina asini: ⁊ incipit exire in volū
 tarie cum vigilis ⁊ inquietudinibz significat
 spasimā v̄riusqz lateris: cui succedit mors ⁊
 spāl̄r qz nō fuerint signa alia bona iuncta.
 In affozisimibz habetur de substantia vrine
 quarta affozisimoz. lxx. affozisimo. Quibz
 vrine grosse ⁊ globose nō sine febre multitu
 do ex h̄is tenuis veniens inuat. Maxime
 vero talia sunt quibus ex p̄cipio vel p^a

principium: aut celerius ipostasim habent.

Item. lxx. eiusdem. Quibuscuq; in febris
bus vrine cōturbate velud subingalūz hīs
capitis dolorem: aut ad sunt: aut aderunt.

Capitulum quartum de quantitate vrine

Quantitas uri

ne sumitur ex eius multitudīe
paucitate ⁊ mediocritate. vrie

enim multitudo sine quantitas multa ex sep-
tem cāis sumi potest. Primo quidez mlti-
plicatur vrina ob cibū multū ⁊ potus assup-
tionem ⁊ potus precipue vt supra. vnde si qd
cibū multū ac potum assumpserit ⁊ nō forti
exercitio: exercitetur aut sudorem non multū
plucanerit: aut non fuerit multum calidus
⁊ siccus: ⁊ vrinam paucam fecerit suspican-
dū ne illa aquosa superfluitas retenta in lo-
cū mediū inter syphac ⁊ mirach comprehendē-
datur ⁊ tandē idropem pueniat: cū hīs ta-
men hic attento qd fluxū ventris non paciat
nā ex mltō secessu paucificat vrina q̄to af-
fōz. Secūdo multiplicari potest ex imple-
tione multoz humorū in venis existentium:
a quibus multa refecatur humiditas in ve-
sicā descendēs. Tertio mō in via crīf natu-
ra creticante p illaz viā. Quarto quādo
febris est incensina liquefactiua liquefaciēs
humores corporis vt aīz dissoluitur flegma
spālri: aut cū dissoluitur hūiditates natura-
les: vt in principio ethice: vnde tunc sequit
nō alleviatio: sed aggranatio: ⁊ tūc apparet
vrina vinctiosa: ut supra in precedenti capī-
tulo. Quinto ppter nimiam renū calidi-
tatez: attrahentē ad se aquositatē ab epate:
antequam digō fiat in eo: ut est in diabetica
passioe: ⁊ tūc vrina est valde multa ⁊ aquo-
sa tenus quēadmodum accidit in crapula.

Sexto usus diureticoz virtū aquosi ⁊ h^o
mōi: que vrinaz multiplicat. Septio pui-
tas expulsiōis aliaz superfluitatū: iuxta illō cō-
mune: tria sunt que augmētata se diminuūt:
⁊ dimiūta se augmētant: Sudor: egō: ⁊ vri-
na. Paucitas vero nouē cāis fieri pot: Pri-

mo quidē pp paucitatē cibi ⁊ pot^o. Secūdo
evacuatio p altas regiōes: ut ē egō sudor ⁊
hmōi. Tertio opilatio in viis vrialib^o: aut
collo vesice cōtingēs: ut in calculosis aut ali-
ter quōz ex alio hūore zc. Quarto qz aquo-
sitas retinet in loco aliquo: ut in idrope.

Quinto pp nimia febrile caliditatē cōsumē-
tem humiditatē: ut cōtingit in febre acuta: ⁊
ē signū mortale: Sexto pp mortificatōez ca-
loris ⁊ virtutis: ut in p̄mis mortū. Septio
pp nimia frigiditatē paliticantē vesicā ut in
stanguria. Octavo ⁊ particularius ex apo-
stēate anī: aut colli vesice ad extra: aut apo-
stematū matricis coartantis collā vesice ut
qñ factū ē in ateriori pte matricis: aut cōstri-
ctis vesicā: ita qd nō potest simul multa q̄-
titas emittē: sed necario paulatī mingit que
admodū cōtingit in pregnatib^o i qb^o fet^o cō-
p̄mēs vesicā ē cā frequentis mictus ⁊ pancē
hec tū cā sub eo qd dictū ē de opilatōe cō-
phēdi pōt. Nono cruditas ⁊ opacitas hūoz
pōt esse cā paucitatis vrine quoniā sic dispo-
siti nō descendūt cū vrina: sed remanēt fixi zc.
De vrina pancē q̄tatis ingratū ē. qd ipa v-
tutis significat debilitatē. Et illa qd ē minus
eo qd bibit resolutōez multa significat ⁊ ap-
titudiez ad idropē. Sz oīz ista moderare ⁊
nerificare ex hīs que dicta sunt de cā pau-
citatū. ⁊ tū cōsidera. Tria multe q̄tatis q̄z
significat liquefactōez ⁊ tūc ē mala: q̄z sup-
fluitatū liquefactaz zc dictū ē. Vrina diuer-
saz disponū: que q̄z mingit multa: q̄z
panca. ⁊ q̄z retinet ē significatio laboris
⁊ pugne nature: ⁊ ē significatio mala: quoni-
a significat nāz nō eē potētē ad cōtinuadum
motū ⁊ pugnā cōtra māz ⁊ q̄z significat gros-
situdinē hūoz ⁊ qd ipi difficulter suscipiūt di-
gōez. Si feb. fuerit geta significat lōgitudi-
nē pp grossiciē hūoz. Multitudo i acutis ē
egritudinibus cū p^o ipaz nō adueniat requi-
es ē significatio ethice ⁊ spasmi ex inflammatōe
one ⁊ sudor: quia. s. si p^o eū nō sequit req̄ez.
quoniā ē signū eliquationis ⁊ inflammatōis. hu-
miditatum ⁊ exsiccationis earum: ⁊ ex cōs-
sequenti non mīretur si spasmus de siccitate
expectatur ⁊ precipue in pueris ⁊ filib^o zc.

quodque multiplicari potest
ex frigore in multitudine
humorum in venis existentium
civili

Ex quibus concluditur q̄ mediocritas vri
 ne ex causis medijs causatur. Et tu conside
 ra. Et congruum videtur: ut post de
 terminationem de substantia vrine: et ei⁹ q̄
 titate: agat de qualitate sepatōis ei⁹. Itēq̄
 aduertēdum q̄ quādo patiens febrem acuta;
 nō potest migere nisi parum et cum dolore
 absq̄ vulnere: aut apostemate in instrumen
 tis vrine. et habet pulsum frequētem et debi
 lem ē signum malum. Cum retinetur urina
 i febre cōtinua: et est vehemētia doloris ca
 pitis et multitudo sudoris signum est futuri
 spasmi. Urina que guttatim stillatur i febre
 cōtinua et cum vehemētia doloris capitis et
 cū multitudine sudoris significat zuzesi. i. zē
 Urina que guttatim distillatur i quiete signi
 ficat fluxus sanguis narium. Quod si febris
 fuerit acuta iccēlinā significat dispōem malā
 et adueniētes cerebro. Et si fuerit quīeta sig
 nificat multitudinem repletōis et debilitatē
 nature i expellēdo. Et cū vrine i egritudib⁹
 acutis egrediētis i volūtariē est debilitas v
 tūis: aut nocuentā i cerebro: et nō sit illud
 nisi ppter ascēssionem materiē acute calefēcē
 ad cerebz̄ quare cōicat ei mēbra lacertosa.
 In afforismis secūdus quire. Urina noctu
 multa facta modicū secessum significat et ex
 uerfo. Aliū. secūde. Quibuscūq̄ ex strā
 guria pleon inascitur i septē diebus pereūt
 si vero feb. superveniēte vrina multa fluxe
 rit. Stranguriam et disūriam repletio vini
 et fleubotomia soluit. Incidere vero venā:
 que est intus talum bonum. Postremo
 notādum q̄ mulieres plus multo mīngūt vi
 ris: ppter tres causas. primo ppter impotē
 tiam virtutis ad resoluēdū mās superfluas.
 Secūdo: quia sunt magis humide alijs pa
 ribus. Tertio: quia habēt vasa valde lata:
 et ampla. Et ideo caue ne ab eis sis decept⁹
 q̄ frequenter nō ostēdūt totam quantitatem
 vrine eaz: ne ex tāta quantitate ne dices in
 dicet eas multum potasse.

Capitulum quātū de cōtētis vrine.

*(mulieres plus multo mīngunt
 visis ppter tres causas)*

Er contentū

vri hic satis vtr̄ itelligo oē illō
 q̄ pōt colorē sbāz: et q̄titatē a se
 in aliquo in urina comprēdēditur. Unde et
 sub contento hoc modo odor et sapor et spu
 ma comprēdēditur plurimū in capitula spe
 cialia ac dīsticta de hīs fecerunt: sed ob ma
 iorem breuitatem omnia hec cum alijs cōtē
 tis sub vno comprēdendam capitulo. Con
 tenta itaq̄ sunt. xxi. scilicet odor: sapor spu
 ma: pinguedo: ampula. circulus: granula: ne
 bula: humor: pus: sāguis: spuma: atemus: ipo
 stasis: fursurum: crinoydes: squame: ciuis:
 pilus: sabulus: vapor. Et de decem et nouē
 tales reperūm̄ versus. Circulus: ampulla
 granuz: nubecula: spuma: pus: pinguetudo:
 pilus: sanguinis: arena: chinus: fursurea: cri
 uoydes: squame: partes athemose. spuma: ci
 uis: sedimen: spūs alta peteus. Quibus ad
 dantur odor et sapor: de quibus prius. Uri
 na odore priuata fm plurimum frigiditatē
 completōis: aut superfluum cruditatē sig
 nificat. Nam odor qui est qualitas secūda ex
 dominio coloris consurgit: et dē fm plurimū
 quoniam materia habētē raptuz ad superiora
 vt in frenesi discolorata et odore priuata: et
 tamen est ibi caliditas zē. Et quarto afforuz
 afforismo. lxxij. Urina talis plerūq̄ in acu
 tis egritudinibus extīnctionem caloris signi
 ficat: nam factus est impotens ad cōmiscēdū
 humores odores facientes in vrina propter
 eius extīnctionem et cetera. Cum vrina
 fuerit odoris fetidi et habuerit maturatiōis
 tunc significat scabiem: aut vlcera in instru
 mentis vrine. Quod si non adfuerant signa
 maturatiōis suspicandum est ex putrefacti
 one in venis existente hic contingere. clara
 sunt hec. Nam fetoz putrefactionem signifi
 cat. Item oportet signa alia notare de lesio
 ne aliorum membrorum: si canou iste verū
 cari debet. Cum talis apparuerit vrina: et
 non vicio illorum membrorum: et hoc in fe
 bre acuta signum malum. Nam vehemētē
 putrefactōē et rebellioē supfluitatē p̄tēdit.
 vria cō odor ē ad acetēdies trahit putrefactōz

humor frigidā substantiam habentiū signifi-
 cat calore extraneo supante. Nā calor extra-
 neus iudicēs in humoribus frigidis ebulliti-
 oēs causat faporē acetosum: lz etiā a frigido
 possit causari: ut prima primi de humorib⁹
 hec urina si in febribus acutis apparuerit:
 mortem pronosticabit: quoniam tunc erit sig-
 num q̄ hic odor causatus est a calore remis-
 so ⁊ mortificato naturali supante extraneo.
 Urina cuius odor ad dulcedinē trahit dñi-
 us sanguis significat ad dulcedinē. i. ad mi-
 tem ⁊ suauē: ut est odor lactis nel sanguis:
 ita q̄ debēs iudicare de tali odor prius de-
 bet habere noticiam de odore lactis nel san-
 guinis. Urina cuius fetor siue odor ē multū
 acutus māz colericā denūciat. Nā cū sit hu-
 mor subtilis valde calid⁹ ⁊ acutus hinc ei⁹
 odor ē. Urina cuius fetor vel odor ad acre-
 dinē trahit melācolicā significat materiā: quā
 melācolia ipsa est acri odoris. Nota ta-
 mē q̄ ⁊ flegma acre est huiusmodi quare di-
 stingue ex parte grossiciei ⁊ subtilitate vrine
 quando in flegmate est grossior. ⁊ In acutis
 egritudinibus cum fetor in vrina presentabi-
 tur postea subito remouebitur ⁊ nō fuerit se-
 cuta alluuiatio signum erit casus virtutis:
 quoniam ex quo non alleuiabitur signū erit
 cum alijs in materia putida retinebit: ⁊ q̄
 virtus facta est impotēs expellere. Postre-
 mo scito q̄ cū in sano vrina fetida perseue-
 rauerit significabit febrizum putredaz euētū
 aut retentem putrefactōem minozari: q̄ ex
 consequenti alluuiatione apprehēdetur p̄ ei⁹
 mictum. Nā perseverante putrefactione nō
 alluuiato corpore merito expectande sint fe-
 bres ⁊c. De sapore autē quomodo multi-
 trufatores dicūt esse necessariū ad cognitio-
 nem disponū vrine dico verbū Auic. secun-
 da primi de vrinis primo capitulo. Sunt q̄
 dam q̄ inter hec genera ponit genus tactus
 ⁊ genus saporis: sed nos picimus. Urina ta-
 meū salis est saporis: vt supra.

De circulo.

Circulus est

quid supeminēs urine: ⁊ ideo a quibusdā p-
 nūciatur nō esse vere inter cōtenta vrine em-
 merandus: de quo circulo ⁊ eius significatō
 ne in dispōne hūani corporis est suspicandū
 ut sit satis efficac⁹ signū: imo iter signa nedū
 fortia: sed neqz mediocria sit numerād⁹. Cū
 ab auctoribus nostris prestantissimis: qui d-
 significationibus supris ab urina ⁊ cōtentis
 eius nulla de eo ⁊ spalis fiat mētio. Unde
 neqz ipo. neqz galie. neqz isaac neqz Auicē.
 de eo quicqz dixerūt. Salernitani tamē de
 eo mentōem fecerūt: qui fortasse ex longa vr-
 ine inspectōne aliquid veritatis ex eo cōpre-
 henderunt. Et quod dictum est de eo intelli-
 gatur de granis ⁊ partibus atomosis. Et quo-
 niam iuuenes maxime omnia intelligere cu-
 piunt: hinc breuius q̄ potero suis locis men-
 tionem faciam: non obmittens que erunt ad
 eoz plenam intelligentiaz. Circulus ē sbā
 multū aquosa ⁊ diafona ex p̄cipatōe p̄tū
 multū aereaz in circūfercutia vrine uilu cō-
 p̄hensa. Et dī comprehensa quoniam etiā ei⁹
 substantia p̄ totā superficiē vrine expandit: que
 tamen nisi nō cōprehendit. Et sicut in supe-
 riori parte vrine: collocatur ita dicūt super
 partes corporis superiores: ut cap̄ i. habe-
 re significatōem: nam videtur ip̄ merari:
 ex partibus lenioribus materiaz petentib⁹
 superiora: Circulus albus spissus significat
 abūdantiam flegmatis in parte capitis po-
 steriori: eo q̄ in illa magis abūdat flegma.
 Circulus citrinus presentiam humorū co-
 lericorū in dextra parte capitis significat: eo
 q̄ in illa magis abūdat colera. Circulus in
 substantia tenuis colere pallidus uel infc⁹ hu-
 morū aut vaporū melancolicorū ascensuz ad
 partem sinistra capitis significat eo q̄ in ea
 parte est splen. Circulus in colore rube⁹
 in substantia spissus vaporū aut humorū san-
 guineorū ascensum in parte anteriori signifi-
 cat. Nam in parte anteriori sunt plures ve-
 ne ⁊ arterie que sanguinis multi sunt cōtenti-
 ue. Unde cōstantinus in viatico. Caput in
 quatuor diuiditur partes. Nam in postero-
 ri dominatur flegma. In anteriori sanguis.
 In sinistra melancolia. In dextra colera.

Et cū ab hīs causis circulus causari habeat
hinc ꝛ.

De ampulla.

Ampulla ē cor

pus parū rotūdū ex ventosita
te grossa: aut vapore icluso sub
partibus viscosis ⁊ aqvas vrine genitū in su
periori eius parte eminens. Nam vētositas
grossa inclusa in partibus illis ad superiora
elevator in cupum: quemadmodū videmus in
spūto emisso per calām a pueris. vnde faci
unt ampullas magnas. Naꝫ i medie vie spu
tū viscosū: aut aqua viscosa secū trabēs ae
rez incubū: ut in rotūdū elevator per subicu
sionē aeris petētis exitū: ⁊ ppter ipm spūto
uel aquaꝫ phibētēz sua grossa viscositate ip
suz exalare. Nā quādoqꝫ cōtingit qꝫ viscosi
tas ē pauce resistētē. vnde tūc facilliter fran
guntur āpulle: ut quādoqꝫ apparꝫ qꝫ scis
āpullis in migēdo vrinā statim rūpuntur.

Ex quo inferitur qꝫ alijs paribus qꝫ vinū
qꝫ transnascitur lōgiori tpe est melius illo qꝫ
paucō tēpore eas detinet: ⁊ dictū ē grossa vi
scosa ꝛ: quoniam si vētositas esset vald sub
tilis exalaret similiter: si humiditas nō esset
viscosa notabiliter nō resistētꝫ ꝛ. ita qꝫ requi
ritur hic quod dictum est. Et ppter iuue
nes sciendū: qꝫ quādo in homie reperitū hu
mores crudi viscosi ⁊ ventositas grossa: ⁊ il
li expullātur p vias vrine: tūc in eoz trāsi
tu per angustos meatus cōmiscuntur: ⁊ cum
ad extrapellātur vētositas petit exitū ⁊ ptem
superiores. Vnde humor sua viscositate exi
tus: talē phibēs ē causa: ut inde ampulla ge
neretur: ut dictū est. Ex quibus inferē qꝫ
alijs paribus quāto ampulla fuit mior iudī
candū est eam tāto magis per āgustiores vi
as deriuatā eē. Vnde multi volūt cū āpulle
suerūt grosse iudicādū eē super dispōem sto
machi ⁊ mēbroꝝ nutritiuoz: quoniam vie sūt
latiores hīs que sūt mēbroꝝ superiorꝫ ⁊ cū
suerint subtiles sup dispōem cerebri ꝛ. In
fertur secādo qꝫ vrinali tali apparenē i mor
bo salicet cū āpullis multis ⁊ grossis ⁊ ipsa

44
pseuerate signū est lōgitudinis morbi ipsius
Inferitur tertio qꝫ hecurina lutur lapidē
in renibus pnoticanur. Nā cū hūiditas ista
viscosa p ipos renes transeat: que nō digeri
tur nllī in longo tempore arbitrādā eaꝫ ibi
detineri cū ipa sūt grossa: ut suppositū ē ⁊ lo
cus angustus: quare in tempore aduretur ⁊
in lapidez cōuertetur. Et hoc est quod volū
it ipo. septio affōꝝ affozismo. xxxij. Quibꝫ
cūqꝫ in vrinis supnatāt āpulle hīs nefretica
significāt ⁊ lōgā egritudinē fore. Inferitur
quarto qꝫ iste significāt viscositatē humoruz
⁊ vētositatē grossaꝫ i corpore habūdātes: pꝫ
quoniam sūt effectus harꝫ caz. Inferitur
quinto qꝫ talis urina apparēs i morbis renū
ē iudicāda mala: pꝫ quoniam ostēdit materiā
ex qua facillī generari potest lapis: etiāꝫ ma
teria viscosam grossam frigidā ac vētositatē
grossaꝫ frigidā ac vētositatē grossam: ex quī
bus renes ipi multū granari pūt ob caz au
gustias vias. Viscositatē aut āpullaz maio
rē aut miorē cōprehēdemus: ut de spuma dī
cetur. Et tu ibi.

De granis.

Granis sunt cor

pora pua que ppter eoz parū
tatē nix uiluz mouent: ⁊ genita
sunt ut āpulle: sed ppter eoz puitatē nō dicitū
tur āpulle: ⁊ ista apparēr in circulo: ⁊ aliqūā
do sub circulo: ut dictū fuit in de vrina preg
natū. habent aut modicā significatōez vltra
illud quod dictū fuit: nec de eis veteres mē
tōem fecerūt: significāt aut mām reumatizan
tem: ut de minutis ampullis ꝛ. Scito tamē
qꝫ causa in eis nō est ita fortis sicut i āpulla.

De nebula

Nebula est que

dā obūbratio in superiori regi
one urine apparēs ex aduistiōe
hūoz genita nō facta aduistiōe in hūozibꝫ:
⁊ maxime in principio febrū in magna epa
h

tis supercalefactōe accidit ab hīs vapores
 magnos cleuari: q̄ expulsi cū aquositate vzi
 nali. deinde sua natura supiorē regionē vzi
 petētes ip̄m obābrant. Ex quo apparz q̄
 tali apparēte debet esse difficiltas anhelit̄
 Et forte hoc ē q̄ quidā dixerūt ip̄am signifi
 care angustia pectoris fm plurimū. In affo
 risimis. lxxi. quarte. Quibus secūdo die cgrī
 tudo terminatur hīs nubē habz rubea quar
 ta die nrima 7 alia signa fm roem.

De spuma.

Spuma nō est

aliud q̄ multaz ampullaz ag
 gregatio: que ex eis d̄ sit causi s
 ex quibus ampulla. Sed vltra illas nota
 q̄ caliditas i humoribus ebullitiōē inducēs
 7 magnam partē in vaporē quertens ē causa
 factiua spume 7 ampullaz illis vaporibus i
 clusis: vt dictū est. Sed due cause dicte fue
 runt imediate hec nota. 7 tertia meditata.

Cognoscitur spuma que a calore generat̄:
 ab alia que ex alijs generatur cāis quoniam
 illa ē tincta parua 7 minuta: alia vero econ
 tra. Ex quo infertur q̄ aliquando habet
 significare super mām frigidā grossaz. aliqñ
 super fortem calorem: p̄ sui colorē etiā signi
 ficamus sup mām: 7 cū fuerit alba sup frigi
 dā 7 cridā: 7 sic ut plurimū ē. Citrina vō su
 per mām colericā grossam 7 viscosam: vt in
 icteritia citrina. Item in supercalefactione
 epatis. Nigra super melācolia flegmatī ad
 mirtaz: vt in icteritia nigra viridil significat
 adustione. Linens mortificatōez spuma ma
 gna: quia longa lata 7 p̄sunda: 7 quando ē
 vnins digiti vel circa multā viscositate 7 vē
 tositatem significat ecōtra p̄na. Eius autem
 viscositas magna aut parua cōprehenditur
 ex conuassatione vzinālis. nā si ex tali con
 quassatione spuma cito frangitur est pauca
 viscositatis si tarde multe 7. Spuma multa
 7 āpulle multe p̄seuerantes significat opilatō
 nem. nā signū ē q̄ corpus abūdat vntositate
 multa: que si p̄ vias tā angustas a natura ex
 pellitur: signum est q̄ opilatō in alijs vīs p̄
 quas natura cōmodius poterat expellere cō

siderā.

De pure.

Es est humi

ditas putrefacta in fundo vzia
 lil apparēs: d̄ quo dicitur am
 plius: cū locutus fuero de ipostasi. Potest
 hoc pus a pluribus locis puenire. Primo
 ab ulcere colli vesice: 7 est fm plurimū 7 tūc
 patiens sentit in extremitate virge: 7 est sani
 es multa: 7 sentitur fetoz notabilis ex eo odo
 ratu 7. que collige: xix. tertij capitulo pprio
 quando est ex ulcere in poris vtridibus. Et
 tunc sanies est pauca: non cū fetore tanto 7.
 Quandoqz est ex renibz. Quandoqz ex epa
 te. Quandoqz ex apostemate aliunde genito:
 ut est videre in pleuresi cum nā purgat per
 illas vias: vt supra. dolor enim 7 cetera sig
 na distinguit inter hec. Et si fuerit ex epate
 dolor in parte dextra sub ipocōdrio 7. nā si
 gna distinctina suis collige capitulis: nō icō
 uenit tamen aliquando emittere mām sanio
 sam dato q̄ nō fuerit ruptū apostema aliqñ
 in mēbro particulari 7 tu sidera. In affo
 risimis q̄ta affoz affozismo. lxxi. Quibus
 in vzināli via vel virga pustule nascuntur. Ita
 ue facta 7 erupta solutio sit. Sed scito q̄ qñ
 vlceraō ē in carne sanies ē multa si in venis
 vel arterijs: tūc nō fluit sanies sed sanguis de
 pinguedine.

De pinguedine

Inguedo est

substantia ut tela aranea vinctio
 sa in superficie vziue apparēs: hec
 nanqz vinctio: quandoqz ē vicio renum
 ut ex forti calore liquatur eoz pinguedo: qñ
 qz ē ex liquefactiōe pinguedinis sine vinctio
 sitatis mēbroz. Comprehenditur enim d̄ra
 ex hoc: quoniam ex liquefactione mēbroz. pue
 nit semp ē cū febre 7 extenuatiōe corpis pau
 ca mali coloris: pauca q̄titatis 7 vinctio: ita
 illa nō ita cito videtur post eius mictū prop
 ter fortem eius cōmixtiōē cū vziua imo stat
 p̄ tempus 7 nō ē ita in superficie: sed cōprehen
 ditur ipsam eē magis mixta. Et ista ē vzia

que coluenerit apparere in precipio ethice. Et ideo tu iuuenis practice fac vna ei^o de quo e suspicio de ethica quiescere. Na in secuda spe apparet oleaginea a medio superius. In tertio vero per totum tu causas coprehē de. Alij q in prima specie apparent quedaz gūte oleaginee. In secuda tela. In tertia ut oleū. In ea vero que ex renibus est vō uecelario e febris vna e multa bene digesta zc. Et apparet in superficie vrine pinguedo statiz e tela magna ppter multitudiē pinguedinis renū: 7 quasi videtur sepata ppter ipam nō esse mixtam: eo q appropinquis membris veniat. In affozimis. vii. affō. xxxiiij. Quibuscūq; pignis ipostasis 7 globata his uesreticam significat 7 acutam fore febrē.

De pilo.

Plus e quedā

substantia slematica in longum 7 in modum pili ptenisa sub media regione in vrina apparens a siccitate rerum causata. Na ppter opilatōem subtilia tur mā illa 7 ppter viscositates pteniditur. Unde vrina eas mās inueniens secuz ipas ducit: 7 in ea sub forma piloz comprehenditur. Na a caliditate nō multū vrentē 7 a siccitate fortī hij generatur pili. Ex quib^o apparet super que significare habent: quia sup suas causas ut effectus ceteri que iam dicte sunt: de quibus Galienus quarta affozum omento. xxi. Qui in vrina pingui zc. Contingit aliquando hos pilos: ut plurimi asserunt a mēbris ipsis radicalibus decidit: quod p signa distinctiua coprehenditur. Na cum primis nō adest febris. Urina est bene digesta boni coloris 7 bone quantitatis. Cum tamē secundis. Signa sunt omnino cōtraria. Na a fortī calore resolvente mām ipam fortiter ex siccitate fiunt. Et tu considera.

De sanguine.

Anguis in uri

na apparens decusus est ab hij

membris a quibus deciditur vrina: aut per que transit. Unde si ab epate ibi est dolor 7 grauitas 7 sanguis est purus in multa q̄titate. Si a vesica tunc e grossus trābolus 7 quasi fetidus: 7 e nigri coloris ppter frigiditatem ipsius mēbri 7 e pauc^o: quia e mēbrū pauci sanguinis: 7 in piteneon: 7 circa pectinei sentitur dolor. Si a lūbis: quia dolor e multus: 7 dolor sentitur circa renes 7 lūbos. Si a renibus tunc medio mō se habet inter paucū 7 multū: 7 dolor 7 grauitas in renibus sentitur. A poris autē vridibus nullus uel quasi nullus sanguis egreditur eo q sunt mēbra paucissimi sanguinis. Signa at distinctiua suis queris capitulis. In affozimis. lxxv. quarte. Si sanguine aut pus mīnerint: renū aut vesice vlcationem significat. Lxxix. quarte. Si sanguinem mingat 7 trābos 7 stranguriam habuit 7 dolor incidit i pectine 7 sub vētre 7 sub piteneon 7 circa vesica dolore significat. In octauo q̄te 7 septia picula affoz. xxxvii. Si sanguinem 7 pus mingant 7 squamas 7 odor grauis sic vlcationē vesice significat.

De arena.

rena est que

dam sba sabulosa in fundo vrnalis apparens a caliditate assaute causata: que si fuerit rubea in renibus genita iudicabitur. Si vero alba in vesica: 7 e generatio eius similis generationi lapidis in fornace. Cōtingit tamen quandoq; ex actione debilis caliditatis 7 siccitatis lapidē generari: ut ex longa mora actōis zc. 7 quod potest forte in paruo tempore fecit debile in magno zc. Arena ergo apparens significat lapidem cōfirmatum aut debentē cōfirmari: aut perseverando eius resolutionem. Unde quando apparent areule 7 subito deficiūt sine alteratione stante dolore lapidem cōfirmatum significant. Si apparuerint 7 perseverauerint eoz mundificatio cū alleviatione: signum e resolutionis lapidis qui fuisset cōfirmatus: aut qui erit cōfirmatus. Et hic nota ue decipiaris q aliquando in fundo ap

in p̄dosa generacionis rubeis que fit a caliditate affuit
no ista p̄p̄ositione singularium q̄ p̄v̄m it forte in p̄dov̄m 200x fit debile inuua 5 no

in rogo ad poro & quo
 modo aliq. modo sal
 qua que iudicantem
 subingertis carumle
 sunt part's fl. nuna
 sic aduse

parent aliqua que iudicatur ab ipis arenis
 le que non sunt immo sunt partes fleumatice
 aduste: & ideo coletur vrina & grossuz ad um
 bra exsiccat. Deinde digitis tagatur ab astā
 tibus ppter honore artis. Quod si cōprehē
 detur illud esse molle & leue: tūc erit mā adu
 sta in venis. Si vero fuerit asper: tūc erit
 ex renibus. Quod si fuerit asper & nigrum
 signū materie melācolice aduste: aut etiā ma
 ioris adustionis: que duo suis cōprehēde si
 gnis: quoniam cū maiori adustioe erit calor
 fortior & nō peccabit materia melācolica: &
 hmoi. In affozismis. In quarta. lxxx. Qui
 bus in vrinis arcuosa subitant sedimina hīs
 vesica aut renes lintialim habēt.

De chimo.

Chimus appa

rens in vrina sin plurimū ē fleu
 maticus: & in fūdo residēs. Ali
 quādo tamē natat ppter sui subtilitatē: aut
 ipsione sui siue carniatōem. Et hic habz qu
 qz similitudinē cū sauiē. Inter tamē saniem
 & ipm: ē differētia: quas tu ppractice hoc mō
 cōprehēdas. Locute vrinale: & si facit spar
 gi cōprehēdas: quod in fundo est & facilliter
 vincitur: & in eius dimulsiōe nō cōprehēde
 tur quasi fila fieri ex eo: & erit sine fetore: tūc
 iudica ipsum esse humozem nō saniosum. Qu
 si erit ecōtra: ut quia fuerit globosa substātie
 & viscosa: & cū fuerit coucussum vrinale diffi
 culter spgitur: & post eius ipsionem fuerit te
 la lata cum fetore colore fusco vel liuido. In
 dica chimū saniosum. Et hic chimus non sa
 niosus sic apparens fundus & non ipostalis
 dici debet: ut liquebit de ipostali. Compre
 hēde etiā p sua signa: ut supra: ut per apo
 stemata: aut ulcero in instrumētis viar vrie
 ut inde pure dictū ē. Ex quibus cōprehē
 de q significare habz: quia sup suas causas
 ut supra humozē viscosuz minus viscosū ē.

De fursure crinoyde & squamis.

Ecenim tria

sub vna rubrica posita sūt: quo
 nia similitudinē videtur habere.

adūmicē ex parte substātie eoz & causarum
 eaz. Furfur quidem ē substātia quedam
 pna in vrina apparens ad rotūditatē decli
 nas in modum fursuris frumētī ac colore et
 tincta. Crinoydes vero in substātia quedaz
 grossa: lz parua partibus frumenti facta si
 milis etiā ad rotūditatem declinans.

Ex quo apparet q a fursure differt ex p
 te pūditatis. Squama autem ē substātia
 ad modū fursuris: sed diafona colore scilicet
 priuata: quoniam admodum apparent piscium
 squame. Petalū vero dfrustrum ita q
 etiā crinoidē petalū dicere possumus. Sor
 donius vero squamas petala idē enūciauit
 videtur tamen petalum plus importare q
 squame: nam petalum ē sicut genus: squama
 vero ut species. Unde Auicenna secūda pzi
 mi de significationibus spērū ipostalis: ex
 petoloydibus quedam sunt coloris fusci: &
 obscuri: & aut squamis piscium similes: &
 hic ē nehemēter mala & cetera. In summa
 ex dictis Auicē. allegato loco §i. Similis
 vero rasure intestinoz. Colligitur q petalū
 est frustrum quoddam corticale. Unde corti
 ces sūt sbē corticibus mēbroz ut sunt rasurē
 intestinoz similes petale dicuntur. Et hec
 quādoqz sunt rubee & signū ē q arene veniūt
 quādoqz albe: & significant q sunt ex vesica
 aut ex mēbris radicalibus. Unde squame
 apparentes in febre acuta nō apparentib² si
 gnis digestionis sunt ex rasura facta i neruis
 venis ossib² ē: & furfur idem: & qd febris in
 cipit ex pūdo radere. que autem sit deteri
 oz an petale maior aut minor dicetur in du
 biis. Hec enī resolutiones ex consimilib²
 causis puenire possunt. Nam huiusmodi sbē
 i vria apparētes significāt: aut nimiam mē
 brozum radicalium caliditatem & siccitates
 eazum partes resoluētes & scidētes siue sepā
 tes quemadmodū cōtingit tempore magni
 estus q a partibus terre paludose superfici
 alibus elenatur partes terre: ut squame ma
 gne: & dictuz ē paludose. quia ex nō paludo
 so elenatur puluis. Aut separationem par
 tium superficialiū nescie siue instrumētorum
 vrinę: ut poroz vritidum. Comprehenditur

primā: ut quia mēbra vrine sana sunt: et tñ illic adest febris intensa debilitas virtutis macies corporis: et huiusmodi apta denotare mēbroz liquefactionem. Si vero fuerit a vesica tunc apparet in iustis vrine nocumētum ut puritū: et ardor in virga: et vrina nō erit sana. hoc ē aut in ea apparebunt: aut sanies aut aliquid tale p quod cōprehendetur nocumentum in ea aut in instrumentis vrine. Unde quarto affōz. Quibus vrina pinguis ē naturali exite sursurea sed imia mignitē hīs vrina scabit. Nota tamen q: l3 ita sit cōtingit tamē aliquando has resolutōes ab hūozibus pūēre: et sepūs a materia fleumatica. Unde ab eis virtute causaz suprascrip tar separantur partes ita parue in modum sursures crinoidis aut squame. Differunt tñ quo ad pnosticā: quoniam squame sunt resolutōes mēbroz radicaliū: ut arteriaz venaz ꝛc. Et spālter quando nō sunt vicio instrumētoz vrine a caliditate et siccitate minorē qñ sunt sursures facte. Unde sursures maiorem caliditatem et siccitatē indicāt quod ex colore comprehenditur. Quidam dicūt hec significare ethica quando nō ē vicio instrumentoz vrine: vnde extimant tales resolutōes se pari a venis arteriis: et ab alijs mēbris radicalibus: ut ossibus licet valde parū: et sint valde parue ex forti caliditate et siccitate infixis et cetera. De crinoidibus vero dicēdus q: cum crinoides sint frustra grossa: q: ipsa nō resoluuntur siue seperātur a mēbris radicalibus: sed ab humoribus grossis: materia morbi: et a partibus carnis recentē genite. Nam mēbra radicalia ut venci: arterie ut nerui sunt membra subtilia valde a quibus frustra ita grossa separi nō ē verisimile. Nec etiam ab ossibus: et si sint grossa cuz nihil nisi quasi nihil ab eis seperetur ꝛc. Et dicitur recentē genite ꝛc. Propter quod aduertendus q: scribitur ab Galieno secūdo pnosticoz sup illa parte. Et si quidem ipostasis sursurea. Quod primum quod liquefit in febre ē adeps recens: deinde atiquior: deinde caroz: deinde mēbra ipa: et quādo liquefiūt mēbra ipa vides in vrinis partes inaequales simi

les petalis. Crinoides autem in febre acuta significant grossiciem materie morbi: et ex cōsequēti timorem: quoniam virtus in paruo tēpore materiam ita grossam digerere nō poterit. In febre vero lenta et longa dissolutiōne carniū aut egritudinis plongatiōem. In affozimīs septima affozimō tertio. Quibuscūq; in febribus i vrinis crinoides ipostases sunt longam egritudinem significant.

De atomis:

Toma sunt

corpuscula parua humoralia: nodū terre striscata per viam fillicidij a partibus remotis venientia ut sūt corpuscula: que in spera solis comprehenduntur. nam talia iudicant discensum humoruz ab alto ad partes inferiores per loca valde angusta: que aut in eis aer siue vapore idufo: aut motu descensūs calefacta non descendunt: sed quandoq; videntur descendere: et hec vt quidam dicunt significant futura podagram vel arteticam si perseuerauerint.

Et cōsimiliter imaginiatur a medicis granula parua minuta apparentia in vrina ptegrantium generari quoniam cum os matricis tempore impregnationis sit clausum: ita ut vix puncta acus penetrare possit vigesima prima tertij de generatione embryonis. hinc resolutioes spermaticę descendentes per viam ita angustā mutantur valde quare vēentes ad viam vrine cum ea expelluntur: ut supra in fine secūdi capituli: et tñ ibi. Apparent tamē quādoq; iste resolutioes ita minute in vrinis corpoz repletōz: et ideo hoc dictum videtur pati instatiaz neq; vsq; modo inueni eum autorizatum ꝛc. quare ꝛc.

De silis spermaticis

Gla spermatis

in vrina apparentia sunt: aut ex coitu nouiter facto: ut supra: ut ex repletiōe vasoꝝ spermaticoz: aut i robustis religiosis membris et cetera: aut debilitate contentiue testiculoz. vnde spmia egre
b iij

Vide q^d fecim^{us} in omni^{bus}
in vniuersa & noceat^{is} no^{is}
1200 stas^{is} 2022 cab^{is} m^{is}
200 stas^{is} m^{is} 1244

clim^{us} in uoluntari^e: & sine delectatione: & tunc
ē signu^s gomozee: & ē passio cui oport^{et} sub
ito succurrere: aut ex pollutione nocturna zc.
aut ex pale^{si} virge & testiculaz & super istas
causas significare habet. Tu tamē nota:
q^d aliquando in vrina apparent s^{il}a fleuma
tica similia s^{il}is spmaticis. S^{ed} inter hec est
differentia talis: quoniam spmatica sunt per
nia multi & alba eleuata magis versus me
diam regionē. Fleumatica autē magis de
scēdūt: & nō sunt purā ueq^{ue} ita alba zc. Tu tñ
ex alijs signis: & ex relatione etiā infirmi. zc.

De mā cineritia.

Resolutiones

cineritie in vrina apparentes
causantur: ut plurimū; a mate
ria melancolica adusta que sui grauitate sū
dum vrialis petunt. Quandoq^{ue} autem sig
nificat mām fleumaticā mutata ad melanco
liam per adustionem: aut pus adustū: & sunt
significantiā s^{im} plurimū: ut sicut cōdiloma
ta: emoropdes: super viciū splenis retentio
nes: mēstruoz: abādautiā melacolie: aut egrit
udinem melacolicā & hmōi. Nam ab hys si
ne consimilibus decidūt mēbris.

De vapore siue fumo in vrina apparēte

apor aut sicut

simus aliquando in vrina ap
parēt: qui non ab omnibus com
prehenditur. ē enī difficilis satis comprehē
sionis: & hic aliquando fit seu causatur a ma
teria grossa adusta: vnde a tali eleuatur & cō
stante virtute significat longitudinem egritu
dinis: ut in benedicto de albertis vidī. Ali
quando vero fit a materia calida adusta ue
benētī adustione & nō cōstante virtute signifi
cat mortem: ut cōtigit magistro paulo vene
tis ordis heremitarum tanto philosopho:
aliquando a flegmate crudo aliquāliter adu

sto q^d a pure discernitur per fetore. Et hoc ē
quod voluit Auicenna secūda primi de vri
nis capitulo de substantia vrine in sine ingt.
Et quidā dixerūt q^d cū; i inferiori parte sit
aliquid quod pulueri sit simile: aut fumo p
logabitur egritudo: & si in tota perdurat egrit
tudine p^{ro}nosticat mortem aut flegma crudū
quod a pure discernitur fetore.

De ipostasi.

Ipostasis est

substantia superflua in tertia di
gestiōe causata vna cum aquo
sitate vriali per vias eius ad extra p^{ro}uisa
in vria pedēs: & ab eius subā sepata. Exquo
potest inferri q^d corpora tempata nō habent
ipostasim cū ipa in tertia digōe scilicet facta
in venis superfluitatem talē nō multiplicet. &
si multiplicat insensibiliter expellunt ob vir
tutis eoz robur. Et forte hoc correlariū; in
tellexit Zluic. capitulo de vrina digesta sana
cū inquit. Et ipostas^{is} si ibi fuerit bone dispō
nis s^{im} modū quē diximus: & huius opūo
nis fuit plusq^{ue} omētor. Et dī sup^{er}flua i ter
tia digōe zc. Ubi nota q^d hec sup^{er}fluitas:
quandoq^{ue} deciditur a mēstruō: quandoq^{ue}
a materia morbī: & de hoc in dubijs. Et dici
tur ipostasis ab ipos quod ē lub & telis pō.
quoniam sub substantia vrine iacet. Facet autē
quandoq^{ue} in media regione: quandoq^{ue} in su
prema: quandoq^{ue} in infima siue fundo. Dū;
autē ē in medio cū cōditionibus suis. de quī
bus statim vocatur ipostas^{is} siue neozema. dū
ē in suprema parte vocatur nebulā ul nephē
lis. Si autem in fūdo & si largo modo iuxta
interpretatōem dataz de ipostasi dici possit
ipostasis cum verius dicitur fundus. Drop
ter quod notandū q^d mā talis in fūdo reidēf
significat: aut eius multā grauitatē: aut reio
lutionē; magnā ventositatis: siue eius priua
tionem potentis illā sbām ad supiora eleuat
Neozema vero significat q^d cū ea ē tanta
vētositas q^d pōt ea vsq^{ue} ad mediū & nō vsq^{ue}

ad supremū eluare. Nephilus vero sine sic
 bula q̄ cum ea ē multa uentositas cōmixta:
 potens ad superiora eluare. Ipostasis
 autem diuiditur in naturalē ⁊ bonā: ⁊ nō na
 turalē. Iuxta illud Auicēna de ipostasi non
 naturalis uero ipostas. Nā habita uocata
 naturalis ipostas facilius comprehendetur
 dispō non naturalis per eius recessum maio
 rem aut minorē a naturali. Est itaq; na
 turalis ipostas superfluitas tertie digōis me
 diocris q̄titaris alba leuis ⁊ equalis in par
 tibus suis cōtinua figure pyramidalis i me
 dio pendens similis fundo aque rosate i tem
 pore debito apparēt: que cū aquositate uzi
 mali ad extra ppellit a sba eius diuisa. Et
 dicta ē naturalis: quia naturalē eius disposi
 tiōem significat fortitudinem scilz uirtutis mē
 broz radicaliū debite agentis in hūores ⁊ i
 mām supfluentē ipam debite supando. Dicitur
 mediocris ic. quoniā que excedit eam su
 pfluentē denūciat ⁊ diminuta diuinitas ic.
 Dicitur alba quoniā ex hoc denorat diuūm
 caloris mēbroz radicaliū ut uenaz arteria
 rum potētis onertere nutrimentū: quia sangui
 nē uersus nām ipsoz mēbroz: que sunt alba
 vnde superfluitas ab eis decisa etiam alba de
 ciditur. vnde primo p̄noticoz cōmento. xl
 vii. albedo tamē ipostasis ē albedo debite lu
 ciditatis: cū nō sit grossa ⁊ uiscosa. Albedo
 aut̄ flegmatis pl̄ tēdit ad opacitatē ⁊ ē ma
 gis uilis terminatiua. Ubi aduertendum
 q̄ i tertia digōe deciditur superfluitas nutrime
 ti: que aliquando sub forma indozis expelli
 tur: aliquando insensibiliter: aliquando uero
 sub forma humiditatis cū uina: ⁊ hauc hūi
 ditatem: ut supra ipostasim dicimus. Dicitur
 leuis: quia in ptibus suis ex parte coloris d̄
 ēē similis: quoniā ex hoc denorat uniformis
 potentia supra mām ⁊ obedientiā omniuz p
 tium. D̄ equalis quoniā ps p̄causa uersus
 dextr̄ debet equari parti p̄cause uersus simi
 liz: ut ipostas mediū obtineat locū. D̄ cōti
 nua ic. nam debet esse mediocriter in parti
 bus suis cōtinua: ut ex hoc denotetur poten
 tia uirtutis digerētis potētis has ptes de

vide cu
 dicitur
 ipostasi
 naturalis
 h̄s
 mediocri
 p̄causa
 alba
 leuis
 equalis
 vide quā
 de ipostasi
 Ansi 8
 natura
 ut de
 but de
 alba

bite cōtinuare. Unde ex hoc cōprehenditur
 q̄ uentositas succubuit nō potens illas ptes
 disgregare: ⁊ dictum ē mediocriter cōtinua.
 quoniam si esset nimis in ptibus suis unita:
 quod cōprehenditur ex cōcussione uinalis:
 tunc esset signum quod esset nimis uiscosa.
 Dicitur figura pyramidalis. nam cum ip
 sa sit ex partibus etrogenis leuiozibus scilz
 et graniozibus ⁊ medijs arguitur ex hac fi
 gura potentia caloris: cuius separe est erro
 genea q̄ leuioza in superiori loco: granioza
 in infimo. Et media in medio collocauit.
 Unde ex hoc figura accidit pyramidalis
 arguitur ⁊ uentositatem seculam ⁊ uictam
 que uon potuit has partes cōmiscere. Dicitur
 in medio pendens ⁊ patet ex dictis hic an̄si
 gnificat enim q̄ non ē uentositas potens eaz
 ad superiora eluare: ⁊ quod medio mō se
 habet inter graue ⁊ leue. Dicitur similis fu
 do ic: quoniam debet esse alba cū aliquali
 opacitate. Non enim debz esse in ea diafoni
 tas qualis est in armis uel lapide poliro cuz
 talis coloris est fundus flegmatis uirei.
 In ipostasi uero naturali pur ad sunt que
 dam partes terre sequestrate in tertia digōe
 ne que opacitatem aliqualem in ea inducit:
 que ptes terre bene comprehenduntur in su
 dore cum manus adimitec fricantur. Consi
 dera. Dicitur in debito tempore ⁊ cetera:
 quoniam statim micta uina non debet ipo
 stasis apparere: sed per tempus aliquale p̄
 eius mictum debz apparere ut uerbi gratia
 per sextam partem hore: uel circa: uel p̄ ho
 ram ad plus. Unde alijs paribus quanto
 ipostasis citius apparet tanto meliorem de
 notat maturationem. Unde Auicēna de
 Ipostasi in fine. Significatio uero ipo
 stasis ex suo tempore est: quoniam si veloci
 ter postquam mingitur descendit est signi
 ficatio bona fm maturationem. Et cum tarde de
 scendit ē signum priuationis maturationis
 fm priuationem sine maturationis fm quan
 titatem sine dispositionis. Ubi nota q̄ i pri
 uatio mict̄ uzie cū ptes ipostatice n̄ sit unite
 ⁊ sit uald̄ p̄ne ip̄e sic diuise n̄ sufficiūt diuide

ap̄ quomodo ipostasi
 ip̄o apparet in uina
 An̄si micta sed in u
 dore debito s̄ usque ad
 horam/ vnde dicitur
 ubi quanto ipostasi
 citius apparet tanto
 meliorem denotat ma
 turationem/

mediū ut possit ad locum suū venire.

Ad quod etiā cōcurrūt calor vīne actualis leuificans: et ventositas que adhuc non est repressa. Exstincto itaq; calore actuali vīne et repressa ventositate partes ipostaticę vīnitur quarum vīno per hoc prius impediēbatur: et ipse vīne facte potentiores ex vīnitione descendūt ad locum et regionem sibi cōuenientem. Unde est verisimile q; in sexta parte hore aliquālis fiat harum partium vīno: quoniam experientia comprehendit in tanto tempore vīnam esse frige factā.

In quarto vero hore notabilez descensū In medio vero hore vīnitionem satis bonam et forte completā: in fine hore completissimā. Cetera patent ex dictis. Ex quibus colligitur q; ipostasis cognosci habet ex septez rebus scilicet ex substantia sui: ut quia sit naturalis demonstrans maturatiōem: et hic est q; conditiones habet impositas in descripiōe qualitātis: quia debz esse alba lenis ut supra sibi partium: quoniam debet esse continua i partibus suis ut supra loco: quoniam debet pendere in medio ut supra: quantitate ut supra. Et hoc est quod voluit Auicēna de ipostasi vīne circa principium s. primo. Dicamus igitur q; ipostasis multis cognoscit modis. Et introducēs Auicē similitudinem de ipostasi. Pro eius maiori intelligentia dixit Et proportio sue significatiōis super maturatiōnem materię in toto corpore est sicut proportio significatiōis materię puris albi lenis similis essentię super maturatiōnem apoflematis: sed pus est spissum et hoc est subtilis: et de hoc in dubiis quoniam ex hijs verbis videtur Auicēna voluisse: q; ipostasis a toto decidatur. Et sicut ex color puris bono vel mala arguitur mala: aut bona digestio: ita ex colore ipostasis super maturatiōnez in toto factāz. de quo dicitur in dubiis. Et nō solum ex colore: sed ex alijs rebus dictis ab ipostasi hys significatur super maturatiōnem et immaturatiōem que tamē in suis significatiōibus diuersificantur. Nā vna ē altera in significādo sortior. Unde equalitas alijs paribus ē sortior q; color. vnde me-

lior ē equalitas et non debiti coloris q; color cū indebita qualitate: et de hijs in dubiis. et secūda quarti de sedimine: lene quidem multociēs magis ē significatiōem bonitatis q; albu. Et multociēs vīuit ille cuius sedimē est decliue ad albedinē: sed ē diuersum asperus sibi enim bonitas vehemētius est facilis ad recipiēdū expulsiōem q; bonitas coloris. Et iuxta hoc notandū q; iudiciū a sibi sumptū est efficacius q; sumptū a colore: quia maior potentia requirit ad faciēdū ei? debita sibi q; ipsum colorare: cum color sequitur modum sibi. Et claritas et turbulētia ē efficacius signum q; sumptum a substantia: quoniam maior potentia requiritur ad talem permissiōnem causandam: immo et spuma ē efficacius signū q; substantia. quoniam significat ipsam esse magis vel minus viscosam cum multo vapore vel ventositate. Et omnibus hijs efficacius ē signum sumptū ab ipostasi: ut infra.

Item ex parte coloris diuersitas sumit. Unde alba alijs paribus ē melior maiorem et meliorem notans digestiōnem et naturā dominium. Deinde rubea scilicet grossa benignum ostendens humorem: quia sanguinē ceteris coloribus alio colore ab albo. Postea citrina que ostendit coleram puram. Postea que ē albi et citrini coloris ut arsenicus coleraz ostendens vitellinā et morbū molestiores citrina. Ultio letigiosi coloris exūs cinerici et rubei. Item aliquantā notās ex hoc adustionem et incēdiū: et p. dīs maiore lapsum. Itēz incōtinuitas in ipostasi mala melior ē cōtinuitate in eadē: et de hoc in dubiis. Recipit ipostasis varietatē ex pte variorum corporū ex pte habitudis corpis i piguedie macie et ex pte sexus. Ex pte quidē maciei: quoniam i corporibus macris pauca ē ipostasis in ipis paucis supfluitatib? multiplicatis alijs parib?. et paucior i eisdē forti exercitio ac laboriosa arte vtentibus. In corporibus vero pinguibus ociose videntibus multa apparz ipostasis ex causa contraria. Item aliquando in macris non apparet ipostasis tempore sine sanitatis. resoluta illa mā ipostatica a vtute ipsa vel mediante exercitio et hui? mō-

Et cōsimiliter tempore suar' egritudinuz
cōtingit egritudines resolui ac terminari non
apparēte multa ipostasi: 7 si quādo apparz
ī supiori parte stans quasi uedula rara.

Ex parte serus: quoniā citius descēdit ipo
stasis in vris muliez. cā ē q̄ritatis maioris:
aut eius granitas. In corporibus vero opti
me dispositis uō necessario reperitur ipostaf
virtute resoluenēe mām ipostaticā ī vaporez
aliquando aut quōlibz ipm aliter p poros
excutiendo. Coniungit tamē 7 talia corpora
7 alia que sunt sana dicta multiplicare sup
fluitates ex nimia cibi assumptione: aut ex
alia quīs causa debilitata digestiua virtute
Unde 7 prima 7 secūda digō denūciat. In
summa autem pauca 7 subtilis ipostaf repit
ī vris corporoz sanoz mediocriter se haben
tū in oibus ic. Et h̄ dictū sit de ipostasi nā
litu tamē scire debet q̄ magis studiū tuum
debet esse in cognoscēdo nō naturale: quoni
am vrinē sanozum medicis nō presentantur
nec eis sunt licro. Sed hic posita sunt ut su
pra ut comprehendatur distatā lapsus a na
turali. Unde sicut in tertia digōe ipostaf na
turalis refecatur a materia intrinseca: ita 7
ī nō naturali a materia morbi peccante.
Nā ī vris egroz reperitū male materie
peccantes a quibus mā ipostatica deciditur
Et ideo alijs paribus egritudinibus coleri
cis 7 melancolicis paucior ipostasis reperit
q̄ in fleumaticis 7 sanguineis: quoniā minus
de illis ha moribus in corpore repit. Tu
autem cum hoc attende corporis habitū
nē ac cibi 7 potus quātitate. Sicqz habes
quomodo signū sumptū ab ipostasi ē efficiatū
us omi alioz ex vria cōprehēso. nā ex ip
sa materia sic decisa a materia morbi comp
henditur potentia virtutis obedientia mate
riē ac cōtrariū: de quibus iudicatur de futu
ra sanitate aut egritudine lōga vel breui. Qz
autē materia ipostatica decidat a tertia di
gōne dicitur in dubijs. Non naturalis ipo
stasis alia mucillaginosa: alia carnosa: alia
sanguifucalis: alia capillaris: alia in cōtentis
ī vrina: de quibus actum est denominatur:
ut quia fursurosa: arenosa: 7 de h̄is latis so

lum psequatur. de quattuor p̄ncipaliter ta
ctis apponendo qualdā significatiōes ab ip
sa ipostasi sumptas hic ide ipsim collectas.

De mucillaginosa.

Mucillaginosa

vero ē ipostaf similis mucilla
giū: que cōprehendimr ex duc
tu vrialis: quoniā in p̄tibus suis: tunc nō se
patur: aut que ē similis stegmati mucillagio
lo: 7 hec significat humorem spissim 7 crudū
in corpore abūdantem aut egredientē ex v̄
is vrinē: aut crisi in sciatica: aut in alijs dolo
ribus iuncturaz: 7 hec crisis comprehendit
et alleviatione subsequente: 7 ipostasi bona
7 subsequente 7 p̄suerante. Item quandoqz
significat vehementē renā frigiditatem. Ipo
stasis multum mucillaginosa 7 multa in sine
podagre: 7 articuloz doloꝝ bonā significat

*by ipostasis
vide quomodo
mucillagi uga
venit 20
sis in faciem
sionibz iuncturaz*

De capillari.

Capillaris est

postaf que in subtilitate 7 lou
gitudine capillis assimilatur ex
coagulatōe humiditatis causata calore ipo
coagulante: 7 quandoqz autem strictura via
rum ē causa huius. Quomocunqz autem
sit videtur hanc coagulationem in reibus
p̄ncipaliter fieri: 7 hec quādoqz ē alba. quā
doqz rubea s̄m distinctionem materie aqua
ē decisa: 7 hec ē visa: quandoqz ad mensurā
palni vris: hec autem super mām viscosa:
significat.

De sanguifucali.

Anguifucalis

idicat ipostasis que ī color mol
licie 7 extensione ex modo sub
stantie sanguifucis assimilatur 7 hec est colo
ris opaci sanguinis: 7 est aliquoaliter longa
7 extensa: 7 vt dicam est obscura. Tu
de si fuerit vehementer mixta cum vrina:

significat q̄ ambo a membro remoto venit: & maxime sanguineo: ut ē eparia quo pp̄ et̄ debilitatem fuit sanguis quem renuere non potuit: aut eius dissoluta aliqua particula. Quod si non fuerit multum mixta: significat q̄ vulnus erit in vesica: aut in virga: ut i capitulo de mictu sanguinis ē videre. Significat aliquādo hic ipostasis resolutōem materie ledentis splenē: quod comprehenditur ex alieuatiōe consequēte &c. Et hic sanguis sic coagulatus appellatur trumbus. Unde quarto affozum affozismo septuagesimonono Si sanguinem migūt & trumbos &c.

Di carnosā.

Arnosā iposta

lis d̄r: q̄ in vzia apparēt frustra i colore carnis & i tactu iudicatur ut caro cum ipa ipostasi commixta: & talis venit quandoq; a renibus: quādoq; a membris ipsīs. Que vero ex renibus rubicūdiōz ea que ē ex membris radicalibus renib; existētib; rubicūdis ceteris vero mēbris ad albū declinātib;. Item que ex rene est: nā ē cum tanta virtutis debilitate: ut que ē ex liquefactione alioz membrōz: hec itaq; renū egritudinē aut mēbroz liquefactionem ostendet. Sed imē quod ē fm frustra carnis in egritudinib; acutis sine signis digestiōis significat: q̄ non est ex renibus: sed ex rasura membrōz. Et quando illic ē digestiō aut nō ē se. signū q̄ ē ex renibus. Et in affozismis quarto affozum. septuagesimo octauo affozismo. Quibus in vzia pingui & grossa exite carnea frustra & modica & pilli exeunt hīs de renibus egeruntur. Ipostasis vero ut tactum est filatur materie aqua decidit: ideo in egritudine sanguinea apparet rubea In colerica citrina: vel ad eā declinās siue rubea. In fleumatica alba. In melacolica fusca vel nigra. Nigra uāq; ipostasis absolute significat malū aduersionē notās. S; q̄ ē ipostasis nigra a b; q; nigredie aquositate: tūc ē signū q̄ minus ē aduersionē: & ex cōiū min;

vide ego quomodo hinc
quique superfluum
que desinitur in nō
est ubi amuda ratione
loci

si q̄ ipostasis
absolute signi
ficat malum

mala. Rubea vero obscura significat do minū sanguis. Rubea vero clara sanguiem colericū & ex cōiū nauseam siue fastidiū.

Rubea citrina significat egritudinē fortem: quia colerica. Alba cum conditiōibus dicitis bona ē. Alba vero mucilleginosa aut saniosa: aut spumosa aut maturationi contraria: quia diuulsa & huiusmōi mala. Viridis mala: ē enim semitā ad nigram: vt i de coloribus dictum fuit. Ipostasis diuulsa ventositatem & digestiōis debilitatem significat quia virtus non potest eam debite viuere &c. Ipostasis autē ē natans aut pendens: aut iacens inferius. Que ē in superiori regione d̄r natans: aliqualem significās digestiōez. Si significat enim q̄ a ventositate multa subleuata ē: & quia nō habet nisi debile inspissatōez &c. Que autem ē in fundo cum spissa grossa vnita magis maiorem significat digestiōem.

Que vero ē in medio pendens medio modo significat: & tu oīa. Nā hic tenēdū i ipostasi nō naturalis: nā sec̄ ē d̄ nāli ut dictū ē. Cū in statu febriū humorosaz alijs paribus debz ipostasis magis descendere & spāl̄ in fleumatica vzia. vzia nigra i febre acuta leuior: existens: ē ceteris paribus minus mala. Eodez mō humor fleumatico aut melacolico i. cōiūsis vt nubes exis melior ē ea inferiora petēte: & causa quoniam significat subtilitatem materie virtuti minus resistere: nisi ventositas fuerit causa natationis. Quod si sic erit comprehenditur: ex eius diuulsiōe &c. & absolute melior ē q̄ pendens: & pendens q̄ descendens & cetera. Causa quoq; subleuatiōis: aut ē caliditas acuta: aut ventositas.

Ipostasis natans & pendēs a principio morbi apparet: & sic perseuerans significat crīsim venturam cum exitura: & hīs signis alijs maturationis apparentibus: Nam per hanc denotatur naturam non esse contentaz ex qua coniecturatur ipsam non posse facer crīsim euacuatiōis: sed potius permutatiōis cum exitura. Ipostasi natante in egritudinibus corporum macilentorum: plurimumque mouentur: Nam in talibus humores sunt pauci subtiles: & supra de hoc

Cum inter nephelium Neorema et ipostasis fuerit aliquid simile tele aranee aut demitas aliqua erit signum malum. Nam tale vinctuosum uel globosum ibi apparens significat eliquationem aut dissolutionem. Multociens apparet sedimen uatas in principio et non bonum quia nigrum dimulsum. nam ex hoc habedus est timor: quia arguitur in potentia uirtutis: sed si postea uatabit et descendz erit signum non malum: quia illud erit signum principij digonis. Quod si p mala apparerint ipostasis erit tunc bene timendum: quonia erit pur signum oppisiois uirtutis. Ipostasis diuersa in substantia et colore mala: quia humoruz diuersoz multitudiez significat. Ipostasis tal minutaz priu e deterior: quonia significat q natura non pot materiam expellere nisi diuidat ad minuta. Ipostasis qualis farina grossa in febre diuturna cum bonis signis dissolutionem febris significat. Ipostasis talis si logo apparuerit tpe cum malis signis pessima Ipostasis multa in febre continua si se non mutatur: uel minuatur dissolutionem corporis significat. Ipostasis fursurea colorata quasi facies cum sanitate renum et uelice rigorem febris significat. Ipostasis natans et nuqua in sudore descendes cum sudore et dolore sub ipocudriis timorem nucia. Ipostasis spumosa et spuma plena: cuius albedo e p omixtionem aeris cum ea e malum valde egredies a natura et precipue in egritudine acuta. Ipostasis cuius superiora sunt rotunda et mouentur melior q illa cuius superiora sunt cogelata: significat enim q egritudo e uelocioris stat Ipostasis alba grossa quam non antecedit tenuitas et paucitas superfluitatis: et e talis in principio significat q humor e plurimus et non digestus. Nam accedete digoe agete colore ulterius oportet ipostasim rubicundiore fieri.

Cum in principio ipostasis fuerit pauca: et urina subtilis et non pferat imo occultat ipostasis timendum. Nam signum q materia e grossa Quod si uirtus fuerit debilis et interficiet. Sedime rubeu pendens in quo e declinatio ad supiora cu e i urina tenui significat i egritudinibus acutis pmixtionem rois. Quod si

pfenerauerit timetur pditio. Ipostasis que incipit pendere et subsidere et ad albedinez declinare urina ad grossicie pueniete salutis e nucia. Ipostasis pforata e que i medio habet forame et uidetur ut circulus: que ab alijs fenestrata uocatur: et hec causatur ab ipotentia uirtutis et uiscositate materie. Nam ex hoc quod uirtus non potest debite unire materiam morbo existente non acuto arguitur longitudo egritudinis. Quod si fuerit morbus acutus uerendum signum est: aliquando tamen contingit quod in quarto die contingit aliqualem significat digestionem et potentiam uirtutis super materiam. Unde ex hoc comprehenditur et iudicare habemus q alijs paribus abrenabitur morbus. Et in summa signum ab ipostasi sumptum uidetur omnibus alijs efficacius ab urina sumptum. Nam ipostasis est materia humoralis: a materia morbi decisa ut supra hic de non naturali: et de morbo primum iudicium facimus: cum est materialis ab ipa materia sumptum. Item etiam ex hoc arguitur supra tenorem uirtutis et cetera considera. Nota tamen q aliquando contingit deceptio etiam ab ipostasi ipa. quonia contingit q materia fleumatica ipsa peccat in capite et colerica in stomacho: sed fleumatica amplius uirtutem stimulat: q colerica. Et ubi ipostasis debebat esse colerica erit fleumatica et cetera considera. Et ex hijs que dicta sunt uelimo concludi potest: q urina saua sine sanitate corporis que est metrum aliarum debet esse coloris citriui: uel ad citrium trahes: d quo supra mediocris quantitatis: mediocris subtilitatis boni odoris. ipostasim habens alba leuem et equalem et pendente ut dictum est de ipostasi: uel nullam. Et dicitur ad citrium trahes ppter corpora lapsa sana tamen dicit uel nullam ppter corpus temperatum ut supra. Contingit tamen quod tam color q substantia variatur ex. vi. Ex etate complexionis: dicta: in qualitate: et quantitate et mixtu sine exercitio acciditibus anime. Et uelox ex hijs q extrinsecus: ut sunt frigus calor et hmoi. Postremo autem quonia hec q scripra sunt a

finis scriptanisi ad artis practice integratoez
Et eius ampliozem noticiam arguimus pzi
cipium ⁊ cetera tempora egritudinū iparum
Nā cū in urina nō cōprehendit signū digesti
onis neq; ex parte coloris neq; ex parte sub
stantie vel cōtentoz potest esse pziipiū egrit
tudinis. Quod si pur apparent; ⁊ occulte sa
tis pur adhuc est pziipium ⁊ finis ipsius.
Cū autem manifeste apparent ⁊ lz nō multū
cōpleta: tūc ē augmētuz. Cum autē cōpleta si
gna in ea sup̄ta ex dictis apparuerint tunc ē
Ratus. Declinatio vero cuz v̄rina ad pziisti
nā dispōem: in qua erat tempore sanitatis r̄
dncta fuerit uel quasi: ⁊ hoc totum intelliga
tur esse vez in morbo materiali s̄lubri res
uante mām ad vnicam expulsioem. Nam in
morbo acuto in quo sepe expellitur de m̄s ⁊
multū nō apparent hec ut supra. Exemplum
pziimi ppter iuvenes. In tertiana nō appa
rent in pziipio signa digestionis. Aut si ap
parent sunt satis occulta. In augmento vero
quia incipit v̄rina que erat multū ignea finit
ti in colore cū fuisset subtilis ingrossari ⁊ ubi
nō apparebat sedimē iā incipit apparere.
In statu vero color factus citriū⁹ vel ad ip
suz declinās v̄ria igrossata ipostasis bona cū
cōditionibus ut supra. Declinatio vero cū
ad v̄rinā in sanitate venit ⁊ tu exemplifica:
ut in alijs humorib⁹: iuxta ea que dicta sūt
supra. Notetur insup ne cadat error in iū
dicādo ex ipa urina: q; aliquando urina erit
ut urina sani: ita q; apparebit sana ex parte
coloris substantie ipostasis: ⁊ tamē eger mori
etur: ut sepe apparet in febrib⁹ pestilētib⁹
Unde Auic. secunda quarti de iudicis v̄rie
q; aliquādo ē v̄rina in egritudinib⁹ pestilēti
alibus bona naturalis in substantia sua colo
re ⁊ sedimēne ⁊ ille cuius ē tendit ad mortez
Et causa ē quoniam natura nō ē ausa aggredi
ad mām peccantem ppter sui venenosita
tem vñ solum agit in m̄sm nutrimenti ab ea
ppellit sup̄fluitatem aquosam cū suis cōditō
onibus iam dictis. Item aduerte q; aliquā
do materia morbi stat multum clausa uel oc
cultā ⁊ specialiter in partibus pectoralibus
⁊ ab ea parum; aut nihil deciditur. Unde in

vñs cōmunibus erit multa materia fleuma
tica que a natura per vias v̄rine expelletur
vnde urina iudicabitur fleumatica ⁊ egritu
dinē esse de flegmate: cū tamē erit de colera
prassina mala. Et ego hoc vidi in benedicto
de albertis: ut supra de urina alba ⁊ tu ibi.

Dubitationes occurrētes circa dicta. Et
primo circa primum capitulum.

Inca primuz

capitulū dubitatur: vtz v̄rina
sit sup̄fluitas aquosa ꝛ. ut in de
scriptione eius ponebatur. Et arguitur q; n̄:
quoniam quod a natura est intentū ⁊ v̄tile.
nō videtur sup̄fluum esse huiusmodi ē uri
na ergo videtur maior nota minor in fine. p
batur quoniam v̄rina per sanguinem qui se
cum mittitur renes nutrit. Item ⁊ ipam ve
sicā alit: ut allegatis capitulis: ergo. Item si
esset sup̄fluitas est ⁊ sup̄fluitas alicui⁹ hu
moris: sed nō magis v̄rins q; alterius: ergo
ꝛ. Item hec sup̄fluitas quia generatur a
cibo uel a potu. Quod nō a cibo hoc appa
ret: quoniam ipa est liquida fluēs ut potus:
ergo a potu. Quod non a potu quoniam est
colamētū sangūis ⁊ alioz humorū: ut isaac:
sed humores ex cibis sūt: ergo ⁊ ipa ab eis
deciditur. Et cōfirmatur quoniam v̄ria egro
rū ē urina: ⁊ tamē illa videtur decidi a mate
ria morbi: cū sit eius pziipalr significatia.
ergo. Ad oppositum est descriptio in pziin
pio capituli posita. Ad dubium respon
detur breuiter pmittēdo ea que dicta sunt in
primo capitulo in declinatioe descriptionis
v̄rie ubi dī q; ipa ē sup̄fluitas secūde digōis
⁊ q; a cibo deciditur ⁊ potu: sed magis a po
tu: q; a cibo: quia a partibus aquosis q; sb
alijs sequestrantur diuisione facta in tēcūda
digestioe. Iuxta que ponitur hec conclu
sio v̄rina ē sup̄flus aquositas in corporis
genita. Patet conclusio: quia ipa a natura
expelletur cōtinne tanq; quid sup̄fluz que
nō eget. Item ipa nō nutrit nec in corpore iū
detur prestare iuuamētum igi ꝛ. Ad re

toes dō; ad primū: q̄ sāguis q̄ cū ea mittit
 nutrit renes cōsimiliter etiam ⁊ victuositas
 que cū ea transit ad vesicā; untrit sine pabu
 lat vesicant. Nā in prima digōe etiam cum
 fecibus traufcunt ptes chiloſe quibus nutrit
 epar ⁊ intestina voluptuant. Ad secundā
 dōm: q̄ ē supfluitas totius masse: ⁊ maxie
 humoz hūidoz in maiori q̄titate in corpo
 re exentiū: ut flegmatis sanguinis ꝛ. Ad
 tertiā p̄ quid dicendū. Ad quartā p̄ ex
 dcis vt supra. Pro nūc tamē dicatur tā
 tum q̄ in tempore sanitatis tota deciditur a
 materia nutrimentali. Tempore vero egritu
 dīnis non acute ubi datur cibus satis copio
 ſe: vt in cronica febre: tunc dico q̄ ab utroq̄
 deciditur scilicet a materia nutrimentali: ⁊
 mā morbi. Ubi vero egritudo fuerit acuta
 siue paenta ⁊ nō datur cibus: tunc tota deci
 datur a materia morbi: maxime quādo vir
 tus ē ausa aggredi mān: quod dico quoniā
 aliquando mā existente venenosa: ut in feb.
 pestilēiali q̄ nā nō ē ausa aggredi apparet
 vrina sana: ⁊ tunc eger tendit ad mortem: ut
 secūda quartū de iudicijs vrine. Si vero da
 tur pauca cibus: ⁊ vrina fuerit inulua: tunc
 ab utroq̄ deciditur: sed maior ps a materia
 morbi. Et hoc nota ppter argumēta que
 hic moueri pnt i hoc pzo p̄iti: q̄ aliq̄ vrina
 multū supfluit: ut in diabete: ⁊ aliquādo i ali
 is morbis. Unde ē credēdū q̄ illa aquositas
 est aquositas genita in epate: que trāsit i
 ſa ſuit simul cū sanguine ⁊ alijs humoribus
 ad hūnectaudū mēbra. Unde ipa attrahit
 a renibus virtute ſpecifica: ut hūctis colera
 licet cōcurrant caliditas eoz ⁊ virt⁹ vacui p
 ramos vene chilis: ut supra q̄ ipa venā hūl
 ingreditur: ⁊ tandē ad ramos eius qui ſunt
 vene emulgentes pueniens ad vesicā. Sic
 itaq̄ mā aquosa que ab humore deciditur
 nō existente materia nutrimentali hanc viā
 comitatur. Et si queratur au aquositas illa
 fuerit in epate genita. Dicendū q̄ sic tempoz
 generatōis masse totius. ⁊ tu cōsidera. Et
 ex his cōcludi poteit quomodo vrina nō est
 corpus simplex vere sed est corpus imperfectū
 ut de niue ac grandine dicimus.

Secundum dubium circa primū capitū
 lant.

Trum vrina

fit nunciū fallax: dicitur q̄ nō
 auctoritate theophili in suo de
 vrinis. vrina ē nunciū nō fallax. Oppositū
 dictum ē supra quoniam ē ostensum q̄ facili
 ter poteit decipi medicus ex ipa: Itē ex
 inducto in precedenti dubio aliquando i vrī
 na pestilēiali ē vrina: ut vrina ſani prima
 quartū de iudicijs vrine ergo ꝛ. Pro du
 bio dicendū q̄ in habendo verum iudiciū
 vrine oportet discernere p res naturales ⁊ nō
 naturales ⁊ cōtra nām: ⁊ in eius inspectione
 attendere omnes illas cōditiones que poſite
 ſunt: que omnia si recte cōsiderabunt erit iu
 diciū ab vrina ſup̄: im raro fallax: ⁊ hoc
 voluit theophilus. Sed ſupradictum ē laui⁹
 ipam frequenter decipere medicū eo q̄ ſre
 quenter nō obseruantur que dicta ſunt. vñ
 cū in graui morbo uideas urinaꝝ ſanam: ha
 beas p malo ſigio: ut dictum ē ꝛ. Et si
 queratur quod ē certū ſignum: an a ſterco
 ribus an ab uris. Dō; q̄ ſup̄ ab vrina. nā
 vrina ſignificat ſuper diſpōez epatis venaꝝ
 ⁊ mēbroz: ut dictū ē: ⁊ ex cōtra ſupra totum.

Nam vrina a p̄ncipali mēbro deciditur
 ego vero non. Itē a purioribus cliqua
 tur videlz massa humorali: egeſtiones vero
 non. Item vrina uadit ad totā: uel ſaltem
 aquositas: egeſtiones vero non. Item ab
 vrina plurima ſigna habemus ſumpta ab
 ipoſtali colere ſbā: ⁊ alijs cōtentis. Item
 vrina plus cōsideratur ⁊ melius q̄ ſtercorū:
 quoniam viſū ⁊ odoratu ſunt ſaltidi oia ꝛ.

Circa capitulum de colore dubitatur
 primo.

Truz qualita

tes actiue dant primo colorem
 Quod non quia auferunt colo
 rem. Nam videmus q̄ vinū p caliditate di
 ſtillatus de rubeo efficitur nō rubeū: ⁊ aufer
 tur color eius. Item caliditate i attribuit

ſiquent q̄ est magis ſig
 nū an affertur magis
 vrinis cōtenti q̄ ſup̄
 ab vrina nō vrina ꝛ

ſic dō; q̄ foriori iſta
 queſtio illud quod
 rubeo emifert
 colorem nō dat toto
 vinū ſed iſt eſt quali
 tate rubeo
 rubeo d̄ nō nō iſt
 itū iſt iſt nō

intempore ſanitate tota dicit
 a mā nutrimentali in tem
 pore egritudinis nō acuti
 Cui

vrina nō eſt corpus
 ſimplex ſed corpus
 imperfectū //

a philosophis calefactio: subtilitatio rarefactio
 sequestratio et huiusmodi coloratio nequaquam
 ideo. Oppositum dicitur fuit: et fuit sententia
 isaac. Dicendum quod vna proprie non colo-
 rat a calido nec remittit a frigido: et ratio quod
 inia color est extremitas corporis spicui et ter-
 miati. Vna autem non est talis: quare virtute alicuius
 humis vel radii colorari non potest: preterea non
 est corpus mixtum: et color est passio mixtorum. Quod
 autem coloratur contingit ex admixtione alio-
 rum coloratorum cum ea: ut quia colera: aut sa-
 guia: aut alius humor. Dicendum quod cali-
 dum de paccis aufert colorem cum excedit:
 nam agens in materiam ipsam transmutat eam ad
 aliam materiam. Unde et in corpore nostro vi-
 demus quod caliditas excessiva discolorat vi-
 nam: ut in freneli: et hoc de paccis. Tres
 calidum permiscendo potest rea colorare: ut patet
 et hoc pur de paccis.

quod autem coloratur contingit ex
 admixtione aliorum colo-
 ratorum cum ea //

ut quomodo calidum
 discolorat vnam
 ut in freneli de paccis
 ut si que discolorat
 vnam //

Secundum dubium circa capitulum de
 coloribus.

Trum color

viridis causatur a frigido. nam
 supra de colore viridi dictum est
 quandoque a colore adurere: quandoque a fri-
 gido mortificante causari posse: et esse te-
 xura Aluceme. Sed differunt in hoc quod vi-
 ridis a calido causatus est magis intensus: a
 frigido vero magis remissus: ad albedines
 tendens: et quod dictum est patet experientia. vi-
 demus enim tempore veris fortificato calo-
 re solis ad bonum intellectum virescunt plantae et
 herbe. Et in tempore hiemis aque stagni vi-
 rides fiunt que non fiunt talea tempore estat-
 tis.

Primum dubium circa capitulum de
 substantia.

Truz substan

tia vine def a qualitatibus acti-
 uis. arguitur quod sic: quia fortius
 est dare substantiam quam colorem: sed qualitate acti-
 ue sunt fortioze passiuis. ergo ab eis vine substantia
 venire. Confirmatur quonia substantia

datur ex bona mixtione digoe. sed actiue
 hoc faciunt non passime ideo. Oppositum
 dicitur est supra. Et est sententia isaac. Dicendum
 quod sicut vna non coloratur nisi ad illud quod
 ei admiscetur sic nec pbatur nisi per id quod
 ei permiscetur. Et iuxta hoc potest poni plures co-
 ditiones. Prima quod substantia vine est a cali-
 do tanquam a causa remota. patet quia ipsam princi-
 paliter operatur in substantia vine debita: fa-
 ciendo substantiam. Secunda conclusio. in materia humi-
 dat magis immediate est dativa substantie vine
 patet quonia per eius mixtionem ingrossatur
 vna. Tertia quod materia sicca. i. sicce co-
 plexionis ut est melacolia potest etiam esse ime-
 diata causa subtilitatis vine. patet quonia
 est parca ratio autem paucitatis remanet vna
 subtilis et hoc maxime est verum de naturali vna
 Nam aliquando per vias crisi materia melan-
 colica multum ingrossat. Quarta quod licet ita
 sit tamen de paccis dicitur siccitate subtiliare.
 ut supra in capitulo de substantia. et in ca-
 pitulo de coloribus.

Secundum dubium circa capitulum de substantia.

Trum diuisio

nes ex parte substantie debeant
 esse et sint tot quot ex parte colo-
 ria. Et arguitur quod sic: quonia colores non
 multiplicant nisi per multiplicacionem substantie
 Oppositum dicitur est quia non numerantur tot et di-
 ctum est de substantia: quia solum quinque. Pri-
 ma conclusio quod diuisiones ex parte substantie
 sumpte possunt esse tot quot sunt ex parte co-
 loribus: quia sic potest dari remissio et intensio
 materie proportionabiliter ut datur color. Secun-
 da conclusio quod si sunt tamen non sunt ita percepti-
 biles quonia color est sensibile per se et substantia
 per accidens. Tertia conclusio antores non
 multiplicauerunt: quonia medici non tu-
 rant de multiplicacione numeri sed specie. Diui-
 sio autem que fit ex parte coloribus multiplicat
 numerum: ut patet intelligenti. nam vnum fecit
 ad regulacionem operis aliud uero: quare de mul-
 tiplicacione ex parte substantie ultra illas diuisi-

ones: que posite sunt medici non curauerunt
Tertium dubium circa capitulum de sub
stantia.

Trum urina

tenuis possit ingrossari. Pro
isto dicendum q uorando q uria
aliquado mingitur tenuis et postea ingrossa
tur et significat principium digois occultum
Et modus est iste aliqualis sba est mixta cum
aquisitate: et cu hoc aliqualis ventus est mixtus
cu illa sba. unde cu illa urina est primo mixta
ventus ille sua forti impulsione impulsit pres
grossas superius et subtiles remanentes inferius
postmodum per moras contracta resoluta vento
ascendat et grosse descendat. Unde sibi inui
te obuiantes in urina inducunt turbulencia et
spissitudinem hoc autem significat principium dige
stionis: quoniam in tenui non comprehenditur
actio nature que comprehenditur per ingrossati
onem urine.

Quartum dubium circa capitulum de
substantia.

Trum color

urine prius datur q eius sba.

Quod sic auctoritate isaac: et
theophili. Nam quod datur a fortiori agen
te et facilius datur prius: sed color est huius
respectu substantie. nam datur a qualitatibus
actiuis: ut supra sba a passiuis igitur ic. Op
positum Auicena primi de substantia urine
Ite substantia prior est accite noticia diffini
tione et tempore septimo methaphisice. Am
plius illud prius est sine quo aliqui exister
tali est color respectu sbe: igitur et cetera

Premittendum q substantia capitur hic per
liquore ipsius urine et non per substantia que est
oppositum ex materia et forma substantia: sim
pliciter dicta. unde talis liquor magis sub q
titate comprehenditur cu diuidat in mediocre
subtilem et grossam. Secundo premitten
dum q h prius dicatur multiplici septio me
taphisice: tamen hic capitur duplici scilicet pri
us tempore et prius natura tempore: qz prius
pducitur prius natura quia essentia: ut an

mal prius est homine. nam humanitas ab aial
tate dependit. Tertio q quedam sunt sig
na digois occulta et illa sunt a calore sump
ta qda manifesta et illa sunt a sba urie et a color
supra. Quarto q ut dictum est uria est sicut aqua
nec per se habet colorem nisi per illud quod ei
miscetur. Juxta dicta ponuntur conclusiones.
Quar prima q loquendo de colore prout
causatur a qualitatibus actiuis et humorum
tingentium colore ac sicut q aquisitati adheret
et non liquori. Sic color substantiam tempo
re intercedit: quoniam facilius suscipitur co
lor q substantia cum sit quid specialius. Se
cunda q si color consideratur ut sit per actiones
caloris digerentis vel assimilatis sic substan
tia precedit tanquam causa effectum. Alio aliter:
ut Sorbonius preter ea pretermissa premit
tens q ut dictum est sba copitur hic per quita
te: color per qualitate: quantitas vero seu positio
magis appropinquat substantie q color et ideo
sequitur q sicut nam substantia est prior colore:
cum tamen sicut tempus sunt simul. Non enim
contingit colorem dari absque substantia: nec
econtra. Secundo premittendum q h ita sit
tamen color est magis notus medico q sba. nam
tura color urine diuiditur in .xx. gradus. sub
stantia vero solum in .v. ut supra. Ite color
vniuersalius ut sic et melius a medico comp
henditur q substantia cum sit obiectum vi
sus proprium: substantia vero per accidens. Qu
antem sic a medico comprehenditur per prius
ceptum iudicatur.

Quintum dubium circa capitulum de sba

lterius quod

quo aut de urina sana aut egra

Juxta hoc ponitur conclusio pri
ma. Quod urina sanu hominis et bene recti equi
ter datur color et substantia. Patet quoniam
humores vniuersali simul et pfecte digerunt
in cauo epatis vel gibbo et essentialiter at
trahunt a renibus: et ita essentialiter siue eque
cito colorantur sic substantiantur et everso
aliter natura non operetur pfecte. Secunda
conclusio in egris ubi materia sit calida prius datur
color q sba. Probat qz nam facit illud prius

ideo sequitur q sicut natura
substantia est prior colore
cum tamen sicut tempus est
simul

quod facilius est modo pauca quantitas colere
sufficit colorare: que non sufficit substantiare:
ergo etc. Item sba significat digonem et an digonem
precedit indigo: et ideo cum in principio
egritudinam occulta sunt signa que sumuntur ma-
gis a colore quam sba videtur quod color precedat
tanquam facilius etc. Et hoc color non possit esse sba
sba que datur vniue in principio in qua sba
datur color est valde remissa et pauca aqua non
potest sumi signum digonis sicut a colore quod
se multum manifestat: hinc dicimus colorem
priorum sba. Tercia conclusio in egris de
humoribus frigidis prius datur sba quam color:
quoniam ex medio iam assumpto natura egit
quod facilius est modo facilius est perturbare ac
permiscere quam uera humoris formam introducere
cum materia illa repugnet digoni: modo talis
comotio ac perturbatio substantiat urinam et
non colorat: quoniam adhuc urina colorem
non suscipit: igitur etc. Quod si dicatur nonne
idem opatur natura in materia calida. Dico
quod materia calida est magis obediens: et ideo omnis
modica perturbatio sufficit introducere colo-
rem: quod non in frigida. Coloratio namque si-
gnificat perturbatorem precessisse et quod natura in
manam humoris formam introduxit: et ideo lau-
dabilis signum est color laudabilis sine sba
quam sba laudabilis sine colore laudabilis: quo-
niam sba sine colore perturbatorem significat
tantum. Color vero significat quod natura plus
egit. Ad Auicennam dico quod intellexit de sba in
manam frigidam considera.

Primum dubium circa capitulum de con-
tinentibus urine.

Terium iposta

lis decidatur a tertia digone vbi
quod non: quoniam ipostasis ex hu-
moribus fit: et super ipsas significat: sed humores
generantur ex secunda digone: igitur. Oppositum
vbi velle communis scola: que ponit ipostasim
ex tertia digone decidi. Dicitur eorum ista
conclusio: quod ipostasis materialis est ex secunda digone ut
argutum est: sed formalis ex tertia: et hoc decla-
rat color eius: nam albedo est ex tertia digone:
ipsa namque alba est et maxime naturalis: ut su-

pra de ea. Ex quibus inferitur quod ab utra-
que deciditur: nam et ab humoribus quoniam
a slegmate et a sanguine magna quantitas est
deciditur a colera vero et melancolia pauca.

Et si queratur vtrum a singulis membris de-
cidatur dicitur quod sic. Nam in vno quoque membro re-
pitur duplex superfluitas. Una utilis et pura
et est materia seminis: ut prima de generatioe animalium.
Alia est impura et hec est que aliquando sub
forma sudoris: aut insensibiliter per exercitium
resoluitur: aut per urinam emittitur: et hec est
materia ipostatica. Et si dicatur epar est ru-
bei coloris: splen nigris: ergo ipostasis naturalis dicitur
esse diuersorum colorum considera. Et ex his inferitur
quod ipostasis habet significare super membra: et
ex consequenti urina.

Secundum dubium.

Terium decida

tur a materia morbi. Et videtur
quod non quoniam deciditur in ter-
tia digone: sed materia morbi non nutritur: ergo.

Item si sic deberet esse diuersorum colorum:
quoniam materia morbi aliquando sunt diuer-
se ut colerica fleumatica etc. Oppositum quod
per ipsam significamus super manam morbi.

Pro ista vide responsione ad quartum in pri-
mo dubii principio cum queritur vtrum urina sit
superfluitas aquosa.

Tertium dubium.

Terium iposta

lis debeat esse albi coloris.

Quod non quoniam omne quod ab
alio deciditur: debet assimilari ei a quo
deciditur: sed ipostasis deciditur a massa
humorali que non est alba igitur. Oppositum
dictum est etc. Pro isto breuiter dico ut supra quod
ipostasis decidit a tertia digone que fit in membris
radicalibus: et ideo eis assimilatur cum membra
talia sunt alba. Ad rationem a massa etc. decidit
mediate: imediate vero a nutrimento membrorum
et hoc loquendo de naturali: secus foret de non na-
turali.

Quartum dubium.

vt dicitur ago
ipostasis materialis

Trum debeat

stare in fundo cum videtur esse quid leve sepatuz a mā nutrime tali quā oportet esse graūē ⁊ terreā ppter u rricatōem. Dicēdū q̄ ipa ēē ps supflua ⁊ ter rāstris refecata ꝛc. iō residꝫ ꝛc.

Quintum dubium.

Trum figure

pinealis cum dictū sit ipam sa pe nām terrestrem. Nā in pinea li sunt ptes leues medie ꝛc. Dicendū vt dictū fuit de ea : q̄ in ipsa sunt partes graues; le ues ⁊ mediocres inter has. hec autem facere possunt pinealē figuram vt pz.

Sextū dubiū.

Trum iposta

lis debeat esse fm colorem vzin Quod non arguitur quoniā ut dictum ē: vziua naturaliter se habens debet esse citrini coloris ⁊ ipostasis alba igitur.

Confirmatur quoniā vziua generatur ex actione ⁊ digōe facta in epate ⁊ ipostasis ex ea que fit in mēbris: sed hic mēbra distinguū tur in assimilado sibi nutrimentū vt pz. ergo Item potest etiam in multis casibus esse citrina aut rubea ipostasi existente alba: vt se pe dictum est. ergo. Prima conclusio Non necessario ipostasis ē colorata colore vzin. patet ex inductis ante. oppositum.

Secunda cōclusio color ipostasis non neces sario colorī vzin: pportionatur ad hūc itel lectum: quoniā q̄ sicut color vzin colorī tē pate vzin: ita ipostasis ipostasi tempate.

Patet yclusio ubi in corpore coletico multa superfluet colera que tamen mittent cū vziua ⁊ etiā cū sanguine ⁊ ceteris ad mēbra: in qui bus facta tertia digōe: aut quarta multa su pfluitas colerica multiplicata facta ipostati ca esset citrina: ⁊ sic vziua esset citrina. Ter tia cōclusio p intellectu cōi ē q̄ ipostasis dz esse ꝛc: quoniā pportionari debet natural ipostasis ipostasi tempate sicut color colorī.

Septimum dubium.

Trum rubea

fit melior sub rubea. Quod subrubea arguitur quoniā sub rubeum albe videtur magis appropinquar ⁊ ex consequenti a naturali minus distare.

Oppositū ponit theophilus. Dicendū q̄ subrubeum ē duplex. Quoddam quod añ cedit rubeum. Quoddam quod sequitur.

Prima cōclusio. subrubeum antecedens ē deterior quoniā significat indigōem. Nam ipsum ē tale ppter aquositate ꝛc. Tertia subrubeum sequens ē melius quoniā ē tale p digōem. ⁊ hoc sit p intellectu ipocratis ⁊ q̄stiois. Et iuxta hoc nota q̄ ipostasis al ba cū additionibus positis p ceteris ē melior maiorem notans digōem ⁊ nature dominūz

Deinde rubea grossa benignū ostendēs hu morem: deinde citrina ostendens coleraz pu raz. Postq̄ sequitur ipostasis ut arsenicaz albi coloris existens ⁊ citrini uotans vitelli nā: mala vero ē xp̄is lentiginosa coloris cine rich ⁊ rubei aliquantulū ex hoc notans adu rsionem incendium ⁊ p cūis maiorē lapsum:

Octauum dubium.

Trum conten

ta crino ydalia possunt a carne decidi q̄ nō: quoniā tale oten tū ē grossūz ⁊ maxime a carne decidum: ⁊ tā tū nō pōt p orificia venaz penetrare: ut puē re possit ad emulgētes: quod ē necessariū: igitur. Pro isto dicēdū q̄ cōtenta crino yda lia possunt a carne dissolui: ut dictū ē. Caloz tanqz dissoluens prius dissoluit quod ē faci lius dissolubile: ⁊ ideo prius spiritū ⁊ calozē dissoluit. deinde humores. deinde pinguedi nem ⁊ ad ipem. deinde carnem nouiter coa gulatam. deinde antiquā ⁊ solidam. deinde supficiem membroz solidoz: ⁊ tunc venit mors: licet antea possit enire: verba sūt ga. lienī secūdo pnosticoz omēto. xxvii. Ad rōem dicendū q̄ orificia venaz sunt multū dilatabilia. Nāz videmus venas capillares oculoꝝ dilatarī multū ex repletōe sanguis:

qui prius erat insensibilis a carne. Item dis-
soluta certa parte iuxta naturam officii illa
impellitur a virtute expulsiua in officia ta-
quocuius: et ideo potest penetrare etc. Considera
Nonum dubium.

Trum conten

ta crinoydalia sunt peiora fur-
furibus videtur quod sic quoniam
sunt maiora: et ideo arguit maiorem dissolu-
tionem. Oppositum ipo. secundo pronosticoz
textu comentii. xvij. Pro isto dicendum
quod si hec contenta ab eodem membro deciderent
maiora essent deteriora: modo crinoydes a
carne deciduntur: quoniam sunt frustra ma-
gna que a nervis vel venis decidi non possunt
quoniam prius veniret mors. furfura autem
ab istis membris deciduntur et non a carne: nam
cum calor sit ita fortis quod adurat humores et po-
stea agit in carnem: tunc resoluit contenta. Et ideo
quoniam furfurea significat dissolutionem mem-
broz radicalium: hic igitur etc. Nota tamen
quod hec apparentia non necessario significat mor-
tem: ut Salienus allegato loco. Sunt tamen
significatia mortis in febre acuta. Et subdit
Salienus quod qui euadunt longiori tempore
euadunt. Considera.

Undecimum dubium.

Trum iposta

sis inequalis et non tincta debet
to colore sit bona. Quod non
quoniam hec videntur arguere virtutis im-
potentiam etc. Prima conclusio. Talis iposta-
sis non necessario est bona: patet quoniam ha-
bet conditiones oppositas conditionibus bone
ipostasis. Secunda talis ipostasis potest esse
signum bonum: patet quoniam in ea possunt esse plu-
res bone conditiones: quod male: igitur antecedens
patet quoniam potest esse ipostasis multum
eterogenea et bona: ut patet igitur. Nota
hic quod absolute verius signum sumitur ab equi-
tate: a colore: eo quod maior potentia reperitur
ad equandum ipostasim quam ad ipsam coloranda-
quare et cetera.

Undecimum dubium.

Trum inconti-

nuitas sit melior continuitate.

Pro isto dicendum quod in ipostasi
mala incontinuitas est melior: quia ibi arguit
maior potentia virtutis super materiam ad resolu-
endum distinguendum etc. et quod materia minus resistit. nam
si foret continua esset signum quod ipsa esset magis
apta resistere: quoniam virtus unita etc. Tertia
conclusio. Quod in bona ipostasi melior est co-
tinuitas: nam hec denotat maiorem potenti-
am virtutis ad vincendum et continuandum materiam:
et breuiter ad superandum etc.

Duodecimum dubium.

Trum talis est

pportio significationis ipostas
sup materia in tota dispersa quam
est puris in significando supra materiam apostea-
tis. Et hoc dubium est motum propter unum ver-
bum Anic. capitulo de ipostasi: et ad aperiendum
via etc. Ad dubium sine obiectis premit-
tur quod ipostasis est superfluitas in secunda ter-
tia aut quarta digestionem causata quam co-
tingit aliquando esse bonam: aliquando ma-
lam. Secundo quod ista comparantur pro quod
to habent significare maturaciones materie a qua:
deciduntur. Prima conclusio quod non tantum ostendit
maturacionem puris de sua materia: quantum ipo-
stas de sua. Patet conclusio quoniam semper
pure est fetor qui ostendit extraneationem qua-
dam quam ipostas non ostendit cum non sit fetidus odo-
ris etc. Item ipostas a calore naturali tantum
fit. Sanies vero a calore naturali partim et
partim a calore preter naturam: ut patet igitur
etc. Ex quibus inferitur tertia conclusio
responsiua. Quod ista proportionantur ad in-
uicem quoniam vtraque est maturacionis mate-
rie sue significatiuum patet: sicque ad quoniam
quod dicendum. Nota hic et de iudicio super
to ab vana. Nota quod perfectius et dignius
est iudicium quod sumitur ab ipostasi. Nam
sic videtur sentire ipo. secundo pronosticoz
ubi permaxime commendat. Et Salienus

vide quomodo se
significatio non nec
significatio si significant
mortem sed solam
febris agustat

in cōmentis. Nam ipsa maxime significare
vī super digōne et indigōne et cetera. Confe
quenter sumptum a sba. deinde ab odore et
et colore: ultimo a quantitate quare et cetera

Completus ē tractatus de vrinis Mi
chael de Sauonarola patauini.

Editio de Egōib⁹ domini Michaelis
de Sauonarola patauini: feliciter incipit.

Capitulum primum qd sit egō naturalis

Am a me

de vrinis satisfactuz
esse putem. Consequēs
dixi de egōibus tra
ctare cū hec duo sint
visui practicanis hoc

ordīne ab astantibus sic demonstrata. Ex
quorum recto aspectu: bona vel mala corpo
ris dispositio comprehenditur. Egō nanque
et si plures sortiatur diuisiones: hac tamen so
la in presentiarum contentus esse volo: cum
dicimus qd egestiōum: vna naturalis ē: reli
qua preter naturam. Ob quam hunc tracta
tum in duo diuidemus capitula. In quoz
primo de hīs naturalibus agetur. In se
cundo vero de hīs que preter naturam sūt
non naturales nuncupantur cum appositōe

signozum demōstratiōum: et pronosticorum
et quozumdam dubiozum annexione. Et licet
a medico de uominibus non sit disceptandū
prima primi doctrina sexta quinto capitulo
non tamen ipsorum quid nominis silentio p
tereundum ē: cum principium omnis doctri
ne sit posteriorum secundo. Dicamus itaqz
quod licet hī termini egō: excreatio: expul
sio: apud nōnullos: ut synonyma habeantur
tamē egō ipsa ut nro deseruit proposito vide
tur importare omne id quod perfiteri ex
pellitur. nam agero et immediatus ab egro
ipsius natura trahitur. Neqz hic inter egestū
et egestionem differentia expectatur: et si egō
ultra egestum motum ipsorum videatur. nam
egerere ē extra portare: uel ferre. Egō itaque
naturalis ē prime digōnis superfluitas in sa
co genita: que neqz liquida ē: neqz exsiccata
sed ad modum mellis iuncta debite quanti
tatis: coloris: forme: odoris: et in hora solita
faciliter et sine punctione veniens. Cuius faci
caliditas causa ē effectiua. Ex quibus p
ticularis primo apparet causa factiua eius se
cundo que sunt signa naturalitatis ipsius de
monstratiua. de quibus omnibus suo ageur
ordine. Dicitur superfluitas et cetera. Nā
facta digestōe hili in stomacho superfluum:
quod ab ea refecatur ē: simul cum parte non
bñ obediēte in hiliificatōe ei⁹ ad faci trāsmi
titat. et ibi et superfluum illud et pars que hi
lificationi non fuit bene obediens pro tempo
re certo retinetur donec pars illa debitam a
caliditate faci recipiat hiliificationes et super
fluum in sterco conuertatur: que cum condi
tionibus positis naturalis vocatur egō: et he
conditiones maxime inueniuntur in homine
inculgate uiuente. Nam in eo qui in debito
regimine degit hec non reperiuntur. deinde
tantum sic successine ad colon expellitur vir
tute expulsiua eius a colera tubea ad ipsam
transmissa incitata: ut de colore eius infra.
Trahitur siue fingitur. deinde sic pars hiliifi
cata per venas mefaiicas ad intestina inferi
ora terminatus ab epate. Unde et feces sic
minus humide remanent: ad facum vero nō

videtur q̄ aliqua mefaica notabilis terminet

Et ex hijs apparet non solū eius causa fa-
ctina: quia caliditas saci: sed et locus eius.

Unde decimasexta tertij primo capitulo. Et
creatum quidem fuit ppter iuuenta: de q̄
bus ē ut secis sit locus in quo comprehendatur.
Quidam vero modernoz putauerūt cō-
plexiōem monoculi solum p̄parationem quā-
dam dari superfluitati tali: ut deinde in colō
formā stercozis assumeret: veluti stomachus
cibū preparat: ut in epate in massā cōverta-
tur sanguineā et etiam p̄portionale: ut su-
pra de nrina dicebatur. Inquit in anotomia
sua de sacco loquens. Cuius iuamentū ē: vt
p̄ncipaliter retineat succum et preparat ip̄s
in inferiorib⁹: ut cum in eis fuerit sic digestū
p̄ venas mefaicas in eis existentes attraha-
tur ad epar. Nam in monoculo non ē mefaica
que habeat magnitudinem Auicē. Et re-
cipit succus in monoculo inicium fecis non
p̄ncipaliter sed ex consequenti: sed fex com-
pletur in colon quod est secundum ex grossis
et quantum in ordine sic dictum: quia plura
habet cola seu celulas: de quibus infra in q̄
bus stercozis formam recipit. Et locatur iux-
ta ren sinistrum: quare frequenter non de-
cemitur inter dolorem renalem et colicū. Ex
hoc loco accipi potest primo q̄ dolor colic⁹
retentione fecū vtiens: ut multuz a latere in-
cipit sinistro. Secundo sic tolli potest contra-
dictio que ē inter Auicē et mundinum
ip̄m de inceptiōe doloris colici: et tu consid-
ra. Tertio q̄ ppter p̄p̄nquitatem vasis fecū
ad renes nō raro accidit corporis siue v̄tris
stipticitas ab ipsa renū caliditate vehementi
que ipsas sic exsiccando ad motum extra in-
habilitat: et tu practice hoc bene considera.

Et pro ista opinione videtur textus Auicē
cenne allegato capitulo inquit. Et de eis est
qui hoc intestinum est inicium reliquarū cō-
uersionum cibi ad seculentias considerer spe-
culator. Et ex istis infertur q̄ in sacco est
virtuosa caliditas bilificatiōi appropriata
et non solum stomacho: ut quidam putauerūt.

Unde Auicēma allegato capitulo et inte-
stinum quod monoculum est intestinum in

quo cōpletur digestio eius quod fuit inobedi-
ens in stomacho. Dico tamen q̄ in eo non
sit ita vigorosa: ut in stomacho et visifozer p̄-
paratio in stomacho recepta tale humidum
in stomacho sic inobediens factuz non reci-
peret in sacco bilificatiōem. Existimo nā
q̄ in cibo in sacco integer veluti in stoma-
cho recipet bilificatiōem in eo minime assu-
meret. Et iuxta hec fortassis queret aliq̄
Nunquid in stomacho stercozis generari pos-
sit: cū in eo adsit presentia materie et calidi-
tas vigorosior: q̄ ea que ē in monoculo. Qui-
bus sic stantibus nō videtur cur in eo p̄duci
nō possit. Item in monoculo generantur ver-
mes p̄cipue grossi et longi ob presentia ma-
terie et cause efficientis que ē ipsius caliditas
et quia hec etiam in stomacho reperiuntur.
hic in stomacho tales quandoq̄ generantur
quare de stercoze p̄portionabiliter iudican-
dum videtur p̄blemma hoc neutrum est et in
se contraditiōem nō claudens. Et possibili-
tas est res ampla quarta p̄mi de quintana
Sed credo q̄ id fieri nō cōtingit expulsiua
stomachi non patiente. Item dignitas mem-
bri ex colligantia sui ad cor per os eius. Sz
hic garrulet speculatoz et sophistica. Et hic
vnu de sacco non tacebo quod ferrarie i ano-
tomia vidi. Erit enim in homine illo iua par-
uus ut nix a cellulis colon discerneretur: et ta-
les sic habentes colicam et dolorem intestina-
lem frequenter incurrunt. Nam cum debeat
tantam quantitatem recipere: quanta est illa
que a toto cibo resecatur necesse fuit ip̄sum
magnum esse et amplum propter quod sacul-
dictus est. Quod si contingat ip̄sum paruz
esse: tunc superfluitas tanta in eo comprehen-
di non potest: et sic in alterata ad intestina in-
feriora descendit. Et quia indigesta et ce-
tera in ipsis ventosatur: que res et magis ac-
cidit talibus ingluuiose viuētib⁹. Dicitur
que neq̄ est liquida et cetera. Unde secundo
pronosticorum textu cōmēti. xij. Digestio q̄
ē naturalis: est que neq̄ in dura in termino
lapidis. Nam lenis in termino aque ut fluat
et currat sz ē ei lenitas cū dispōe cū q̄ possibili-
le ē vt p̄māeat cōiuncta p̄ter q̄ fluat et currat.

In sacco est virtus
bilificatiua

possibilis est res
ampla (de quinta
m)

Et loquens de ea Avicenna secunda primi ultimo capitulo et clari inquit. Que ex egoibus est melior: est que iuncta: est que est siliis prius in qua humiditas est siccitati vehementer admixta: et cuius spissitudo est sicut spissitudo mellis. Ista enim sic disposita potentiam denotat virtutis et materie equationem debitamque humidam cum sicco proportionem et ex omni bona penes se. Nam ego nimis humida et similis nimis sicca in naturalis corporis significat dispositionem: ut in sequenti capitulo dicitur cum de eis naturalia sibi tractabitur. Et tu ibi de bibe quantitate: quia in denominatione quantitate debet assumptis proportionari. nam respectu illorum recessus: aut secundum augmentum aut secundum diminutionem est in naturalis. Et tu hec sane intelligas: quoniam corporum dispositiones considerare oportet ex parte complexionis etatis huius quoniam corpora vehementer calida multum sicut magnaque parte spissitudinem resoluunt corpora frigidorum respectu et ideo considera dicitur Avicenna dicit. Quod ego debet esse equalis comesto: nunquid spissitudo ex vino resecota contrarianda sit. Dicendum quod non quoniam non est notabilis quantitate et de potantibus aquam idem. Propter quod nota quod quedam sunt cibaria que multum et copiose nutriuntur a quibus pauca vel quasi nulla resecatur spissitudo: ut ova: cara testiculorum gallosum facinatorum: vinum odoriferum et suave et multa et nices: ut theorice septimo. Quedam parce nutriunt et multe sunt superfluitatis ut rapa caules. baura et que sunt huius. Quedam vero medio modo se habent inter hec: ut panis et feni Anetro pum coru galline amalis agni et edina. Sicque et corporum varietatem et ciborum considerare oportet. Sed quem mihi dabis qui omnia hec sic perspicaciter consideret. et ideo stude. Dicitur coloris. Color enim debitus et naturalis citrinus est et proprie citrinus remissus et non igneus. Unde Avicenna. Color naturalis est igneus. lenis tamen igne tatis. nam si eius color esset nimium tinctus tunc significaret quod cum ea foret superflua colera. Quod si discolorata foret signum esset quod de colera non esset admixtus cum ea quan

tum sufficit: et tunc ut opilatio: aut alia egritudo denotaretur. Et ut credo tenendum esse vehementioris tamen est tincture que sit urine color naturalis. Nam color secus respectu coloris urine naturalis: dici debet: ut Avicenna igneus. Sed dicit aliquis maior videtur esse quantitas colere que ad vias urine transmittitur: que ad intestina: ergo magis citrina debet vria et cetera. Et pro isto primo notandum est quomodo sterens naturaliter coloratur. Secundo ad dubium respondebit. Et pro primo sciendum est: ut decima quinta tertii primo capitulo quod listis est vesicula que dam figure ob longe cum quadam rotunditate ex tunica: unica nervosa et color uno contexta in cavo epatis et in medio penula est ad latus stomachi collocata in receptaculum colere: et evigilationem expulsiue intestinorum finaliter ordinata: colum autem hoc in medio epatis ortum habet et coleram rubeam in se recipit tempore digonem et depurationis sanguinis ab ea et ad certam distantiam sic vnum extenditur: deinde bifurcatur et unus ramus penetrat in medium epatis: per quem listis colera recipit: alter bifurcatur. deinde et ramus minor descendens ad duodenum vadit ad fundum stomachi portans colera inter duas tunicas eius ad confortandum digestionem: magnus vero per ad duodenum terminatur et per ipsum portatur colera ad intestina inferiora: ad enigmam expulsiua ipsorum in expellendo feces. Unde ad modicum minor quantitas colere pervenit: sed ad colon maior ut sic magis stimuletur virtus expulsiua eius ad feces expellendas in suis cedulis contentas. Quare maiorem tincturam recipiunt in ipso colo: putandum: namque etiam est per venas mefais ab epate ad colou coleram pertransire feces ipsas tingentem et magis que per venas mefais ad monoculum terminatas: quoniam ut tales supra non sunt notabilis quantitate: ut ille que colou. Colou namque supra stomachum collocatur: et a cirbo copitur ut sua humiditate preparat feces iduratas expulsiui. in tali itaque sita sic plura colera venit ad stimulum virtutis expulsiuas

sicut coloris //

Effect ista causa contin
git ut si sicutiam in
intestinis inferioribus ut
frequens causari
in portio nota

hoc respectu eius que ad monoculū venit.
Et ppter istā causam cōtingit ut dissinterias
in intestinis inferioribus ut frequentius cau
sari: et in practice nota Et ex hīs infer tur q
mutatio coloris in fece non arguit super di
spōem stomachi cum ab eo colorem non re
cipiat. Et ad dubiū respondendo supposito
q colera que cum aquositate ad renes trans
mittitur maioris sit q̄tatis q̄ ea que ad inte
stina nihilominus plus t̄ngit stercus q̄ vria
ppter tres causas. Prima q colera in in
testinis rem siccam innēit et duram: modo
citrinitas colere plus t̄ngit rem suam colora
tam q̄ humidam non coloratam: ut est vrie
aquositas: ideo et cetera. Secunda quo
niam colera citrina ad intestina transmissa ē
pura et non admixta: ideo plus t̄ngit q̄ ad
mixta: ut ē illa que cum sanguine ad renes
transmittitur. Tertia quia aliqua res mis
cetur cum re t̄ngente usq; ad minima alijs
paribus minus t̄ngitur et t̄nctura: demon
strat: q̄ que solum in superficie t̄ngitur: quoni
am color non sic desp̄gitur: sed magis vn̄it:
et p̄cipue habet hoc veritate: quādo res cui
admiscetur de se non ē colorata respectu ei
que colorata ē ut supra: et sic patet quid ad
dubiū respondendum sit. Dicitur forme ic̄
quia debet esse bone forme ad rotunditatem
tendens: non inflata: ut que vacina ic̄: neque
fluida: sed in suis cōuenientibus termis stās
ut sputū laudabile: et certe quia hec particu
la non ē famosa ut sub mō sbē comprehēdi
habet. Propter quod eam ipo. non nomina
uit secundo p̄nosticoꝝ. Dicit odoris ic̄: quo
niam debet esse uenientis fetoris. Naz mul
tus: ut infra multam denūciat corruptionem
et p̄natio fetoris significat digōis p̄natio
nem et frigiditatem et cetera: ut in sequenti ca
pitulo. Dixit tamē alexander a frodiscos in
p̄bleumatibus: que conciliator uoster trāstu
lit de greco in latinū q̄ quorundā animalia
stercora non setent eo q̄ sicciora sunt paruo
fruentia cibo ac multum extenuata in tantū
q̄ stercus doꝝcarū gēus est equarū et equoꝝ
animalium aromaticat hec conciliator q̄ta
p̄bleumatim p̄bleumate. iio. Dicitur i

nihilominus plus t̄ngit
cuz stercus q̄ vria
ppter tres causas //

privatio fetoris significat
degrationis privationem
et frigiditatem //

hora solita et cetera. Nam ex hoc enim dno
tatur eius temperies et virtutis debita pote
tia. Nam si ante aut p̄ horam illam: aut cū
difficultate siue cū punctione feces emittunt
signū est: viciosū: ut in sequenti capitulo. Et
attenditur magis eius cōsuetudo circa nūer
aellationū: et tempus exitus et: q̄ circa sub
stantiam et q̄tatem. Et si queritur que est
hora uenientior exitus eius. Dicēdū q̄ ho
ra luci prima i qua facta ē digō passūpti ci
bi: et sic eius sup̄fluitas expellit: ut cedat sup
fluitati ex sup̄ueniēti cibo generande. Dicit
cuius ic̄. Et iam apta ē p̄tula hec. Et sicut
iste particule egōnem demonstrant naturales
ita cū sit ab hīs recessus: egō non naturalis
d̄ plus autem et minus fm maiorem aut mi
nozem ab eis recessum. Et ista hic sufficiant
p̄ signis demonstratiuis naturalitatis eius.

Capitulum secundū de egōne nō naturali
siue preter naturam dicta cū suis signis de
mōstratiuis et p̄nosticis et quorundā dubioꝝ
anexione.

Am ex habitis

patet q̄ omnis egō recedens aib
hīs aut altero eoz que in descri
ptione egōnis naturalis posita sunt. ē nō natu
ralis dicenda. Nam sicut accidit in sanitate
respectu egritudinis: ut q̄ sanitas dicit omni
um integritatem: et cū sit recessus sensib̄ ab
aliquo eius statim sequitur dispo nō natura
lis egritudo dicta sic de egōne nālī resp̄cū
non naturalis ē dicendū. Recipit et egō non
naturalitatem ab hīs que quandoq; cū ab
ea coniunguntur: ut sunt inflatio spuma soni
tus: et hūius de quibus omnibus et causis
eoz statim. Dicamus itaq; q̄ egō nō natura
lis siue preter naturam est humiditas super
flua perfiteri egrediens in stomacho in epa
te splene vel intestinis genita indebite substā
tie indebite quantitatis qualitatis: quia for
me odoris et coloris: et non indebita hora:
sed cum difficultate et punctione et non cou
suetorum admixtione exiens. Ex quibus

oibus patebunt eius signa demonstratia: p que suo nãle etiã significat poterim? cū vñ oppositoruz ex alterius declaratione magis eliceant. Et ergo que sic tradita sunt manifestentur magis eo psequar ordie quo in de naturalis declaratione actus ē. Dicitur neqz humiditatis supflua zc. Nam in omni fluxu siue cerebrazli siue stomacali 7 hui? humiditate supflua pfiteri emittitur. Lunqz in locis generatur: que 7 si cū stercore associatur ipz non naturale reddit: quemadmodū cerã: ut ventositas spuma: 7 huius. de quibus suo loco. Et cognoscitur exiens tale stomacicum siue cerebrale 7 huius p signa ppria distinctiua. de quibus ad plenum in practica nostra magna suis capitula nobis scriptū ē. hec at hoc loco: nō sunt adducenda: quia sic foret capitulū in capitulo ponere. Propter quod eis sic intactis relictis: ad id quod de substantia tangebatur redeundū est. Scito tamē qz harum humiditatum fluxum signa significatiua non omnino silentio preteribunt. Est aut stercoz indebite substantie quoniam ipm est nimis humidum 7 causa ut Auicenna: quoniam tanta humiditas significat opilatoem 7 maliciã digonis. Nam epate opilato 7 mefaicis humiditas que debet p mefaicas trahi ad epar in intestinis remanet stercoz mium reuinctans. Consimiliter cum sit in stomaco mala digō bilis non debite ingrosfatur: 7 sic non fit debita humiditatum resolutio ad intestina feces amplius remittantur. Significant 7 quandoqz debilitatem mefaicarum non trahentium 7 lugentium debitas humiditatem vtilem cum superfluitate tali coniunctam. Significant 7 quandoqz reumatilina a capite ad intestina descendens reuinctans feces. Et propter ea trauli adiarria capiuntur longa. Sic multis humiditatib? ad intestina reumatizantibus: aut significat regimen fuisse humidum quale est ex assumptione cerusorum 7 horum talium humidorum. Quod si cum tali humiditate viscositas coniungitur pluries: significat liquefactionem partium vinctuosarum corporis: que est cum fetore. nam liquefactio hec a calore putredina

li 7 preter naturam fit: 7 hoc videtur in ethicis quando appropinquant morti quib? fluxus talis superuenit. Significat 7 hec presentiam multoz humoru viscosorum 7 hec non est euz equalitate substantie propter viscositatem humorum. Interduz causa sunt cibaria multa comesta 7 non digesta 7 viscosa sicut cum sit portulace nimia comestio: angularum fungorum 7 huius. Et sicut dicitur est qz a capite descendit reumatismus facies egestionem esse liquidam: que liquiditas est fluxibilitatis ventris: ita ab epate 7 splene: uel a toto: quandoqz fluxum humiditates reddentes stercoz liquiduz 7 ventrem lubrificantes. Et cognoscitur per signa propria: nam que talis est vi humoruz ab humorib? tingitur que a stomacho per colorem alimentis: siue bili 7 consimiliter si ab epate apparet egestio hilosa maxime quando est ex opilatione mefaicarum 7 cetera. Et quidam putant optimuz sibi esse cum pluries in die fecedunt asserentes se ventres habere obedientez. Unde pro hoc nota qz hec fluxibilitas quandoqz est bonuz signuz: quandoqz malū bonuz quides si bona sit crisi: malum vero quando non sit penetratio cibi de stomacho ad epar: 7 de intestinis ad epar: ut supra dicebatur. nam in ea que sit bona crisi nō est solutus neqz frequentia assellandi. In reliqua vero est frequentia assellandi 7 sonitus. Ad egones autez frequentē 7 liquidaz hec sequuntur nocuenta lassitudo vigilia 7 tandem defectus virtutis propter multuz surgere. Et ideo nota practice in fluxibus sollicita 7 cura ut eger de lecto non moueatur. Est ei motus ad assellaz vna de causis mortis secunda quarti proprio capitulo. Accidit 7 virtutis defectus resolutione caloris euacuationez superfluentes consequente. Egestio liquida que precessit postquaz superuenit sudor aut fluxus vrine si deinde dura fit sanitatez inferioris ventris denotat. Item liquida in principio morbi apparens citius est euacuatione: ut minoratina precipue materia ente furiosa laudabilis est: significat potentiam virtutis supra materiam morbi.

Et quidam putant optimuz sibi esse cum pluries in die fecedunt asserentes se ventres habere obedientez.

no est sensus nec frequentia assellandi

ut eger de lecto non moueatur

Redditur et indebite substantie ex parte siccitatis. Nam egestio sicca significat laborem: scilicet corporeum et multam resolutionem humiditatis a calido factam: aut urine multas pro uocationem diuidentis humiditatem: aut ex secessu. iuxta affozimū quarta affozuz: vrina multa secessus paucus: aut significat calorem igneum intensius valde stercus exsiccātem: aut sicca nutrientia: ut sunt assata: aut multa inozā stercozis in intestinis. Propter quod a colore exsiccatur stercus: ut. xvi. tertij de eo. que omnia verificantur maxime ipso stercore ente simplici. Quod si cōtingat ipsum compōi. quia humiditas cū sicco cōponatur: ut in emittente feces duras et schidolofas. hic nou neqz hic intelligenda verā cōmixonē que per digōem fit: lz que p iuxta positōem partiu3 ozitur: tunc cū sex dura cū humiditate sic emittitur arguendū ipm in intestinos longo tempore retentam fuisse et in humiditatibus viscosis ipsum exire prohibentibus: ut pluries accidit in tenasimone.

Et hec retentio secum fit: aliquando propter priuationem colere stimulantis: siue pungentis: quia debentis pungeri: et fecis exitum festinare: et ubi comprehenditur: quod causa non est in retentione multa secum: neqz in intestinis multe sunt humiditates: tūc causa esse poterit effusio saniose materie uel supfluitatis ab epate fluentis aut a parte propter qua epatis aut mēsaicis: que materia saniosa non cessat fluere: donec cōmiscetur egōi et illā reumectet uel aliquā eius partē. Et ex his collige quod quanto egō erit magis in partibus suis equata et melior p̄mixtio partiu3 humidaz cū siccis tanto melior erit meliorem significās potentis uirtutis in equando et minorē inobediētiā seu resistētiā: ut supra in precedenti capitulo. Dicitur indebite quantitatis quoniam magna quantitas eius et pauca illaudabilis est et hoc respectu assumptoz. Nam deficiū et abūdātia ad easdē pducit drias tertio regni ga. Tu itaqz medice cōsidera et quantitatem si est maior minor uel equalis. Si maior hoc est propter priuatiā multoz humoz qui cū ea cōmiscetur ex nutrimento uiscoso genūtis: ut sūt

anguille. portulaca. fungi etc. aut qui stercois uertuntur. Item multiplicatur sex in eo qui multum comedit absolute: et in eo qui paruo utitur exercitio alijs paribus. Item quando est debilitas attractiue epatis et mēsaicaz ubi parz de nutrimento attrahitur: et maxime pars eius in secessu3 transit et cognoscitur quoniam in cāu hoc corpus debilitatur. Item multiplicatio colere ad intestina sepe stimulantis ad assellā: et cognoscitur per colorem eius: aut motus humoz supfluis a quocunqz ueniat ad inferiora. Item hoc idem p̄parat debilitas uirtutis digestiue cū fortitudine expulsiue inquit Auicēna. xvi. tertij de multitudine stercozis et paucitatis cibi uanqz plurimi humididi super quos bibitur: egō plurimi est et eī cōtrarij egō pauca est et quando colera magnifice ad epatē expellitur minoratur egō et quando non expellitur multiplicatur. Et per oppositas causas accidit paucitas eaz: quia priuatiā paucoz humoz: aut quia parz comedit et specialiter comedit cibaria pauca supfluitatis ut in precedenti capitulo de quantitate quod est accidit ex artificio nutrimenti: quoniam ex assatis minor quantitas fecū fit: quod ex elixis cōsidera. Aut plurimo utitur exercitio siue labore resolvente. Aut quando fortis adest epatis et mēsaicaz attractio et corpus sic impignat aut paucitatem colere nā ad intestina inferiora transmissit: aut quies humoz superflua: aut fortitudo digestiue cū fortitudine retentiuē: quia sic magna pars supfluitatum resoluetur etc. ut patet cōsideranti. Et ex his patent causę fluxus stercozosi. de quo. xvi. tertij quod sicut quantitas et qualitas assumptoz et paucitas nutrimenti quod ad mēbra mittitur propter opilationem aut debilitatem uirtutis attractiue epatis: et mēsaicaz: ut dictum est: aut multitudo eī quod ex colera mittitur ad intestina ex epate uel splene etc. et de hoc in dubijs. Dicitur indebite qualitatis. primo quia forme: ut quod non sit in suis terminis firmata: sed fluat aut uoluitatis plena. de quo infra ut est stercois uacuinuz et de forma hac que figura magis dicitur debet leniter priuatiā eo cū non sit conditio saniosa: propter quod ipso. secundo pronosticoz

ipaz siluit itēdes illā sub fba collocari debet ut supra. Dī odoris quoniā nō d; eē in toto odore prinata. Nā prinatio odoril frigidita tē magna denūciat: ul flegmatis dñium aut melacolie aut uimā calidi resolutōem siue a calido scāz. Nimiū aut fetoz humoz putre factōem: vt primo pnosticoz capitulo ultio aut digōis corruptionē. Et ego fetida leuis ē signū putridaz: ut cū incipit fetere pl^o solito ut de vrina actū ē. Cōtingit 7 egōes fetidas fieri assumptoz vicio: ut in cunctiōe allei 7 porroz 7 eruce zc. Et qñ ster^o mediat inter hē 7 nō hē fetozē pfectam deuotat digōem 7 nālitate. Dī coloris q multiplr significat scicut 7 ipi multi existūt 7 pnt eē simplices 7 cōpositi siue cōmixti: quoniam aliū subalbid^o aliū terreus citrin^o igne^o croceus erugiosus viridis: indicus: limidus 7 niger. 7 in his ut breuiliquis frigidū nō psequoz quoniā de eis cū suis declarationib^o tractabit statū cur qdā ponent signa demonstratia ac ēt pnotica a colore ipō supra. Aget de cōpositis quoniā alter naturalitati magis attinet. Et ue totus silentiosus hic sim tantum de colore dicā. Quocitrin^o nimis fellis significat multitudinē: vt Auic. 7 dimiuit^o valde cruditate 7 maturatōis prinatōem denūciat: 7 hoz cāe ex dcis apte sunt. Et ois color preter p̄dictū in egōne nālī ē innālī 7 ipm iuālē reddīt. Dī 7 nō in debita hora zc. Nam in exitu fecū cōsideranda ē hora 7 cōsuetudo exitus ei^o. Qd si cōtingat añ illd ipz tunc egredi significat multitudine colere tūc stimulatōis vtutē expulsiuā cui^o signū ē citrinitas intensiōis egōis: aut significat debilitas cōtentūe: aut siue retentūe: que res ex liquiditate egōis cōphendit. Qd si tardior fuerit exitus solito significat debilitatē vtutis digestiue tardādo digōez i digerēdo 7 i sepādo fecē siue supfluitatē zc. Significatnr 7 frigiditas intestinoz que tardat earnz fecū exsiccatoez 7 forma. Itē 7 prinatōez colere pūgentis 7 stimulatōis virtutē expulsiuāz eaz: aut debilitatē expulsiue a frigiditate nocitā: 7 que hijs fecibus anectūtūr cās demōstrant: de quibus statz. Tardat aut 7 ue locitat^o egō ob diuersitatē ciboz in se 7 i suo

ordine. Nam in assumptione ciboz facillime digōis pter solitū citior ē egōis exitus. Item si leuis fuerit 7 solutōe p̄cipans: ut sunt pruna 7 hui^o: et in hijs qui sunt difficilioris p̄ter solitū: et tardioris tardior redditur. Itē si stipticus pōticus grossus aut viscolus. Cōsimilr ex p̄te ordinis: ut cū grossum p̄ponit aut subtile. Et in cōsidera. Accidit et quādo q; hec varietas ex parte citi: et tardi cum attractiua ē debil^o et expulsiua fortis. Aut quoniam cibaria sunt multum acuta: ex quib^o deciditur superfluitas acuta in ultum stimulans: ut esset comestio alleozum: porrozum et huiusmodi: vnde citaretur exitus et extraheret. Item et presentia vicez in intestinis causa sunt huius: aut nimis conflatus humorum cum cibus et huius. Et q̄ medio modo se habent hos motus moderatos faciūt cōsidera. Dī cum difficultate zc. Nam exitus eius facilis vtutis expulsiue potentia significat. Difficilis vero cōtrarium. Stercus naq; olim est fetoz sibi p̄portiouatum: in cuius exitu cū naturale ē voluptuatum: ut sicut os stomachi ex cibo delectabili. Propter qd in exitu egōnū non debet punctionē sentire sed voluptatem. Quod si secus fiat non sunt uaturales: p̄unctio naq; superfluitates humoris calidi pungentis denūciat siue sit colera naturalis: siue adusta et color manifestat. Postremo declaranda est particula illa non cōsuetaz admixtione. naq; cum stercore naturali admisceri non debent sonitus ventositas spuma vinctuositas secum lenitas sanguis virtus vel sanies: vel aliquod huius. Nam hec significant stomachum: aut intestina egressa esse a dispositione sua naturali: et cūter ipam non fore bene disposita. Sonitus aut v̄tositatē humido cōmisceri denotant. Quod si sonorosus ē humiditates fore subtilem si obtusus ipam grossam: cui cōmiscet: aut frigiditate intestinoz demōstrat quare intestina frigida habentes sunt in posterioribus multū sonori debilitate digestiue intestinoz id cōtingere supfluitates resoluerenō potētis s; inuentū cōuertētis significat et inffoz angustia que nō paz ex cibus etiam

causatur ventosis. Quandoq; caliditas aut motus ad que sequit' caliditas e ca ventositatis generatina in intestinis: sed talis e magis resonans et minor minusq; mala. Sonitus autem hic cu e pius et interpollate factus a quibusdam gargulatio nominatur. Cu aut e amplior sine maior rugitus dicitur. Et multitudine humiditatis cu fertur cu sonitu humiditates significat inflatitas. Nam sic ad intestina ppulla ventositatem causant: que si fuissent subtiliores insensibiliter resolute forent. Reddit egdes no nales comixta ventositas ut est stercus vaccini dicitur: et q in colica ventosa emittitur quedam ventositas e aliquando cum sono: et que cu voce existit multitudinem ventositatis grosse vaporose significat: aut istroz angustia: que vero e absq; voce paucitatez ventositatis: aut instrumentoz amplitudinez emunciat: et est hec secunda minus mala. Ex quibus patet differentia inter ventositatem et sonituz. Non enim omnis ventositas sonora est. Estq; minus verenda in comictis absq; verecundia illa emittere: q in non comictis. Nam si verecundia illa emittit: tunc illud accidit: aut ppter angustiam doloris: aut alienationem. Est itaq; consuetudo attendenda que in altera su natura: ut auerops plogo phisicorum. Et retentio ventositatu exire consuetarum colica futuram pnnciat: ppter qd Sirumne videntur et apud nobiles colica sic timens in recude tales emittebat hisq; ludibrio erit. Spumosa quoq; demonstrat colorem forte eliquentem: ut in calidis: aut ventositatis comixtionem cuius separatio e difficilis. Ventositas namq; sic in humiditate viscosa clausa ptes eius omouet et ubi ampullas supficiales elerat. Quod si contingit caliditas illas ebullire faciens spuma alba causabitur: ut e videre in decoctione mellis piscis et talium viscosoz: in quibus sunt partes apte facili ter a calido ventosari. Et Sal. inquit tertio p nostroz muto. xix. in fine. Et fortasse significat caliditate supfluam: q est q nos inuenimus euenire spumam exterius fm huc moduz. In mari qde ppter ea q veti pcutiunt aqua

sed in profunditate pelagi pp supfluitate caliditatis. et tu considera. Egdes spumose significant defluxum flegmatis a capite et e afforsimus. xix. septime. Et hoc in dubijs. Neq; stercus sanu vinctuoluz esse debz. Na vinctuolitas liqfcoez adipis aut piguedis enunciat q a calido sit et liqfactioez humiditatu principium cum fuerit leuis viscosa: leuis vi supernatet: aqua cum stercus in aqua deponitur: aut si supra ipm aqua parumper calida piceatur: cui piguedini si comingitur fetor fortis: nigredo aut viriditas signum est mortis. nam arguitur in membris ultimam putrefactionem: aut caloris extinctionem: aut forte ut vltima adustionem considera. Et de hoc in dubijs. Leuitas secum: de qua e imo egestionem non naturalem emunciat per leuitate superficiali equalitatem intelligendo. Nam quando est equalitas in egestionibz et leuitas bona: tunc cum eis adsum bona signa alia ex parte coloris quantitatis et huius sumpta: quibus supra quonia significatur fortitudo digestionis sine bona et consimilis digestio: in omnibus suis partibus facta: sed quando continget equalitas et leuitas pp adustionem et liquefactionem similes in partibus egestionum: cum quibus apparent signa mala ex malis accidentibus sumpta: tunc est signum malum: quia significant materiam malam vniam et vniiformiter malignatam et quanto vniiformitas in eis maior erit tanto deteriorum cum hic comprehenditur virtus corporis i potentia. Et ideo dicebat Auicenna ppro capitulo. Et scito no omnis egestionis equalitas e laudabilis: neq; omnis eius leuitas: et de his in pnoticiis et demonstratinis magis. Egestio autem sanguinea non est laudanda et illam non naturalem reddit. nam cum talis apparet: aut est a toto corpore: aut a parte: ut epate splene meseraicis intestinis et huius vel membri mutilatione: et hec diuersificantur dolore: aut actionum lestone: quia aut est biliosa vel lanatina colorica virulenta feculenta subtilis vel grossa: nigra melancolica vel sanguis purus: aut caro epatis nigra grossa: de qua tertij. xiiij.

est hec pambulans
mala

Et de his in de pnofticis statim vox: si cum ea e sanguia clarus aut niger no admixt ei: sed secū cūctia ab emoroydibus exire puta bis. Sanies si qdez denorat rupturas apo stematia: aut intestinozū ulcera siue materie virulente purgatoem omni ex corpe secunda pimi. Sanus relinquena exercitium multo tiens egeri virua r saniem que sibi laudabi lia e purgatio cū ex hoc vel ide a xietas r mo ueatur que ei ppter pzinatōem exercitij acci derat. Et ex his facile pz sup que membra ego pncipalr significare h3: r dictū e pnci palr quoniaz ex cosequēti r secundario sup aliqua significatiōez h3. Ego naq3 cū nāliter fuerit significat ut ipo. que sunt sub diafrag mate salubria circa pncipalr stomachum: r intestina. Na3 ut supra ego mām in roma cho recipit r in monoculo formā. Secunda rio autē significat epar splei r huius sana cē nam cum cōditōes naturalitatis eina habet tunc nihil extranei aut mali: ut e humor nū ad stomachū uel intestina ab alio mēbro mit titur quod in ipsius bonitatem mutet: r p cō trariū cū innaturalis fuerit alterz significat: aut mala ventria interioris dispōem: aut qd ad stomachum r intestina mā mītīt non ab epate siue a splene: aut a toto aut ab illo mē bro leso. Rasia. xvi. oriuentis. Si ego hīs conditionibus sunt associata non significat super bonitatem digōia cibi ad membra sa etam ut ouenit r quod in ventre nō est cali ditas intēla facta de apostemate calido: aut alio. Et Galienus primo de crisi. Et scribit sic a Rasi in sexta particula. Quod signifi cat p se bonitate egōia r fortitudine eina: r p accidens q penetratio cibi e fm q oz r q cūq3 diuerla e ab ea q posita e innatural r il laudabilis r malicia significas plua r miu? fortassis aute hoc arguetur sic. Nō mior e si gnificatio vrie naturalia sup bonā epatia re nū r vesicē dispōem: q significatio stercozis siue egōnis nālis sup bonitate dispositionum Romaci r intestinoz. Sed ctingit nocumētū in epate renibua r vesica vzinā eē nālē. ergo zc. Cōsequētia bōa r maior videt nota: qz ita se h3 vzia ad epar r renē sicut ego ad stoma

chū r intestina. nam videtur esse similis pro portionalitaa r mīnoz probatur auctoritate Auicēne secunda quarti de iudiciis vrine. Et quandoq3 e vzia in egritudibua pestilē tialibus bona naturalis in sbā sua r color r sedimie r ille cui e tendit ad mortē: qz pz qz p tūc nocitū e epar r reliqua mēbra cuz se bria sit morbuā cōmunis membra totius le dena. Unde quarti prima in pncipio febris e calor zc. r in totū corp? pcedēs. Et p solu tiōe huina p nūc adduco tex. Auicēne pri ma quarti de signis febriz pestilential' inqt. Et d hīs febrizua pestilentialibus sunt in q non perepīt eger neq3 tangēs ppinqu? mul tidinēu calozis r non alteratur pulsus r vzi na magna alteratione: vel tollerabiliter dici pōt q maior e egōnis signo: vel dic qz et ego in aliqua tali pōt apparere ex consimili cau sa ex qua hoc in vzia reperitur. r quod di cuz ipo. r Galie. vera sunt. ut in pluribus r rarissime inuenitur oppositū: r de his que rarissime apparent nō e scia galie. secūdo d crisi cōsidera.

Capitulum tertium de signis demonstrati uis r pnofticis a forma r sbā sumptia.

T cum forma

sub sbā comprehendatur de his cōiunctis in suis signis fmo ur erit. Liquida ego pōt esse bonū r maluz sig num: bonum ut supra si bona sit crisi: maluz quidem cum ea sintomatice sit qū. s. sit mala penetratio cibi de stomacho r intestinis ad epar. Aut eo quod effunditur de epate ad stomachū: r agnoscitur rea ista ex duabus differentijs Prima quia que e cum crisi bona nō e rugitu neq3 sonitu associata. Se cunda quia cū tali nō e frequentia sed paula tiua egōnia emissio: ut qz rarus sit motua ad assellam cum quantitate magna. nam in lau dabili crisi natura corpus mundificat: r ipz ex humoribus euacuat in qualitate r quatitate peccātibus r vsq3 oportet r de hoc loq tur ipo. secūdo pnofticoz dū dixit. Liqui da bona e si sine sonoritate fuerit zc. In lin

ita se habet vrinā ad rēnes & epar sicut egestio ad stomachū & in Astina

tomatica contraria apparer: qui scz e cu rugitu
7 sonitu 7 e frequentia a felladi ic. 7 ad hanc
frequentiam sequitur. deinde lassitas vigilia
7 virtutis. deinde debilitas ic. Sed querer:
aliquis nuqd liquida ego apparens an crism
vi nature sit laudabilis cu dicat Galien⁹ in
comento illius affozismi quarte particule in
choantibus morbis si fel nigz ic. Quod nul
la purgatio in principio facta sit fm cursu
nature. Dicendū q in principio ego liquida
apparens. 7 aute crism vel tempus crisis po
test esse minoratiua: 7 potest ee ad ultimu sa
cta: minoratiua quidem potest esse bona ma
xime ma 7 pssere furiosa. Itē 7 adhuc illa ex
istete multa: de cuius multitudine e timēduz
nam fm artem hoc facimus. Primo de mul
ta: ut in affozismo. Inchoantibus morbis si
qd mouendū e ic. Consimiliter si furiosa: ut i
illo digesta medicari ic. Nam in ea no expe
ctat tūc digō ultima non e laudanda. Egōis
induratio postq scz fuit liquida a principio
egritudinis crisi appropinquante bonū 7 in
fina ipo. secūdo pnosticoz. Sed dices quō i
crisi vel tempore pxio pōt ee bonū signū cū
tunc fuit enacuatio notabilis humorum cuz
sece comiscetur 7 ipam liquidā reddūt. Di
cendū q iō bonū signū e quonia significat sa
nitatē vētris inferioris 7 q natura conforta
tur in faciēda crisi remanentis materie p ali
am enacuatiōem: vnde tota mā cōsumit: aut
p apostema: aut p vrina: aut p vomitus siue
p sudores: ut alio mō ic. Ego aquosa liuida
mala: significat enim digōis extincōem cuz
digō p viā ispissatōis sstat quarto methanro
ruz: 7 quarto regis acutoz cōmento quinto.
Egō leuis viscosa cū pauca qritate 7 albedi
ue sca mala cōsimilr: leuis viscosa cū pauca
quantitate 7 colore citrina apparens mala.
Prima enim adipis liquefactōes a calidita
te nō multū ignea facta: denūciat. Secūda
vero id idē a caliditate ignea pueniens: aut
ab adipe antiquo liquefactis 7 hec colera si
eri potest viridi 7 eruginosa. nā cū hīs e ca
liditas inflāmans: 7 sicut dictū ē in preceden
ti capitulo de substantia non naturali visco
sitas ossingz aut ciboz viscositate: aut lique

factione a caliditate facta vtraqz potest esse
cū multa qritate: licet prima sit fm plurimū
cū maiori 7 mediocri resolutiōe infirmus no
ticia venit: ita q ex qritate nō habet differe
tia oportuna: sed accipitur ex parte odoris:
quonia illa que e ppter liquefactionem e feti
da valde: que autez ppter cruditatē humor
viscoz non fetet: 7 inter has citrina deterior
e quonia significat peioris caliditatis. excel
suz liquefactiones facientis. Quod si querat
que e deterior au viscosa multa an pauca for
tasse dicetur multa: quia maiores liquefacti
onem significat: 7 omne maluz quato maio
ris qritatis tanto peius: contrariū videtur vel
le Auic. secūda primi de ipostasi vie vento
sitas in vrina ita malū signū e si e multa sicut
si e pauca. Pro isto dicendū multa viscosi
tas cū multa egōe si pcedit a toto corpore q
to maior tanto deterior. Sed possibile e vn
ctuositatem 7 viscositatem a pinguedine in
testinoz pcedere 7 tunc h sit multa tamen e
peius signū q pauca que venit a toto corpo
re ic. Et practians aduertat ad has digestio
nes pingues que sanies quandoqz assimilan
tur 7 estimatur q sit sanies. notet 7 in eis
fetores cū dicat Auicēna. Quod autē in hu
mido viscoso 7 plerūqz significat liquefacti
onem 7 est cuz fetore: ppter quod nō detetur q
omne pingue e viscosum 7 nō conuertitur: quia
viscositas potest esse ab humoribus crudis:
tamen quandoqz accipiuntur cū auctoribus:
ut synonyma: vt patet secūdo pnosticoz: im:
textu cōteri. xx. Nā in presentiaz infirmum
habeo qui has emittit egones absqz sensibili
lesioe in aliquo suoz mēbroz: 7 in eaz auif
sione multū debilitat corpus totum. Et cer
te vidi quosdaz peritūs in re hac multū hesi
tare: 7 tu cōsidera. forte hesitabitur de deo
ipo. qui secūdo pnosticoz dicit egōes pi quē
mortē nūciare cū Auic. secūda quarti de iu
dicis egētionū dicat pingue mala ee: nō nī
mortale. Pro cōsiliatiōe dicendū q sola
pinguedo nō significat mortē: sed quādo cuz
nigredine aut viriditate distingitur vel fetore:
7 hoc voluit ipo. Auicēna vero locutus est
de ea sola ic. 7 de hoc supra. de vinctuostia

vide concordiam supra hinc aut
de existence eius pinguedinis

te. Stercus siue ego tempate essentie siue sbe ad tenuitatem decliuis non est laudabilis nisi si cu no e cu ea rugitus aut vetostitas neqz in sui exitu paulatim intersecatur. Nam si exit continue ut d3 denotat debita potentia ad expellendu. Quod si emittit intersecata: tunc possibile e: ut hanc intersecatorem faciat vir aut sanies phibetia egom iugi feci primo stimulantem: ut sic diuisa expellatur. Egones lotur intestinoz similes i acuta egritudine sunt mortis nuncie. Sed dicit aliquis contra hec apparent in dissinteria tamen no e mortali nisi pueniatur ad frustra intestinoz. Nota hic qz tex. e ipo. secudo pnosticoz ometo xxi. t hanc pte no ometauit Galienus t for tasse no e visum ei qz verus sit nisi illi addamus. Egestionis loture ic virides vel nigre: t tunc verificabitur ut de viridibus t nigris infra t tu bene considera. Egones nigre erugio se virides t liuide in morbo cronico apparet male. nam hee materie in tali morbo no apparer vt materie morbi: sed ex causa alia quia ppter nimiam putrefactionem t quasi fictionem caloris preter naturam. Item apparent vinctuose ppter inflamatorem substantialis humiditatis itaqz exponat illud vbus ipo. vii. affoz. affozismo. vi. Egones colerice id est nigre: aut liuide eruginose ic. Et e expogalieni in omento: quia aliter affozismus no verificaret.

De signis demonstratiuis t pnosticis a qntitate supris.

Hoc in dubi

is: t cum his que supra scripta sunt de qnitate egonu in presertiaz nobis sufficiant.

De signis domonstratiuis t pnosticis a colore supris. Et primo de citrino.

Incipiamus

primo a simplicibus rememortas colorem citrinuz naturalem tanqz sit a nobis ut sagittatioz signu dicetes Quod inter intense citrina t remissum valde debz obtinere medijm: ppter quod tenedu.

qz omnis ab ista tali recedens e no naturalis ut supra. Quia ppter iquebat Auicenna. Color eius naturalis igneus est quia puer: vt me die igneatis. Quod si augmentatur sellis significat multitudinem t ex consequenti significare potest pro tunc epatis superflua: caliditatem si erroris non fuerit in causa riges ut allzana t reubarbaruz vzinam. Si vero citrinitas ab hoc medio immittur significat cruditatem t maturationis priuationem. Egestio colorem igneum vehementer superfluum habens significat dispois maliciam: multociens t multociem in hora finium egritudinum: quia in declinatione significat maturatorem Auicenna. Significat enim malicia dispois: quia. s. non a pparente signo digestiois non ostante etiaz virtute denotado calidum preter nam valde intensum mortez pnosticatur: quandoqz vero in declinatione: sic apparent significat maturationem t potetiam virtutis in cretendo t abiciendo morbos: tu ergo distingue inter hec tanqz iter bonum t malum. Color citrinus croceus minorem qntitatem colere ad itestinari madari demostrat. Et licz ut infra in fluxu epatico egones apparent albe: tamen quandoque appeti eis color citrinus: s3 remissus quadoqz. s. puenit opilatione melaicaz ppter caliditate vehementem adurentes ptes subtiles: ex quarum adustione citrinatur sic subtili in colera ouersa: vel ad nam colere reliquit hoc scilz colera alibi qz in stomacho generari posse considerat. In fluxu at epatico colerico egones sunt multu citrine quia cognoscit qn in alijs membris no e nocumetum. Et subsequedo de coloribus a colera supris ddm qz color erugiosus coleram eruginosam abundare denotat t e mal p via signi quonia eruginosa colera sit p adustioem prassine: ut prima primi de humoribus: ex qbus accipit caliditatei corpe magna fore i epate t in stomacho in quo sit p adustionez vitelline: prassina que vitellia t si in epate sit plurimu i stomacho repit: t Auic. allato capitulo: t q i stomacho magis generatur duas habet ptes prassinā. s. t viridem t erugo eris t ego sili eruginosa: aut

aliquid viridis in egestionibus
apparetur frigiditatis in
Inueniat //

viridis coleram denotat talem. Et hic ad
uerte q̄ color viridis quādoq̄ in egōib⁹ ap
parens frigiditate enunciat ut in puerilis al
goratis frequēter apparz 7 ē viridis porral
7 medicus p̄ alia signa frigiditatis iudiciuz
deponere potest. nam hec absq̄ fetore ē 7 q̄
color viridis frigiditate significet ic. lege au
cēnā secūdo canone tertio capitulo. Item ad
uertat in quo medici n̄ raro decipiūt credē
tes oēs colozē sic viridē colerā significat pras
sinā. Quoniam ut inq̄t Auicēna allato ca. de
hūozib⁹. Cū at̄ adurif prasina sez adultio ī
ea efficit nigredinez: ex qua cū citrinitate mi
xta generatur viriditas. nā hozz dnozz colo
rū omixtō mediūqz viridē cōstituūt: sicut faci
unt pictozes ex indico 7 auri pignēto omix
tis. Ex q̄bus resultat color viridis: 7 tūc cre
unt egōes absqz punctura 7 mordicatōe. Vi
ridis aut̄ egō calozis immatī significat extictō
nem 7 silt fusca: quia liuida vtraqz eum ex
tinctōem ic. p̄pter calidū p̄ter nāz resoluēs
7 corrupēs v̄tutē: 7 iō v̄ina liuida mala. Vi
ridis ferida mortē enūciat fetoz nanqz p̄ua
tōem digōis 7 materie corruptionez 7 viridi
tas extinctōem demōstrat. Sed quererz ali
qs nūqd colera viridis possit appare in cri
si aliqua febrili quoniam si sic tunc hoc preci
pue deberet apparere in febribus: sed ut isa
ac de febribus colera viridis vel hūoz viri
dis nō pōt esse mā febris: ergo reqz in crisi
apparere cū decidatur a materia morbi: 7
exemplū ex dictis apparz cōsidera. Egō co
lerica a principio egritudinis apparēs signi
ficat dñi u3 colere 7 nō ē hōa: 7 i fine ei⁹ apō
decliatōem significat q̄ mūdificat corp⁹ 7 ē
significatio hōa. Et qñ sepat egō colerica ml
ta 7 nō alleniāt egritudo: tūc illa ē significa
tio mala. Egō vinctuosa in p̄cipio flux⁹ ap
pēs n̄ assuptōe rei vinctuose ē mala 7 nō mor
tal significat tamē liquefactōem mēbrozz ra
dicaliū. Qz si ei cōiūgit sicut vir⁹ citrinū cū fe
toze magno in febrib⁹ acutis ē signū mortis
Egōes valde citrine apparētib⁹ pustul i cor
pe significat corp⁹ egrotare: siue eē egrotari
nū: qz neutz decidēt. Qz si siles sanis fuerit
certū ē corp⁹ nutrire. Et ē affo⁹. cxxx. secūde

Viridē colera viridis p̄cipit
apparere in crisi //

Et iō aduertat medicus in corporib⁹ iuuenū
in quib⁹ hec pustule ut plurimū apparēt pp
gulositates eoz ic. Egōes citrine in febrib⁹
aut in alijs morbis apparētes si infirmi eis
ingredientibus facti sunt surdi significat q̄ a
surditate liberabūtur: ut in margarita nostra
Et ē affo⁹. xxviii. quarte.

Rubrica de coloze albo egōis.

Blor aut al

bus: aut subalbus: gipseum fleg
ma: aut frigiditatis dñi u3 enun
ciat: aut opilatoez porz fellei. Propter quā
phibetur aduentus colere ad intestina: vel
opilatio quecūqz sit in via hac: ut apparet
in ictericia 7 assimilatur egō lilo albo a cu
i⁹ digōe sepata ē quoniam supfluitas assilatur
ei a quo deciditur in coloze 7 apparz egō ta
lis in fluxu epatico ex opilatoe mēsaicaz. p
ueniente: de qua opilatoe infra de rubeo co
loze: 7 tu ibi. 7 ideo in anibus cāt sonitus: qz
de raptu vinētib⁹ egōes albe fiūt pp nō tras
mitti colerā rubeā ad intestina eaz sed uerti
ad fundū stomachi ipsaz: ut virtus digestiua
sic caliditate colere viuificetur: cū ex crudis
viuat cibus: pp qd̄ studeat aucupitres 7 ma
giltrū eaz in bene asp̄cere egōes illaz. Quo
niā cū p̄ter naturā albe fiūt iōiā ē ad eua
cuatōem quoniam aliter incurrēt gipseationē
illaz. Albe egōes quibus cōiūgitur virulē
tia habens odorem sanei apertiones magni
apostematis significat Auic. maxime supple
apparētib⁹ siue p̄cedentibus signis denotan
tibus apostema. Albe egōes q̄ viscole sunt ic
vt inde lba eaz actum ē liquefactōem humi
ditatū: aut a toto aut ab intestis enunciant:
7 tu ibi p̄ his 7 alijs omnino 7 apparēt hec
egōes in fluxu liquefactiua: xvi. tertij de eo.

Rubrica de egōibus nigris.

Emōstrat au

tē in egōe nigredo in v̄ina: ga
mō Auic.: aut adustioem fortem
aut materie melacolicę maturatōem: quia. f.

pp qd̄ studeat aucupitres

59

morbū melancolicū: aut nutriens tingens; aut potationem rei que melancoliā euacuat. **Prima** quidem mala est: que cognoscitur ex pūctura et caliditate: que sentitur in eius exitu. **Item** ex febre et caliditate tactuali. **Item** ex acuto fetore pcepto. **Secūda** vero quia patiens patitur morbā melancolicū: sicut ex melancolia: post cuius euacuatiōem alienisē ipse. **Item** quia et in die sit cretico: dicit nū **Auicēns** q̄ melancolia pura ex suo colore tātum non sufficienter cognoscitur: sed melius et efficacius ex sapore: quoniam eius sapor ē acris et pōticus: sed hāc noticiā buanis reliquimus: et que ē ex sapore: et hoc ex pietione eius super terram ebullit. **Egestio** autē talis melancolica ut vomitus talis: aut vrina nigra mala quando demonstrat humorem melancolicū purum ad venositatem transeptentem: de cuius proprietate est q̄ habeat liuissimam naturā: ppter calidū igneū illuminans ipm: aut ppter frigidū in ipm comprimendo partes sereas luminosas est et humor fetens ad modū lini. et dicit **A.** Et ad ultimum humor melancolicus purus pncens est s̄m plurimū cū egredit̄ sc̄z ē mortis significatio. nā est signum materie melancolice venenose: q̄ ut plurimū interficit: tunc enim estimandus est q̄ vltima adustio et humiditātū corruptio et pemptio. Et h̄ ita sit. **Cōtingit** quādoq̄ exitū materie melancolice conferre quando. s. sit in die cretica et presparentibus signis digestionis: ut in statu egritudinis: ut quarto asforismoz. cōmento. xxi. **Q̄** si appareat in principio nō app̄rentib⁹ signis digōis tunc est mortalis: et de hoc locutus ē ipo. **secūdo** p nosticoz. et de primis cū inquebat egōem nigrā mortālē fore sidera. Et de ista in dubiis. **Egō** autē nigra q̄ t̄slis ē: aut rōe nutrimentū tingentis: ut cassie: aut rōe potus euacuantis humorem melancolicū nō ē verenda: sed ī cāu laudanda: et de hoc colore nigro sic ī egestionibus app̄rentē: dicit cōciliator dria. lx. xxiij. liuidus et niger mortificatiōez denotāt calidū adustionē v̄l colerā adustā: vel prauā colerā nigrā s̄m tū pl⁹ et minus cuius quidez pessis extat significatiō nisi euacuet paulatim

fortasse. et primo theorice vidi nōnullos hāc egerentes spēm melancolie: ut nigram qui cito perierunt. **Vidi** quoq̄ quosdā eoz hāc egerentes: et post duos dies citrina facta ē egō paulatim et a morbo liberati sunt: et ideo me dice caue tibi a repentina p̄noscitatiōe: qd̄ nō facit amicus noster. **Et** subdit. vidi equidez in cuius color violat⁹ app̄ruit et liberatus ē post paz: quoniam variats ē melancolia et p⁹ pusillū flauus factus ē: quia color in eoz egestionē inquit cōciliator allegata dria. **Ipse** quoq̄ ego aspexi egestionem nigram melancolicā volētes corriscantem vt cassiā fistulā in inuene quinq̄ diebus aut iminētē et redeūtem ad naturālē deinceps. et in ea iā vestigia lepre monstrabantur in facie. **Et** ista qd̄ est pessima. cū nō s̄m viam fuerit purgationis. **Cū** secūda primū. **Ad** ultimū hūoz melancolicus pur⁹ pncas ē s̄m plurimū cū egredit̄. s. ē mortis significatiō chimi et nigri exit⁹ seu sanguis niger multoties cōfert. **Genera** t̄ autē h⁹ nōi colera vera nigrā ex hūoze nigro siue ex non certe nigra: que sex ē sanguis p̄ medium adustionis vel putrefactōis. de quo in dubijs. **Cū** enim splē debilitat nō potēs pre tactū hūozē nigrā seu melancoliā nigrā attractū s̄m in epate et vas cā sanguie corrupto in hūoi tam prauū pmutat hūozē. vt et lepras dteriores indicat: caneros herpes et hūins. et p̄p̄ie cū ex melancolia generetur naturali nimis grossa. **Et** est hic sciendū qd̄ hūoz niger triplr̄ differt ab egritudine nigra. **Primo** qui cū ē exteri⁹ coagulaf. **Secūdo** nō ē lucidus coruscās. **Tertio**: qz sup terras eiectus ebullit velut acetū ita vt misce: et v̄l animalia fugient ab eo et opposita reperiunt in egōe. **Et** hic aduerte q̄ egō melancolica pura q̄ sup terrā pietra ebullit ē t̄slis p̄ adustionē melancolie nālis et vocat̄ supfluitas nō naturalis et cūis prima primū de hūozibus cui⁹ sapor ē acris et pōticus et hic melancolia est. ut supra. **Egō** autē nigra q̄ talis ē pp̄ melancoliā que a splene venit: ut in fluxu apparet splenico ē boni sanguis sex et turbulētia et supfluitas cui⁹ sapor acris et pōticus existit et hec cū apparz ē absq̄ nocumēto sensibili in epa

h iij

te apparente nisi p cōitate: sed in splene senti-
tur nocuentum: aut ppter apastema aut p-
pter opilationem ⁊ huius: ⁊ talis cū apparz
nō ē verenda. ⁊ eius exitus est absqz febre ⁊
alijs malis accidētibus ut plurimū: que res
in alia sic nō reperitur. Cōtingere aut potest qz
adsit febris ex apostemate ⁊ qz rumpat apo-
stema: ⁊ ideo caute indica qz possit esse i dic-
cretica: ⁊ cū de alijs signis. vū solutio fieret
egritudinis. Egōnes nigre sicut nigredo fecis
vini dū fluxū epaticū ptēdūt maxime quā-
do cū eis ē debilitas ⁊ opilatio splenis ⁊ qz
precessit regimē humoris melancolicū multi-
plicatim in epate ⁊ sanguine eius corruptioe
⁊ inflāmtoe epatis ut quādoqz in febribus
apparz pestilentialibus. Nigredo aut egesti-
onū ex eaz longa retentioe veniens ē minor
illa valde: ⁊ absqz mēbroz nacumento ap-
parēs. Nigredo autem sicut fel nigz calidi-
tate ⁊ fortez inflāmtoem in epate existentē
proniciat. Et differt egō nigra: que ē velud
fex vini ab hac ⁊ ab ea aqua fugiunt musce
in tribus. Primo quia non est multum luci-
da ut ille: secundo nō est acris odoris: s; ad-
herz melācolie nāli c^o sapor ē inter dulcedi-
nem ⁊ ponicitatem. Tertio quia nullū ardo-
rem aut puncturam in recto facit. Egōes ai-
nigre: que sunt fex sanguis demonstrantur p
hec quia adsunt opilationes in splene cū de-
bilitate eius precedentes cū daminio melan-
calie in epate ⁊ sanguine ⁊ ē nigreda parua
absqz malo odore. ⁊ xiiii. tertii de signis apo-
stematū calidi inquit ipo. egō turbata ni-
gra in principio egritudinis acute: significat
qz in epate ē apostema calidū nō magnū hic
ē ⁊ si pulsus vndosus magnus frequēs veloz
Reperiuntur ⁊ egōes feculente nominate quas
sub nigris melācolicis i pūtiāz collocabim^o.
⁊ ipse maxime qñ a caliditate veniūt sangui-
adusto affilantur ⁊ añcedūt eas liquefactio
mēbroz ⁊ hūoz ⁊ fluxus ⁊ vētris virulētus
⁊ sunt cū fetore: ut in febribus pestilentialib^o.
hec dico maxie quāda tales reperiūtur cum
febre. N; si a frigiditate veniūt: tunc sunt co-
loris sanguis in se putrefacti ⁊ nō sicut caro
liquefacta: ⁊ sunt cū paucitate fetoris ⁊ pau-

citare nigredinis.

De signis demonstratis rubeorum.

Am supra in

principio in descriptione egōis
dicentur qz egō importat oē id
quod pfiteri expellitur huic cū quandoqz sā-
guis ē p ipm egrediatur de eout d e egōib^o
rubeis hic aliquid ⁊ fructuosum a notabo.
Egestionē rubez: ut carnis lotura fluxū epa-
ticū lotiū enūciat virtute epatis seqstra-
tiua simul cū cōtentia debili facta. Egōnes
vero rubez ut asclitici sanguis aquosum dē
notant epatis fluxum ⁊ differunt hñ ex pte
cāz ⁊ tincture nam causa fortior ē in aquosa
Egō liliosa cū participatioe rubeis fluxum
epaticū anūciat ex opilatoe venaz epatis p
ueniente ppter alteratoem quam recipit in
venis mēraicis ⁊ ut plurimū mā hic liliosa
nō ē feci admixta. Et hic aduerte quad i
de colore albo dictum ē de hoc ⁊ in dz citri-
na. Sanguis qui ab epate venit: aut ppter
opilatoem venie porte: aut ppter fracturam
vene ē sanguis purus nō aquosus nō a bluti-
uus veniēs sibi ⁊ in multa quantitate abs-
qz dolore. Sanguis qui ab epate venit pri-
mo descēdit ⁊ exit absqz pmixtione eius cū
egōe in sine vero aliquid pmiſcetur cū eo ⁊
drt in hoc ab intestinali qui pmixtus veniūt:
⁊ hoc ē paucus cū dolore intestinoz factus
epaticus vero multus ⁊ absqz dolore emittit-
tur. Cognoscitur etiam ⁊ ab eo qui ex em-
pydibus extrinsecus facile cognoscit. Qui
vero ab intrinsecis ē cū dolore ⁊ in pncipiū
ē niger a fecibus sepatis. Sanguis autem
qui p hanc viam egreditur a toto veniens ē
res rara ē. Cognoscit p signa significantia si-
per dispōem epatis ⁊ qz corpus plectoriz
ē: aut habz mēbz aliquod notabile mutilati
ut manū brachiū et hui^o.

Signa eruginosi virulenti et saniosi.

Et licet de eru-

ginoso in de citrino aliqd dix

rimus: hoc tamen loco de eo tantum dicam
 egões eruginosus color viridis: ut erugo eris
 demonstrat: que a multa epatis inflamatōe
 et corpis totius aduisione pueniunt: quod
 firmat regimē pcedens ex usu rex calidam;
 Et quando pcedit inflamatō adirens cpar
 ipostasis est orobina: orobus autem tunc fra
 gilis ē et rubeus ad nigredinem tendens: qđ
 dī ad dīam eius quod ē ex renibus. De sa
 niola supra dictū ē qđ ex aptione apostema
 tis cū dolore serore. Qđ si vlcus fuerit corro
 siuum quod egreditur ad nigredinē decliat
 Virulētas aut egões declarat color qui simi
 lis ē colorī virulentie que ex apostemate
 calido sub cute subtili celato ut apparz ī qui
 busdā pustulis grossis calidis natis in tibijs
 et brachijs et hec pueniunt n caliditate for
 ti non adurente: sed liquefaciente. Et de co
 loribus egōnū simplicibus volo ut in pntiaz
 hec nobis sufficiant. Sit itaqz in cognosce
 dis simplicibus diligentia. Et si querat qđ
 significatio ē deterior sine nimis mala: an qđ
 ex cōpositis venit: an que ex simplicibus fit: d
 hec aut in particulari diceť dubio.

De coloribus cōpositis creteo et terreo.

Colorum com

positoꝝ noticia ex ea qđ de sim
 plicib⁹ habetur habēda ē. Nam
 eoz qđā magis declinat ad lat⁹ naturalita
 tis et bonitatis. Quidam ad latus oppositū
 et hī recipiunt diuersitatē ī magis et minus
 fm variam eaz cōpositionē. Medij autem
 colores ex extremis generantur: qđ inter se va
 rietatem recipiunt etiam in significando fm
 varietatē domini qualitātū tam actinaz qđ
 passinaz inesse debilius et fortius. Et si hāc
 cōpositōem phisice sequi vellem⁹ essz ascēder
 ad pncipia quibus in medicina fidē debe
 mus adhibere. Etiam eoz variatio supua
 cua foret: maxime quia infinitis modis rles
 cōpōes imaginari possumus: sufficit enim in
 pntiaz nobis si de his qđ cōiter occurrat no
 ticiā hēmus p quā de reliqs cōgite potētib⁹

ēt docti erimus. Sit nobis esse uolo si d cre
 teo et terreo aliqd dicemus. Crete⁹ enim co
 lor ex pmixtione nigri albi et crocei fit albo
 dominante sub dominante nigro et amplius
 croceo cuz de eo minor in cōpōe qđritas sit.
 Erit itaqz egō talis fleumatica a pceditō cū
 pncipatōe melācolie nigre naturalis aut cal
 p aduistōem cū pauca coleta dico a pcedo
 minio respectu totius masse. Nam in nigro
 poterit colera aduista dominari: que res cōp
 benditur p febrez et alia signa apparentia
 significantia caliditatem adurentem: qđ me
 dicus debz bene cōsiderare: hec enim egōnes
 demonstrant in mēsaicis venientibus ad co
 lon et presentiam multi flegmatis in dispōne
 stomachi et intestiuoz: et ille cōsueuerunt ap
 parere in pueris ingluuiosis cōmuniter: aut
 ppter frigus receptam et huius que habent
 flegma indigestum et opilaciones multiplica
 re. Sic enim color sic demonstratur in pari
 etibus et pictozibus ex permixtōe albi nigri
 et crocei albo dominante in massa et cetera
 pportionabiliter fit terreus ex pmixtione ni
 gri et albi albo dominante plus et minus
 et cū isto non est aliquid rubei coloris tinger
 ti⁹: et significat fortiozem opilacionem qđ cre
 tee: et hic color niger a splene mandatur ad i
 testina in quibus fit hec cōmixtio: aliquādo
 videntur terre sub sanguinee: et tales signifi
 cant sup epatis aut mēsaicaz debilitatez ut
 qđ sanguis mēsaicarum illas nutriturus cum
 egestionibus transactis considera quoniam
 de hīs sic a nobis grosso modo scriptum ē.
 Lupini tamē magis audire qđ audiri: sed in
 pfectōem tractatus hec sic addidi. Sit itaqz
 nobis in cognoscendis simplicibus diligētia
 et si querit que significatio ē deterior siue mi
 nus mala: an que ex cōpositis venit: an que
 ex simplicibus fit: de hoc in particulari dice
 tur dubio. Et si qs vellz cauillare qđ hoc mō
 cōpōis fit eruginosus et viridis color: et sic sub
 hac rubrica debuissent collocari possz vt di
 ctum illud fierz inueniēs de oib⁹ colorib⁹
 medijs: sed omnia mixtionem et non vnitas
 modo Auicenna prima quarti de febre cole
 rica.

De demonstratiuis fetoris odoris et exitus eorum Rubrica.

Diunt uobis

satiffaciant: que de eis dicta sunt supra: verum in dubijs ali quid de fetida tangemus hic apponentes quod fetidi similis egoni pueroꝝ et infantiu in acuta egone mala Auicē. et supple si a ca non fuerit primitiua.

De signis demonstratiuis annexoꝝ ut sunt vetositas spuma et huius.

Gestiones ce

rebzales cum spuma sunt et ut plurimum stomatice sunt ut affozus vii. Quibuscuq; egritudines sunt. et de hoc in dubijs de ventositate alii tantum dicatur. Quod consueti ipsas libere emittere cum eas ex parte ea difficulter emittunt et quod retineri incipit: tunc expanescere debet ne egritudinem ex vetositate incurrunt: ut colicam dolorem renu quando quod vertiginem et huius. Propter quod studeat clisteri aut alio medicamine illas vias apertas facere: et naturam in materibus retentis et vetositatibus expellendis iuuare: et ut supra consuetudo bene attenditur. Sed forte queret aliquis de vetositate si a calido sit vel frigido: ut per hoc sciatur significare per eam super dispones corporis an calide sint vel frigide: sed de hoc dicitur in dubijs. Cum in egone sunt aliqua similia corticibus lupinoꝝ in oibus egritudinibus est signum mortale quonia significat fortem dissolutionem a calido propter naturam factam in membris radicalibus.

Dubium de vinctuosa egone.

Arca que dca

sunt in tractatu hoc dubitat. et primo vix ego vinctuosa siue pi quis significet dissolutionem membrorum solidorum. Quod sic dictum est supra de vinctuositate in non naturali egone apparere: ut est sententia Galeni. in affozus omne to. xiiii. Deinde contra hoc Ego potest pueniri per cibos vinctuosos et per dissolutionem pinguedinis ut dictum est: ergo non necessario signifi-

cat. Premittendum primo quod per egonem vinctuosam intelligere debemus egonem in eorum superficie est aliquid pingue natas ad modum olei: ut non raro est in vrina videre. Secundo quod talis vinctuositas potest puenire per leuem pinguedinis dissolutionem et per dissolutionem humiditatis magis substantissime et per cibos sunt. Et horum dicitur cognoscitur primo de cibis scitur sunt. Si enim erit leuis dissolutione: tunc erit lenitas corporis et non extenuatio. Quod si fuerit propter dissolutionem humiditatis magis substantissime erit tunc corporis debilitas et extenuatio: et hec ad clariorum noticiam scripta sunt.

Dubium de quantitate egonum.

Truz magna

sit egonum quantitas ex cibo plurime quantitas assumpto. Quod si ent dictus est inde quantitate egonis non naturalis est auctoritate Auicē. Et arguit experientia quonia videmus corpora pueroꝝ que sunt multum nutrita et multas habentes supfluitates propter quas fetet: et fetor eorum erit procorum: ut octavo terapetice. ergo ams per cum sunt corpora multum egonia nutrita propter fortitudinem virtutis assilantie. Ad oppositum vult sententia ipso. in affozus. in fortissimo. xviii. Pro ratione premittendum se per rationem in cibis intelligendum est. Nam ex hiis aliis sunt que copiose nutriunt et paucas habent supfluitates ut oua et huius sunt: ut supra aliquid contra ut olera. Secundo quod supfluitatem quodam insensibilem per intestina aut alia loca expurgant. Prima conclusio aliquorum corporum copiose nutritorum supfluitates sensibiles sunt plures: per quod si copiosius nutriatur: ergo minus secedit: plures tamen in supfluitates sensibiles secedet propter obtusitatem calidi fetidi ipotetis ad resoluendum propter quantitate cibi. Secunda tota latitudo supfluitate in corpore iuuens copiose nutriti persuadet deo sic quod plures nutritio pueri ouertit in subiectis et quod per portionabiliter transmittet sunt aliis partibus ergo.

Tertio procedendo magis theoretice tota latitudo supfluitatum corporis imo est latitudine corporis frigidi et siccis et calidi et siccis semper paritate supposita: conclusio ex dictis patet.

Quarta corpora sanguinea pauciores oēs

81
simul habet supfluitates merito nutrimenti q̄
alia corpa trapa uel lapsa: quonia ut dicitur
ē pl^o de nutrimento in sbam eaz transmittat q̄
i alijs vt dictū ē: ergo nec tū subtili indigent
indagatoe.

Dubium de egōe fetida.

Trum fetida

egō mortis significet: q̄ sic ipo.
secūdo p̄nostricoz. Quod non
quia ex hoc videtur significari debere potē
tiam virtutis in expellēdo malā et corruptaz
māz: et sic tanq̄ inimicū exprimere: et p̄ oīs
salutē. Dō; q̄ egōez fetidā malā eē pot̄ dupli
citer intelligi. vno qdē mō p̄ viā signū et sic ē
mala: qz significat malā et corruptā mā in
corpe eē sub qua mā nā deficit: cū nō potue
rit eū p̄hibere a corruptioe pessima. Alio
mō p̄ viāz cāe et sic nō ē mala: et tu cōsidera.
Sed dicit aliquis cui^o retentiō ē mala. ergo
egō fetens ē bona zc. Itā dictū ē supra de feti
da a cā cōtrifeca siue primitiua. Nūc q̄rit d̄
humoribus. Prima conclusio oīs egō fetida
ē aliquo mō mala saltē p̄ viā cāe: qz aliq̄ cā
ē mala ut dictū ē. Secūda oīs tal' an' signa dī
gōis apparēs: aut p̄ hūozes putridos: aut p̄
pter om̄ia mala ē: p̄bat quia omnis talis
significat vehemētē putrefactioē a v̄tute nō
supata: ergo an' ē gal' primo p̄nostricoz: qz
oīs talis significat putrefactioem: et qz ē ante
signa dīgōis cōprehendit' materiā eē effrenē
et nō sepabilē. Tertiā egō fetēs p^o signa p̄cē
dīgōis appens ē bona quonia significat po
tētiā v̄tutis sup materiā et corpis inūdicatio
nē. S; dices quonia p̄apparētib^o signis
dīgōis pot̄ i material' tali digesta apper̄ fe
tor cōsidera. Et ad argumētū dī q̄ eius eua
ciatio ē bona non absolute: sed respectu sue
retentionis et absolute ē mala p̄ viā signū.

Dubium de egestionibus nigris.

Trum egestō

ues nigre qual' sanguis veniētes
spōte et cā febre et siue pessime
arguit q̄ nō. primo: qz sanguis emozopdal'
talis ē et nō ē pessimū signū. Deteretē exitus

multi chimi nigri confert ut supra. et Auicē
na capitulo de egōnibus. Item quādoq; ē
tal' aptione adubelati et opilationū assumpti
one mediane denigrantis purgatione mate
rie melacolicē naturalis ad cuius euacuatio
nem multa sequuntur iuuamenta prima pri
mi de humorib^o ergo. Pro responsione ad
dubium premittendū primo q̄ nigre egōnes a
felle nigro. de quibus in affozismo. xxi. secū
de: et in reliquis sequentib^o differūt in multā
Primo rōe materie: quia materia egesti
onū nigrāz sicut sanguis ē sanguis capiēdo
sanguinē p̄ massa sanguinea in qua sanguis
dominat: qui sanguis p̄ adustioem denigra
tus est: aut p̄ congelationem mortificantem
denigratē. Materia vō fell' nigri est colera
rubea scā fel' nigz p̄ adustioēz aut melacolia
subtil' scā sic adusta: aut egō nigra q̄l' sāguis
p̄ adustionem ulteriozem sel' nigz scā. Diffe
rūt secūdo in efficiente: qz efficiens egōem ni
grāz qualis sanguis est caliditas adurēs aut
frigiditas ogelas: sed cā efficiens sel' nigrum
est caliditas itensior caliditate efficiente ege
stioēz nigrā q̄l' sāguis p̄ adustioēz ulteriozē
sit sel' nigz sel' et nigz nunq̄ sit nisi a calidita
te. Differunt tertio in forma et colore: quia
sel' nigrū est nigrū. Egestio vero nigra qua
lis sanguis nō h; tantum vigorem nec purū
sed aliqualiter rubei permixtum: ideo qual'
sanguis dicta est. Differunt quarto ex parte
fetoris: quonia egestio nigra secūda fm
tadeum est felle nigro fetidior: que res potest
cōtingere p̄pter nigram secūdentam habere
plus de humido et esse fm plurimū corpulen
tiorē: ergo vapores odoriferos emittente
grossiores apparz fetidior: et in fetore pl^o p̄
seuerans: credo tū sel' nigz esse fetoris inten
sioris siue acutioris cū^o et fort^o ipsiū i odo
ra tū p̄ acutiores et calidiores ab hac felle
vapores emitti. Dicit. v. i forma: qz nigra se
culēta: d̄ qua loq̄ affō^o ē conglata. sel' aut ē
magis liqdū: q̄ d̄ia sana itelligēda ē d̄do ue
rificari hāc d̄iaz i felle nigro p̄ colere subtil'
adustioem genito: aut subtilis melacolicē:
quorum humorum subtilitate remanet hoc
sel' incoagulatum et liquidum actualiter.

In felle vero nigro genito ex grossa metacolia aut et ex egoe feculente pntis ppositi no pba biliter verificat dria adustioe vtriusqz mate rie apli ingrossante: nisi ppet fel nigrz nigre egoi feculente p ogelatoez genite. Differut sex to ex pte effectuu: qz nigra feculenta ptes hz grossiores. no aut ebullit terre plecta. fel aut nigrz calidiori aut subtiliori natura pncipās terre iniectū vehemēter ebullit et ego nigra p adustioem et magni fetoris: que vero pauci p ogelatoem ē scā. Prima conclusio. Et si ego feculenta nigra ppter aptioem apostea tis: aut opilatioem no necario sit mortal: ut p3 tū cū fuerit multe qntitatis ate signa dige stiois apparens et mortalis. Probatu quia hec secūda pars quia talis euacuatio no sit nisi quia materia super naturam: ex qua eti am denotatur magna adustio et putrefactio

Secūda conclusio Egestio nigra feculenta aut ppter ulcera: aut ppter corrosioem epa tis: aut ppter caliditate: aut ppter frigidita te ei et mortalis. Patet quo ad prima ptem quia tā ulcera eius qz corrosio denotat vehe mētem lesioem in eo ab adustioe forti et forti putrefactioe pueniēte. Quo ad secūda p3: quia vtraqz qualitas cū sit vehemēs virtutē ei et corrūpit et mortificat. nā vehemēs incen diū: et vehemēs frigus ad eundē terminū per ducūt virtutem quia ad mortē. nā caliditas p viā resolutiois ita eā extinguit: sicut frigiditas ogelatoem. Et ex hīs potest iferri q ego nigra ppter adustioem sanguis in venis an signa digois apparēs ē illa mortalis. Tertia conclusio q ego nigra feculenta ppter adustio nem aut cogelationem apparens in statu et post signa digois ē salubris. hec ē de mente Galieni in cōmento allegati affozismi. Et p3 ex cā quia denotat vigorē vtutis et. Ad ob iecta aut p3 qd dōz. Et hic nota q tales ege stiones nigras in morbo salubri sū plurimū pcessēt egōes colerice aut rubicūde: loquor de nigris apparētibus post signa digestiois cōsidera.

Dubiū de felle nigro.

Trū fel nigrū

lic in principio deorsuz eriens semp sit mali zc. sine argumētis dōz pbabilr sū plurimū ipm mortale: quia significat pessimā mām in corpore a natura no vincibile ut supra. Qd si p supiora emittet adhuc ē signū deteri p pter denotare mām illā malā adustā et ut ve nenosam in spūalibus cōtineri. Et nota hic medice q tal euacuatio in pncipio facta ab arte potest et dici vt mortale: qz p eā denota tur malicia que et in ea que spōte sit cōsidera

Dubiū de egoe nigra.

Truz egestio

nigra in principio diffinterie ap parens sit mortal. Qd no ipo. vi. affozum affozismo. xlvii. Splenericis si supneiat diffinteria bonū. Ad oppositū ipo. qro affoz. affozismo. xxiiij. Dōm q diffin teria de qua loquitur quarto affoz ē diffinte ria epatica in qua fel nigrū multā morā con trahit in intestinis ut excoriado fecerit cācrū cū ad cāceratoem intestinoz talis cōsequitur exit digois.

Dubiū de varietate colorz.

Trumuarie

tas coloris egestionū laudabilis sit dubiū hoc motū ē pp colozēf opositos. Et arguitur primo q sic ut scūdo affoz mutatioes egōnū iunāt. et xvi tctij. Qui egerit spēs diuersas. s. colerici et pūosi et spēs pingues et no debilitatur non oiozret ut ipm cōstringas et pducas ad egōes tauda lentas. hec at varietatē colorū ipoztāt. Item ars ē nature sequela varietas aut colozis s3 artē laudat. iuxta illd veteris cū farm: co ve ro meli et qto apliozes colozes egōes tō ma le. In oppositū qz idē vī de vomitu et spūto ut de egōe: s3 tales varij colozis vitupunt. ij. pnofticoz igit et. Itē qro affoz qnticiqz co lozes egōnū ples fuerit magis pei. Et p isto ē cōis scola medicoz. vñ ipo. allato loco va riū quoqz pductoēz egōis significat s3 n3 mī signū ē mortis qz q lotura itestioz pferit et. Et iste sunt casure colerice sanguinee paffisi

a nigre: 7 huius que sic oposite apparent si
 ue simal: quandoq; vero singulariter exeun
 tes sunt ut modo uigra modo citrina 7 hui⁹
 Varietas namq; in colore significat pntiam
 multar; digestionu in corpore exeutu. vnde
 natura indig; logo spacio vt possit eis resiste
 re 7 cum multipler egritudo sit fortis no pot
 nisi in multo tpe na resistere que si debilis fu
 erit mors magis expectanda e q; salus. Et
 in respondendo ad dubiu dicendu primo q;
 diuersitas egoum; in colore i duobus lauda
 tur casibus tantu; primis e quando crenica
 post digoem 7 in die crenico 7 signo crenico
 Secudu e quando talis apparet ppter po
 tatione medicine fortiter ptranseuntis. in his
 enim casibus mudificatio expectata signifi
 catur. In aliis vero aduisione liquefactione
 7 multitudinē humoꝝ corruptoꝝ. Unde. xi
 in. tertij. Est qnq; in expulsioibus coloru di
 uersoꝝ leuitas. Et p ampliori 7 clarioꝝ ho
 rum noticia premittendu q; diuersitas colo
 ris egestionu; aut egrediat; ab arte p farma
 ciam aut sponte sigde primu aut formacum
 effrenitat vel no. Si vero effrenitat malum
 praua enim dispositoe; causat in corpore.
 Si vero no effrenitat: tunc aut formacu ha
 bz euacuare plures humores 7 illas sic eua
 cuit bonu. Si vnu tantu 7 plures euacuat
 malis saltē p via signi cu sic significet pntia
 multoꝝ humoꝝ in corpore quos na no pore
 rat gubernare: 7 sic sponte emittit. Si vo flu
 aut huiusmodi colores cu hnoꝝibus: aut sunt
 oino prauu corrupti vel no tales: sed aliq;ta
 lu adhuc naturalitati attingetes 7 tunc ponu
 tur hee coclusiones. Prima q; ipis sic in
 principio morbi apparentibus absq; signis
 digois vtute ente debili e signu prauu. Se
 cūda q; ipis sic apparetib; vt vtute eie robu
 sta signu e plixitatis morbi. Ex qb; inferit
 q; diuersitas coloru in egoe an signa digoia
 apparet; absoluta mala e dicēda. Tertia q;
 varietas hec in statu apparet; cu crisi pfecta
 e signu optimu. Quarta q; si fuerit cu crisi
 diminuta tunc si colores mutant in melius
 7 varietate no pdit oio bonu signu e: 7 hec
 respectu euacuationis in principio facte; no.

aute; ei⁹ q; in ultio sit: qz in crisi pfecta: 7 ta
 lis habet significare sup mediocritate boni
 tatis ut primo crisiu; cu dictu sit signa digo
 nis de se sp esse laudabilia breuitatem mor
 bi denotatia. Dixi aut p se: quia potest ma ee
 digesta: non tamē subsequetur sal⁹: eo q; vir
 tus expulsiua no poterit illa educere in sa
 uie contenta in pectore pnosticoꝝ secudo: 7
 merito cu altera sit virtus nalis: que digerit
 7 altera expelles animalis. Quod si humo
 res diuersoꝝ coloru immaturaliu penit⁹ fuerit
 tunc no solu plures sed vnus tantu iudicatur
 mal⁹. vnde affozimoz quarta. Egritudib;
 qb; cuq; icipiētib; si colera nigra surfu vl de
 orsu; subierit mortale cu oem euacuationem
 laudabile digoem oporteat pcedere. Si ve
 ro tales in statu egrediantur pcedentibus sig
 nis digois cu ostata vtutis pnt in laudabil
 ouerti quis no amittant varietate coloris oi
 fariā: cu na no possit eos mutare ppter ipoz
 pximitate pmutant tamē in meli⁹: ut in colo
 re nature minus opositos. Unde ibidē co
 metator q; multu tales egoes vidim⁹ fm pe
 nilētes egritudinē loga piculose bntibus 7 sal
 uadis: no tu apparebut principiantibus egi
 tudinibus aut augmētātib; coliq;toes colere
 stant existētis cu egrediebatur: quaz colera
 postea nigra queadmodu sex sanguis appa
 rebit. Quat theorice primo vidi nonnullos
 egerētes hac spēz melacolie: ut nigra qui cito
 pierūt. Et ex his appet solutio ad argumēta
 in oppositu. Ad primu is qd dōz; appnit.
 Ego ar diuersoꝝ coloru i statu et no e oio bo
 ua. Cu de roe maturatois sit mutare q;unq;
 Est m bona fm qd: ut illi⁹ q; sit i principio:
 vtrūq; laudabil e respēu illi⁹ q; accidit spēre
 dūmō ars euacuet p aliqd tps atēq; na eadē
 uel sequēti coacta euacuass; ego hmoi varia
 no ess; nimis mala ea q; spēre imo deteri⁹ for
 tasse cu ve⁹ fuiss; farmaco fatigata. cōsidera;
 dea sūt hec ad itelligētā argumētoꝝ q; fieri
 possent. Et cu dī mutatōes egouū iuuat: vtz
 e dūmō colores et⁹ ordiate egrediat; sel vicis
 sim ut q; na vna primit⁹ disponit ad exitu;
 deinceps alium: licet non sit simpliciter bonu
 eo q; et⁹ corp⁹ lapsus mōstrat. In sano aute;

diuersitas coloru in egestionē aut
 signa digestionis apparet; absolut
 mala est dicitur

hec minime reperiuntur. Cum igitur alicubi iucniatur melius ē ut paulatim mi^o alteratiue p^o alium emittatur q̄ si omēs inalterati vel etiā alterati dummodo nō fiat trāsmutatio ad humiditātē radicalē p̄ncipalium que ab eius semota parte ⁊ natura corrupit de facili. Et p̄ responsione ad dubiū quidam posuerunt plures cōclusiones ad id qd̄ de arte tangitur. Dicendū q̄ licq̄ ego multorum colorū laudatur simplicit̄: s̄m artes cū laudabilius esset si simplicit̄ foret: sed comparatiōe ad eā que sp̄te diuersorū sit colorū. Item aliqua possunt fieri per artem: que nō p̄ nām ⁊ ecōtra licet nulla ars naturam imitaretur: nō tamen ipsam attingit. Unde Hui^o cēna quarto methauroz ars debiliōr ē quā natura neq̄ consequetur eam: licet multum laborer. ars enim semper sequitur naturam recte operantem: si autem uō opposita: s̄ potius corrigat illam. Consideret lector quis ē hec omnia cōsiderans. Et pro horum clario rī noticiā queritur an melius signū sit egōne esse vnus modi q̄ v̄ariam. Quod variam esse melius sit ē ipo. secūdo affōrum. d̄cio affōrisimo. In v̄eris fluxibus mutationes egōnim iuuant ⁊ secūdo p̄nosticoz textū cōmētī. xxvij. vbi laudatur vomitus permixtus: ⁊ vituperatur purus. In oppositū quoniam bona egō quāto equalior tanto melior: ergo cōsequētia tenz q̄ purus ē equalior ⁊ antecēdes patet: quia secūdo p̄nosticoz textū cōmētī. xx. Prima cōclusio q̄ ego ⁊ vomitus quāto simpliciores ⁊ puriores sunt: tāto p̄riorem denotant humorem ab alio humore minus refactum ⁊ sic peiores sunt. Cōclusio ē Salienus secūdo p̄nosticoz cōmētō. xxxvij. que ratiōe cōfirmatur quoniam illa tāto sunt peiora: quāto maius icēdium significat aut maiorem frigiditatem: sed vomit^o ⁊ egōnes quāto puriores: tāto significat maius icēdium: aut frigiditatem: ergo maior nota minor colligitur allegato loco. Secunda cōclusio. Egestio ⁊ vomitus variū sub illa intensiōe humorum apparente sub q̄ vomitus purus aut pura egō peiores sunt. q̄ si essent puri. Probat h̄q. ii. d̄notat tātā mali-

clam ut puri: ⁊ cum hoc materiā diuersas igitur antecedens notificat casus: tenet consequentia: quia materia talis ē a virtute minus sepabilis. Tercia egestio pura ⁊ vomitus ut plurimū breuiorem annunciant egritudinis terminū. Patet cōclusio quoniam ex diuersitate materiez plōngatur egritudines: q̄ re tertiā non pura longior ē pura. Et ad rōem in oppositū. Quod ego ceteris partib^o quāto equalior: tanto melior ideo posita equitate multoz humorum egōrum quāto eoz ego erit equalior tanto melior significas maiorem potentiam virtutis equantis ⁊ miorē resiliētā in materie.

Dubium de ventositate.

Tramuento

fitas a calido fiat vel a frigido Quod a caliditate videtur textus Salieni circa illum affōrisimū. Quib^o circa vmbilicū ⁊ pectineū. ⁊ cōfirmatur quoniam idropis tympanites: cuius materia est ventositas a caliditate fit: vt decimagna tertij de ea. Item Hui^o cēna in de eo quod bibiē ⁊ comeditur inquit. Quod intestina calida ⁊ fortia multas faciūt ventositatē. Præterea materia ventositatis est humor frigidus fluxmaticus ⁊ talis nō potest in ventositatem mutari nisi a caliditate quoniam frigiditas non subtiliat sed ingrossat. In oppositum quoniam videmus frigida facere ventositatem ⁊ calida destruere: ⁊ ideo in doloribus ventosis calida applicamus. Ad dubiū dicendum q̄ ventositas generatur a calido dimēnuto respectu materie in quam agit. nam q̄ talis calor egit in mām viscosam vel aliam ipam sic subtiliando: ⁊ non pote fit ipam resoluere illam in ventum conuertit: sed frigiditas non mouet materiam illam a sua natura: ⁊ sic omnimoda frigiditas nō facit ventum: neq̄ omnimoda caliditas: sed dimittit ut supra: nam fortis resoluit. S̄ hic nota q̄ aptitudo materie: ut in ventū conuertatur multum operatur: ⁊ ideo considera. Huius sententiæ fuit Salienus sexto de accidenti ⁊ morboz

*Et sic omnimoda frigiditas non
facit ventum nisi omnimoda
caliditas sed dimittit ad factis
resoluit //*

quo in loco hanc similitudinem ponit. In aere multum frigidum non fit nebula: neque in aere multum calido. In multum frigidum quidem non fit: quia non est ibi causa que moueat vapores aquosos ad hoc: neque in multum calido: quoniam tanta est coloris potentia: ut totum grossum quod in aere est resoluat et per hoc patet quid ad argumenta dicendum sit.

Dubium de spumositate

Trum spumo

se egones significant defluxum flegmatis a capite quia ventositas existens in stomacho aut intestinis potest commisceri flegmati stomachi: aut intestinorum et sic egestio egredietur spumosa: ut patet. Secundo: quia contingit materiam colericam spumari et venosari igitur. Ad oppositum ipso. quinto affozisimorum: affozisimo vigesimo nono. Premittendum primo quod per spumosas egestiones debemus etiam intelligere egestiones habentes spumam albam citrinam: plus attestantur colere: debent et habere tenacitatem in spuma flegmatica magis attestantur. Item affozisimus maxime verificatur quando adest catarrus quo cerebri repletionem et defluxum ab eo comprehendimus. Item quod spuma sit ex magnis ampullis adiuuicem fortiter commixtis: ut per ea sic denotetur illa venire a partibus longinquis flegmaticis: ut est cerebrum. Sicque in summa debet esse alba tenax: et in partibus suis fortiter commixta magnas habere ampullas. Quod si cum hijs aderit catarrus certiozem facit significationem. Et ad argumenta dicitur ad primum quod egones cum ventositate sic a stomacho vel intestinis venientes non habent illas conditiones propter materiam in illis membris non esse ita commotam sicut commota est in cerebro. Considera. Et si quod eis plura expectaret dubia legat in secundo pronosticorum et in affozisimis quibus in locis multa pleget: que nostro proposito practico necessaria non sunt visa.

Completum est egregium opus: de Pulvisna Urinis: et Egestionibus: Excellentissimi medici artium: et medicine doctoris famosissimi Domini Magistri Michaelis Saganorole patauini: gratias referendo infinitas. deo glorioso immortalis: eiusque genitrici marie virgini et toti curie triumphanti. Amen.

Impressum Bononie per Henricum barles et Johannem vvalbeech socios. Anno. M. cccc. lxxvii. octauo die mensis Maii.

Registrum.

<p>a Primum vacat. Incipit summa causa quoniam materia b maior esse Undecima portionari c calidus uitatem sitate d latitudinem secundo propter e velocitantur ne decipiantur et si hic</p>	<p>f habens ut Almanfor nigra bona g tamen hic natam rem est absque h Et cum ab que consuevit primam ut. i tiones dicendum ones: que vtrum debeat l ipsam sinit Et de hia te. Stercus. morbi</p>
--	--

